

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА
МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Кваліфікаційна наукова праця
на правах рукопису

ПАВЛОВА МАРІЯ ДМИТРІВНА

УДК 332.1

ДИСЕРТАЦІЯ

**«РОЗВИТОК ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ ЧЕРЕЗ
ЕФЕКТИВНЕ ЗАЛУЧЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ІНВЕСТИЦІЙ»**

051 «Економіка».

05 «Соціальні та поведінкові науки».

Подається на здобуття ступеня доктор філософії.

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ М. Д. Павлова.

Науковий керівник: Єфімова Ганна Вікторівна,
доктор економічних наук, професор,
завідуюча кафедри економічної політики та безпеки НУК

Миколаїв – 2024

АНОТАЦІЯ

Павлова М.Д. Розвиток територіальних громад в Україні через ефективне залучення міжнародних інвестицій. – Кваліфікаційна наукова праця. – Рукопис.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 – «Економіка».- Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова, Миколаїв, 2024.

Дисертаційне дослідження присвячене актуальній проблемі розвитку територіальних громад в Україні через ефективне залучення міжнародних інвестицій.

Враховуючи аналіз багатьох публікацій національних та міжнародних науковців, у дисертації обґрунтовано теоретичні та методологічні засади ефективного залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад України. Розглянуто сутність та характеристику процесів залучення інвестицій в діяльність територіальних громад, а саме: функції місцевого самоврядування при залученні іноземних інвестицій, класифікація територіальних громад за різними ознаками та пропонується більш повна класифікація, складена на основі класифікацій з різних джерел. Визначено складові інвестиційного клімату – детермінанти інвестиційної привабливості, такі як, політико-правове середовище, економічне середовище, соціально-культурне середовище та інституціонально-інфраструктурне середовище, які включають в себе певні складові. Зазначені зовнішні фактори, які впливають на формування клімату територіальних громад України: політична стабільність, регіональні особливості, інвестиційні пільги та підтримка, та внутрішні фактори: ефективне управління, розвинена інфраструктура, бізнес-клімат, наявність кваліфікованої робочої сили. Констатовано, що роль іноземних інвестицій в громадах полягає в наступному: прискоренні темпів економічного зростання; підвищення конкурентоспроможності певної громади; сприяння загальній соціально-економічній стабільності; обміні досвіду; розвитку середнього та малого бізнесу; сприяння зростанню зайнятості та підвищенню рівня доходів населення; стимулювання розвитку виробництва

експортної продукції, трансфер інновацій, виробничих технологій та кращих практик, управління якістю, орієнтації на споживача, розвиток інфраструктури. Надано класифікацію форм інвестування для розвитку територіальних громад та систематизовано переваги і недоліки кожної із форм, а також наведено класифікацію інвестицій в ТГ (фінансові, реальні, інтелектуальні, соціальні, інвестиції в інфраструктуру). Зроблено висновок, що ефективність інвестування в територіальні громади - це здатність інвестиційних проектів, спрямованих на розвиток громад, досягати поставленої мети і досягати очікуваних результатів та визначено фактори ефективності міжнародного інвестування в діяльність територіальних громад України. Окреслено ряд елементів, які збільшують інвестиційну привабливість ТГ: географічне розташування, економічний потенціал, інфраструктура, інвестиційна стратегія, сприятливе бізнес-середовище, стабільність ТГ, наявність людських ресурсів, екологічні та соціальні фактори, історична спадщина, наявність підтримки та ініціатив, фінансова стабільність, технічна інфраструктура, потенціал для розвитку, інноваційність та технологічна готовність, рівень розвитку та рівень корупції. Зазначені проблеми у інвестиційній діяльності регіонів України на сьогодні та запропоновано належні заходи, щоб вирішити ці проблеми та забезпечити ефективну інвестиційну діяльність в регіонах.

На основі цього було проведено дослідження ефективності залучення міжнародних інвестицій в діяльності територіальних громад України, де було оцінено розвиток територіальних громад в Україні та динаміку міжнародного інвестування в їх діяльність. Реформа децентралізації показала справжній результат міцності фінансової основи територіальних громад та їхню здатність швидко адаптуватися до повномасштабного вторгнення росії в Україну. А саме, громади де не велися бойові дії, змогли гідно прийняти внутрішньо-переміщених осіб, забезпечити їх належною інфраструктурою та наданням публічних послуг на відповідному рівні; І навіть з урахуванням значних податкових пільг громади зуміли наповнювати свої бюджети на рівні минулого року і відновити зростання. За даними офіційного сайту децентралізації зазначено доходи за видатками бюджетів за 2018-2022 роки, продемонстровано динаміку доходів за видатками бюджетів за

2018-2022 роки, які показали поступове зміцнення фінансової бази територіальних громад. При порівнянні довоєнних та повоєнних доходів загального фонду за січень-грудень 2021/2022 років більшість областей відзначилися позитивною динамікою, лідерами за обидва роки стали м. Київ та Дніпропетровська область.

Проаналізовано тенденцію прямих іноземних інвестицій в Україні з 2002 року по 2022 рік згідно з офіційним сайтом Міністерства Фінансів України, відмічено коливання притоку іноземних інвестицій, варто зазначити, що на інвестиційну динаміку у 2014 році вплинула окупація АР Криму та війна на сході України. Наступні роки спостерігався подальший ріст інвестиційного потоку, однак у 2020 році було зафіксовано від'ємну динаміку зниження інвестицій через пандемію коронавірусної хвороби (COVID-19), а за рахунок допомоги іноземної допомоги у 2022 році продовжувалося зростання обсягу інвестицій, саме через повномасштабну війну росії проти України.

Також було проаналізовано територіальні громади, що мають міжнародних партнерів (за винятком тих, які знаходяться в окупації, в зоні бойових дій або близько до такої зони), адже міжнародне партнерство територіальних громад України відіграє важливу роль у зміцненні співробітництва, обміну досвідом та розвитку територіального самоврядування. Україна продовжує активно співпрацювати з міжнародними партнерами з метою розвитку місцевого самоврядування та поліпшення якості життя своїх громадян, тому було виділено список проєктів та програм МТД (міжнародної технічної підтримки). Завдяки цим програмам, українські територіальні громади отримують можливість просуватися вперед у напрямку сталого розвитку та досягнення своїх стратегічних цілей.

Висвітлено організаційно-економічний механізм залучення та використання міжнародних інвестицій, який передбачає систему організаційних, економічних, правових та інституціональних заходів, спрямованих на залучення та ефективне використання міжнародних інвестицій з метою стимулювання економічного зростання та соціального розвитку на місцевому рівні.

Проведено аналіз організаційно-економічного механізму залучення і використання міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад.

Зображено схему організаційно-економічний механізм залучення іноземних інвестицій в ТГ. Розглянуто правовий регуляторний фреймворк залучення іноземних інвестицій в територіальні громади в Україні, що являє собою систему законодавчих та нормативно-правових актів, які встановлюють правовий режим іноземних інвестицій в ТГ та визначають порядок їх залучення та захисту, а також основні механізми підтримки інвесторів, що включає гарантії держави, підтримка від державних органів, інвестиційні пільги, фінансова підтримка, партнерства з міжнародними організаціями, розвиток інфраструктури, інвестиційні фонди та програми, інвестиційні портали та агентства, укладання угод та договорів, бізнес-підтримка та консалтинг. Наведено декілька прикладів програм та проєктів, що фінансуються міжнародними організаціями, донорськими країнами та іншими інвесторами.

Запропонований метод, який може використовуватися при оцінці ефективності міжнародного інвестування (фінансовий, соціально-економічний, екологічний, стратегічний та інституційний). Допоможе забезпечить правильну оцінку ефективності міжнародного інвестування та допоможе забезпечити оптимальне використання інвестиційних ресурсів та сприяти стійкому розвитку територіальних громад в Україні. Для цього було визначено показники оцінки ефективності міжнародного інвестування в територіальні громади, які розділені на 4 блоки (фінансовий, екологічний, економічний, соціальний та юридичний), у кожному блоку є декілька показників, що характеризують його і формула розрахунку кожного показника.

Методом опитування експертів різних видів діяльності (сфера державного та муніципального управління – 14,3%; представники територіальних громад - 15%; представники бізнесу – 30%; сфера освіти – 27,9; інші – 12,9%.) було проведено дослідження ефективності міжнародного інвестування в діяльність територіальних громад України. За допомогою вербально-числової шкали Харрінгтона експерти оцінювали важливість показників. За результатами опитування було виявлено, що найвищий середній бал має фінансовий блок – 0,7264, тобто показники фінансового блоку мають найвищі значення порівняно з іншими компонентами, тоді як

екологічний блок має найнижчий бал – 0,339. Схематично зображено фактори впливу на міжнародне інвестування на рівні громади, які разом створюють сприятливе середовище для іноземних інвестицій, що сприяє економічному зростанню, розвитку бізнесу та підвищенню якості життя в територіальних громадах. Для того, щоб знайти інтегральну оцінку територіальних громад за роками, було обрано 20 міських територіальних громад і вагомість показників, яку раніше оцінили опитані експерти, дані взяті із офіційних сайтів Міністерства економіки України та Національного банку України. Інтегральна оцінка має позитивну динаміку за 2019-2023 роки, що свідчить про значне покращення стану залучення іноземних інвестицій в територіальні громади України.

У дисертації обґрунтовано напрями удосконалення механізму залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад, зазначено декілька механізмів залученні міжнародних інвестицій різних науковців та запропоновано рекомендації до них. Запропоновано інформаційне забезпечення регулювання механізмів залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад. Сформовано ключові аспекти інформаційного забезпечення регулювання механізмів залучення міжнародних інвестицій, що включають в себе: аналіз ринку, інформаційна прозорість, маркетинг та промоція, співпраця з інвесторами, оцінка ризиків та гарантій, моніторинг та оцінка ефективності, створення позитивного іміджу.

В процесі децентралізації виникають загрози економічній безпеці регіонів і постає необхідність запобігати їх впливу або, принаймні, зменшувати негативні наслідки. Було сформовано класифікацію загроз, яка дозволяє виділити методологічний підхід до визначення суб'єктів загроз за ознакою можливої активної або пасивної протидії їм, а також за методами і способами його реалізації з боку держави. Зобразили форму карти ідентифікації загроз економічній діяльності в регіоні, в якій зазначено причини, умови, наслідки та збитки. Варто відмітити, що процес управління економічною безпекою регіону в процесі децентралізації вимагатиме постійного моніторингу складу небезпек. Існують джерела інформації та інструменти, які допомагають забезпечити інформаційну базу для регулювання

механізмів залучення міжнародних інвестицій та сприяють розвитку територіальних громад в Україні (міжнародні фінансові установи, бізнес-асоціації та торговельні палати, інформаційні портали та бази даних, іноземні та національні інвестиційні фонди, державні агентства та установи).

В дисертаційній роботі на базі складеного переліку показників було сформовано модель оцінки ефективного залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад в Україні, в якій зображено економетричну модель залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад в Україні, в якій обрали найважливіші чинники. Скориставшись формулою коефіцієнта парної кореляції, виконали оцінку щільності зв'язку між показниками, які включені до моделі. Для якісної оцінки коефіцієнтів кореляції застосували шкалу Чеддока. Доведи, що зв'язок між Inv_Come (обсяг інвестицій, залучених у ТГ, з відрахуванням бюджетних вкладень) та VMP (обсяг промислового виробництва, у ТГ протягом року) досить високий і найсильніший серед обраних чинників. АСТ (рівень економічно активного населення) та ST (рівень освіти населення, що визначається, як чисельність студентів вищих та середніх спеціальних навчальних закладів) впливають на Inv_Come також досить сильно, але їх вплив менший. Побудували і дослідили лінійну регресійну модель інвестицій, залучених у ТГ. Зі ймовірністю 0,95 $F_{кр} = 2,467$. Отже, модель є адекватною. Далі була зроблена перевірка істотності або статистичної значимості оцінок параметрів моделі за допомогою t -критерію Ст'юдента. Доведено, що оцінки параметрів моделі є статистично значимими. Наступним етапом ми перевірили точність моделі на фактичних даних Миколаївської територіальної громади, що були взяті з офіційного сайту Державної служби статистики України. Було зроблено висновок, що дана модель для прогнозу обсягу інвестицій у Миколаївській територіальній громаді достатньо точна. Дана модель показує, як різні фактори впливають на обсяг інвестицій, залучених у територіальну громаду (ТГ). Модель може бути використана для розробки заходів щодо підвищення ефективності залучення інвестицій у ТГ.

Далі розроблено механізм ефективного залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад в Україні, де схематично зображено

покроковий план дій, який включає: попередній аналіз, постановку завдань, концепцію ефективного розвитку, модель ефективного залучення міжнародних інвестицій в ТГ, оцінку поточного стану, розробку та реалізація стратегії, включаючи нормативне та правове забезпечення. Всі вищезгадані етапи забезпечення ефективного залучення іноземних інвестицій в територіальні громади України відбувається до допомогою ресурсів ТГ та важелів, інструментів і методів, які відбувається під постійним коригуванням та вдосконаленням, які також зазначені в схемі. Такий механізм також забезпечує прозорість, знижує ризики, пов'язані з інвестиціями, та створює сприятливе бізнес-середовище, що робить громаду більш привабливою для міжнародних інвесторів.

Ключові слова: територіальні громади, міжнародні інвестиції, іноземні інвестиції, економічна безпека регіонів, ідентифікація загроз, фактори, що впливають на міжнародні інвестиції, залучення інвестицій, інтегральний ефект, децентралізація, організаційно-економічний механізм, механізм залучення міжнародних інвестицій.

SUMMARY

Pavlova M.D. Development of territorial communities in Ukraine through effective attraction of international investments. – Qualifying scientific work. - Manuscript.

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in the field of knowledge 05 "Social and behavioral sciences" in the specialty 051 - "Economics". - *Admiral Makarov National University of Shipbuilding, Mykolaiv, Ukraine 2024.*

The scientific research is devoted to the actual problem of the development of territorial communities in Ukraine through the effective attraction of international investments.

Taking into account the analysis of many publications of national and international scientists, the thesis substantiates the theoretical and methodological principles of effective attraction of international investments for the development of territorial communities of Ukraine. The essence and characteristics of the processes of investment attraction in the activities of territorial communities are considered, namely: the functions

of local self-government in attracting foreign investments, the classification of territorial communities according to various characteristics, and a more complete classification based on classifications from various sources is proposed. The components of the investment climate are determined - determinants of investment attractiveness, such as the political and legal environment, the economic environment, the social and cultural environment and the institutional and infrastructural environment, which include certain components. External factors that influence the formation of the climate of territorial communities of Ukraine are indicated: political stability, regional features, investment benefits and support, and internal factors: effective management, developed infrastructure, business climate, availability of qualified labor force. It has been established that the role of foreign investments in communities is as follows: accelerating the rate of economic growth; increasing the competitiveness of a certain community; promotion of general socio-economic stability; exchange of experience; medium and small business development; promoting the growth of employment and raising the level of income of the population; stimulating the development of export production, transfer of innovations, production technologies and best practices, quality management, customer orientation, infrastructure development. The classification of forms of investment for the development of territorial communities is provided and the advantages and disadvantages of each form are systematized, as well as the classification of investments in TC (financial, real, intellectual, social, infrastructure investments) is given. It was concluded that the effectiveness of investing in territorial communities is the ability of investment projects aimed at the development of communities to achieve the set goal and achieve the expected results, and the factors of the effectiveness of international investment in the activities of territorial communities of Ukraine were determined. A number of elements that increase the investment attractiveness of TC are outlined: geographical location, economic potential, infrastructure, investment strategy, favorable business environment, stability of TC, availability of human resources, environmental and social factors, historical heritage, availability of support and initiatives, financial stability, technical infrastructure, potential for development, innovativeness and technological readiness, level of development and level of corruption. The problems in the investment activity of the regions of Ukraine

today are indicated and appropriate measures are proposed to solve these problems and ensure effective investment activity in the regions.

The next stage of the dissertation work is to conduct a study of the effectiveness of attracting international investment in the activities of territorial communities of Ukraine, where the development of territorial communities in Ukraine and the dynamics of international investment in their activities were evaluated. The decentralization reform showed the true result of the strength of the financial base of territorial communities and their ability to quickly adapt to a full-scale russian invasion of Ukraine. Namely, the communities where hostilities did not take place were able to receive internally displaced persons with dignity, provide them with proper infrastructure and provide public services at the appropriate level; And even taking into account significant tax benefits, communities managed to fill their budgets at the level of last year and resume growth. According to the official website of decentralization, the revenues from budget expenditures for 2018-2022 are indicated, the dynamics of revenues from budget expenditures for 2018-2022 are demonstrated, which showed the gradual strengthening of the financial base of territorial communities. When comparing the pre-war and post-war revenues of the general fund for January-December 2021/2022, most oblasts showed positive dynamics, Kyiv and Dnipropetrovsk oblast became the leaders in both years.

The trend of foreign direct investment in Ukraine from 2002 to 2022 was analyzed according to the official website of the Ministry of Finance of Ukraine, fluctuations in the inflow of foreign investments were noted, it is worth noting that the investment dynamics in 2014 were affected by the occupation of Crimea and the war in eastern Ukraine. The following years saw a further increase in the investment flow, but in 2020, a negative trend of a decrease in investments was recorded due to the pandemic of the coronavirus disease (COVID-19), and due to the help of foreign aid in 2022, the volume of investments continued to grow, precisely because of the full-scale war of russia against of Ukraine.

Another task of our research was to analyze territorial communities that have international partners (except for those that are under occupation, in a war zone or close to such a zone), because the international partnership of territorial communities of Ukraine plays an important role in strengthening cooperation, exchange of experience and

development of territorial self-government. Ukraine continues to actively cooperate with international partners in order to develop local self-government and improve the quality of life of its citizens, therefore a list of ITS (international technical support) projects and programs was selected. Thanks to these programs, Ukrainian territorial communities are given the opportunity to move forward in the direction of sustainable development and achieve their strategic goals.

The organizational and economic mechanism of attracting and using international investments is highlighted, which provides a system of organizational, economic, legal and institutional measures aimed at attracting and effectively using international investments in order to stimulate economic growth and social development at the local level.

An analysis of the organizational and economic mechanism of attracting and using international investments for the development of territorial communities has been carried out. The scheme of the organizational and economic mechanism of attracting foreign investments in TC is depicted. The legal regulatory framework for the attraction of foreign investments in territorial communities in Ukraine, which is a system of legislative and regulatory acts that establish the legal regime of foreign investments in TC and determine the order of their attraction and protection, as well as the main mechanisms of investor support, including guarantees, is considered states, support from government bodies, investment benefits, financial support, partnerships with international organizations, infrastructure development, investment funds and programs, investment portals and agencies, conclusion of agreements and contracts, business support and consulting. Several examples of programs and projects financed by international organizations, donor countries and other investors are given.

A correct assessment of the effectiveness of international investment will help to ensure the optimal use of investment resources and contribute to the sustainable development of territorial communities in Ukraine. The methods that can be used in evaluating the efficiency of international investment (financial, socio-economic, environmental, strategic and institutional) are described. We determined indicators for evaluating the effectiveness of international investment in territorial communities, which

are divided into 4 blocks (financial, ecological, economic, social and legal), each block has several indicators that characterize it and a formula for calculating each indicator.

An effectiveness study was conducted using the method of surveying experts of various types of activities (the sphere of state and municipal administration - 14.3%; representatives of territorial communities - 15%; representatives of business - 30%; the sphere of education - 27.9; others - 12.9%). of international investment in the activities of territorial communities of Ukraine. Using Harrington's verbal-numerical scale, experts assessed the importance of indicators. According to the results of the survey, it was found that the financial block has the highest average score of 0.7264, that is, the indicators of the financial block have the highest values compared to other components, while the environmental block has the lowest score of 0.339. The factors affecting international investment at the community level are schematically depicted, which together create a favorable environment for foreign investment, which contributes to economic growth, business development and improvement of the quality of life in territorial communities. In order to find an integral assessment of territorial communities by year, 20 urban territorial communities were selected and the importance of indicators previously assessed by interviewed experts, data taken from the official websites of the Ministry of Economy of Ukraine and the National Bank of Ukraine. The integrated assessment has positive dynamics for 2019-2023, which indicates a significant improvement in the state of attracting foreign investments to the territorial communities of Ukraine.

The thesis substantiates the directions for improving the mechanism of attracting international investments for the development of territorial communities, indicates several mechanisms of attracting international investments of various scientists and offers recommendations for them. It is proposed to provide information on the regulation of mechanisms for attracting international investments for the development of territorial communities. The key aspects of information support for the regulation of international investment attraction mechanisms have been formed, including: market analysis, information transparency, marketing and promotion, cooperation with investors, assessment of risks and guarantees, monitoring and evaluation of effectiveness, creation of a positive image.

In the process of decentralization, threats to the economic security of regions arise and it becomes necessary to prevent their influence or, at least, to reduce the negative consequences. A classification of threats was formed, which makes it possible to distinguish a methodological approach to the identification of subjects of threats based on possible active or passive counteraction to them, as well as on the methods and methods of its implementation by the state. The form of the identification map of threats to economic activity in the region, which indicates the causes, conditions, consequences and damages, was depicted. It is worth noting that the process of managing the economic security of the region in the process of decentralization will require constant monitoring of the composition of dangers. There are sources of information and tools that help provide an information base for regulating the mechanisms of attracting international investments and contribute to the development of territorial communities in Ukraine (international financial institutions, business associations and chambers of commerce, information portals and databases, foreign and national investment funds, state agencies and institutions).

The last stage of our work was to form a model for evaluating the effective attraction of international investments for the development of territorial communities in Ukraine, which depicts the econometric model of attracting international investments for the development of territorial communities in Ukraine, in which the most important factors were chosen. Using the formula of the pair correlation coefficient, we evaluated the density of the relationship between the indicators included in the model. The Chaddock scale was used for qualitative assessment of correlation coefficients. Prove that the relationship between Inv_Come (the amount of investments involved in the TC, excluding budget investments) and VMP (the volume of industrial production, in the TC during the year) is quite high and the strongest among the selected factors. ACT (level of economically active population) and ST (level of education of the population, defined as the number of students in higher and secondary special educational institutions) influence Inv_Come also quite strongly, but their influence is smaller. A linear regression model of investments involved in TC was constructed and investigated. With a probability of 0.95 $F_{kr} = 2.467$. Therefore, the model is adequate. Next, the significance or statistical

significance of the estimates of the model parameters was checked using the Student's - criterion. It is proved that the estimates of the model parameters are statistically significant. At the next stage, we checked the accuracy of the model on the actual data of the Mykolaiv territorial community, which were taken from the official website of the State Statistics Service of Ukraine. It was concluded that this model is sufficiently accurate for forecasting the volume of investments in the Mykolaiv Territorial Community. This model shows how various factors affect the volume of investments involved in the territorial community (TC). The model can be used to develop measures to increase the efficiency of investment attraction in TC.

Next, the mechanism of effective attraction of international investments for the development of territorial communities in Ukraine is developed, which schematically depicts a step-by-step action plan, which includes: preliminary analysis, setting tasks, the concept of effective development, a model of effective attraction of international investments in TC, assessment of the current state, development and implementation of the strategy , including regulatory and legal support. All the above-mentioned stages of ensuring the effective attraction of foreign investments in the territorial communities of Ukraine are carried out with the help of TC resources and levers, tools and methods, which take place under constant adjustment and improvement, which are also indicated in the scheme. Such a mechanism also ensures transparency, reduces investment-related risks and creates a favorable business environment, making the community more attractive to international investors.

Keywords: territorial communities, international investments, foreign investments, economic security of regions, identification of threats, factors affecting international investments, investment attraction, integral effect, decentralization, organizational and economic mechanism, mechanism of international investment attraction.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ, В ЯКИХ ВИСВІТЛЕНО ОСНОВНІ НАУКОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ДИСЕРТАЦІЇ

*Статті у наукових фахових виданнях України, які включені до
міжнародних наукометричних баз:*

1) Клісяк М.Д., Єфімова Г.В. Систематизація загроз і ризиків економічної безпеки регіону в процесі децентралізації/ Економіка: реалії часу: №6(46), 2019.- С.5-13. URL:<https://doi.org/10.5281/zenodo.3881946>. Входить до наукометричних баз реферування та індексування: Google Scholar (США), Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського (Україна), EBSCO Publishing (США), Ulrich's Periodicals Directory (США), Scientific Object Identifier, Globethics, Україніка наукова (Україна). *(0,34 друк. арк., особистий внесок: запропоновано систематизацію ризиків та загроз економічної безпеки регіонів в умовах децентралізації, визначено складові економічної безпеки на регіональному рівні, а також спектр загроз, ідентифікація яких дозволить знизити їх незначний вплив, визначено класифікацію загроз за видами, наведено авторське бачення дефініцій загроза, ризик, небезпека та децентралізація. Розкрито три найважливіших блоки внутрішньої структури економічної безпеки регіону, розглянуто в чому проявляється економічна безпека регіону, яку повинний забезпечувати комплекс умов – 0,13 друк. арк.).*

2) Pavlova M., Iefimova G. Threats and Prospects for Attracting Foreign Investment in the Ukrainian Territorial Communities' Activities/ The problems of economy №1 (55), 2023 – С.75-85. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2023-1-74-85>. Входить до наукометричних баз реферування та індексування: Ulrichsweb Global Serials Directory (США), Research Papers in Economics (США), Index Copernicus (Польща), Directory of Open Access Journals, EBSCOhost (США), Academic Journals Database (Швейцарія), Advanced Science Index, Open Academic Journals Index, GetInfo (Німеччина), Base (Німеччина), OpenAIRE (Європейський союз), WorldCat, Library Hub Discover (Велика Британія), J-Gate (Індія), Research Bible (Японія), ProQuest, Академія Google (США). *(0,5 друк. арк., особистий внесок: і наведено огляд сучасного стану іноземного інвестування в Україні та*

проаналізовано нормативно-правову базу залучення іноземних інвестицій. За допомогою SWOT- і TOWS-аналізів, враховуючи тенденції, надану інформацію про сильні та слабкі сторони громади, її можливості та загрози, з метою залучення іноземних інвестицій у діяльність українських територіальних громад, підкреслено спільні риси територіальних громад, зазначено, що розробка інвестиційної стратегії для кожного регіону враховує його особливості.

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

1) Pavlova M., Iefimova G. Effectiveness assessment of international investment in the Ukrainian territorial communities' activities/ Economy of Ukraine: Vol. 67 No. 4(749), 2024 – С. 68-86. URL: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2024.04.068>. Входить до наукометричних баз реферування та індексування: IndexCopernicus , ERIHPLUS , CrossRef (0,79 друк. арк., особистий внесок: системно досліджено й оцінено вплив та ефективність міжнародних інвестицій у контексті територіальних громад України. З використанням комплексного підходу виокремлено ключові фактори, що впливають на інвестиційну привабливість, і запропоновано показники, класифіковані за фінансовими, економічними, соціальними, екологічними й правовими вимірами. опитування за участю експертів з різних сфер, зокрема державної та муніципальної влади, представників громад, стейкхолдерів з бізнесу, освітнього сектору. Завдяки цій емпіричній оцінці наведено детальне розуміння багатогранного впливу міжнародних інвестицій на українські територіальні громади. Дано практичні рекомендації, спрямовані на оптимізацію ефективності міжнародних інвестицій у рамках діяльності громад, приведено цінну інформацію для розробників політики, інвесторів і стейкхолдерів у громадах. Розглянуто критичну роль для українських територіальних громад міжнародних інвестицій як ключового інструменту для економічного розвитку і підвищення якості життя населення. Оцінено ефективність міжнародних інвестицій у громадах, визначено їх здатність значно впливати на економічну та соціальну сфери - 0,5 друк. арк.).

2) Єфімова Г., & Павлова М. Територіальні громади в умовах воєнного стану: економічний резистентність для зміцнення незалежності України /Modeling the development of the economic systems, № 3, - 2023, - С. 177–185. URL: <https://doi.org/10.31891/mdes/2023-9-24> Входить до наукометричних баз реферування та індексування: Google Scholar, CrossRef, IndexCopernicus. (0,375 друк. арк., особистий внесок: проаналізовані можливості територіальних громад для забезпечення економічної резистентності та зміцнення незалежності країни, запропоновані шляхи підвищення ефективності діяльності територіальних громад та їхнього внеску у зміцнення економічної та політичної стійкості України. – 0,20 друк. арк.).

3) Павлова М.Д. Формування моделі ефективного залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад в Україні /Економіка та суспільство/ № 63, - 2024. URL:<https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-114>. Входить до наукометричних баз реферування та індексування: Vernadsky National Library, Google Scholar, Index Copernicus, CiteFactor, Eurasian Scientific Journal Index (ESJI), Directory of Open Access Journals (DOAJ). (0,45 друк. арк., особистий внесок: сформовано модель ефективного залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад в Україні, побудовано і досліджено лінійну регресійну модель інвестицій, залучених у ТГ. Перевірено істотності або статистичної значимості оцінок параметрів моделі за допомогою t-критерію Ст'юдента. Доведено практичне застосування моделі для прогнозування, оптимізації та прийняття рішень для Миколаївської територіальної громади. Зазначено, які фактори негативно впливають на залученні іноземних інвестицій. 4.0 – 0,29 друк. арк.).

4) Павлова М.Д. Розробка механізму ефективного залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад в Україні /Ефективна економіка. – №6, - 2024. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.6.85>. Входить до наукометричних баз реферування та індексування: Index Copernicus (IC), Google Scholar (0,54 друк. арк., особистий внесок: на основі аналізу механізмів залучення інвестицій економістів та науковців було визначено основні недоліки існуючих

механізмів та розроблено механізм залучення іноземних інвестицій, який включає систематичний попередній аналіз, постановку конкретних завдань, розробку концепції розвитку та побудову моделі залучення інвестицій – 0,29 друк. арк.).

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1) Павлова М.Д. Територіальні громади в умовах воєнного стану: економічна резистентність для зміцнення незалежності України/ Інновації в суднобудуванні та океанотехніці. XIV Міжнародна науково-технічна конференція. 20-21 вересня 2023 р. Павлова М.Д. Розвиток територіальних громад в Україні: роль та вплив іноземних інвестицій на відновлювальну економічну трансформацію/ Наук. економ. читання (он-лайн) «Актуальні вектори відновлювальної трансформації економіки України», присвячені пам'яті першого декана Інженерно-економічного факультету НУК професора В.Ч. Лі (м. Миколаїв), С. 252-254 (0,10 друк. арк., особистий внесок: досліджується, як іноземні інвестиції сприяють розвитку та відновлювальній економічній трансформації територіальних громад в Україні в період війни росії проти України, а також вплив інвестицій на соціальну та економічну стабільність регіонів– 0,04 друк. арк.).

2) Pavlova M. Green marketing as an important component for attracting international investments in the UTC`s/Annual International Scientific Forum “Networking on sustainable security in dynamic environment” 19-21 th April, 2023 Mykolas Romeris University, Academy of Public Security Vilnius - Kaunas, Lithuania(0,125 друк. арк., особистий внесок: зазначено важливість екологічного маркетингу для залучення іноземних інвестицій в територіальні громади, наведений комплекс дій ОТГ для залучення міжнародних інвестицій та збереження довкілля– 0,06 друк. арк.).

3) Павлова М.Д., Зотова А.М. Забезпечення сталого розвитку територіальної громади/ Забезпечення сталого розвитку національної економіки: Всеукр. наук. екон. читання (Миколаїв, 01-02 грудня 2022) – Київ: журнал «Економіст», 2022. №12 (0,125 друк. арк., особистий внесок: дано визначення сталого розвитку, названі основні компоненти сталого розвитку територіальної

громади, перелічено, що повинна робити влада для місцевого розвитку – 0,06 друк. арк.).

4) Клісяк М.Д. Розвиток ОТГ як ключ до розвитку економіки держави в умовах воєнного стану/ Інновації в суднобудуванні та океанотехніці : Матеріали XIII Міжнародної науково-технічної конференції. — Миколаїв : Видавець Торубара В.В., 2022. — с. 455-465 (0,08 друк. арк., особистий внесок: окреслено основні напрями розвитку ОТГ задля розвитку економіки держави у воєнний стан – 0,042 друк. арк.).

5) Клісяк М.Д. Напрями підвищення інвестиційної привабливості ОТГ як фактор піднесення економіки моря/ Інновації в суднобудуванні та океанотехніці: Матеріали XII міжнародної науково-технічної конференції. – Миколаїв: НУК, 2021р. – С. 502-504(0,25 друк. арк., особистий внесок: дано визначення фактору ефективності інвестицій. Визначено основні фактори ефективності міжнародного інвестування в діяльність ОТГ України.– 0,06 друк. арк.).

6) Клісяк М.Д., Зотова А.М. Основні фактори ефективності міжнародного інвестування в діяльність ОТГ/ Сучасні тренди морегосподарювання: Всеукр. наук. екон. читання (Миколаїв, 01-02 грудня 2021) – Київ: журнал «Економіст», 2021. №12 – С. 28-29(0,04 друк. арк., особистий внесок: вказані фактори які примушують як вітчизняних, так і іноземних інвесторів проводити обережну і очікувальну політику у сфері інвестиційної співпраці з Україною – 0,02 друк. арк.).

7) Клісяк М.Д. Сучасні проблеми залучення інвестицій в ОТГ/ International scientific-practical conference ‘Digitalization of the economy as a factor of sustainable development’.- Mariupol, May 25-26, 2021. – С. 159-16 (0,16 друк. арк., особистий внесок: зазначено зміни які треба впровадити для ефективного залучення іноземних інвестицій в ОТГ та створення інвестиційного клімату– 0,08 друк. арк.).

8) Єфімова Г. В., Пащенко О. В., Клісяк М. Д. Фінансова безпека регіонів України в умовах децентралізації / Інновації в суднобудуванні та океанотехніці: Матеріали XI Міжнародної науково-технічної конференції, в 2 ч. Ч.2. Миколаїв: НУК, 2020. С. 211-213. (0,145 друк. арк., особистий внесок: Досліджено вплив

реформи децентралізації на зростання місцевих бюджетів та виконання власних доходів місцевих бюджетів. Визначено фактори фінансової безпеки регіонів, що дозволить в перспективі системно оцінювати ефективність фінансових рішень органів місцевого самоврядування – 0,08 друк. арк.).

9) Клісяк М.Д., Зотова А.М. Залучення іноземних інвестицій в діяльність територіальних громад/ Перспективи морської економічної діяльності в контексті трендів Індустрії 4.0: Збірник матеріалів Всеукраїнських наукових економічних читань. – Миколаїв: НУК, 2020р. – С.232-234(0,10 друк. арк., особистий внесок: сформульовані форми приваблення іноземних інвестицій в територіальні громади– 0,06 друк. арк.).

10) Клісяк М.Д. Економічна безпека регіону: сучасні проблеми/ Проблеми розвитку регіонів: промислові і економічні аспекти: Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., присвяченої 100-річчю Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (28 травня 2020р., м. Первомайськ). Первомайськ: ПФ НУК. 2020. С.145-148. (0,15 друк. арк., особистий внесок: зазначено проблеми із якими стикається економічна безпека регіону– 0,04 друк. арк.).

11) Клісяк М.Д. Основні чинники забезпечення економічної безпеки регіону/ Соціально-економічний розвиток і безпека України: стан та перспективи: Матеріали міжвузівської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих вчених.- м. Львів: Ліга-Прес, 2020р .- С. 22-24(0,145 друк. арк., особистий внесок: сформовані основні чинники забезпечення економічної безпеки регіону:– 0,04 друк. арк.).

12) Клісяк М.Д. Визначення категорії економічної безпеки регіону/ Матеріали Всеукраїнських наукових економічних читань з міжнародною участю «Трансформація економічних процесів у морегосподарському комплексі України». Миколаїв: НУК. 2019. - С. 148-151(0,16 друк. арк., особистий внесок: запропоноване авторське визначення економічної безпеки регіону в контексті адміністративно-територіального підходу:– 0,06 друк. арк.).

СКОРОЧЕННЯ

ТГ – територіальні громади

ОТГ – об'єднані територіальні громади

ГСНМ - групова система населених місць

ОМС - орган місцевого самоврядування

ПІІ – прямі іноземні інвестиції

СЗП - система збалансованих показників

УВЗГ - управління відносинами з зацікавленими групами

ЄС - Європейський Союз

USAID - United States Agency for International Development

NPV - чиста поточна вартість

DCF - дисконтований грошовий потік

Мінфін - Міністерство Фінансів України

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ.....	2
СКОРОЧЕННЯ.....	21
ВСТУП.....	24
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЕФЕКТИВНОГО ЗАЛУЧЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	33
1.1. Сутність характеристика процесів залучення інвестицій в діяльність територіальних громад	33
1.2. Класифікація форм інвестування для розвитку територіальних громад	49
1.3. Організаційно-економічний механізм залучення і використання міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад	54
Висновки до розділу 1	67
Список використаних джерел до розділу I	69
РОЗДІЛ 2 ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ДІЯЛЬНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД УКРАЇНИ	78
2.1. Оцінка розвитку територіальних громад в Україні та динаміка міжнародного інвестування в їх діяльність.....	78
2.2. Аналіз факторів ефективності міжнародного інвестування в діяльність територіальних громад України	97
2.3. Аналіз існуючих механізмів залучення і використання міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад	109
2.4. Оцінка ефективності міжнародного інвестування в діяльність територіальних громад в Україні	123
Висновки до розділу 2	149
Список використаних джерел до розділу 2	151
РОЗДІЛ 3 ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ЕФЕКТИВНОГО ЗАЛУЧЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ	157

3.1. Інформаційне забезпечення регулювання механізмів залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад.....	157
3.2. Формування моделі оцінки ефективності залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад в Україні	176
3.3. Розробка механізму ефективного залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад в Україні	191
Висновки до розділу 3	198
Список використаних джерел до розділу 3	199
ВИСНОВКИ	203
ДОДАТКИ	206

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Економічні виклики для територіальних громад, зокрема наслідки військових дій та пов'язаних із ними соціально-економічних проблем, зумовлюють потребу суттєвих фінансових та матеріальних ресурсів для забезпечення сталого розвитку громад. Територіальні громади стали основними осередками економічного розвитку в результаті процесу децентралізації. Ця реформа дала можливість громадам отримати більше фінансових та адміністративних повноважень, що підвищило їх здатність самостійно залучати міжнародні інвестиції та ефективно використовувати отримані ресурси для розвитку інфраструктури, підвищення рівня життя місцевого населення та створення робочих місць.

В умовах сучасної України, що постраждала від російської агресії, питання іноземних інвестицій для розвитку територіальних громад набуває особливої актуальності. Війна завдала серйозних руйнувань економічній, соціальній та інфраструктурній сферам, що ускладнює сталий розвиток регіонів. У такій ситуації роль міжнародних інвестицій стає критично важливою, оскільки вони забезпечують не тільки фінансову підтримку, але й відкривають доступ до новітніх технологій, управлінських практик та ринків. З огляду на руйнівні наслідки війни, особливу увагу варто звертати на інвестиції, спрямовані на відновлення ключової інфраструктури – транспортної, енергетичної, соціальної. Крім того, важливими напрямками є проекти, пов'язані з екологічним відновленням та "зеленою" енергетикою, що можуть забезпечити стійкий довгостроковий розвиток громад і знизити їхню залежність від викопних видів палива. Також варто підкреслити необхідність інвестицій в соціальні проекти, особливо в сфері охорони здоров'я та освіти, які допоможуть відновити людський капітал, що постраждав від війни. Тобто, іноземні інвестиції в територіальні громади України сьогодні мають не лише економічний, але й стратегічний вимір, оскільки сприяють відновленню держави і забезпеченню стабільного розвитку в поствоєний період.

У процесі дослідження було розглянуто публікації як національних, так і міжнародних науковців, що займаються питаннями залучення інвестицій, розвитку територіальних громад та децентралізації, таких як Руснак А. В., Воскобійник С.І., Гринчук Н.М., Задоя А.О., Білоус С.П., Степанець І.В., Філіпішина Л.М., Мельник Л.А., Марущак С.М., Капалан С.М. Сментина Н.В., Безпарточний М. Г., Сторонянська І. З., Беновська Л. Я., Камінська І.М., Літвінов О.С.

Судакова О. І., Свердан М. М., Антошкін В. К., Флейчук М. І., Єфімова Г. В. та Бормотова М. В. глибоко досліджують питання економічної безпеки регіонів, приділяючи особливу увагу механізмам забезпечення стабільного розвитку та мінімізації ризиків у сучасних економічних умовах. Ткачук А., Третяк Ю., Лукеря І., Хомюк Н. Л., Кнір М., Делас В. та Будник Н. досліджують питання бюджетної децентралізації та її вплив на розвиток українських регіонів, а також державну регіональну політику, спрямовану на збалансування розвитку різних територій.

Залучення іноземних інвестицій в територіальні громади є надзвичайно актуальною темою, оскільки дослідження згаданих авторів, показують, що фінансова незалежність громад і ефективне управління ресурсами напряду впливають на соціально-економічний розвиток регіонів. Бюджетна децентралізація, у поєднанні з міжнародними інвестиціями, дозволяє громадам підвищувати рівень життя, покращувати інфраструктуру та реалізовувати стратегічні проекти, що є ключем до сталого розвитку та конкурентоспроможності на національному й міжнародному рівнях. Не менш актуальним питанням залишається дослідження економічної безпеки територіальних громад, що зумовлено численними ризиками, небезпеками та загрозами, які постали перед регіонами України в умовах війни. Територіальні громади стикаються з викликами, пов'язаними з руйнуванням інфраструктури, втратою інвестиційної привабливості, скороченням місцевих бюджетів та зниженням життєвого рівня населення. У таких умовах забезпечення економічної безпеки регіонів стає одним із пріоритетних завдань для стійкого розвитку.

Ключовим мотивом звернення до теми дисертаційної роботи є необхідність забезпечення сталого розвитку територіальних громад України через ефективні

механізми залучення міжнародних інвестицій в умовах сучасних економічних та політичних викликів, що сприятиме економічному зростанню та підвищенню якості життя населення.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є обґрунтування теоретичних положень та розробка практичних рекомендацій щодо ефективного залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад України, з урахуванням аналізу існуючих механізмів, оцінки їх ефективності та розробки нових підходів для підвищення інвестиційної привабливості цих громад.

Для досягнення поставленої мети було необхідно вирішити такі **завдання**:

- вивчити сутність та характеристику процесів залучення інвестицій в діяльність територіальних громад, а також їх роль у розвитку регіонів;
- класифікувати форми інвестування, що можуть бути використані для розвитку територіальних громад, з метою визначення найбільш ефективних інструментів;
- аналізувати організаційно-економічний механізм залучення і використання міжнародних інвестицій, щоб ідентифікувати ключові фактори успішності;
- оцінити динаміку міжнародного інвестування в діяльність територіальних громад України та виявити основні тенденції розвитку;
- визначити фактори ефективності міжнародного інвестування в діяльності територіальних громад та їх вплив на економічний розвиток;
- дослідити існуючі механізми залучення і використання міжнародних інвестицій, виявити їх сильні та слабкі сторони;
- розробити інформаційне забезпечення для регулювання механізмів залучення міжнародних інвестицій, яке сприятиме підвищенню прозорості та довіри до інвестування;
- сформулювати модель ефективного залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад в Україні, що враховує специфіку місцевих умов;

- розробити практичні рекомендації та механізми для ефективного залучення міжнародних інвестицій, що забезпечать місцевий сталий розвиток.

Об'єктом дослідження є територіальні громади України як суб'єкти економічного розвитку, що взаємодіють з міжнародними інвесторами.

Предметом дослідження є процеси залучення міжнародних інвестицій, механізми їх використання, а також фактори, що впливають на ефективність міжнародного інвестування в діяльність територіальних громад в Україні.

Методи дослідження. Для вирішення конкретних теоретичних і практичних задач, які постали в процесі дослідження, було застосовано наступний методичний арсенал: узагальнення та систематизації – в процесі вивчення різноманіття форм залучення міжнародних інвестицій в діяльність територіальних громад; історико-економічний – для ретроспективного аналізу розвитку інвестиційних процесів в Україні; синтезу та аналізу, індукції та дедукції– щодо виявлення факторів, які впливають на ефективність міжнародного інвестування в територіальні громади; структурно-функціональний – при дослідженні організаційно-економічних механізмів залучення інвестицій; порівняльного аналізу – для оцінки успішності практик залучення інвестицій в різних регіонах; з метою емпіричної верифікації робочих гіпотез, сформульованих на початку дослідження, ми застосували метод систематичного спостереження; математичного моделювання як інструменту для вирішення завдань, пов'язаних з прогнозуванням рівня залучення міжнародних інвестицій.

Для комплексного дослідження, зумовленого метою дисертаційної роботи, ми застосували сукупність методів, що включала абстрагування, логічний аналіз, класифікацію, графічне моделювання (за допомогою програм Microsoft Office) та емпіричне дослідження (опитування).

Інформаційна база проведеного дослідження. Для проведення дослідження було здійснено поглиблений аналіз наукових публікацій, статистичних даних та інших джерел інформації. Отримані дані були систематизовані, узагальнені та проаналізовані, що дозволило сформулювати теоретичну основу дослідження, а також отримати достовірні результати та розробити практичні рекомендації. Серед

них – законодавчі та нормативні акти, аналітичні матеріали офіційної звітності Державної служби статистики України, дані Світового банку, Головного управління статистики у м. Києві, Міністерства фінансів України, Державної податкової служби України, а також дані Міністерства економіки та інших державних установ.

Крім того, використані монографії, публікації у фаховій науковій періодиці, збірники наукових праць і матеріали конференцій, що висвітлюють актуальні питання залучення міжнародних інвестицій. Значну роль відіграли також ресурси, розміщені у всесвітній мережі Інтернет, які містять сучасні аналітичні огляди та дослідження.

Необхідно зазначити, що частина даних була отримана автором внаслідок власноруч проведеної аналітики, опитувань та розрахунків, що дозволило глибше дослідити проблематику залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад. Ця інформаційна база слугувала надійною основою для формулювання обґрунтованих висновків та рекомендацій у рамках даної роботи.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у запропонуванні оригінального теоретичного обґрунтування та розробці ефективних методів для вирішення проблеми щодо ефективного залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад в Україні.

Удосконалено:

- уявлення про процеси залучення міжнародних інвестицій в контексті розвитку територіальних громад, що дозволяє переглянути традиційні підходи до інвестування та визначити нові можливості для їх економічного зростання;
- визначення ключових факторів ефективності міжнародного інвестування, що дозволяє краще розуміти, як зовнішні і внутрішні чинники впливають на інвестиційний клімат в територіальних громадах; фактори, які підвищують ефективність міжнародного інвестування ТГ, показники, що використовуються для оцінки ефективності діяльності ТГ, елементи, які збільшують інвестиційну привабливість. Дослідження сучасних трендів розвитку

громад та можливостей залучення інвестицій, а також ідентифікація та оцінка пов'язаних з ними ризиків для розробки стратегій їх мінімізації.

- інформаційне забезпечення для регулювання інвестиційних процесів, яке сприяє підвищенню прозорості та доступності інформації для потенційних інвесторів, що є важливим кроком для покращення інвестиційної привабливості ТГ;

- існуючі механізми залучення міжнародних інвестицій, що дозволяє виявити їхні недоліки та розробити рекомендації щодо їх удосконалення, відрізняючи позицію автора від традиційних підходів у цій галузі та характеру взаємин між потенційними інвесторами у процесі залучення міжнародних інвестицій. Підкреслено ряд функцій органів місцевого самоврядування при залученні іноземних інвестицій в діяльність територіальних громад, що сприяє гармонізації їх інтересів і забезпечує комплексний підхід до інвестиційної діяльності;

Набули подальшого розвитку:

- науково-методичні засади залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад. На їх основі розроблено класифікацію територіальних громад, наведено фактори, які впливають на формування інвестиційного клімату територіальних громад України, систематизовано переваги та недоліки форм інвестування для розвитку територіальних громад, розроблено організаційно-економічний механізм залучення іноземних інвестицій в ТГ, з урахуванням специфіки громад та потреб інвесторів, що забезпечує більш ефективну реалізацію інвестиційних проєктів;

- методичні засади формування механізму залучення міжнародних інвестицій в діяльність територіальних громад. Запропоновано аспекти значення інформаційного забезпечення для залучення міжнародних інвестицій в ТГ, зазначено джерела, що забезпечують доступ до необхідної інформації та сприяють ефективному регулюванню механізмів залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад, запропонована схема механізму обробки інформації для створення карти ризиків та загроз. А також запропоновано модель

оцінки ефективного залученні міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад в Україні.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що визначені теоретичні та методологічні засади ефективного залучення міжнародних інвестицій реалізуються в механізмах розвитку територіальних громад в Україні. Розроблені рекомендації та моделі можуть бути впроваджені органами місцевого самоврядування, інвесторами та іншими зацікавленими сторонами для оптимізації процесів залучення інвестицій.

Частина з них прийнята до впровадження:

- Миколаївська обласна рада (довідка № 1287-16-05-24 від 11.10.2024р.);
- Херсонська обласна рада (довідка №01-36/700/791/1/11 від 16.10.2024р.);
- Варвинська селищна рада Прилуцького району Чернігівської області (довідка № 02-25/2483 від 11.10.2024р.).

Їхні голови та керуючі використали методичні підходи і висновки, зокрема:

- 1) механізм ефективного залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад в Україні, зокрема в Миколаївській області;
- 2) рекомендована система дій та інструментів, які спрямовані на створення сприятливого інвестиційного клімату для залучення зовнішнього капіталу, враховує специфічні потреби та умови розвитку певних громад, в тому числі і тих, які постраждали від російської агресії;
- 3) елементи організаційно-економічного механізму залучення іноземних інвестицій в територіальні громади, з урахуванням специфіки громад та потреб інвесторів, що забезпечує більш ефективну реалізацію інвестиційних проєктів, зокрема в Херсонській області.
- 4) елементів розробленого механізму обробки інформації для створення карти ризиків та загроз економічній діяльності для територіальних громад, зокрема в Варвинській громаді .
- 5) рекомендована карта ризиків та загроз враховує специфічні потреби та умови розвитку певних громад, в т.ч. й тих, що постраждали від російської агресії.

Крім того, надає чітке уявлення про потенційні ризики, з якими можуть зіткнутися громади, та окреслює можливості для їх мінімізації.

Результати дослідження знаходять практичне застосування в освітньому процесі факультету економіки та екології моря Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова Міністерства освіти і науки України (довідка № 69-01/3780 від 17.10.2024р.) при викладанні курсів «Міжнародна інвестиційна діяльність», «Міжнародна економічна діяльність України», «Ризик, невизначеність та інформація» проведення практик, керівництві навчально-науковими дослідженнями студентів й магістрів.

Особистий внесок здобувача. Науково-методичні результати, викладені в дисертації, включаючи теоретичні обґрунтування, методологічні розробки та практичні рекомендації щодо ефективного залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад, є результатом самостійної наукової роботи автора та базуються на глибокому аналізі наукової літератури, статистичних даних та емпіричних досліджень. У рукописі наведено посилання на наукові статті, в яких детально описано теоретичні основи дослідження, представлено результати емпіричних досліджень, а також проілюстровано різноманітні методики оцінки ефективності інвестиційних проектів. Ці джерела використовувалися для обґрунтування вибору методології дослідження, а також для порівняння отриманих результатів з результатами інших досліджень, а також пропозиції щодо вдосконалення інвестиційних стратегій, частина цих матеріалів була підготовлена у співавторстві.

Апробація результатів дисертації. Основні ідеї та висновки дослідження були представлені на 12 міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях. Під час цих заходів відбулися жваві дискусії щодо теоретичних засад, методології дослідження та практичної значущості отриманих результатів, зокрема:

Міжвузівський науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих вчених «Соціально-економічний розвиток і безпека України: стан та перспективи» (2020р.), Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., присвяченої 100-річчю Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова

(28.05.2020р., м. Первомайськ), Всеукраїнські наукові економічні читання «Перспективи морської економічної діяльності в контексті трендів Індустрії 4.0» (2020р., м. Миколаїв), XI Міжнародній науково-технічній конференції «Інновації в суднобудуванні та океанотехніці» (24-25.09.2020, м. Миколаїв), International scientific-practical conference 'Digitalization of the economy as a factor of sustainable development' (25-25.05.2021, м. Маріуполь), Всеукр. наук. екон. читання «Сучасні тренди морегосподарювання» (2021, м. Миколаїв), Матеріали ХII міжнародної науково-технічної конференції «Інновації в суднобудуванні та океанотехніці» (2021р. м. Миколаїв), ХІІІ Міжнародній науково-технічній конференції «Інновації в суднобудуванні та океанотехніці» (27-28.10.2022, м. Миколаїв), Всеукр. наук. екон. Читання «Забезпечення сталого розвитку національної економіки» (2022р. м. Миколаїв), Annual International Scientific Forum "Networking on sustainable security in dynamic environment" (2023р. м. Vilnius), Наук. економ. читання (он-лайн) «Актуальні вектори відновлювальної трансформації економіки України», присвячені пам'яті першого декана Інженерно-економічного факультету НУК професора В.Ч. Лі (2023р., м. Миколаїв), ХІV Міжнародна науково-технічна конференція «Інновації в суднобудуванні та океанотехніці» (2023р. м. Миколаїв).

Публікації. Результати дисертаційного дослідження були презентовані у формі 18 наукових публікацій (10 – одноособових), наукові статті – 6, у фахових виданнях та тези доповідей на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях – 12. Загальний обсяг публікацій – 5,4 друк. арк., з яких 4,13 друк. арк. належать особисто автору.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація обсягом 205 сторінок складається з таких структурних елементів: анотації (7 сторінок), реєстру скорочень (1 сторінка), списку публікацій (6 сторінок), вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (156 найменувань, 20 сторінок) та 16 додатків (24 сторінки). Основний текст дисертації, що включає 22 таблиці та 34 рисунки (13 з яких займають цілу сторінку), займає 205 сторінок.

РОЗДІЛ І

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЕФЕКТИВНОГО ЗАЛУЧЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

1.1. Сутнісна характеристика процесів залучення інвестицій в діяльність територіальних громад

У сучасній економіці інвестиціям, зокрема іноземним, відводиться значна роль серед інших чинників, які впливають на економічний розвиток країн. Залучення іноземних інвестицій є основним напрямом діяльності територіальних громад, адже децентралізованих фінансів недостатньо для впровадження всіх необхідних проєктів та програм громад. Наявність інвестицій та їх грамотне використання дозволяє забезпечити конкурентоспроможність громади, розвиток інфраструктури, розвиток економіки громади та підвищення рівня життєдіяльності простих мешканців громад. Згідно із Законом України «Про інвестиційну діяльність»: «Інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (дохід) та/або досягається соціальний та екологічний ефект» [1].

Згідно із Законом України «Про місцеве самоврядування»: «Територіальна громада – це жителі, об'єднані постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями, або добровільне об'єднання жителів кількох сіл, селищ, міст, що мають єдиний адміністративний центр» [2]. У наукових джерелах представлена множинність підходів до визначення терміну «територіальна громада» [3]: «як територіально-об'єднана сукупність людей, що формується на основі соціально-територіальних розбіжностей у специфічне соціальне утворення; як суб'єкт місцевого самоврядування; як базова адміністративно-територіальна одиниця».

Тобто територіальна громада – це адміністративно-територіальна одиниця, яка має свій територіальний кордон та самостійно вирішує питання свого розвитку, соціального, економічного і культурного забезпечення місцевого населення. В свою чергу необхідно відзначити, що «об'єднана територіальна громада» (ОТГ) – це об'єднання декількох сусідніх територіальних громад в одну більшу територіальну одиницю з метою поліпшення управління, раціонального використання ресурсів та ефективного розвитку території. Отже, основна різниця між територіальними громадами та об'єднаними територіальними громадами полягає в тому, що ОТГ є більшим об'єднанням декількох територіальних громад, які об'єднуються для поліпшення управління та ефективного розвитку території. ОТГ отримують більше повноважень, в той час як територіальні громади зазвичай займаються вирішенням питань на рівні своєї конкретної території.

Клименко Н. [4]: «Узагальнено, що джерелами фінансових ресурсів територіальних громад можуть бути: власні доходи бюджету; кошти Державного фонду регіонального розвитку; кошти державної субвенції на розвиток інфраструктури територіальної громади та інвестиції».

Одним із важливих показників успішної та стабільної роботи певної ТГ є залучення іноземних інвестицій в громаду. При залученні іноземного капіталу у діяльність ТГ України місцеві органи влади мають виконувати ряд функцій:

- 1) Розробка стратегії залучення інвестицій – визначення пріоритетних напрямів для приваблення іноземних інвестицій, а також визначення методів інвестування.

- 2) Інформування інвесторів – розроблення ефективної системи інформування іноземних інвесторів про можливості та перспективи інвестування в територіальну громаду, а також про законодавство, що регулює інвестиційну діяльність.

- 3) Привернення уваги інвесторів – організація міжнародних презентацій, конференцій, семінарів, які привернуть увагу іноземних інвесторів, створення привабливого іміджу громади для іноземних інвесторів.

4) Забезпечення підтримки інвесторів – створення умов для ефективного функціонування іноземних інвесторів, забезпечення допомоги в оформленні необхідних документів та розв'язанні проблемних питань.

5) Моніторинг і контроль – ведення моніторингу і контролю за використанням інвестицій, встановлення механізмів контролю за ефективністю витрат та результативністю проєктів.

6) Взаємодія з державними та міжнародними організаціями – співпраця з державними та міжнародними організаціями, що сприяють розвитку інвестиційної діяльності.

Ірина Гринчишин [5] зазначила: «Інвестиційний потенціал територіальних громад представляє собою комплекс об'єктивних умов (природних, економічних і соціальних) та доступних внутрішніх ресурсів (фінансових, трудових і виробничих), які потрібні для реалізації інвестиційної діяльності з метою забезпечення сталого розвитку громади».

Таблиця 1.1.1.

Значення інвестицій для ТГ

Автор	Значення
С.І. Воскобійник [7]	«Залучення інвестицій у територіальну громаду свідчить про її стабільність і успішність у розвитку».
А. В. Руснак, Л. О. Алещенко [8]	«Залучення інвестицій в об'єднані територіальні громади є критично важливим насамперед для впровадження інновацій у різних секторах економіки та соціально-культурному розвитку регіонів. Це також сприяє заміні застарілих і малопродуктивних виробництв, продукція яких не відповідає вимогам конкурентного ринку».
О. Fedorchak Н. <u>Ishchenko</u> [9]	«З огляду на обмеженість бюджетів і характер роботи на місцевому рівні, мінімальний набір інструментів для залучення інвестицій у територіальні громади має включати: розробку стратегій і програм залучення інвестицій, створення бренду території, підготовку інвестиційного паспорта, складання галузевих оглядів, формування дорожньої карти для інвесторів, розсилку інвестиційних пропозицій, створення та оновлення інвестиційного веб-сайту, активність у соціальних мережах, розробку інтерактивної інвестиційної карти, підготовку прес-контенту, участь у "дорожніх шоу", семінарах, конференціях, інвестиційних форумах та виставках, а також формування і оновлення бази даних інвесторів».
П. В. Жук, З. О. Сірик [10]	«Територіальна громада займається питаннями місцевого значення, тому повинна діяти в рамках реалізації права на місцеве самоврядування. Це вимагає активного пошуку та залучення значних фінансових ресурсів для вирішення завдань територіального розвитку, зокрема в інфраструктурній сфері, оскільки багато територій в цьому плані наразі мають проблеми».

Джерело: узагальнено автором на основі [7], [8], [9], [10]

«Сьогодні кожна територіальна громада активно шукає способи для розвитку свого інвестиційного потенціалу та створення сприятливих умов для залучення і ефективного використання інвестицій. Це включає формування привабливого інвестиційного клімату та визначення грантових напрямків для залучення фінансових ресурсів. Використання додаткових механізмів та джерел фінансування допоможе підвищити розвиток і позитивний імідж кожної громади. Дотримання обґрунтованого алгоритму та розвиток навичок залучення коштів з альтернативних джерел стануть визначальними факторами успіху у реалізації ініціатив місцевого розвитку» - В. Мережко [6]. В таблиці 1.1.1. представлено погляди вчених та економістів щодо значення інвестицій для територіальних громад України.

Можна узагальнити, що інвестиції у територіальні громади – це вкладення коштів в проєкти та програми з метою розвитку території, покращення добробуту мешканців регіону та стимулювання економічного розвитку. Інвестування в територіальні громади може бути спрямоване на будівництво та реконструкцію інфраструктури (дороги, мости, комунікації, тощо), розвиток бізнесу, збільшення кількості робочих місць, розвиток туризму та інших галузей, які можуть забезпечити зростання доходів територіальних громад.

Територіальні громади можна класифікувати за різними ознаками, такими як кількість населення, густота населення, географічне положення та інші. Нижче наведено кілька класифікацій, складених на основі різних даних.

Відповідно до Конституції України, Закону України "Про місцеве самоврядування"[11]: «Види територіальних громад: сільські, селищні, міські, районні і міста (у разі їх створення), об'єднані територіальні громади (територіальні громади в порядку, встановленому законом, можуть об'єднуватися в одну сільську, селищну, міську територіальну громаду)».

Менеджер із ІТ-технологій Є. Шутов та менеджер з комунікації М. Радишевська Програми USAID DOBRE пропонують класифікувати ТГ за кількістю населення [12]:

- До 10 тис. – 25%
- 10-50тис. – 69%

- Понад 50тис. – 6%

«Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад» (КАТОТГ) [13], який набув чинності 26.11.2020 року, містить коди та назви всіх адміністративно-територіальних одиниць і ТГ, що згруповані за ознаками територіальної спільності та адміністративного підпорядкування. Кожен об'єкт має унікальний системний номер, який залишається незмінним, навіть якщо змінюється підпорядкування одиниць. Всі об'єкти кодування поділені на чотири основні рівні та один додатковий підрівень ієрархічної класифікації, причому до кожного рівня входять об'єкти, підпорядковані об'єктам попереднього рівня.

- Перший рівень кодифікації включає: «Автономну Республіку Крим; області; міста, що мають спеціальний статус, який визначається законами України».

- Другий рівень кодифікації включає: «райони Автономної Республіки Крим; райони області».

- Третій рівень класифікації включає: «території територіальних громад в областях; територіальні громади в районах Автономної Республіки Крим, міські територіальні громади міст республіканського значення в Автономній Республіці Крим, територіальні громади, що адміністративно підпорядковані Севастопольській міській раді, міським радам міст республіканського значення Автономної Республіки Крим».

- Четвертий рівень класифікації включає (населені пункти): «міста; села; селища».

- Додатковий рівень класифікації включає: «райони у містах (у тому числі в містах, що мають спеціальний статус)» [13].

Професор Яценко В.О. [14] виділив: «Вісім типів та три підтипи особливостей організації групових систем населених місць (ГСНМ) локального рівня в залежності від територіальних, економічних, урбанізаційних, соціальних та ресурсних умов:

I тип – територіальні громади або групові системи, які знаходяться в зоні впливу великих міст і залежать від агломераційних зв'язків з містом-центром. До даного типу належать три підтипи в залежності від розміщення по відношенню до міста-центра: а) ГСНМ, які мають безпосередній контакт територій – спільні межі; б) ГСНМ середнього поясу приміської зони; в) ГСНМ зовнішнього поясу приміської зони.

II тип ГСНМ з нерівнозначним потенціалом розвитку на базі малих міст районних центрів.

III тип ГСНМ сформовані з сільських поселень та селищ міського типу.

IV тип ГСНМ сформована як сільськогосподарська громада.

V тип ГСНМ сформована за визначеним народно-господарчим напрямком призначення територій (рекреаційні).

VI тип ГСНМ сформовані як складові транспортних коридорів України.

VII тип ГСНМ сформовані на територіях прикордонного значення.

VIII тип ГСНМ з невизначеною діяльністю розвитку».

Н. Гринчук [15] наводить: «Сім типів стратегій міст, до яких належать понад 40 підтипів: міста-лідери (столичні, флагмани економіки, елітарні, універсальні міста); міста-підприємці (торгові, ремісничі, гастрономічні, книжкові столиці); розважальні міста (театральні, ботанічні, курортні, лікувальні, пляжні, ландшафтні, гірськолижні, спортивні, ігрові, музичні, столиці шоу-бізнесу); міста-музеї (міста знаменитостей, міста персонажів художніх творів, історичні, архітектурні, священні міста); “розумні” міста (міста-наукові парки, міста-університети, міста-фабрики інновацій); міста-посередники і перехрестя (культурні перехрестя, міста-мости, міста-ворота, міста-медіа-центри, міста супутники); міста унікального іміджу (екзотичні міста, міста комбінованого іміджу) тощо».

Для цілей залучення міжнародних інвестицій пропонується більш повна класифікація, складена на основі класифікацій з різних джерел (рис. 1.1.1.). Класифікація територіальних громад може бути корисною для визначення потреб та пріоритетів у розвитку різних регіонів та визначення ефективних форм інвестування для розвитку ТГ.

В умовах глобальної міжнародної економіки, що прискорюється, між територіальними громадами розгорнулась гостра конкуренція з приводу залучення іноземних інвестицій. Відмова від залучення інвестицій означає відмову розвитку, адже разом із залученням інвестицій приходять нові технології, методи управління, форми організації, інновації і в загалі переймання іноземного досвіду у всіх напрямках/секторах.

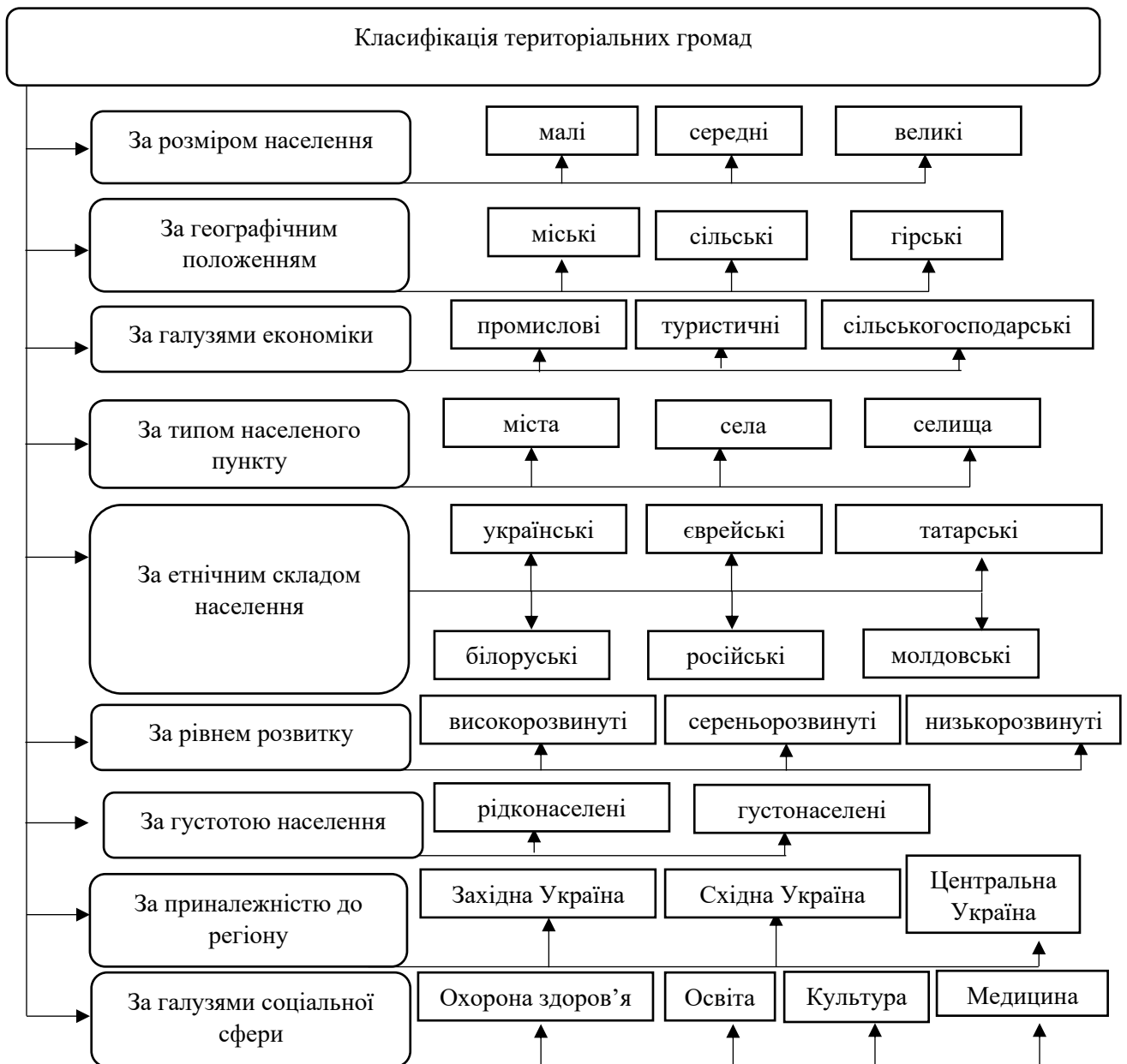

Рис. 1.1.1. Класифікація територіальних громад

Джерело: складено автором

Для цього ТГ повинні створити сприятливий інвестиційний клімат. При його аналізі в будь-якій країні використовуються показники, що відображають аспекти господарського законодавства, загальноекономічні умови для інвестування, стабільність економічного розвитку, а також соціально-політичну ситуацію. «Інвестиційний клімат визначається як сукупність політичних, економічних, правових, географічних та соціально-культурних умов, які в своїй взаємодії формують привабливість та доцільність інвестиційної діяльності для вітчизняних і іноземних інвесторів у певній економічній системі (країні, регіоні, корпорації)» - Зайцев О.В. [16]. Інвестиційний клімат і привабливість ТГ для вкладення інвестицій складається з державної, регіональної та місцевої складових, що надають як позитивний, так і негативний вплив. Загалом, варто відзначити, що рівень іноземних інвестицій, які надходять у багато регіонів, не відповідають їх економічним можливостям та перспективним галузям. За умови правильної інвестиційної політики в територіальних громадах можна очікувати надходження іноземних інвестицій, які значно перевищать нинішній рівень припливу іноземних коштів. На рис. 1.1.2. вказана систематизація проблем, які негативно впливають на інвестиційний клімат.

Інвестиційна привабливість тісно пов'язана з інвестиційним кліматом, для оцінки якого розроблено різноманітні методики. У деяких з них кількість показників інвестиційного клімату, що описують характеристики інвестицій, може варіюватися від десяти до ста і більше ознак. Варто зазначити, що чинники, які визначають особливості середовища, що є невід'ємною частиною інвестиційного клімату, можна класифікувати на: політико-правове середовище, соціально-культурне середовище, економічне середовище та інституціонально-інфраструктурне середовище.

Рис. 1.1.2. Класифікація проблем, які мають негативний вплив на інвестиційний клімат [17]

Перелік основних узагальнених показників, що формують рівень розвитку відповідного середовища інвестиційного клімату наведено на рис. 1.1.2.

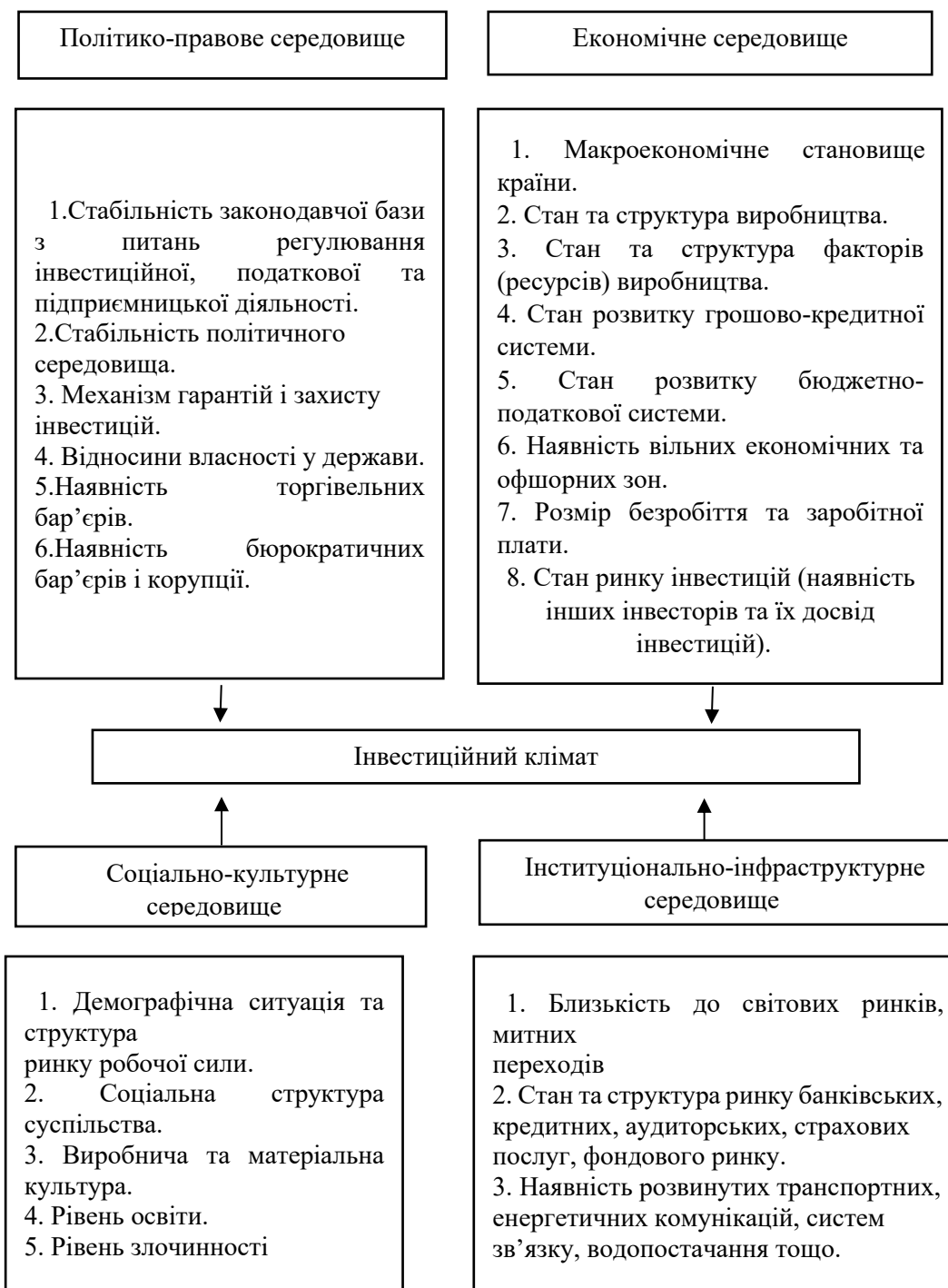

Рис. 1.1.3. Складові інвестиційного клімату – детермінанти інвестиційної привабливості [18]

Створення сприятливого інвестиційного клімату в громадах залежить від комплексу взаємодіючих факторів. Розглянемо деякі з них, розділивши їх на

зовнішні, тобто ті, на які територіальні громади не мають змогу впливати, та внутрішні, на які вони можуть безпосередньо впливати :

1) Зовнішні фактори:

- політична стабільність: інвестори шукають стабільне та надійне середовище для своїх інвестицій, тому політична стабільність є важливим фактором для формування інвестиційного клімату.

- регіональні особливості: такі як географічне положення, природні ресурси, культурні та історичні пам'ятки, також можуть стати факторами для інвестування в територіальну громаду.

- інвестиційні пільги та підтримка: Україна надає пільгові режими оподаткування для деяких видів діяльності, зокрема для вітчизняних та іноземних інвесторів, що діють на певних територіях. Це може включати зниження або звільнення від оподаткування на певний період часу; інфраструктурні пільги: уряд України може забезпечувати пільги щодо використання земельних ділянок, будівництва або реконструкції доріг, залізничних сполучень, мереж газопостачання та інших інженерних мереж для підтримки інфраструктурних проєктів.

2) Внутрішні фактори:

- ефективне управління: якісне та ефективне управління територіальною громадою може стати фактором, що залучає інвесторів. Якщо с управління неефективне, це може стати перешкодою для розвитку бізнесу та інвестицій.

- розвинена інфраструктура: така як дороги, комунікаційні мережі, аеропорти, порти, є стратегічними активами, що приваблюють інвестиції та розвитку бізнесу.

- бізнес-клімат: рівень бізнес-клімату, такий як доступність кредитів, простота реєстрації бізнесу, відкритість для іноземних інвесторів, є

- наявність кваліфікованої робочої сили: може привернути інвесторів, які шукають місце для розміщення своєї компанії.

- підтримка з боку місцевої влади: в територіальних громадах можуть бути затверджені різні підтримуючі програми для приваблення іноземних інвесторів, включаючи зниження податкових ставок та інші бізнес-пільги. Для

цього, місцеві влади можуть пропонувати спеціальні програми та послуги для підтримки інвестиційних проектів; участь в державних програмах: іноземні інвестори можуть мати можливість отримати підтримку з боку держави, якщо їхні проекти відповідають державним стратегіям та програмам, що націлені на розвиток певних галузей економіки, в тому числі агропромисловості, туризму, екології та інших.

Для того, щоб інвестор захотів вкладати свій капітал у будь-яку конкретну територіальну громаду, для нього повинні існувати певні переваги щодо інвестування саме в цей регіон, а не в інший, який також брав участь у конкурсі на інвестиції. Деякі з цих переваг можуть не залежати від діяльності діючої адміністрації, такі, наприклад, як місце розташування щодо ринку збуту, наявність корисних копалин, води, електроенергії, кваліфікованої робочої сили, транспортної та комунікаційної інфраструктури, а інші залежать, наприклад: податкові пільги, субсидії для створення робочих місць, участь місцевої влади у фінансуванні проекту, недорога нерухомість, створення раціональних процедур з отримання дозволів та ліцензій, наявність ділянки для первинного будівництва, постачання води, швидке вирішення різноманітних питань, і т.д. Не завжди можливо здійснювати розвиток територіальних громад в необхідному вигляді та обсязі, і часто територіальним громадам доводиться задовольнятися тим, що є прийнятним. Але, якщо у ТГ є список проектів, які потребують, на їх погляд, інвестицій, вони повинні сконцентрувати свою увагу на виявленні потенційних переваг громади та представити їх потенційним іноземним інвесторам. Через жорстку конкуренцію за іноземні інвестиції кожна ТГ повинна бути як високопрофесійна у своїй ринковій стратегії, так і зверненням до потенційного інвестора, бути привабливою, швидко реагувати на запити інвестора та надавати йому необхідну допомогу. Це означає професійний підхід, високопрофесійний штат, наявність фінансових джерел та підтримку з боку місцевої адміністрації, причому штат повинен мати високу мотивацію і бачити своє завдання в тому, щоб робити справу, а не просто керувати системою. На основі вищевикладених принципів і має будуватись регіональна стратегія залучення іноземних інвестицій.

Тобто, частина факторів є зовнішніми і територіальні громади не можуть на них вплинути, а лише використовувати позитивні і намагатися нейтралізувати негативні. До таких зовнішніх факторів належать, наприклад, макроекономічні умови, державна політика, кліматичні зміни, міжнародна економічна ситуація тощо. Впливати на ці аспекти громади не можуть, але вони можуть адаптуватися до змін, використовуючи сприятливі можливості і мінімізуючи негативні наслідки.

Однак є також внутрішні фактори, на які територіальні громади можуть безпосередньо впливати. Це ті аспекти, які залежать від внутрішніх ресурсів та управлінських рішень громади. Вони включають ефективність місцевого самоврядування, рівень розвитку інфраструктури, соціально-економічний потенціал, активність місцевого бізнесу та залучення громадян до управлінських процесів. З огляду на це, є низка рекомендацій громадам як використати їх власний потенціал.

Асоціація міст України [19]: «Стандарти залучення та супроводу інвесторів на місцевому та регіональному рівнях формують єдиний підхід до взаємодії з інвесторами, що сприяє підвищенню інвестиційної привабливості та активізації інвестиційної діяльності в адміністративно-територіальних одиницях. До Стандартів належать [19]:

- 1) стандарти підготовки інвестиційних пропозицій;
- 2) стандарти інформаційно-маркетингових продуктів та просування інвестиційного потенціалу територіальної громади;
- 3) стандарти діяльності з пошуку, залучення та супроводу інвестора;
- 4) стандарти постінвестиційної підтримки інвестора».

Зусилля підрозділу відповідного ОМС щодо залучення капіталу мають бути сконцентровані на секторах економіки, які [19]: «мають суттєві конкурентні переваги; належать до ключових секторів зростання; сприятимуть прискореному розвитку місцевої економіки».

Щодо кожної з цих галузей слід ідентифікувати потенційних іноземних інвесторів, які можуть розробляти проєкти та програми, що відповідають цілям місцевого розвитку громади. Процес залучення та пошуку інвестора передбачає

виконання набору заходів, виконаних колективом, відповідальною за інвестиційну діяльність в даній адміністративно-територіальній одиниці. Важливо налагоджувати та підтримувати ділові контакти з потенційними інвесторами. Тому професійний підхід до співпраці з інвестором значно збільшує шанси даної ТГ на отримання інвестицій.

«Маркетингова стратегія є окремим документом, спрямованим на формування іміджу відповідної адміністративно-територіальної одиниці шляхом підвищення обізнаності, інтересу та залученості цільових аудиторій, зокрема бізнес-кіл, інвесторів, підприємців, туристів, а також місцевих мешканців і жителів інших регіонів. У цій стратегії відображаються характеристики середовища та його складові з точки зору інвестиційної привабливості, включаючи витрати на ведення бізнесу, «портфель територіальних продуктів» і канали маркетингової комунікації. Ефективність діяльності з пошуку, залучення та супроводу інвесторів залежить від рівня знань, навичок і компетенцій, якими повинні володіти відповідальні працівники ОМС» [19]: «високий рівень володіння англійською мовою; знання правил ділового етикету та ділового спілкування; навички ведення переговорів; розуміння особливостей ділової культури інших країн; самостійність, відповідальність, аналітичні здібності».

Асоціація міст України[19] зазначає: «Постінвестиційна підтримка є важливим елементом професійного супроводу інвестора і може включати регулярні візити на виробничі об'єкти, залучення інвестора до формування інвестиційної політики регіону, встановлення необхідних контактів з центральними та обласними інституціями, а також з місцевим бізнесом і навчальними закладами. Це також охоплює сприяння в підготовці кваліфікованих кадрів для потреб інвестора, своєчасне отримання необхідних погоджень і дозволів, а також вирішення поточних проблем, з якими стикається інвестор через недосконалість податково-митного адміністрування або можливі зловживання з боку органів влади та місцевого самоврядування. Для місцевого економічного розвитку важливо мотивувати інвесторів на розширення вже існуючого виробництва та реалізацію нових проектів, спрямованих на збільшення виробництва комплектуючих безпосередньо на цій

території та в її околицях. Це включає інвестування у створення нових, поглиблених виробничих ланцюгів, що призведе до зростання доданої вартості продукції. Кожну інвестицію слід сприймати як каталізатор для подальших інвестицій та створення нових робочих місць. Відповідно до міжнародних досліджень, витрати місцевої влади на реінвестування або впровадження нового проекту діючим інвестором потребують у 7-9 разів менше зусиль і ресурсів, ніж залучення нового інвестора».

Р. Дюфло: «Фінансова автономія є вирішальним фактором для сильного місцевого самоврядування. Загальнонаціональна Ініціатива з проєктів муніципального партнерства для підготовки проєктів місцевого розвитку регіонального значення, яка запущена Програмою «U-LEAD з Європою», надає підтримку громадам у підготовці інвестиційних проєктів регіонального значення, які можуть бути привабливими для інвесторів та міжнародних фінансових установ. Такі проєкти сприятимуть місцевому розвитку та національному зростанню. ЄС буде продовжувати підтримувати децентралізацію та прямувати разом з Україною» [20].

Сам факт виявлення результатів використання потенціалу в певний період свідчить що низька ефективність управлінських рішень може призвести до зменшення або повної втрати очікуваних результатів. Тому інвестиційний потенціал територіальної громади можна розглядати як об'єкт, що залежить від ефективності управління з боку ОМС. Він визначається сукупністю факторів, викликаних її соціальними, економічними, публічними та політичними характеристиками. Під «інвестиційним потенціалом територіальної громади ми пропонуємо розуміти сукупність ресурсів і можливостей (природно-ресурсних, соціальних, фінансово-економічних, інституційно-управлінських тощо), які підлягають управлінню з боку органів влади громади, які спрямовані на залучення інвестиційних ресурсів для вирішення проблем розвитку території».

«Процес формування та використання інвестиційного потенціалу територіальних громад є складним та супроводжується багатьма труднощами: низька управлінська спроможність та ефективність управлінських дій органів місцевого самоврядування; недостатність засобів стимулюючого характеру щодо

впливу на потенційних інвесторів; брак або низька якість програм територіального розвитку, розроблених органами управління територіальними громадами; низька промоційна активність органів місцевого самоврядування у сфері залучення інвестицій» [10].

На рис. 1.1.4. представлено чинники формування та впливу на інвестиційний потенціал ОТГ [21].

Рис. 1.1.4. Чинники формування та впливу на інвестиційний потенціал ОТГ [21]

Інвестиційний потенціал є ключовою характеристикою стану та перспектив використання ресурсних можливостей і джерел розвитку територіальних громад. Він відіграє вирішальну роль у забезпеченні економічного зростання громад і має значний вплив на розвиток інших потенційних можливостей (виробничих, фінансових, маркетингових тощо) через інвестиційну діяльність. Тому об'єктивна

та комплексна оцінка інвестиційного потенціалу, що дозволяє правильно визначити перспективи розвитку територіальної громади, зміцнити її сильні сторони та вирішити існуючі проблеми і недоліки, є важливою та актуальною проблемою. Отже, якщо використовувати чинники, які впливають на розвиток окремих компонентів інвестиційного потенціалу, можна змінити його загальну величину. В основі інвестиційної стратегії ТГ має лежати опора на використання факторів, що впливають на приватні потенціали регіону, та залучення регіональних та муніципальних органів влади у процес розвитку власного інвестиційного потенціалу.

Залучення іноземних інвестицій має пріоритетне значення, оскільки вони істотно впливають на розвиток територіальних громад, а також країни у цілому. Роль іноземних інвестицій в громадах полягає в наступному: прискоренні темпів економічного зростання; підвищення конкурентоспроможності певної громади; сприяння загальній соціально-економічній стабільності; обміні досвіду; розвитку середнього та малого бізнесу; сприяння зростанню зайнятості та підвищенню рівня доходів населення; стимулювання розвитку виробництва експортної продукції, трансфер інновацій, виробничих технологій та кращих практик, управління якістю, орієнтації на споживача, розвиток інфраструктури.

1.2. Класифікація форм інвестування для розвитку територіальних громад

Інвестування не лише сприяє підвищенню економічного потенціалу громади, а й стимулює залучення нових інвесторів, збільшення кількості робочих місць та поліпшення якості життя місцевих жителів. Інвестування може бути реалізоване у різних формах, які мають свої переваги та недоліки. Розглянемо класифікацію форм інвестування для розвитку територіальних громад [22]:

- гранти – це кошти, що надаються на безповоротній основі;
- інвестиції – це вкладення у діяльність різних підприємств з метою отримання економічної вигоди;

- державне партнерство – фінансування територіальних громад частково державою, частково самою територіальною громадою;

- субвенція – це форма грошової допомоги місцевим бюджетам із державного бюджету, яка призначена для конкретно визначеної цілі/цілей.

- кредити та позики – це кошти, що надаються територіальним громадам на певний строк та під відсоток.

- бюджетне фінансування – кошти наданні з бюджету на видатки, пов'язані з здійсненням державних програм;

- соціальні інвестиції – залучення коштів фізичних осіб, міжнародних організацій, вітчизняних некомерційних організацій, іноземних благодійних фондів, підприємств, держави, в інтересах їхнього соціально-економічного розвитку, створення достатнього рівня життя для її членів.

Сучасні вимоги до управління розвитком диктують необхідність залучення фахівців, які володіють не тільки глибокими знаннями в області економіки та фінансів, але й розвиненими аналітичними навичками. Такі фахівці здатні проводити комплексну оцінку інвестиційних проектів, виявляти потенційні ризики та розробляти ефективні стратегії їх управління. «Представники місцевої влади або уповноважені фахівці, які мають безпосередній контакт з інвесторами, повинні не лише добре знати інформацію про місцевий економічний розвиток, його стратегічні напрями та перспективи, але й враховувати професійні, ментальні та національні особливості кожного потенційного інвестора. Крім того, успішна взаємодія представників влади з інвесторами є запорукою ефективного впровадження інвестиційної політики територіальної громади та фактором залучення додаткових інвестиційних ресурсів для розвитку. Саме представники місцевої влади можуть надати потенційним інвесторам необхідну підтримку» - Н.А. Караван [23].

Таблиця 1.2.1.

Систематизація переваг та недоліків форм інвестування для розвитку
територіальних громад

Форми інвестування	Переваги	Недоліки
1	2	3
Гранти	- надаються на безповоротній основі, що дозволяє отримати фінансування без необхідності повернення коштів; - сприяють розвитку проектів та ініціатив, які можуть бути складними для приватних або комерційних інвесторів; - дозволяють залучати фінансові ресурси для реалізації соціальних, культурних та інших громадських цілей.	- конкурентний процес отримання грантів може бути складним та вимагати значних зусиль; - грантове фінансування може бути обмеженим у часі та обсязі; - необхідно дотримуватись вимог та умов, пов'язаних з використанням коштів.
Інвестиції	- можуть принести економічну вигоду та сприяти створенню робочих місць та зростанню економіки громади; - можуть сприяти впровадженню нових технологій та підвищенню конкурентоспроможності громади; - інвестори можуть принести додаткові ресурси, експертизу та мережу контактів.	- існує ризик неповернення інвестицій або недостатнього повернення зі збитками; - вимагаються високі стандарти управління та привабливості проектів для залучення інвесторів; - пріоритети інвесторів можуть відрізнятися від потреб та бажань місцевої громади
Державне партнерство	- спільне фінансування дозволяє залучити більше ресурсів для розвитку громади; - державна підтримка може забезпечити стабільність фінансування та допомогу в реалізації проектів; - партнерство між державою та громадою дозволяє забезпечити збалансований підхід до розвитку.	- необхідно здійснювати складне узгодження та координацію між державними та місцевими органами; - ризик непередбачуваності змін в державній політиці та фінансуванні проектів; - партнерство може вимагати додаткових зусиль управління та координації.

Продовження таблиці 1.2.1.

1	2	3
Кредити та позики	- забезпечують доступ до фінансування на певний строк для реалізації проектів та ініціатив; - можуть бути вигідними в умовах низького рівня відсотків або спеціальних умов; - створюють можливість для розвитку та зміцнення кредитної історії громади.	- потребують повернення коштів з відсотками, що може вплинути на фінансову стійкість громади; - необхідно здатність громади або організацій управляти позиковими коштами та погашати їх в строк; - ризик невдачі проекту та неможливості повернення позики.
Бюджетне фінансування	- забезпечує фінансування з державного бюджету для виконання державних програм та пріоритетних завдань; - забезпечує стабільність фінансування та можливість контролю з боку держави; - дозволяє залучати фінансові ресурси для вирішення соціальних, інфраструктурних та інших потреб громади.	- залежність від державного бюджету та політичних процесів може вплинути на стабільність фінансування; - необхідно дотримуватись бюджетних обмежень та умов витрат громадських коштів; - ризик зміни призначення бюджетних видатків та перерозподілу ресурсів.
Соціальні інвестиції	- сприяють соціально-економічному розвитку громади та поліпшенню рівня життя її членів; - залучення коштів від різних джерел дозволяє збільшити фінансові ресурси для реалізації соціальних проектів; - залучають участь та підтримку різних зацікавлених сторін у розвитку громади;	- вимагають складного управління та координації між різними сторонами та інтересами; - ризик залежності від благодійних організацій та зміни їхньої стратегії фінансування; - важкість забезпечення стабільності та тривалості фінансування проектів.

В таблиці 1.2.1. наведено систематизацію переваг та недоліків кожної зазначеної форми інвестування для розвитку територіальних громад, що дозволить місцевим органам влади обґрунтовано обирати найбільш відповідні форми інвестування, сприяючи підвищенню ефективності використання ресурсів, мінімізації ризиків та забезпеченню сталого розвитку ТГ.

Основні функції місцевої влади в інвестиційній політиці зазначено на рисунку 1.2.1.

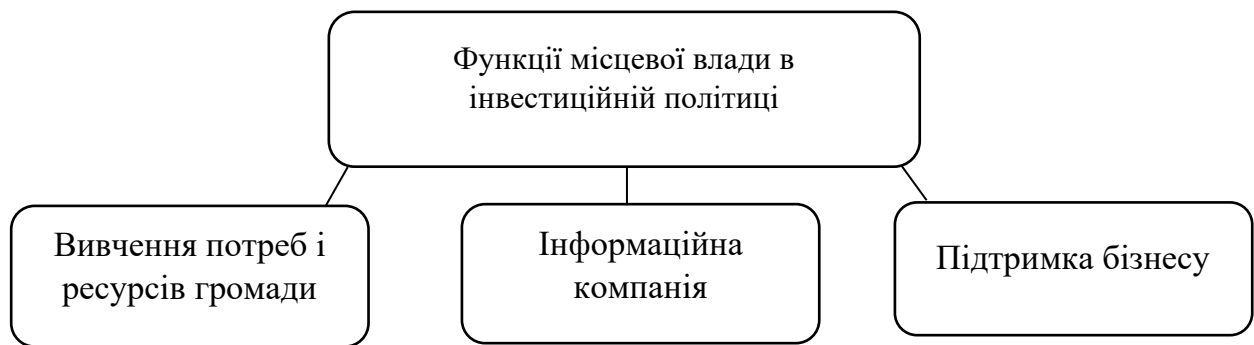

Рис. 1.2.1 Функції місцевої влади в інвестиційній політиці [23]

Класифікація інвестицій в ТГ [24, 25, 26]:

- Фінансові інвестиції – інвестування коштів у цінні папери, валюту, фондові індекси, інвестиційні фонди, пайові інвестиційні фонди тощо. Фінансові інвестиції зазвичай мають високу ліквідність і вимагають меншої кількості зусиль для управління порівняно з іншими видами інвестицій.
- Реальні інвестиції передбачають вкладення коштів у матеріальні активи, які можуть бути досягнуті фізично. Ці інвестиції зазвичай потребують більш великих зусиль та витрат на управління, але можуть забезпечити більший потенціал для отримання прибутку.
- Інтелектуальні інвестиції – це вкладення коштів у нематеріальні активи, що представляють собою права на результати інтелектуальної діяльності, такі як винаходи, літературні твори, торгові марки тощо. Ці інвестиції можуть бути високо ризикованими, але також можуть забезпечити високий рівень прибутковості.
- Соціальні інвестиції – інвестування коштів у соціальні проекти, які сприяють покращенню соціального благополуччя та розвитку громад. Ці інвестиції можуть бути здійснені як фінансові, реальні та інтелектуальні інвестиції.
- Інвестиції в інфраструктуру – інвестування коштів у будівництво, розширення, підтримку та модернізацію інфраструктурних об'єктів, таких як дороги, мости, залізниці, аеропорти, порти, тунелі, енергетичні мережі, водопостачання та каналізація, інтернет та телекомунікаційні мережі та інші.

Класифікація інвестицій в ТГ дозволяє узагальнити різні види інвестицій, залежно від їхнього призначення та спрямованості. Кожна категорія має свої особливості і може бути важливою для розвитку територіальних громад.

Залежно від потреб територіальної громади та її можливостей, можуть використовуватися різні форми інвестування або їх комбінації для досягнення максимальної ефективності. При виборі форми інвестування місцевій владі необхідно зважити всі "за" і "проти", оскільки кожен вид інвестицій має свої особливості та потенційні ризики.

1.3 Організаційно-економічний механізм залучення і використання міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад

Розвиток територіальних громад є рушійною силою економічного зростання в умовах глобалізації, оскільки саме на місцевому рівні створюється більша частина валового внутрішнього продукту. Україна, як суверенна країна з великим потенціалом, також прагне залучити та використати міжнародні інвестиції для підтримки розвитку своїх територіальних громад.

Ефективність залучення та використання міжнародних інвестицій в Україні безпосередньо залежить від якості організаційно-економічного механізму, який має забезпечувати прозорість, стабільність та привабливість для інвесторів. Цей механізм передбачає систему організаційних, економічних, правових та інституціональних заходів, з метою вирішення актуальних проблем на місцевому рівні та забезпечення стійкого розвитку територій.

Залучення іноземних інвестицій може стимулювати розвиток нових галузей економіки в українських громадах, таких як ІТ, енергетика, агропромисловий комплекс тощо, що сприятиме диверсифікації економіки та підвищенню її стійкості. Крім того, іноземні інвестиції часто супроводжуються передачею нових технологій, знань та кращих практик, що сприяє підвищенню рівня освіти та розвитку людського капіталу.

Організаційно-економічний механізм залучення та використання іноземного капіталу в ТГ України включає такі основні складові: роль держави, правовий регуляторний фреймворк (структура) та механізми підтримки інвесторів.

Л. Гурвиц, Р. Майерсон та Е. Маскін створили проривну теорію економічних механізмів, за що їм була присуджена Нобелівська премія з економіки у 2007 році за їх "видатний внесок в теорію економічних механізмів". Л. Гурвиц [27] «Механізм – це взаємодія між суб'єктами та центром, що складається з трьох етапів: суб'єкти надсилають інформацію до центру; центр отримує цю інформацію та розраховує майбутній результат; центр оголошує отриманий результат. Таким чином, підтверджується можливість і необхідність механістичного підходу до управління економічними системами».

Шапуров О. О. [28] зазначає, що: «Термін «механізм» має технічне походження і в економічному контексті означає засіб, який дозволяє активізувати певні процеси або спонукати до дії».

Наявність стабільного фінансового середовища, ефективних механізмів фінансування проектів та гарантій повернення інвестицій є необхідною умовою умов для залучення інвестицій у різні сфери регіону та стимулювання його економічного зростання. Однак, можливості використання цього ресурсу обмежені низкою факторів [37]:

- обмеженість бюджетних коштів: що не дозволяє виділити достатньо фінансування;
- недостатність власних доходів місцевих бюджетів: через значну централізацію фінансів та обмежені можливості для самостійного наповнення;
- наявність конкуруючих пріоритетів: таких як соціальна сфера та безпека держави, які також вимагають значних фінансових ресурсів.

Група науковців під керівництвом Л.М. Варава [29]: «Механізм організаційно-економічного забезпечення управління представляє собою сукупність засобів і методів, які сприяють створенню цілісної системи управління розвитком і результатами підприємства». В таблиці 1.3.1. згруповано визначення

різних економістів щодо організаційно-економічного механізму задля повного розуміння даної дефініції.

Лещук Г.В. [39]: «Динамічність результатів діяльності сільських територіальних громад та покращення їх фінансової спроможності, незважаючи на ризики розвитку, вимагають обґрунтування доцільності використання сільських бюджетів. Це можна досягти через реалізацію організаційно-економічного механізму, який дозволяє оцінити потенціал соціальної організації селянства». Неправильно сплановані та несвідомі інвестиції можуть призвести до нерівності у розподілі доходів, посилення екологічних проблем та виникнення соціально-економічних конфліктів. Тому важливо забезпечити ефективну регуляцію та контроль за міжнародними інвестиціями з метою забезпечення сталого розвитку територіальних громад.

Таблиця 1.3.1

Визначення організаційно-економічний механізм за різними вченими

Автор	Визначення
Мазур Н.А. [30]	«Організаційно-економічний механізм слід розглядати як набір методів, засобів і прийомів, які виступають інструментом для реалізації управлінської діяльності. Цей комплекс є взаємоузгодженим і взаємопов'язаним, спрямованим на координацію роботи всіх функціональних підрозділів підприємства та забезпечення прийняттого рівня його ефективності».
Савченко О. В. [31]	«Організаційно-економічний механізм є складовою частиною системи господарювання на певному етапі розвитку національної економіки кожної країни. Він складається з двох різнорідних, але взаємопов'язаних елементів: організаційної складової та економічного компонента».
Літвінов О.С. [32]	«Організаційно-економічний механізм, за своєю сутністю, має об'єднувати дві підсистеми впливу, що є основою для визначень багатьох авторів. Крім того, він повинен сприяти підвищенню ефективності діяльності, що полягає у зіставленні результатів і витрат ресурсів підприємства».
Момот Т. В. [33] Мішенін Є. В. [34], Ковальчук М. В. [35]	«Організаційно-економічний механізм визначають як «систему взаємопов'язаних принципів, методів і алгоритмів управління, орієнтованих на досягнення стратегічних цілей», а також як систему форм, методів і інструментів управління, комплекс взаємопов'язаних підходів, методик, важелів і процедур».
С. Тесля [36]	«Під організаційно-економічним механізмом залучення прямих іноземних інвестицій розуміють систему гармонізації державного регулювання та ринкового механізму саморегуляції економіки, що має на меті створення сприятливого інвестиційного середовища для притоку зовнішніх інвестицій у країну».

Федоров Г.О. [37]	«Організаційно-економічний механізм державного регулювання залучення інвестицій надає можливість реалізувати комплексний підхід до використання різних методів, засобів та інших регуляторів, що впливають на процеси залучення інвестицій. Це сприяє забезпеченню скоординованості та відповідності руху інвестиційних ресурсів стратегічним пріоритетам розвитку держави».
Trusova N.V., Hryvkivska O.V., Yavorskaya T.I., Prystemskyi O.S., Kepko V.N., Prus Yu.A. [38].	«Організаційно-економічний механізм розвитку сільських територіальних громад (СТГ) відображає сукупність економічних і організаційних методів, способів, форм, інструментів та важелів впливу на економічні відносини та внутрішні інтеграційні процеси СТГ в сільській поселенській мережі. Він визначає реальні та потенційні критерії забезпечення фінансової спроможності сільських громад, враховуючи альтернативні варіанти модернізації їх інфраструктури на інноваційній основі».

Джерело: узагальнено автором за [30],[31],[32],[33],[34],[35],[36],[37],[38]

Тож, можемо зробити висновок, що організаційно-економічний механізм означає систему взаємозв'язаних економічних та організаційних процесів, процедур, інструментів та методів, які використовуються аби досягти бажаних економічних результатів. В контексті залучення та використання міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад в Україні, «організаційно-економічний механізм» вказує на систему кроків і заходів, які уряд та відповідні організації приймають для привернення та ефективного використання іноземних інвестицій на місцевому рівні.

Організаційно-економічний механізм залучення іноземних інвестицій в територіальні громади може включати наступні етапи та заходи (Рис. 1.3.1):

1.Планування - територіальна громада повинна провести аналіз своїх потенційних переваг, провести оцінку фінансового забезпечення та оцінку інвестиційного потенціалу. Це може включати аналіз науково-технічного, кадрового і ресурсного потенціалів, визначення джерел фінансування (іноземні інвестори), і взагалі вивчення економічної ситуації, інфраструктури, розміщення, та інших факторів.

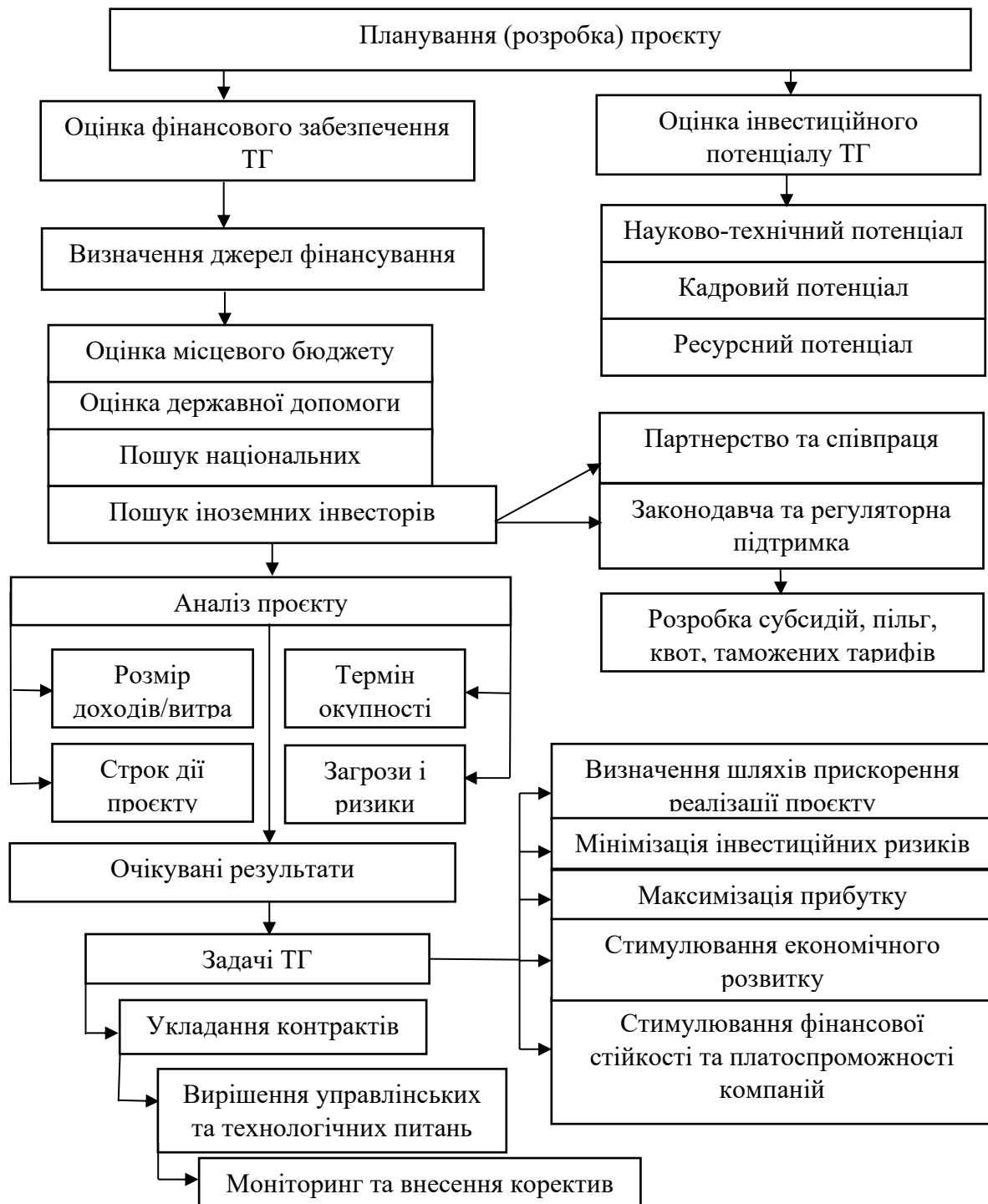

Рис. 1.3.1 Організаційно-економічний механізм залучення іноземних інвестицій в ТГ

Джерело: складено автором

2. Пошук іноземних інвесторів - громада повинна активно просувати свої інвестиційні можливості серед потенційних інвесторів. Це може включати участь на міжнародних виставках та конференціях, організацію делегацій для зустрічей з

інвесторами, розробку маркетингової стратегії та привабливого інвестиційного портфеля.

3.Партнерство та співпраця - громада повинна активно співпрацювати з іноземними організаціями, урядовими установами, торговими палатами та іншими зацікавленими сторонами. Важливо розвивати мережу контактів і встановлювати партнерські відносини для сприяння іноземним інвестиціям.

4.Законодавча та регуляторна підтримка - громада повинна створити сприятливе законодавче середовище для іноземних інвестицій, що включає створення спеціальних економічних зон, податкових пільг та інших стимулів. Крім того, важливо спростити процедури реєстрації бізнесу, отримання ліцензій та інших дозвільних документів.

5.Аналіз проєкту - необхідно оцінити термін окупності проєкту, строк дії, розмір доходів та витрат, потенційні загрози та ризики можуть виникнути на різних етапах реалізації проєкту та як вони можуть вплинути на його ефективність та досягнення запланованих результатів для територіальної громади.

6.Задачі територіальної громади – на основі очікуваних результаті необхідно визначити задачі, що ТГ повинна робити під час впровадження проєкту, це - визначення шляхів прискорення реалізації проєкту, мінімізація інвестиційних ризиків, максимізація прибутку, забезпечення високих темпів економічного розвитку та забезпечення фінансової стійкості і платоспроможності компаній. І підписання контракту із обраним інвестором.

7.Вирішення управлінських та технологічних питань (Інфраструктура та послуги) - громада повинна забезпечити належну інфраструктуру для залучення іноземних інвестицій, включаючи доступ до енергетичних мереж, транспорту, комунікацій та інших важливих послуг. Також важливо розвивати освіту та кваліфікацію робочої сили, щоб задовольнити потреби іноземних інвесторів. Останній пункт – моніторинг та внесення коректив, в разі необхідності.

Реалізація цих заходів не лише зробить територіальні громади привабливими для інвесторів, але й сприятиме підвищенню самодостатності місцевих бюджетів та

зміцненню громадянського суспільства, що приведе до технологічного оновлення виробництва, розширення зайнятості та поліпшення якості життя населення.

Правовий регуляторний фреймворк залучення іноземних інвестицій в ТГ в Україні - це система законодавчих та нормативно-правових актів, які встановлюють правовий режим іноземних інвестицій в ТГ та визначають порядок їх залучення та захисту. Цей фреймворк регулює відносини між іноземними інвесторами та територіальними громадами, а також між інвесторами та державними органами, які здійснюють регулювання та контроль за інвестиційною діяльністю. Україна має ряд законодавчих та правових актів, що регулюють залучення іноземних інвестицій в територіальні громади. Основні з них:

1.Закон України «Про іноземні інвестиції» [40] від 13.03.1992 р. № 2198-ХІІ. Цей закон визначає правовий режим іноземних інвестицій в Україні та встановлює гарантії їх захисту.

2.Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» [11] від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. Цей закон встановлює правову базу для функціонування ОТГ та їх взаємодії з іншими структурами влади.

3.Закон України «Про землю» [41] від 25.10.2001 р. № 2768-ІІІ. Цей закон встановлює правовий режим землі в Україні та визначає порядок її використання.

4.Закон України «Про інвестиційну діяльність» [1] від 18.09.1991 р. № 1560-ХІІ. Цей закон визначає правовий режим інвестиційної діяльності в Україні та встановлює гарантії її захисту.

5.Закон України «Про оренду землі»[42] від 06.10.1998 р. № 161-ХІV. Цей закон встановлює правовий режим оренди землі в Україні та визначає порядок її використання.

6.Нормативно-правові акти, прийняті на рівні ТГ, зокрема рішення місцевих рад, які визначають порядок залучення іноземних інвестицій на території громади. Окрім цього, Україна має угоди про захист та стимулювання інвестицій з іншими країнами, що створює додаткові гарантії для іноземних інвесторів. Правовий регуляторний фреймворк залучення іноземних інвестицій в ТГ в Україні має на меті

створення привабливого інвестиційного середовища, забезпечення надійного захисту прав інвесторів та сприяння сталого розвитку регіонів.

В Україні існує ряд механізмів, які сприяють підтримці інвесторів в залученні та реалізації інвестиційних проєктів в ТГ. Основні механізми підтримки інвесторів включають:

1.Гарантії держави: Закон України «Про режим іноземного інвестування», розділ II «Державні гарантії захисту іноземних інвестицій» [43].

2.Підтримка від державних органів: державні органи, такі як «Міністерство розвитку громад та територій України» [44], «Державне агентство з інвестицій та управління національними проєктами» [45], надають підтримку інвесторам в залученні та реалізації інвестиційних проєктів в ТГ.

3.Інвестиційні пільги: Україна надає інвестиційні пільги для іноземних інвесторів, такі як зниження податків [46] та звільнення від сплати ввізного митного збору [47], зменшення податку на прибуток[48] та ін.

4.Фінансова підтримка: Україна надає фінансову підтримку для інвестиційних проєктів в ТГ, таку як кредитування та гранти.

5.Партнерство з міжнародними організаціями: Україна активно співпрацює з міжнародними організаціями, зокрема «Європейський Союз», «Світовий банк», «Європейський банк реконструкції та розвитку» та інші, для залучення іноземних інвестицій в ТГ.

6.Розвиток інфраструктури: Україна здійснює розвиток інфраструктури, такої як дороги, залізниці, порти та аеропорти, що сприяє залученню іноземних інвестицій в ТГ та підвищенню їх ефективності.

7. Інвестиційні фонди та програми: уряд України створює інвестиційні фонди та програми, які надають фінансову підтримку для реалізації проєктів. Наприклад, Державний фонд регіонального розвитку надає фінансування для інфраструктурних проєктів, а Галузеві фонди підтримують розвиток конкретних секторів, таких як сільське господарство, енергетика чи інновації.

8.Інвестиційні портали та агентства: Україна має спеціальні інвестиційні портали та агентства, які надають інформацію про інвестиційні можливості,

законодавство, процедури та інші аспекти інвестування в країні. Наприклад, «Державне агентство з питань інвестицій та управління національними проектами» надає послуги підтримки інвесторам, включаючи консультації та послуги з пошуку партнерів.

9. Укладання угод та договорів: уряд України активно укладає угоди про захист та стимулювання інвестицій з різними країнами та міжнародними організаціями. Ці угоди надають правову базу для захисту прав та інтересів інвесторів, а також встановлюють правила щодо оподаткування, врегулювання спорів та інші питання.

10. Бізнес-підтримка та консалтинг: Україна має розвинуту мережу бізнес-інкубаторів, інноваційних центрів та консалтингових компаній, які надають підтримку та консультування інвесторам. Вони допомагають у веденні бізнесу, пошуку партнерів, розвитку маркетингових стратегій та інших аспектів успішної реалізації інвестиційних проектів.

Ці механізми підтримки інвесторів допомагають залучати іноземні інвестиції в ТГ України та сприяють розвитку громад.

Роль уряду та місцевих органів влади у стимулюванні інвестиційного процесу є надзвичайно важливою для забезпечення економічного зростання та розвитку територій. Їхні дії та політики можуть впливати на привабливість інвестиційного клімату та залучення іноземних інвесторів. Розглянемо основні етапи залучення уряду та місцевих органів влади до цього процесу:

1. Створення сприятливого інвестиційного клімату: уряд та місцеві органи влади повинні розробляти та впроваджувати політики, що сприяють привабливості для інвесторів. Це включає в себе спрощення адміністративних процедур, зменшення бюрократичних перешкод та надання пільг та стимулів для інвестиційних проектів.

2. Інфраструктура та доступ до ресурсів: уряд та місцеві органи влади мають відповідальність за розвиток та покращення інфраструктури, яка є важливим фактором для інвесторів. Це може включати будівництво та підтримку

транспортних мереж, енергетичних систем, телекомунікаційної інфраструктури та інших необхідних послуг.

3.Фінансова підтримка та стимулювання: уряд може надавати фінансову підтримку для інвестиційних проєктів шляхом надання субсидій, дотацій або низькопроцентних кредитів. Також можуть бути розроблені спеціальні інвестиційні програми та зони з певними пільгами для привернення інвесторів.

4.Розвиток людського потенціалу: уряд та місцеві органи влади повинні сприяти розвитку людського потенціалу, оскільки кваліфікована робоча сила є важливим фактором привабливості для інвесторів. Це може включати розвиток системи освіти та навчання, сприяння впровадженню інновацій та наукових досліджень, а також підтримку розвитку підприємництва та малого бізнесу.

5.Залучення іноземних інвестицій: уряд має важливу роль у просуванні своєї країни або території як привабливого інвестиційного напрямку. Це може включати проведення маркетингових кампаній, участь у міжнародних виставках та форумах, сприяння укладанню міжнародних угод та створенню сприятливих умов для іноземних інвесторів.

В цілому, роль уряду та місцевих органів влади у стимулюванні інвестиційного процесу полягає в створенні сприятливих умов, забезпеченні необхідної інфраструктури та фінансової підтримки, розвитку людського потенціалу та залученні іноземних інвестицій. Це сприяє економічному зростанню, створенню нових робочих місць та підвищення добробуту мешканців громад.

Використання міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад в Україні є важливою стратегією для стимулювання економічного зростання, підвищення якості життя населення та зміцнення інфраструктури. Цього можна досягти шляхом реалізації різних програм та проєктів, що фінансуються міжнародними організаціями, донорськими країнами та іншими інвесторами, розглянемо декілька прикладів:

Вітчизняний бренд "Сандора", що входить до складу глобальної компанії PepsiCo, є абсолютним лідером українського ринку соків і нектарів, контролюючи майже половину ринку. Завдяки високій якості продукції та активній експортній

діяльності, "Сандора" стала одним з найбільших українських експортерів соків, представлених у понад 22 країнах світу. У 2020 році компанія продемонструвала подальший розвиток, запустивши нову лінію з виробництва картопляних чіпсів на своєму флагманському заводі [49].

Баштанський сирзавод, один із флагманів молочної промисловості Миколаївщини та України, відомий своїм широким асортиментом високоякісної продукції. Підприємство, що входить до групи компаній "Молочний Альянс", успішно виробляє тверді сири під торговими марками "Славія" та "Пирятинський", а також йогурти, масло та інші молочні продукти під брендами "Славія" та "Яготинське". Останнім часом завод освоїв виробництво популярних м'яких сирів, таких як чедер та моцарела, які успішно експортуються до країн Близького Сходу та інших регіонів світу. Варто зазначити, що у березні 2020 року було запущено нову лінію з заморозки м'яких сирів, що дозволило значно розширити експортні можливості підприємства [49].

"Ніка-Тера" - це багатофункціональний порт, який надає широкий спектр послуг з перевалки, зберігання та обробки різноманітних вантажів. Сучасне обладнання та розвинена інфраструктура дозволяють порту ефективно працювати з великими обсягами вантажів. Значним досягненням порту стало будівництво нового зернового елеватора, що дозволило збільшити обсяги зберігання зернових культур та розширити можливості для експорту. Загальна вартість інвестиційного проекту склала близько 48 млн доларів США [49].

Інноваційно-технологічний парк "Кристал" у Вінниці, відкритий у 2018 році, став центром притягання інновацій та креативних ідей. На його території розташовані сучасні лабораторії, Fab Lab, IT-школа, коворкінги та інші інфраструктурні об'єкти, що дозволяють реалізовувати амбітні проєкти та розвивати нові технології. Він є одним з найбільших інноваційних хабів в Україні [50].

ТОВ "Кока-Кола Беверіджиз Україна Лімітед" - це провідний український виробник та дистриб'ютор безалкогольних напоїв, що входить до міжнародної групи Coca-Cola Hellenic Bottling Company. Основний виробничий комплекс

компанії розташований у Великій Димерці, Київської області. Асортимент продукції охоплює широкий спектр напоїв під популярними брендами The Coca-Cola Company. Компанія забезпечує повний цикл виробництва – від розливу до доставки готової продукції до торгових точок [51]. "Кока-Кола Беверіджиз Україна Лімітед" є «безалькогольним гігантом» на українському ринку. Як єдиний офіційний виробник продукції The Coca-Cola Company в Україні, підприємство виготовляє улюблені напої мільйонів споживачів та забезпечує робочими місцями понад 1300 українців [52].

Локачинська громада зробила ще один крок до покращення якості освітніх послуг. Завдяки підтримці Проєкту USAID "ГОВЕРЛА", три місцеві ліцеї отримали нове обладнання для шкільної їдальні. Тепер учні зможуть харчуватися смачно та корисно, що позитивно вплине на їхнє здоров'я та навчальний процес [53].

Завдяки міжнародній технічній допомозі Німецького товариства міжнародного співробітництва (GIZ), чотири громади Полтавщини змогли створити спільне підприємство "Екосервіс-2022" для усунення недоліків у системі поводження з відходами. Експерти проєкту допомогли громадам розробити план дій та організувати необхідні заходи для реалізації цього важливого проєкту [54].

Село Прокурава на Косівщині отримало сучасне пожежне обладнання завдяки проєкту "Підтримка Добровільної пожежної служби у Прокураві", фінансованому Польщею. Новий пожежний модуль та інше обладнання дозволять оперативно реагувати на пожежі в гірській місцевості та забезпечать безпеку мешканців громади [55].

В таблиці 1.3.2. зазначено приклади, які демонструють успішність використання міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад в різних регіонах України. Вони сприяють покращенню інфраструктури, економічного зростання, соціальному розвитку та залученню нових можливостей для місцевого населення. Іноземні інвестиції відіграють ключову роль у розвитку регіонів України, оскільки вони створюють нові підприємства, розвивають малий та середній бізнес, що позитивно впливає на зайнятість населення та соціальну стабільність, залучають додаткові ресурси та знання для вирішення місцевих

проблем. Успішні приклади, які були згадані, свідчать про важливість співпраці з міжнародними партнерами та використання фінансових ресурсів для реалізації інфраструктурних проектів, розвитку туризму, підтримки сільського господарства та відновлення індустріальних міст.

Проте, для максимальної ефективності використання міжнародних інвестицій важливо забезпечити стабільну і надійну інвестиційну політику, прозорість та привабливість інвестиційного клімату, а також розвиток ефективної системи підтримки інвесторів. Державні органи та місцеві влади повинні активно співпрацювати з приватним сектором, громадськими організаціями та міжнародними фінансовими організаціями, щоб створити сприятливе середовище для залучення та використання іноземних інвестицій у розвитку територіальних громад в Україні.

Таблиця 1.3.2.

Інструменти, що використовуються компаніями для залученні іноземних інвестицій

Інструменти	Назви компаній
система збалансованих показників для оцінки ефективності інвестицій, взаємодія з місцевою владою та іншими стейкхолдерами, використання методів маркетингу та PR для просування інвестиційного потенціалу підприємства, система стимулів та пільг для потенційних інвесторів.	ТОВ “Сандора” (PepsiCo)
залучення грантів та інших видів міжнародної допомоги, використання методів дослідження ринку для вивчення потреб та вподобань споживачів, систему партнерства з фермерами для забезпечення сировиною, підвищення кваліфікації персоналу.	ПАТ «Баштанський сирзавод» («Молочний Альянс»)
система податкових та митних пільг для потенційних інвесторів, співпраця з державними органами для розвитку інфраструктури порту, використання методів фінансового моделювання для оцінки ефективності інвестицій, залучення кваліфікованих фахівців для роботи в порту.	ТОВ «Морський спеціалізований порт НІКА-ТЕРА»
система грантів та інших видів фінансової підтримки для стартапів, створення менторської програми для підтримки молодих підприємців, проведення освітніх та тренінгових програм для розвитку навичок інноваційного підприємництва, співпраця з ЗМІ для популяризації інноваційного розвитку.	муніципальний інноваційно-технологічний парк «Кристал»

система податкових та митних пільг для потенційних інвесторів, співпраця з державними органами для розвитку інфраструктури, використання методів маркетингових досліджень для вивчення потреб та вподобань споживачів, підвищення кваліфікації персоналу.	ІП «КОКА-КОЛА БЕВЕРІДЖИЗ УКРАЇНА ЛІМІТЕД»
залучення коштів з державного та місцевого бюджетів, налагодження співпраці з батьківськими комітетами та громадськістю, залучення волонтерів до реалізації проєктів, проведення інформаційних кампаній щодо важливості здорового харчування.	навчальні заклади Локачинської громади
залучення коштів з державного та місцевого бюджетів, співпраця з партнерами, залучення громадськості, міжнародна технічна допомога.	підприємство для розвитку системи управління відходами КП «Екосервіс-2022»
залучення коштів з державного та місцевого бюджетів, співпраця з партнерами, залучення громадськості, міжнародна технічна допомога.	Проєкт Космацької громади «Підтримка Добровільної пожежної служби у Прокураві»

Джерело: складено автором

Продовження розвитку інвестиційної діяльності в різних регіонах країни допоможе забезпечити більш рівномірний розподіл розвитку, знизити рівень нерівності та сприятиме сталому економічному зростанню. Інвестиції в розвиток територіальних громад є важливим кроком у напрямку створення сучасної, конкурентоспроможної та стабільної України.

Висновки до розділу 1

Сьогодні Україна стоїть перед численними викликами, пов'язаними з війною, економічною нестабільністю та потребою у модернізації. В таких умовах розвиток територіальних громад стає ключовим фактором стійкості та процвітання країни. Ефективне залучення міжнародних інвестицій може відігравати вирішальну роль у цьому процесі, стимулюючи економічне зростання, створюючи робочі місця та покращуючи якість життя громадян. Таким чином, можна сформулювати такі висновки:

1. Залучення іноземних інвестицій не просто важливе, воно є пріоритетним напрямком розвитку для територіальних громад та України загалом. Проведене дослідження підтвердило тезу про те, що інвестиції відіграють ключову

роль у підвищенні якості життя населення та рівня соціальної захищеності. Ефективне залучення інвестицій дозволяє реалізовувати нові інфраструктурні проєкти, модернізувати наявні потужності, впроваджувати інноваційні технології, створювати нові робочі місця тощо. Сформульовано класифікацію форм інвестування територіальних громад. Якщо Україна зможе створити сприятливий інвестиційний клімат, то іноземні інвестиції стануть потужним двигуном розвитку для територіальних громад та країни загалом.

2. Потреби та можливості кожної територіальної громади унікальні. Тому й форми інвестування, які їй підходять, можуть варіюватися. Для досягнення максимальної ефективності важливо не лише вибрати правильну форму, але й правильно її комбінувати з іншими. Вибір оптимальної форми інвестування залежить від багатьох факторів: потреби громади, можливості громади, ризики та переваги. Місцева влада повинна ретельно аналізувати всі ці фактори перед тим, як приймати рішення про вибір форми інвестування. Тому в розділі проведено детальну класифікацію форм інвестування, які можуть бути залучені для розвитку територіальних громад, систематизовано переваги та недоліки форм інвестування для розвитку територіальних громад. Громада повинна мати чітку стратегію розвитку та план залучення інвестицій, щоб досягти своїх цілей. Різноманіття інвестиційних форм дає територіальним громадам України можливість знайти оптимальний шлях до розвитку та процвітання.

3. В Україні зростає розуміння того, що ефективне залучення та використання міжнародних інвестицій є ключем до розвитку територіальних громад. Саме тому організаційно-економічний механізм стає не просто інструментом, а й двигуном цього процесу. Цей механізм передбачає систему організаційних, економічних, правових та інституціональних заходів, що мають на меті залучення та раціональне використання міжнародних інвестицій для забезпечення сталого розвитку територіальних громад. Схематично зображено організаційно-економічний механізм залучення іноземних інвестицій в територіальні громади, який включає наступні етапи та заходи: планування, пошук іноземних інвесторів, партнерство та співпраця, законодавча та регуляторна

підтримка, аналіз проєкту, задачі територіальної громади, вирішення управлінських та технологічних питань Україна має значний потенціал для того, щоб стати привабливим місцем для інвестицій. Завдяки спільним зусиллям держави, територіальних громад та бізнесу країна може досягти значного прогресу на шляху до розвитку та процвітання.

За умов повномасштабної війни, коли децентралізовані кошти стають дедалі більш обмеженими, залучення міжнародних інвестицій набуває критичного значення для розвитку територіальних громад. Крім відновлення пошкодженої інфраструктури, це дозволить залучити інвестиції, розвивати інновації, створювати нові продукти та послуги, що зробить регіон більш конкурентоспроможним на світовому ринку.

Список використаних джерел до розділу I

1. Про інвестиційну діяльність: закон України від 18 вересня 1991 р. № 1560-XII. ВВР України. 1991, 47, ст. 646. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>
2. Про іноземні інвестиції: закон України від 13 березня 1992 р. № 2198-XII. ВВР України. 1992, 26, ст. 357. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2198-12#Text>
3. Тимечко І. Територіальна громада у транскордонному просторі: чинники, закономірності, пріоритети розвитку: монографія. Львів: ДУ «Ін-т регіональних досліджень ім. М. І. Долишнього НАН України», 2019. 444 с. URL: <https://ird.gov.ua/irdp/p20190008.pdf>
4. Клименко Н. Напрямки розвитку інвестиційного процесу на регіональному рівні. Матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю «Інноваційні інструменти забезпечення інвестиційного та інфраструктурного розвитку об'єднаних територіальних громад». Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2020. С. 146. URL: https://palsg.nmu.org.ua/ua/Sci/konf/2020_11_27_material_MUP.pdf#page=185
5. Scientific-methodical foundations of estimation of territorial communities' endogenous capacity in Ukraine in conditions of decentralization / I. Hrynychshyn etc.

6th Intern. Conf. on Strategies, Models and Technologies of Economic Systems Management Advances in Economics, business and management research. Khmelnytskyi, 2019, 96. P. 314–319.

6. Мережко В. Залучення додаткових джерел фінансування – шлях до успішного розвитку громади [Електронний ресурс]: веб-сайт. URL: <https://vin.gov.ua/news/ostanni-novyny/34829-zaluchennia-dodatkovykh-dzherel-finansuvannia-shliakh-do-uspishnoho-rozvytku-hromady> (дата звернення: 12.02.2022).

7. Воскобійник С. І. Політика органів місцевого самоврядування щодо залучення інвестицій. Наук. вісн. АМУ. Серія: Управління. Київ, 2012, 1. С. 399–405.»

8. «Руснак А. В., Алещенко Л. О. Перспективи формування фінансових ресурсів об'єднаних територіальних громад. Агросвіт. 2018, 6.

9. Федорчак О. В., Іщенко Г. О. Маркетингові інструменти залучення інвестицій у територіальні громади. Демократичне врядування: наук. вісн. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2020, 1 (25). URL: <https://doi.org/10.33990/2070-4038.25.2020.213669>).

10. Жук П. В., Сірик З. О. Інвестиційний потенціал територіальних громад: суть поняття та питання управління. Регіональна економіка. 2017, 2. С. 16–22.

11. Про місцеве самоврядування в Україні: закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>

12. Звіт щодо розробки системи оцінки ефективності територіальних громад. URL: <https://uacrisis.org/uk/zvit-11-01-22>

13. Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад [Електронний ресурс] // Державна служба статистики України. URL: https://ukrstat.gov.ua/klasf/nac_kls/tab_kato.htm (дата звернення 12.02.2022)

14. Яценко В. О. Класифікація територіальних громад як групових систем розселення за територіальними особливостями формування та розвитку. Містобудування та територіальне планування: наук.-техн. зб. Київ: КНУБА, 2017, 65. С. 570–582. URL: <https://library.knuba.edu.ua/books/zbirniki/02/2017/201765.pdf> (дата звернення 12.02.2022)
15. Гринчук Н. М. Матеріали до курсу № 8 «Формування територіальних маркетингових стратегій». Київ, 2014. 43 с. URL: https://regionet.org.ua/files/08.Territorial_Marketing_Grynychuk_Materials_UA.pdf (дата звернення 12.02.2022)
16. Зайцев О. В., Москаленко В. О., Шовкопляс О. А. Оцінка інвестиційного клімату України та шляхи його покращення. Східна Європа: економіка, бізнес та управління: електрон. наук. вид. 2019, 1 (18). С. 48–56. URL: https://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/18_2019/18_2019.pdf
17. Задоя А. О. Міжнародна інвестиційна діяльність [Електронний ресурс] : навч. посібник. Дніпро : Ун-т ім. А. Нобеля, 2018. 122 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Zadoia_Anatolii/Mizhnarodna_investytsiina_dialnist.pdf (дата звернення 12.02.2022)
18. Білоус С. П., Степанець І. В. Вплив об'єднаних територіальних громад на інвестиційну привабливість регіону [Електронний ресурс] // Економіка та суспільство. 2021. № 27. URL: <http://eprints.cdu.edu.ua/4673/1/2%20bilouys.pdf>
19. Асоціація міст України. Сталий економічний розвиток [Електронний ресурс] : веб-сайт. 2019. URL: <http://surl.li/jnexwh> (дата звернення 12.02.2022)
20. Дюфло Р. Фінансування та інвестиції у громадах. Програма «U-LEAD з Європою» [Електронний ресурс]. 2021. Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/3277363-cernisov-kozna-tergromada-mae-samostijno-viavlati-ta-primnozuvati-svij-potencial.html>
21. Лещух І. Інвестиційний потенціал ОТГ: сутність, чинники формування та впливу // Матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю «Інноваційні інструменти забезпечення інвестиційного та інфраструктурного

розвитку об'єднаних територіальних громад». Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2020. С. 185–188

22. Клісяк І. Д. Залучення іноземних інвестицій в діяльність територіальних громад : кваліфікаційна робота на здобуття ступеня бакалавра / І. Д. Клісяк. Миколаїв : НУК, 2021. URL: <http://surl.li/nbcqdy>

23. Гавадзин Н. О. Напрями активізації інвестиційної політики об'єднаних територіальних громад. Інфраструктура ринку: електрон. наук.-практ. журн. 2019, 29. С. 341–346. Режим доступу: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/29_2019_ukr/55.pdf

24. Караван Н. А. Класифікація інвестицій та обґрунтування вибору критеріїв їх ефективності. Інвестиції: практика та досвід. 2019, 1. URL: <http://www.investplan.com.ua/?n=1&y=2019>

25. Ризики інвестиційної діяльності в сфері туризму та готельно-ресторанному бізнесі / Т. С. Смовженко та ін. Регіональна економіка. 2020, 1 (95). С. 154–160. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2020-1-16>.

26. Смарт-спеціалізація регіонів України: методологія та прагматика реалізації: монографія / наук. ред. І. З. Сторонянська. Львів, 2022. 424 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20220006.pdf>

27. Літвінов О. С., Капталан С. М. Сутність та види механізмів в економіці. Східна Європа: економіка, бізнес та управління: електрон. наук. вид. 2017, 6 (11). С. 146–149. URL: https://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/11_2017/30.pdf (дата звернення 12.02.2022)

28. Шапуров О. О. Формування ефективних механізмів господарювання в ринкових умовах. Економіка та держава. 2009, 7. С. 69–71.

29. Варава, Л. М., Арутюнян А. Р., Варава А. А. Організаційно-економічні підходи до управління конкурентоспроможністю промислового підприємства. Економічний вісн. НГУ. Дніпропетровськ, 2015, 3. С. 96–100.

30. Мазур Н. А. Організаційно-економічні засади формування економічного потенціалу підприємств продовольчого підкомплексу Подільського

регіону: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)». Луганськ, 2012. 44 с.

31. Савченко О. В. Сутність та складові організаційно-економічного механізму стимулювання інноваційної діяльності на підприємстві. Ефективна економіка. 2013, 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2635> (дата звернення 12.02.2022)

32. Літвінов О. С. Ефективність відтворення нематеріальних ресурсів підприємства. Актуальні проблеми економіки. 2015, 6 (168). С. 39–46.

33. Момот Т. В. Вартісно-орієнтований організаційно-економічний механізм корпоративного управління холдинговими компаніями: стратегія отримання комбінаторних переваг: монографія. Харків, 2010. 220 с.

34. Екологоорієнтоване логістичне управління виробництвом: монографія / Є. В. Мішенін та ін.; за ред. Є. В. Мішеніна. Суми, 2013. 247 с.

35. Ковальчук М. В. Обґрунтування структури організаційно-економічного механізму інвестиційної підтримки мінерально-сировинної бази гірничо-збагачувального підприємства. Бізнес Інформ. 2014, 10. С. 123–127.

36. Тесля С. Організаційно-економічний механізм залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України. Формування ринкової економіки в Україні: зб. наук. пр. ЛНУ. Львів, 2009, 19. С. 454–459.

37. Федоров Г. О. Напрями удосконалення організаційно-економічного механізму державного регулювання залучення інвестицій. Державне будівництво: зб. наук. пр. ХНУ (електрон. вид.). Харків, 2018, 1. URL: <https://2ur.jp/wpUz> (дата звернення 12.02.2022).

38. Innovative development and competitiveness of agribusiness subjects in the system of ensuring of economic security of the regions of Ukraine / N. V. Trusova etc. *Rivista di Studi sulla Sostenibilita*. 2020, 2. P. 141–156.

39. Лещук Г. В. Бюджетно-фінансова децентралізація: особливості та сучасні виклики. Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. «Напрями та сучасний розвиток міжнародних відносин: економічні та політичні аспекти». Запоріжжя: КПУ, 2020. С. 31–35.

40. Про інвестиційну діяльність: закон України від 18 вересня 1991 року №1560-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>
41. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>
42. Про оренду землі: закон України від 6 жовтня 1998 року № 161-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/161-14#Text>
43. Про режим іноземного інвестування: закон України від 19 березня 1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80#Text>
44. Міністерство розвитку громад та територій України. URL: <https://mtu.gov.ua/>
45. Про Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України: закон України від 12 травня 2011 року № 584/2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/583/2011#Text>
46. Митний кодекс України 2012. Розд. IX. Митні платежі. Гл. 42. Мито. Ст. 287. URL: <https://qdpro.com.ua/uk/codex/15/339>
47. Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні: закон України від 17 грудня 2020 року №1116-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20#Text>
48. Податковий кодекс України. Ст. 336. Особливості сплати податку на прибуток. URL: <https://ibuhgalter.net/tax-codex/307>
49. Проекти в Миколаївській області, які було реалізовано або які знаходяться у стадії реалізації [Електронний ресурс]: веб-сайт. URL: http://invest.mk.gov.ua/images/docs/inv_proj/invest2.pdf
50. Інноваційно-технологічний парк у Вінниці [Електронний ресурс]: веб-сайт. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/3540377-cernisov-kaze-so-innovacijnotehlogicnij-park-kristal-u-vinnici-dobuduut.html>
51. Успішні історії бізнесу Київської області. Інвестиційний портал Київської області [Електронний ресурс]: веб-сайт. URL: <https://investkyivregion.gov.ua/0-2/>

52. Департамент економічного розвитку і торгівлі Київської області державної адміністрації. Флагмани Київської області [Електронний ресурс]: веб-сайт. URL: https://drive.google.com/file/d/127H_jNPeVX9U9YDvn_6yHEi4rD6Hpbfo/view
53. Три ліцеї Локачинської громади отримали кулінарне обладнання від Проєкту USAID «ГОВЕРЛА». URL: <https://decentralization.ua/en/news/15732>
54. Чотири громади Полтавщини співпрацюватимуть у сфері поводження з відходами. URL: <https://2ur.jp/H4I6>
55. Космацька громада отримала від польських партнерів обладнання для добровільної пожежної дружини. URL: <https://decentralization.ua/newgromada/3996>
56. Регіональна політика ЄС в контексті smart-спеціалізації: ефективність фінансування пріоритетних напрямів / М. І. Мельник та ін. Регіональна економіка. 2020, 1 (95). С. 172–183. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2020-1-19>.
57. «Венцель В. Європейська система місцевого самоврядування та український контекст. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/14397> (дата звернення 11.06.2024).»
58. Сенча С. А. Аналіз можливості адаптації досвіду зарубіжних країн для стимулювання розвитку громадянського суспільства в Україні. Право та державне управління. 2020, 1, 2. С. 170–177. URL: http://pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/1_2020/tom_2/28.pdf (дата звернення 11.06.2024).
59. Мельник Л. А. Європейський досвід ефективної взаємодії держави та інститутів громадянського суспільства. Інвестиції: практика та досвід. 2019, 4. С. 20–31. URL: <https://2ur.jp/VHRy> (дата звернення 11.06.2024).
60. Територіально-орієнтовані механізми стимулювання інвестицій у повоєнному відновленні України : аналіт. доп. (електрон. наук. вид.) / Я. А. Жаліло та ін.; за наук. ред. Я. А. Жаліла. Київ: НІСД, 2023. 78 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2023-11/ad_invest-regioni_03112023.pdf
61. Мельник М. І., Лещух І. В. Секторальні та просторові особливості інвестиційних процесів у регіоні. Регіональна економіка. 2019, 4 (94). С. 120–126. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2019-4-11>.

62. Територіальні громади в умовах децентралізації: ризики та механізми розвитку: монографія / за ред. В. С. Кравціва, І. З. Сторонянської. Львів, 2020. 531 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20200001.pdf>
63. Мельник М. І., Щеглюк С. Д. Міста обласного значення у процесі формування об'єднаних територіальних громад: особливості приєднання та перспективи розвитку. Регіональна економіка. 2019, 3 (93). С. 3–12. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2019-3-1>.
64. Сторонянська І. З., Беновська Л. Я. Орієнтація на управління активами територіальних громад: теоретичні підходи. Регіональна економіка. 2020, 1 (95). С. 5–13. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2020-1-1>.
65. Лугова М. С., Цимбалюк І. О., Павліха Н. В. Інвестиційна діяльність регіону в умовах європейської інтеграції: ретроспективний аналіз та напрями активізації: монографія. Луцьк: Вежа-Друк, 2022. 242 с. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/22189/1/Invest_dialn_regionu.pdf
66. Топольницький П. П., Присяжна Т. Т. Сутність та аспекти управління інвестиційним потенціалом територіальної громади. Агросвіт. 2023, 7–8. С. 84–94. URL: http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/14543/1/Agrosvit_2023_7-8_84-94.pdf
67. Лещук Г. В. Континуум залучення інвестицій у розвиток об'єднаних територіальних громад. Бізнес-навігатор. 2019, 6.1-2 (56). С. 67–72. URL: http://www.business-navigator.ks.ua/journals/2019/56_2_2019/13.pdf
68. Загурська-Антонюк В. Ф., Кумченко О. В. Громада як ключовий суб'єкт в українській моделі державного управління. Інвестиції: практика та досвід. 2019, 4. С. 135–140. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/4_2019/23.pdf
69. Чиж В. І., Сахно Т. А. Взаємозв'язок розвитку об'єднаних територіальних громад із розвитком регіону. Зб. наук. пр. ЧДТУ. Серія: Економічні науки. Черкаси, 2019, URL: <https://er.chdtu.edu.ua/bitstream/ChSTU/1714/1/8.pdf>

70. Мельник Л. А. Теоретичні засади формування спроможності територіальних громад в Україні. Державне управління: удосконалення та розвиток (електрон. вид.). 2020, 9. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/9_2020/56.pdf
71. Мельник М. І., Яремчук Р. Є. Просторові тенденції та особливості соціально-економічного розвитку міст і сільських територій регіону. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України: зб. наук. пр. 2019, 4 (138). С. 32–40. DOI: <https://doi.org/10.36818/2071-4653-2019-4-6>.
72. Канєва Т. В., Рубан М. О. Податкова політика як інструмент забезпечення соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць. Інвестиції: практика та досвід. 2020, 17–18. С. 49–56. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/17-18_2020/10.pdf
73. Петровська С. А., Цибулько В. А. актуальні питання залучення інвестицій до регіону. Матеріали міжнар. Наук.-практ. Конф. «Шлях успіху і перспективи розвитку» (до 26 річниці заснування ХНУВС). Харків, 2020. URL: <https://univd.edu.ua/science-issue/issue/5173>
74. Камінська І. М. Фінансова спроможність регіону: діагностика та механізми забезпечення. Економічний форум. 2011, 2. С.131–144.
75. Літвінов О. С., Капталан С. М. Сутність та види механізмів в економіці. Східна Європа: економіка, бізнес та управління: електрон. наук. вид. 2017, 6 (11). С. 146–149. URL: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/11_2017/30.pdf
76. Лещух І. Інвестиційний потенціал ОТГ: сутність, чинники формування та впливу. Матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю «Інноваційні інструменти забезпечення інвестиційного та інфраструктурного розвитку об'єднаних територіальних громад». Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2020. С. 185–188.

РОЗДІЛ II

ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ДІЯЛЬНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД УКРАЇНИ

2.1. Оцінка розвитку територіальних громад в Україні та динаміки міжнародного інвестування в їх діяльність

За останні кілька років в Україні відбулися значні зміни в організації територіальної організації. Відбулися суттєві зміни в системі місцевого самоврядування, в результаті яких виникла нова форма організації – територіальна громада. Ця реформа вже принесла позитивний результат у вигляді покращення життєвого рівня населення в регіонах [1, 2, 3, 4]. Також, реформа дозволила збільшити бюджетну самостійність громад, підвищивши обсяги місцевих бюджетних асигнувань, що дозволило активніше розвивати інфраструктуру та соціальну сферу на рівні місцевої громади, самостійно вирішувати питання місцевого розвитку.

Проте, є деякі недоліки, які повинні бути вирішені у найближчій перспективі. З моменту створення територіальних громад в Україні, уряд прагне залучати інвестиції в розвиток цих територій. Оцінка розвитку територіальних громад, зокрема з точки зору міжнародного інвестування, є важливою задачею для ефективного використання ресурсів та забезпечення сталого розвитку.

Братиця О. [5]: «Будь-яка країна, що складається з кількох міст, особливо з великою територією, стикається з проблемами нерівномірного розвитку своїх регіонів. Це цілком природно з географічної точки зору. Наприклад, доступ до моря з добре обладнаною гаванню надає значну перевагу в порівнянні зі стрімкими горами. Вища щільність населення в урбанізованих зонах завжди сприятиме розвитку бізнесу та створенню більшого ВВП, ніж у великих сільських районах з низькою щільністю населення. Тому природні відмінності змушують уряди цих країн формувати політику розвитку, яка не лише запобігає подальшому розриву в

якості життя між різними територіями, але й стримує масову міграцію з менш розвинених районів до столиці чи великих міст».

За останні кілька років українські громади привернули значну увагу внутрішніх та зарубіжних інвесторів. Це пов'язано з реформою децентралізації, яка значно розширила можливості територіальних громад, надавши їм право самостійно розпоряджатися значною частиною ресурсів та приймати рішення щодо соціально-економічного розвитку. Це створило сприятливі умови для реалізації нових проектів та програм, залучення інвестицій та підвищення якості життя населення.

За даними громадської організації «Портал «Децентралізація» зараз в Україні існують 1439 територіальні громади [6], які об'єднують майже 50% населення країни. Ця реформа дала можливість вирішити багато проблем, з якими стикалися місцеві громади, зокрема, у плані ефективності використання бюджетних коштів та реалізації соціальних та інфраструктурних проектів.

Нинішній етап розвитку територіальних громад в Україні характеризується наступними позитивними тенденціями [7, 8, 9, 10, 10]:

- зростання бюджетної самостійності громад, що сприяє розвитку місцевих економік та інфраструктури;
- підвищення якості життя населення в різних регіонах країни завдяки збільшенню обсягів фінансування та розвитку соціальної інфраструктури;
- провадження сучасних технологій та електронного урядування в місцевих органах влади, що полегшує процедури надання адміністративних послуг та забезпечує більшу прозорість та демократію у прийнятті рішень.

Проте, на жаль, існують і проблемні аспекти розвитку територіальних громад, серед яких можна виділити:

- нерівномірний розвиток громад в різних регіонах країни, який створює соціально-економічну диспропорцію та несприятливі умови для життя в окремих громадах;
- недостатнє фінансування з боку держави обмежує можливості територіальних громад у реалізації проектів, спрямованих на розвиток

інфраструктури, забезпечення соціальних послуг та підтримку місцевого бізнесу, що, в свою чергу, гальмує економічне зростання та знижує якість життя населення.

- невисока активність громадян у прийнятті рішень та участі в роботі місцевих органів влади, що може призвести до зниження рівня демократії та відповідальності з боку місцевих органів влади;

- недостатня координація та співпраця між різними рівнями влади та між сусідніми громадами, що ускладнює реалізацію спільних проєктів та забезпечення інтегрованого розвитку територій;

- відсутність якісної кадрової бази та необхідних компетенцій у місцевих органах влади, що може призвести до нездатності ефективно керувати розвитком громад.

«Перші місяці війни виявились для місцевого самоврядування справжнім випробовуванням, яке вони пройшли та показали, що здатні гідно протистояти будь-яким загрозам та перешкодам. Реформа децентралізації показала справжній результат міцності фінансової основи територіальних громад та їхню здатність швидко адаптуватися до ситуації. Громади, де не велися бойові дії, змогли гідно прийняти внутрішньо-переміщених осіб, забезпечити їх належною інфраструктурою та наданням публічних послуг на відповідному рівні. Крім цього, надходження до місцевих бюджетів в громадах, які не постраждали від військової агресії росії, дозволили наповнювати єдиний казначейський рахунок в умовах війни. І навіть з урахуванням значних податкових пільг громади зуміли наповнювати свої бюджети на рівні минулого року і відновити зростання». З іншого боку, саме на плечі громад лягає фінансування значної частини повноважень, як делегованих так і власних (які досі не розмежовані в Бюджетному кодексі). Але на них і спирається міцність місцевих бюджетів, адже за обсягом саме бюджети місцевого самоврядування складають основу стійкості місцевих фінансових ресурсів» - Р. Содома [11]. В Таблиці 2.1.1 вказані доходи за видатками бюджетів територіальних громад з 2018 року по 2022 рік.

Таблиця 2.1.1.

Доходи за видатками бюджетів за січень-грудень 2018-2022 років загальний та спеціальний фонди (млрд. грн.)

Рік/вид бюджету	Бюджети територіальних громад	Обласні бюджети	Районні бюджети	м. Київ
2018	21,3	37,9	47,4	38,3
2019	29,1	39,1	50,6	45,4
2020	55,2	40,9	50,9	47,6
2021	247,7	53,6	0,09	57,6
2022	285,1	58,4	0,07	59,3

Джерело: узагальнено автором на основі [12]

Нижче наведений Рис. 2.1.1. свідчить про значний внесок територіальних громад у формування доходів Єдиного соціального внеску.

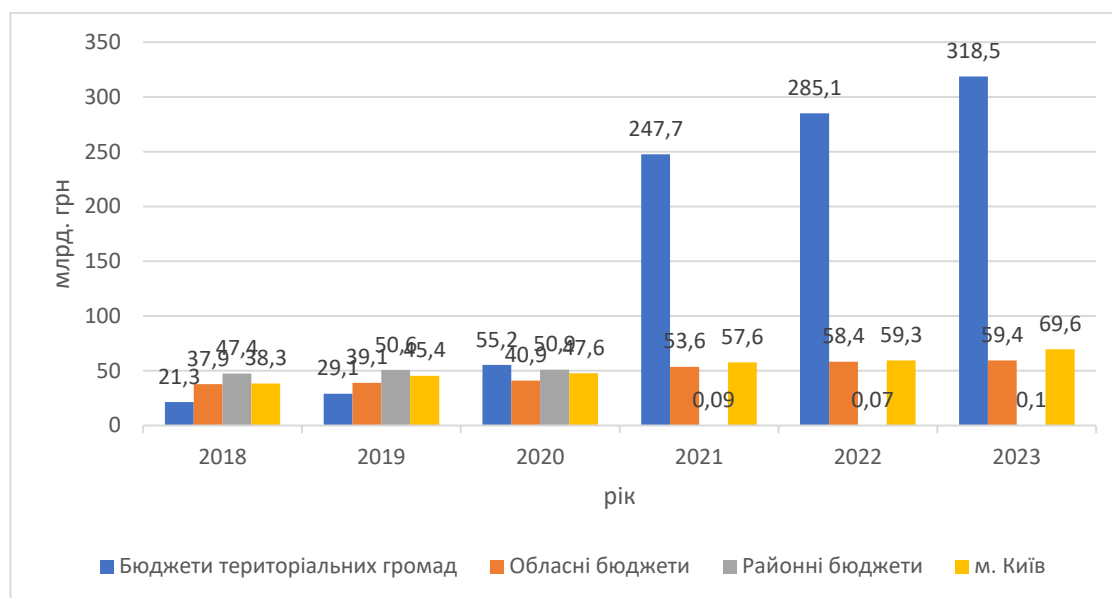

Рис. 2.1.1. Динаміка доходів за видами бюджетів за січень-грудень 2018-2023 років

Джерело: узагальнено автором на основі [12, 29]

За поданими даними про бюджети територіальних громад, обласні бюджети, районні бюджети та бюджет міста Києва можна зробити декілька висновків: бюджети територіальних громад показують стабільне зростання з року в рік. У 2018 році бюджет склав 21,3 млрд грн, а в 2023 році вже досяг 318,5 млрд грн. Це свідчить про поступове зміцнення фінансової бази територіальних громад.

Обласні бюджети також показують зростання, але в меншій мірі порівняно з бюджетами територіальних громад. З 2018 до 2023 року обласні бюджети зросли з

37,9 млрд грн до 59,4 млрд грн. Причина цього може бути, адже обласні бюджети включають фінансування багатьох місцевих проєктів і програм, які можуть залежати від зовнішніх факторів. Районні бюджети показують стабільний ріст до 2020 року, але з 2021 року значно зменшуються. У 2020 році районні бюджети склали 50,9 млрд грн, але у 2023 році їх обсяг знизився до 0,1 млрд грн. Можливо, це через реформування системи фінансування та збільшення фінансової автономії регіонів. Бюджет міста Києва також показує зростання, але в меншій мірі порівняно з бюджетами територіальних громад. З 2018 до 2023 року бюджет міста зросли з 38,3 млрд грн до 69,6 млрд грн. Такий результат, ймовірно, зумовлений великою кількістю інфраструктурних проєктів та програм, які реалізуються в столиці. Узагальнюючи, можна сказати, що загальний тренд за даними таблиці показує зростання бюджетів територіальних громад, обласних бюджетів та бюджету міста Києва. Щодо районних бюджетів, то вони демонструють зниження після 2020 року.

У різних регіонах виявляються відмінності щодо зміни бізнес-активності між регіонами. Зауважується зниження доходів у тих областях, де тривали/тривають бойові дії. З іншого боку, області з великою кількістю внутрішньо переміщених осіб та відновленою бізнес-діяльністю спостерігають значний приріст у порівнянні з минулим роком. Рис.2.1.2. показує доходи загального фонду без трансфертів за січень-грудень 2021-2022 років.

Розвиток територіальних громад в Україні – це багатовекторний процес, який вимагає комплексного підходу. Крім державної підтримки та надання повноважень, важливу роль відіграють активність мешканців, розвиток місцевого бізнесу, ефективна співпраця з громадськими організаціями та міжнародними партнерами. Успіх розвитку громади залежить від здатності її членів об'єднуватися навколо спільних цілей, приймати відповідальні рішення та ефективно використовувати наявні ресурси. Тільки за умови такого підходу можна створити сильні, самодостатні та процвітаючі громади, які стануть основою для розвитку всієї країни. Необхідно продовжувати здійснювати реформу місцевого самоврядування, сприяти активності громадян у прийнятті рішень та підвищувати рівень

компетенцій місцевих органів влади, щоб забезпечити стійкий розвиток територіальних громад та забезпечити кращі умови життя для населення.

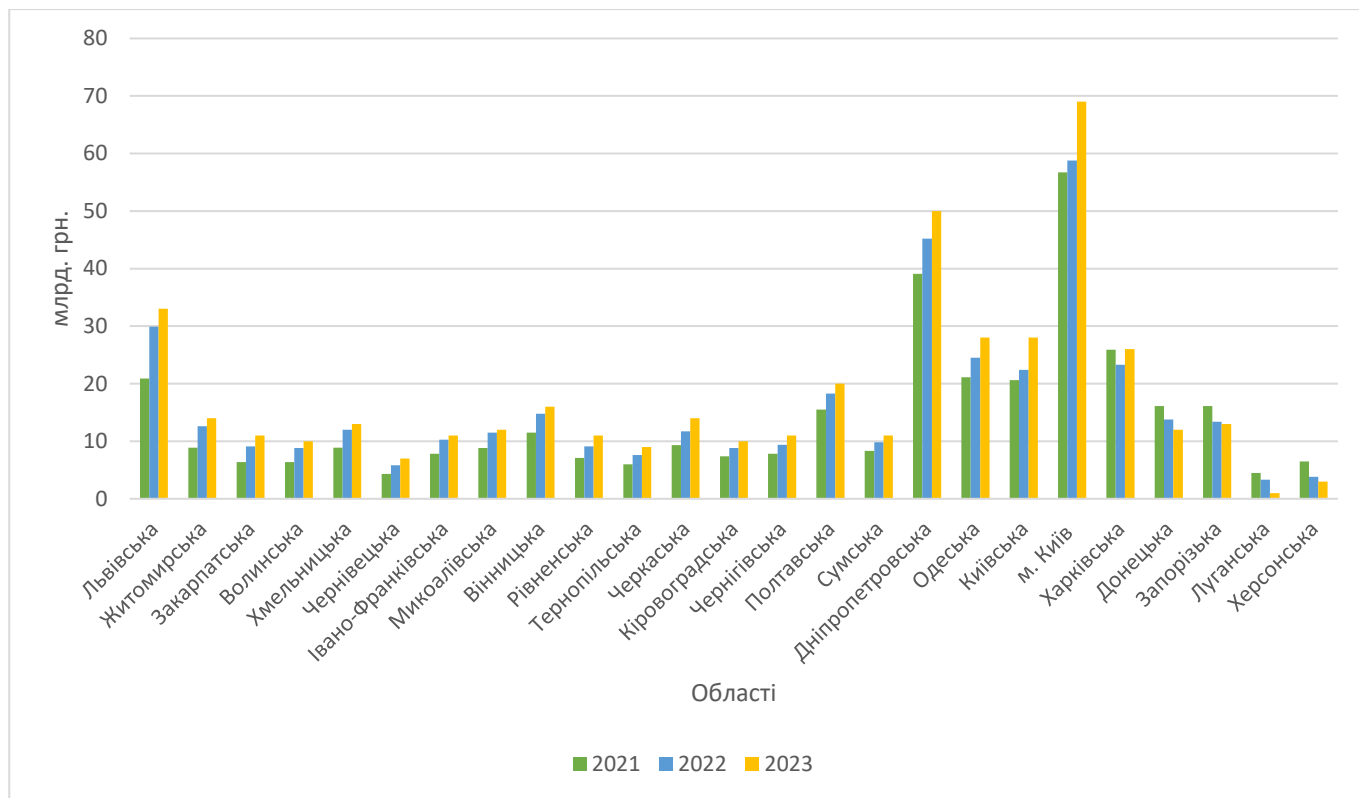

Рис. 2.1.2. Доходи загального фонду за січень-грудень 2021-2023 років [12, 29]

Більшість областей відзначилися позитивною динамікою у зростанні доходів загального фонду протягом року. Лідерами щодо доходів за обидва роки є м. Київ та Дніпропетровська область. Західна Україна також відзначилися значними зростанням доходів за рахунок внутрішньо-переселених осіб. Східна і південна частина відзначилися зниженням доходів за рахунок того, що їх частини областей були окуповані, а також велись бойові дії та обстрілювалися та обстрілюються.

За останні роки тенденція міжнародного інвестування в Україну позитивна. В таблиці 2.1.2. зображено тенденції змін прямих іноземних інвестицій в Україні за 20 років (млн. дол. США).

Таблиця 2.1.2.

Прямі іноземні інвестиції в Україні з 2002 по 2022рр. (млн. дол. США)

Рік/ ПІІ	ПІІ в Україну	Сальдо
2002	693	+698
2007	9891	+9218
2012	8401	+7195
2017	3692	+3684
2018	4455	+4460
2019	5860	+5212
2020	-868	-950
2021	6687	+6885
2022	1152	+623
2023	4247	+4205

Джерело: узагальнено автором на основі [13]

На рисунку 2.1.3.наочно продемонстровано зміни у потоках прямих іноземних інвестицій в Україну протягом 2002-2023 років.

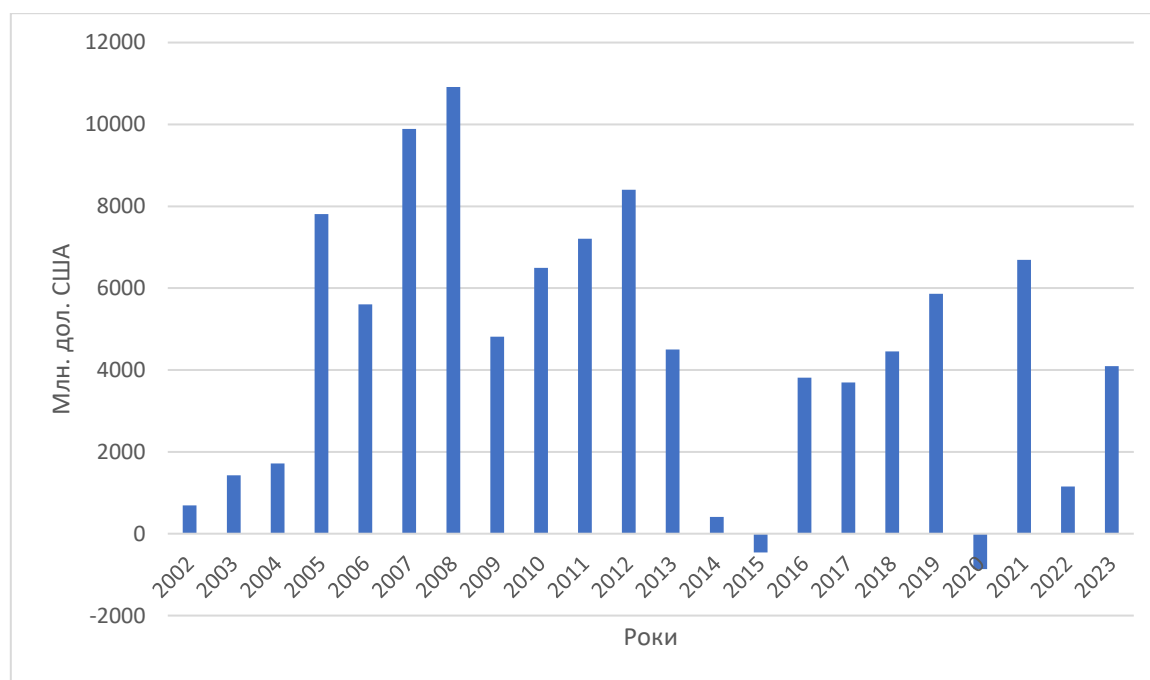

Рис. 2.1.3. Надходження прямих іноземних інвестицій в Україну, млн. дол. США.

Джерело: узагальнено автором на основі [13]

У 2002 році обсяг інвестування в Україну становив 693 млн доларів. З 2002 по 2007 рік відбулася значна зростаюча тенденція інвестування. Обсяг інвестицій зросли з 693 млн до 9,891 млрд доларів. Проте, з 2007 по 2012 рік відбулося

зниження обсягу інвестицій, що є тривожним сигналом, який свідчить про недостатню впевненість іноземних інвесторів у стабільності української економіки та ефективності державної політики, спрямованої на поліпшення бізнес-клімату. Найімовірнішими причинами з низки факторів є політична нестабільність, корупція, недосконале законодавство та непередбачуваність регуляторного середовища. У 2012 році вони скоротилися до 8,401 млрд доларів. З 2012 по 2017 рік інвестиційна активність продовжувала зменшуватися. Варто зазначити, що на інвестиційну динаміку у 2014 році вплинула окупація АР Криму та війна на сході України. У 2017 році обсяг інвестицій становив 3,692 млрд доларів. Однак, в 2018 році було помітне покращення інвестиційної ситуації, з обсягом інвестицій у розмірі 4,455 млрд доларів. У 2019 році спостерігався подальший ріст інвестиційного потоку, з обсягом інвестицій в розмірі 5,860 млрд доларів. Однак, у 2020 році було зафіксовано від'ємну динаміку зниження інвестицій через пандемію коронавірусної хвороби (COVID-19), з обсягом -868 млн доларів. У 2021 році відбулося відновлення інвестиційного потоку, з обсягом інвестицій у розмірі 6,687 млрд доларів. Повномасштабна війна російської федерації проти України почалася у 2022 році, тому дані за 2022 рік показують значне зменшення обсягу інвестицій, але за рахунок допомоги іноземної допомоги обсяг ПІІ становив 1,151 млн доларів. Після року війни ми можемо спостерігати значний ріст обсягу ПІІ в країну, який становить 4,095 млн. дол. США в 2023 році. Ці дані відображають коливання обсягу інвестування в Україну протягом останніх десяти років

Прямі інвестиції в Україну можуть розподілятися за різними регіонами країни. Нижче наведено прямі інвестиції в Україну з 2017 року по 2021 рік за регіонами.

Київ є одним з найбільш привабливих регіонів для прямих інвестицій в Україні. Місто має розвинену інфраструктуру, бізнес-центри, фінансові установи і доступ до кваліфікованої робочої сили. Харківська область є важливим промисловим і науково-освітнім центром України. Регіон відомий своїми машинобудівними, електротехнічними та хімічними підприємствами. Також в

Харкові діють вищі навчальні заклади, які забезпечують високий рівень кваліфікації працівників.

Таблиця 2.1.3.

Прямі інвестиції в Україну за регіонами (млн дол. США)

Область/Рік	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Всього	3 726,9	4 732,2	6 017,4	- 36,0	7 320,0	556,9
Вінницька	12,5	64,4	31,0	- 90,7	121,3	253,5
Волинська	53,3	29,7	- 41,3	50,3	49,4	57,8
Дніпропетровська	798,4	1 195,4	544,9	- 617,5	1 640,8	-752,3
Донецька	52,2	310,8	- 846,9	- 297,0	304,0	*
Житомирська	- 0,4	74,6	170,6	3,2	116,0	-38,3
Закарпатська	- 10,4	51,7	43,4	33,8	50,8	18,7
Запорізька	255,5	237,3	- 44,2	- 102,9	522,7	-218,7
Івано-Франківська	59,2	21,6	- 46,2	- 199,6	335,2	-202,7
Київська	116,5	276,7	401,0	- 87,6	348,9	-1,1
Кіровоградська	- 0,7	12,6	32,1	10,6	89,8	56,6
Луганська	- 339,2	- 92,9	316,0	- 383,3	-2,3	*
Львівська	156,5	97,7	317,1	- 56,8	121,6	366,4
Миколаївська	- 22,7	41,5	172,8	272,9	193,2	-24,9
Одеська	64,7	- 66,8	139,9	119,6	51,6	9,4
Полтавська	283,7	238,2	490,0	573,0	720,0	480,9
Рівненська	- 26,1	28,7	175,5	- 122,8	134,0	-226,4
Сумська	- 13,0	- 27,1	77,7	- 59,5	-97,3	0,4
Тернопільська	21,6	- 42,2	- 43,6	24,3	7,2	57,9
Харківська	97,5	138,6	64,6	123,5	149,5	-154,6
Херсонська	8,4	42,5	183,9	21,5	145,6	*
Хмельницька	86,2	- 71,1	43,5	70,1	210,9	86,9
Черкаська	17,8	47,8	152,6	- 99,8	238,5	-147,4
Чернівецька	- 31,0	1,2	15,3	7,1	6,3	13,0
Чернігівська	230,6	100,1	94,9	122,8	169,4	54,9
м. Київ	1 803,5	1 949,8	3 630,1	568,8	1 545,4	1254,5

* окуповані території

Джерело: узагальнено автором на основі [14]

Але у перший рік війни він був частково окупановний, це один із регіонів, який найбільше обстрілюється з території РФ, тому у 2022 році інвестиції значно зменшилися. Дніпро є важливим промисловим центром України з активною промисловістю в галузі машинобудування, хімічної промисловості, енергетики та інших секторах. Також регіон має потужний транспортний вузол та наукові установи. Але з початком повномасштабної війни так само інвестиції зменшилися. Львівська область відома своїм розвинутим туризмом та інфраструктурою для

бізнесу. Регіон має кваліфіковану робочу силу, високий рівень освіти і інноваційний потенціал. Одеса є важливим морським портом і торговим центром, що забезпечує розвиток торгівлі, логістики та транспорту. Регіон також відомий своїми туристичними можливостями. Важливо відзначити, що розподіл прямих інвестицій може змінюватися з часом і залежати від багатьох факторів, таких як економічні умови, розвиток інфраструктури та політична ситуація, яка і стала причиною зменшення обсяг ПІІ у всі регіони у 2022 році. На Рис. 2.1.4. схематично представлено динаміку ПІІ в Україну за 2014-2024 роки.

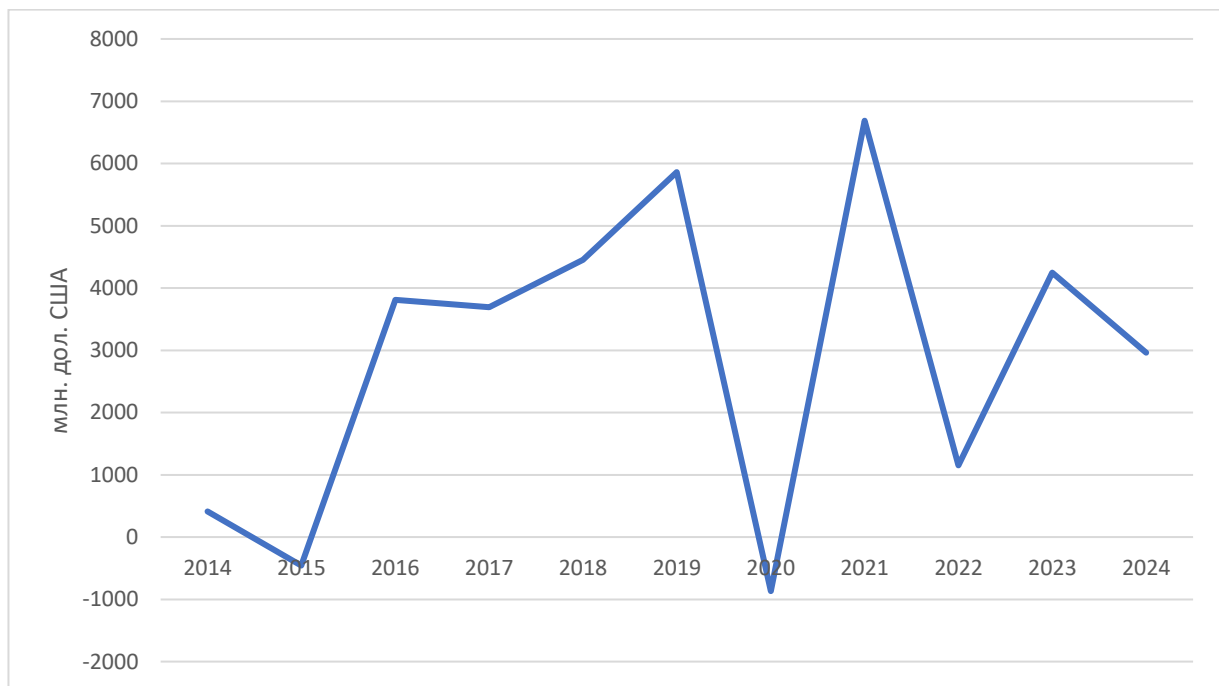

Рис.2.1.4. Прямі іноземні інвестиції, чисті надходження за 2014-2024 роки
(млн. дол. США.)

Джерело: узагальнено автором на основі [17, 29]

Досліджуючи інформацію щодо прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в Україну, можна зробити деякі спостереження. З 2014 року, коли розпочалася реформа децентралізації в Україні, ми бачимо зміну в динаміці ПІІ. Протягом наступних років були відмічені коливання в рівні ПІІ. У 2015 році спостерігалася негативна від'ємна динаміка через Революцію Гідності, анексію Криму та початок російсько-української війни, але після цього відбувся зростання, особливо в 2018 і 2019 роках, що свідчить про відновлення довіри інвесторів до української економіки. Проте, у

2020 році на тлі поширення COVID-19 по світу, що призвело до зниження припливу ПІІ. Наступний рік, 2021, показав позитивну динаміку зі значним зростанням чистого припливу ПІІ. Варто відзначити, що в 2022 році почалась повномасштабна війна росії проти України, що стало причиною економічного спаду та погіршило інвестиційний клімат і цілому, при цьому динаміка ПІІ була негативна. За 2023 рік притік ПІІ склав 4095 млн. доларів США за даними Міністерства фінансів України [13]. У 2023 році обсяг ПІІ знову почав зростати досягнувши 4247 млн. дол. США, це зростання свідчить про те що незважаючи на війну, деякі інвестори все ще бачать потенціал для розвитку бізнесу в Україні [29]. За половину 2024 року ПІІ дорівнюють 2960 млн. дол. США. Війна з російською федерацією значно вплинула на інвестиційний клімат в Україні, і ймовірно, що обсяги ПІІ в найближчі роки будуть залежати від ходу війни та темпів повоєнного відновлення.

Щодо наявності міжнародних партнерів у територіальних громадах України, всього міжнародних партнерів 1171, а підписаних договорів про міжнародне партнерство 1344. Кількість територіальних громад, що мають міжнародних партнерів по областях (територіальні громади (станом на серпень 2022 року), за винятком тих територій, які знаходяться в районах активних бойових дій, на тимчасово окупованих територіях, або розташованих поблизу лінії фронту) [15]:

- Миколаївська область – 5 із 52 територіальних громад
- Одеська область – 14 із 91 територіальних громад
- Полтавська область – 8 із 60 територіальних громад
- Рівненська область – 8 із 64 територіальних громад
- Сумська – 7 із 51 територіальних громад
- Тернопільська - 18 із 55 територіальних громад
- Харківська – 2 із 56 територіальних громад
- Херсонська – 2 із 49 територіальних громад
- Хмельницька – 11 із 60 територіальних громад
- Черкаська – 11 із 66 територіальних громад
- Чернівецька - 11 із 52 територіальних громад
- Чернігівська - 10 із 57 територіальних громад

- Вінницька - 22 із 63 територіальних громад
- Волинська - 29 із 54 територіальних громад
- Дніпропетровська - 7 із 86 територіальних громад
- Донецька - 9 із 66 територіальних громад
- Житомирська - 15 із 66 територіальних громад
- Закарпатська - 38 із 64 територіальних громад
- Запорізька - 6 із 67 територіальних громад
- Івано-Франківська – 22 із 62 територіальних громад
- Київська - 21 із 69 територіальних громад
- Кіровоградська - 3 із 49 територіальних громад
- Луганська - 3 із 37 територіальних громад
- Львівська область - 39 із 73 територіальних громад

Аналіз наявної інформації уже дозволяє побачити деякі цікаві тенденції [15]:

- Лише близько половини громад (46%) співпрацює з містами інших країн.
- Обсяг таких партнерств становить 1279, що означає, що кожна громада, що має міжнародні зв'язки, уклала в середньому 3-4 угоди.
- Найбільш активні регіони в Україні, що встановлюють міжнародні партнерства, знаходяться поблизу європейського кордону, у цих регіонах близько 5-6 угод на одну громаду.
- Українські громади співпрацюють з 52 країнами, окрім Австралії. Наприклад, Хмельницька громада має угоду з містом Агуаскальєнтес (Мексика), Дрогобицька громада – з містом Гамянг (Південна Корея), а Вознесенська громада – з містом Хессекуа (ПАР). Одеська громада має партнерства з містами в Індії, Чилі, Кенії та Японії.
- Найбільша кількість партнерств українських громад пов'язана з містами Польщі. Інші країни, з якими українські муніципалітети мають активні зв'язки, включають Угорщину, Німеччину, Румунію, Словаччину, Литву, Чехію, Грузію, Болгарію, а також Італію, Латвію та Францію [15]. Зобразимо графічно на рис. 2.1.5.

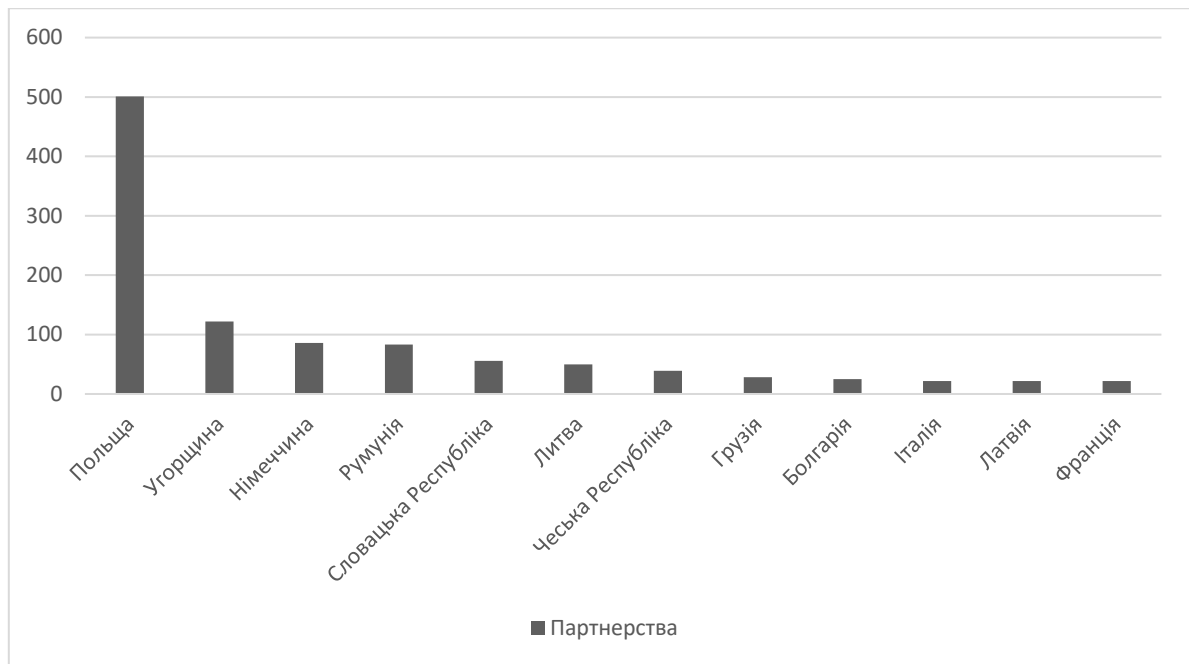

Рис. 2.1.5 Партнерства українських громад з іноземними країнами

Джерело: складено автором за [15]

Міжнародне партнерство територіальних громад України відіграє важливу роль у зміцненні співробітництва, обміну досвідом та розвитку територіального самоврядування. Це співробітництво з місцевими органами самоврядування та міжнародними партнерами з метою реалізації спільних проєктів, обміну знаннями та практиками, а також залучення зовнішніх ресурсів для розвитку територій. Важливо відзначити, що міжнародне партнерство територіальних громад є відкритим і гнучким процесом, який базується на взаємовигідних відносинах із партнерами. Територіальні громади самостійно визначають свої пріоритети, обирають партнерів та розвивають спільні проєкти відповідно до своїх потреб та можливостей.

У зв'язку з розв'язаною росією війною проти України міжнародні організації та країни ЄС планують допомагати та підтримувати український народ. Так Програма USAID «Конкурентоспроможна економіка України» оголосила грантову програму, яка була спрямована на підтримку безперервності та відновлення малого та середнього бізнесу. Це включає переміщення або відновлення підприємств,

розширення на міжнародні ринки, а також підтримку існуючих бізнес-можливостей та їх покращення [18].

Віце-голова Національної асоціації муніципалітетів Данії, мер міста Орхус Якоб Бундсгорд: «Коли росія напала на Україну, вона недооцінила силу українського духу, стійкість і бажання відстоювати свободу. Це так само і наша боротьба. Тому ми підтримуємо вас і будемо підтримувати до тих пір, поки ви не переможете в цій війні. Наш уряд підтримує Збройні Сили України, а ми підтримуємо міста гуманітарною допомогою. Кожне місто у Данії робить усе, щоб докластися до відбудови і реінтеграції деокупованих територій. Ми хочемо робити конкретні кроки, надаючи обладнання з наших міст українським громадам, надаючи експертні знання, допомагаючи у розвитку сфери послуг. Минулого місяця в Данії створено український фонд, щоб нація Данії могла взяти на себе відповідальність за відбудову Миколаєва. Але ми хочемо розшири нашу співпрацю з Україною» [20].

Міжнародний Саміт міст і регіонів, організований спільно Конгресом місцевих та регіональних влад і МЗС України, завершився підписанням важливих документів. Учасники саміту ухвалили підсумкову декларацію та підписали низку угод про співпрацю на місцевому рівні [20].

Учасники Міжнародного саміту міст та регіонів активізували міжнародну співпрацю. Херсонська міська рада, Херсонська обласна військова адміністрація, Бучанська міська рада, Миколаївська обласна військова адміністрація, Одеська обласна рада та Одеська обласна військова адміністрація підписали низку угод з міжнародними партнерами. Зокрема, з «Агентством міжнародного співробітництва асоціації муніципалітетів Королівства Нідерланди VNG International BV», «Асоціацією переробки відходів України», «Литовською асоціацією знесення», «Західнопоморським воєводством» (Польща), «Управою Західнопоморського воєводства» (Польща), регіоном «Прованс-Альпи-Лазурний берег» (Франція), урядом «Поморського воєводства» (Польща) та неурядовою організацією «Together Ministry» (США) [20].

Підписання нових угод стало важливим кроком у розвитку міжнародних відносин України. Співпраця з Чехією, Францією та «Європейським Союзом» розширює можливості для розвитку регіонів, зміцнення економічних зв'язків та підвищення рівня безпеки [22].

Віце-президент міжнародної організації «Global Communities» Келлі Ван Хузен [23]: «По-перше, я думаю, що робота, яку «Global Communities» проводить в сферах децентралізації та гуманітарної допомоги, а також зі сприяння відновленню після війни – цього всього Україна потребуватиме ще довгий час. Але я також скажу, що це не я вирішувала, яка саме допомога потрібна. Пріоритетність визначали якраз громади, з якими ми спілкувалися. По-друге, я думаю, що про форми надання будь-якої додаткової допомоги, яка може бути потрібна, ми повинні запитувати у місцевих органів влади, інших наших партнерів у громадах. Вони найкраще знають, що їм потрібно. Починаючи з перших днів роботи програми DOBRE, ми тісно взаємодіяли з партнерами і разом вирішували, яка допомога є найбільш необхідною для них».

«Дубівська громада Тячівського району Закарпатської області за підтримки Програми «U-LEAD з Європою» працює над втілення у життя проєкту, який передбачає впровадження локальної мережі відновлювальної енергетики. Грант на цей проєкт у розмірі понад 1,5 млн гривень виграла громадська організація «Екосфера». Закарпатські громади активно планують підвищувати свою енергонезалежність. І це дуже важливо, що за підтримки U-LEAD ми впроваджуємо перший пілотний проєкт в області, пов'язаний з використанням сонячної електростанції та розробкою політик, з проведенням базової оцінки наявних ресурсів та плануванням подальшої діяльності у цьому напрямі. Переконали, що наш досвід зможе бути використаний іншими громадами. Дубівська громада знаходиться у гірській місцевості. На її території проживає понад 20 тис. населення. Енергоменеджмент не налагоджено, що ускладнює бюджетне планування оплати енергоносіїв та заходів із термомодернізації будівель», – керівник регіонального офісу U-LEAD у Закарпатській області Микола Сюсько. [24].

«Меморандум з МВФ», прогнозує, що інвестиції в економіку протягом наступного десятиліття будуть недостатніми для відновлення повоєнних збитків. Для того, щоб підвищити конкурентоспроможність економіки та уникнути майбутніх криз, необхідно розробити масштабну програму спрямовану на модернізацію виробництва, підвищення ефективності використання ресурсів та розвиток людського капіталу [25].

2022 рік продемонстрував велику стійкість місцевого самоврядування, яке змогло ефективно протистояти різним викликам, зокрема фінансовим, навіть під час воєнного стану. Незважаючи на виклики, які постали перед країною цього року, органи місцевого самоврядування продемонстрували високий рівень підтримки як військових формувань, так і цивільного населення, зокрема внутрішньо переміщених осіб. ОМС активно займалися організацією діяльності тероборони, матеріально-технічним забезпеченням ЗСУ та залученням ресурсів від іноземних партнерів з самого початку агресії РФ, забезпечуючи комплексний супровід життєдіяльності громади на місцевому рівні. Зокрема, це включало підтримку осіб, вимушено переселених, підтримку підприємців, які переїхали в інші регіони, облаштування безпечних укриттів та забезпечення неперервного функціонування життєзабезпечувальних систем навіть за умов постійних обстрілів. Успішна реалізація реформи децентралізації дозволила ОМС отримати автономні та достатні фінансові ресурси, які стали вирішальними у відповіді на виклик [26].

Значний інтерес іноземних інвесторів викликаний не лише покращенням інвестиційної клімату в Україні, але і сприятливими умовами для бізнесу, які забезпечують громади. Територіальні громади забезпечують певні переваги для інвесторів, такі як зниження бюрократичних процедур та спрощення регулювання питань землекористування. Крім того, територіальні громади часто виконують роль посередника між інвесторами та державними органами, що дозволяє прискорювати процеси отримання необхідних дозволів та документів. Основним напрямком іноземних інвестицій є розвиток інфраструктури, зокрема будівництво транспортної інфраструктури (доріг, мостів, аеропортів тощо). Ці проекти відіграють вирішальну роль у забезпеченні економічного зростання територіальних

громад, покращують доступність регіонів та створюють сприятливі умови для ведення бізнесу. Такі інвестиції покращують умови для розвитку бізнесу та підвищують конкурентоспроможність територіальних громад. Крім того, міжнародні інвестори можуть вкладати свої кошти в проєкти з відновлюваної енергетики та екології. Такі проєкти є важливими для зменшення залежності від вугільної енергетики та покращення стану довкілля. Вкладання коштів у такі проєкти може бути корисним для інвесторів з більш розвинених країн, які вже мають досвід у розвитку відновлюваної енергетики.

Загалом, міжнародні інвестиції в територіальні громади можуть виявитися вигідними як для інвесторів, так і для населення регіонів. Проте, необхідно забезпечити відповідність інвестиційних проєктів місцевим потребам та реаліям. Крім того, важливо забезпечити прозорість та відкритість процесів взаємодії між інвесторами та місцевою владою, щоб уникнути корупційних схем та забезпечити ефективне використання інвестиційних коштів.

Міжнародна підтримка територіальних громад України є важливим аспектом розвитку країни. Україна має отримувати підтримку від різних міжнародних організацій, країн-донорів та партнерів з метою сприяння процесу децентралізації та зміцнення місцевого самоврядування. Одним з головних інструментів підтримки є фінансова допомога, надана міжнародними фондами та програмами. Наприклад, Європейський Союз надає значну фінансову підтримку українським територіальним громадам через програми, такі як Європейський інструмент сусідства та Партнерство, Ініціатива "Mayors for Economic Growth" та багато інших. Крім того, Україна також отримує підтримку від міжнародних організацій, зокрема «Організація Об'єднаних Націй», «Міжнародний Валютний Фонд», «Світовий банк» та «Європейський банк реконструкції та розвитку». Ці організації надають технічну підтримку, консультації та фінансову допомогу для реформування місцевого самоврядування та поліпшення життя громадян. Дипломатичні зусилля також грають важливу роль у забезпеченні міжнародної підтримки. Україна активно співпрацює з партнерами з усього світу, зокрема з Європейським Союзом, США, Канадою і тд, з метою залучення підтримки для місцевого розвитку та

зміцнення самоврядування. Важливо зазначити, що міжнародна підтримка територіальних громад України є довгостроковим процесом, який вимагає постійних зусиль та співпраці. Україна продовжує активно співпрацювати з міжнародними партнерами з метою розвитку місцевого самоврядування та поліпшення якості життя своїх громадян. У таблиці ДОДАТОК К [28] зазначено список проєктів та програм МТД (міжнародної технічної підтримки).

Перелік програми, в яких беруть участь територіальні громади, свідчить про значний інтерес та підтримку з боку міжнародного співтовариства щодо розвитку місцевого самоврядування, соціально-економічного розвитку та покращання умов життя в Україні. Участь у таких програмах надає територіальним громадам доступ до нових можливостей, ресурсів, технологій та навичок. Міжнародна технічна підтримка включає фінансову допомогу, технічну експертизу, консультативну підтримку та обмін досвідом. Ці програми сприяють зміцненню інституційної потужності, розвитку локального самоврядування, підвищенню ефективності управління та забезпеченню сталого розвитку громад. Результатом участі у програмах міжнародної технічної підтримки є покращення якості життя мешканців, розвиток економіки, зростання інвестиційної привабливості регіонів та створення сприятливого інвестиційного клімату. Завдяки цим програмам, українські територіальні громади отримують можливість просуватися вперед у напрямку сталого розвитку та досягнення своїх стратегічних цілей.

Тому, успішна реалізація інвестиційних проєктів в територіальних громадах потребує забезпечення ефективного діалогу між інвесторами та місцевою владою, забезпечення прозорості та відкритості процесів, а також дотримання вимог стандартів щодо працівників та охорони навколишнього середовища. Україна має багатий ресурсний потенціал, кваліфіковану робочу силу та вигідне географічне положення, що робить її перспективною для інвестицій. Однак, такі проблеми як нестабільність законодавства, недосконала інфраструктура та бюрократія стримують розвиток регіонів та відлякують інвесторів. Корупція – є головною проблемою, що впливає на інвестиційний клімат та знижує довіру інвесторів до держави. Також важливо розвивати ринок праці та підвищувати кваліфікацію

місцевих жителів, щоб забезпечити належний рівень конкурентоспроможності територій та залучення інвестицій. Ще однією важливою складовою розвитку територіальних громад в Україні є відкритість та доступність інформації щодо проєктів та інвестиційних можливостей, що залучить більше інвесторів та забезпечить ефективність використання ресурсів. Крім того, важливо укласти відповідні угоди та партнерства з іноземними інвесторами. Для цього необхідно знизити адміністративні бар'єри, забезпечити необхідні умови для успішного ведення бізнесу та привабити інвестиції в економіку країни. Для того, щоб розкрити весь потенціал країни, потрібно впровадити радикальні реформи, спрямовані на покращення умов для підприємництва та залучення інвестицій у реальний сектор економіки. Такі підходи дозволять створити взаємовигідні умови для інвесторів та територіальних громад, забезпечити високий рівень життя та сталий розвиток місцевої громади.

У підсумку, можна сказати, що розвиток територіальних громад та залучення інвестицій є двома взаємопов'язаними процесами, без яких неможливо забезпечити процвітання країни в довгостроковій перспективі. Інвестиції в інфраструктуру, соціальну сферу та виробництво є необхідними для модернізації економіки та підвищення якості життя населення. Зі свого боку, розвиток територіальних громад створює сприятливі умови для інвестування, сприяє децентралізації влади та розподілу економічних ресурсів. Для досягнення успіху в цьому процесі необхідно забезпечити ефективне державне управління, вирішити проблеми корупції та забезпечити стабільність територій та їх конкурентоспроможність. Також необхідно залучати інвестиції в інноваційні проєкти та високотехнологічні галузі, що сприятиме зростанню економіки країни. Для забезпечення успіху в розвитку територіальних громад важливо також забезпечити широку громадську участь у прийнятті рішень та виконанні проєктів. Потрібно створювати ефективну систему взаємодії між державними органами та громадськістю, щоб забезпечити реалізацію проєктів, які відповідають потребам територіальних громад, забезпечувати розвиток інфраструктури, що сприятиме підвищенню якості життя населення та

економічному зростанню регіонів. Це може бути будівництво доріг, розширення аеропортів, розвиток телекомунікаційної інфраструктури та інші проекти.

2.2. Аналіз факторів ефективності міжнародного інвестування в діяльність територіальних громад України

Економічна суть поняття «економічна ефективність» зумовлює важливість проблеми забезпечення економічної ефективності діяльності ТГ в практиці господарювання. Економічна ефективність є не лише показником розвитку територіальної громади, а й водночас потужним стимулом для подальшого зростання. Тому ефективність – найбільш важливий показник діяльності ТГ. Категорію «ефективність» пропонуємо розуміти як співвідношення між результатами діяльності громади та затраченими на їх досягнення ресурсами».

Г. А. Борщ, Н. М. Гринчук та В. М. Вакуленко зазначають [30, с. 57]: «Досить ефективним механізмом залучення інвестицій у розвиток територіальних громад є корпоратизація комунальних підприємств шляхом передачі корпоративних прав на унітарне комунальне підприємство (або частини таких прав) приватним інвесторам, що дозволяє перетворити його на корпоративне. В залежності від потреб, громада може зберегти права власності на комунальне підприємство, при цьому позбавляючись відповідальності за його зобов'язання. Це дає можливість залучити інвестиційні кошти до підприємства, залишаючи за собою контрольні повноваження».

«Підвищення ефективності управління інвестиційним забезпеченням ОТГ з боку органів місцевого самоврядування неможливе без наявності кваліфікованих інвестиційних менеджерів та чіткого алгоритму дій. Одним із ефективних шляхів вирішення проблем інвестиційного забезпечення ОТГ є співпраця з різноманітними фондами. Проте, потрібно враховувати, що більшість громад не має в своєму управлінському складі інвестиційних менеджерів або відділів, здатних кваліфіковано формувати необхідну інвестиційну інформацію та документацію» - Г.В. Лещук [31].

Існує низка факторів, які можуть підвищити ефективність міжнародного інвестування у діяльність ТГ України, табл. 2.2.1.

Таблиця 2.2.1.

Фактори, які підвищують ефективність міжнародного інвестування ТГ

Фактор	Пояснення
Правова та інституційна стабільність	необхідність передбачуваності правового середовища та стійкості інститутів, щоб інвестори відчували себе захищеними та могли довіряти урядовим інститутам.
Сприятливий інвестиційний клімат	наявність конкурентних податкових ставок, простих та зрозумілих процедур реєстрації бізнесу, свободи переміщення капіталу та забезпечення прав інвесторів на захист своїх інвестицій
Розвинений ринок праці	висококваліфіковані кадри та конкурентоспроможні зарплати є важливими для інвесторів, які шукають місця з низькими витратами на виробництво та розвитком місцевих технологій.
Потенціал території	наявність природних ресурсів, сприятливий клімат, розвинена культура та туризм можуть стати привабливими факторами для інвесторів
Розвиток економіки	стабільний та швидкий розвиток економіки може збільшити інтерес інвесторів і дати можливість для зростання та розширення бізнесу
Підтримка держави	наявність підтримки з боку уряду та влади на місцях може зробити процес інвестування більш привабливим та збільшити інтерес інвесторів
Створення сприятливих умов для інвесторів та надання стимулів	Деякі з можливих стимулів для інвесторів включають наступні: податкові пільги (для залучення інвестицій до ТГ можуть бути надані податкові пільги, такі як оптимізація податкової системи шляхом зниження податкового навантаження на бізнес, зниження податкових ставок, ліквідація зайвих податкових платежів
Інфраструктура та логістика	Для приваблення інвесторів до ТГ необхідно забезпечити належну інфраструктуру (дороги, електромережі, водопостачання, транспорт тощо), а також розвинену логістику для транспортування товарів та послуг
Забезпечення прав власності та захист інвестицій	Для захисту іноземних інвесторів від можливих ризиків та забезпечення їх прав власності необхідно створити ефективну правову систему, яка гарантує захист прав та інтересів інвесторів
Легкий доступ до інформації	Для залучення іноземних інвесторів до ТГ необхідно забезпечити легкий доступ до інформації про інвестиційні можливості та стан економіки ТГ.
Прозорість та ефективність управління	Іноземні інвестори надають перевагу територіальним громадам з ефективним та прозорим управлінням, які можуть демонструвати свою здатність до реалізації успішних інвестиційних проєктів та довгострокового розвитку

Джерело: складено автором

Можна зробити висновок, що ефективність інвестування в територіальні громади - це здатність інвестиційних проєктів, спрямованих на розвиток громад,

досягати поставленої мети і досягати очікуваних результатів. Вона може вимірюватися різними показниками, такими як економічне зростання регіону, збільшення зайнятості населення, покращення інфраструктури та якості життя мешканців громади, покращення екологічної обстановки тощо. Оцінка ефективності інвестування у територіальні громади є важливим інструментом для прийняття рішень щодо вибору інвестиційних проєктів та визначення пріоритетів у розвитку громад.

А.Ф. Гойко [32] зазначає: «На рівні регіонального управління контроль за стратегічною діяльністю може здійснюватися через ключові показники регіональних інвестиційних процесів. Ці показники слугують вимірниками досяжності цілей та характеризують ефективність інвестиційних процесів, а також діяльність кожного суб'єкта в регіоні».

Успішне залучення міжнародних інвестицій у діяльність територіальних громад України може сприяти прискореному розвитку економіки, створенню нових робочих місць, зростанню добробуту населення, покращенню інфраструктури та іншим соціальним та економічним показникам.

Проаналізуємо, як за останні роки відбувалися зміни за деякими факторами в Україні. За даними Світового Банку [33], оцінка легкості ведення бізнесу (методологія DB17-20) в Україні за 2016 рік становить 64,2 а за 2018 рік – 68,1, у 2020 рік - 70,2, що показує позитивну тенденцію, і означає, що з кожним роком іноземним інвесторам все легше вести бізнес в Україні.

За даними Transparency International [34] індекс сприйняття корупції за 2020 рік - 33 оцінка та 117 ранг, 2021 рік оцінка 32 та 122 ранг, 2022 рік - оцінка 33 116 ранг, 2023 рік - 36 оцінка та 104 ранг, можемо зробити висновок, що після початку повномасштабного вторгнення індекс показав позитивну динаміку сприйняття корупції.

За даними А. Макух та І. Стебельського за редакцією Британської енциклопедії [35], структура українського експорту у 2023 році: 12,7%, - Польща, 10,7% Румунія. 40,2% - інші країни, У 2021 році –11,8% Китай, 7,7% Польща, 6,1 Турція, 52,8% - інші країни. А у 2018 році 7,7% росія, 6,9% Польща, 5,6% Італія,

54,0% - інші країни. Основні джерела імпорту України у 2023 році – 16,4% Китай, 10,3% Польща, 7,9; Німеччина, 40,3% - інші; у 2021 році – 15,1% Китай, 8,6% Німеччина, 8,4 росія, 44,0% інші країни; у 2018 році 14,2% росія, 13,3 Китай, 10,5% Німеччина, 34,3 інші країни. Морським шляхом Україна експортує зерно, цукор, залізну руду, вугілля та марганець. Машини, транспортне обладнання та хімікати як імпортуються, так і експортуються.

Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо створення сприятливих умов для діяльності індустриальних парків в Україні» [36] від 21.06.2022 року передбачає систему держаного стимулювання інвестиційних парків. Учасники індустриальних парків можуть скористатися комплексом податкових стимулів, що передбачають: 10-річне податкове звільнення для реінвестованого прибутку та відміна податку на додану вартість при імпорті нового обладнання, пільгове оподаткування нерухомого майна та звільнення від ввізного мита на нове обладнання.

Надання стимулів іноземним інвесторам дозволить збільшити потік іноземних інвестицій в територіальні громади України. Ефективність для ТГ слід розуміти як здатність досягнення поставлених цілей та результатів за витрачені ресурси (бюджетні кошти, інвестиції, час, людські ресурси тощо). Це означає, що ефективна ТГ досягає максимально можливих результатів у розвитку території та забезпеченні благополуччя жителів за мінімальних затрат. Оцінка ефективності ТГ базується на комплексному аналізі діяльності ТГ в цих напрямках. Для оцінки ефективності можуть використовуватись різні показники, зокрема фінансові, соціальні, економічні та екологічні (рис. 2.2.1.).

Крім того, для оцінки ефективності ТГ можуть використовуватись індекси та рейтинги, які враховують не тільки власні досягнення громад, але і порівнюють їх з досягненнями інших ТГ, що дозволяє визначити лідерів та аутсайдерів серед громад.

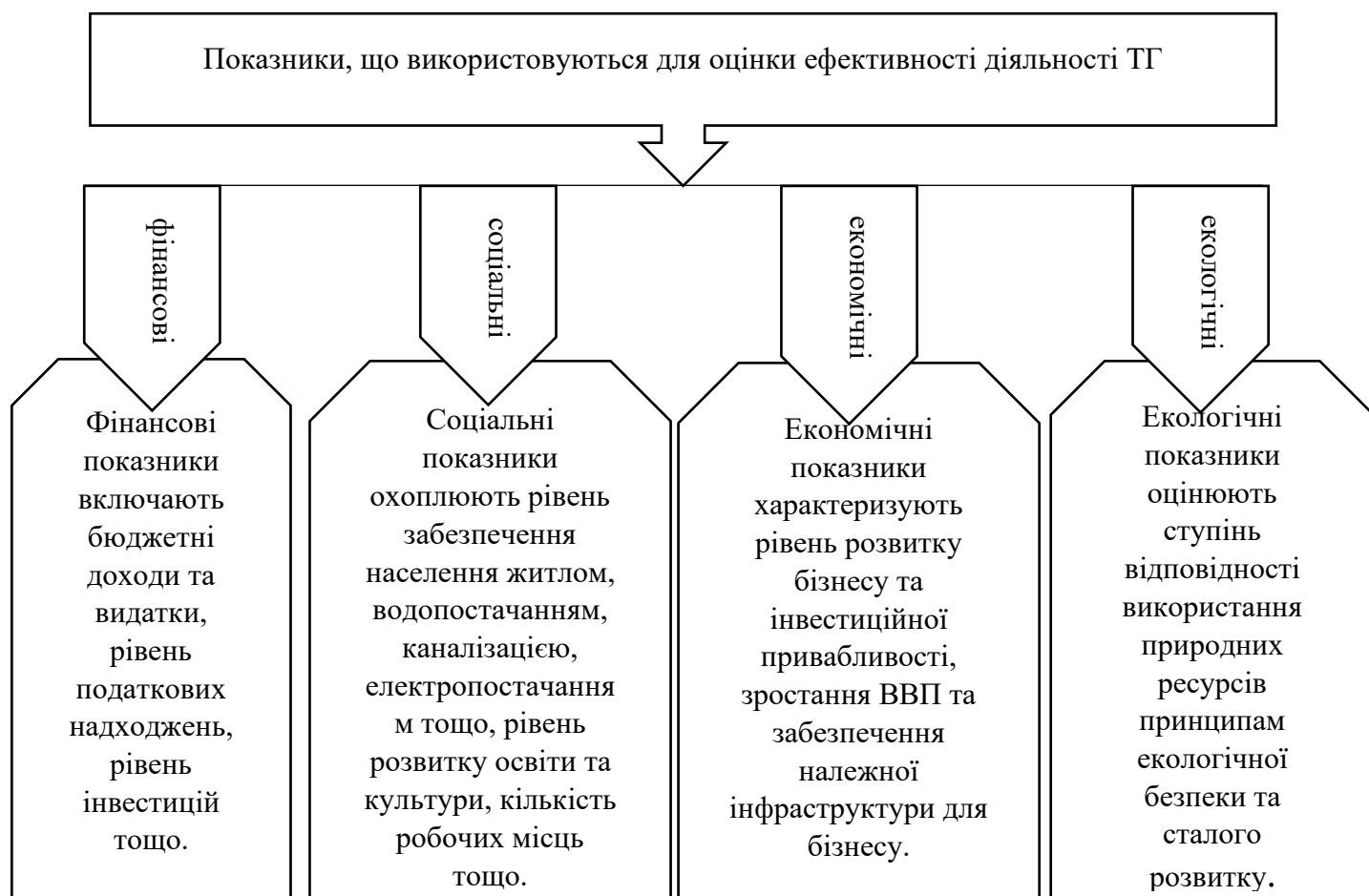

Рис. 2.2.1. Показники, що використовуються для оцінки ефективності діяльності ТГ

Джерело: складено автором

У дослідженні «Корейської асоціації науки» [37] досліджується вплив шести факторів (шкал) на наміри інвесторів ПП, включаючи: «інфраструктуру, переваги розташування, людський капітал, політику залучення ПП, державні послуги і рівень життя». Щодо залучення іноземних інвестицій в територіальні громади України можна виділити наступні фактори ефективності міжнародного інвестування в діяльність ОТГ України [39]:

- ризик, як фактор включає: економічний, корупційний, політичний, соціально-культурний, кримінальний, фінансовий, організаційно-правовий ризик.
- імідж фактор, тобто сприйняття потенційними інвесторами територіальної громади. Міжнародні відносини, які склалися в період співпраці з іноземними інвесторами, дотримання норм та правил договорів. Факторами

негативного іміджу України для інвесторів є відсутність цільової і послідовної політики держави у сфері інвестиційної діяльності, недоліки в державному управлінні, невизначений у деяких випадках статус інвесторів, складний порядок адміністративних процедур, неврегульованість питань відповідальності учасників інвестиційних відносин, у тому числі держави. Ці фактори примушують як вітчизняних, так і іноземних інвесторів проводити обережну і очікувальну політику у сфері інвестиційної співпраці з Україною [38].

- потенціал регіону – наявність земельних, трудових, технічних, наукових та енергетичних ресурсів.
- інновації, як ключовий фактор збільшення конкурентних переваг серед інших ТГ.
- екологічний фактор – рівень забруднення навколишнього середовища, стан природних ресурсів регіону.

Визначення факторів ефективності міжнародного інвестування в діяльність територіальних громад України дозволить виявити найбільш проблемні аспекти, які потребують вирішення. Це також надасть іноземним інвесторам можливість оцінити рівень ефективності територіальної громади, її конкурентні переваги та недоліки. При розробці тактичних і стратегічних цілей для територіальних громад важливо враховувати недоліки, виявлені під час оцінки ефективності міжнародного інвестування, та впроваджувати ефективні заходи для підвищення цієї ефективності, опираючись на наявний досвід [39].

ТГ можуть мати ряд елементів, які збільшують їх інвестиційну привабливість. Деякі з цих елементів зазначено в табл. 2.2.2.

Елементи, які збільшують інвестиційну привабливість ТГ

Елемент	Пояснення
Географічне розташування	ТГ, розташовані в найбільш розвинених та доступних географічних областях, можуть бути більш привабливими для інвесторів.
Економічний потенціал	ТГ з більшим економічним потенціалом та розвиненим бізнес-середовищем можуть приваблювати інвестиції, оскільки це може вказувати на більш високі можливості отримання прибутку
Інфраструктура	ТГ з хорошою інфраструктурою (такою як дороги, комунікаційні мережі та інше) можуть бути привабливими для інвесторів, які шукають доступ до зручних транспортних мереж та інших послуг
Інвестиційна стратегія	ТГ з розробленою стратегією розвитку та конкретними інвестиційними проектами можуть бути привабливими для інвесторів, які шукають конкретні можливості для вкладення коштів
Сприятливе бізнес-середовище	ТГ, які мають сприятливе бізнес-середовище, таке як низькі податки та інші інвестиційні стимули, можуть бути більш привабливими для інвесторів.
Стабільність	ТГ з стабільними політичними та економічними умовами можуть бути більш привабливими для інвесторів, оскільки це може вказувати на менші ризики та більш стабільне середовище для вкладення коштів
Наявність людських ресурсів	ТГ з наявністю висококваліфікованих працівників та доступністю робочої сили можуть бути більш привабливими для інвесторів, які шукають місця для встановлення нових підприємств
Екологічні та соціальні фактори	ТГ, які знаходяться в екологічно чистих зонах та мають розвинені соціальні програми, можуть бути більш привабливими для інвесторів, які звертають увагу на сталість та відповідальність соціальних та екологічних проблем
Історична спадщина	ТГ з цікавою історією та культурною спадщиною можуть бути привабливими для інвесторів, які шукають інвестиційні можливості в галузі туризму та культури
Наявність підтримки та ініціатив	ТГ, які мають належну підтримку від держави, громадських організацій та інших зацікавлених сторін, можуть бути більш привабливими для інвесторів, які шукають партнерство з місцевими урядами та громадами.
Фінансова стабільність	Наявність стабільної фінансової ситуації та добре підготовлений бюджет можуть збільшити інвестиційну привабливість ОТГ
Наявність технічної інфраструктури	ТГ з розвинутою технічною інфраструктурою, такою як електромережі, газопроводи, транспортні маршрути та інше, можуть бути більш привабливими для інвесторів
Потенціал для розвитку	ТГ, які мають потенціал для розвитку, наприклад, через розташування в перспективному регіоні або наявність розвинутої галузі, можуть бути привабливими для інвесторів
Інноваційність та технологічна готовність	ТГ, які швидко освоюють і застосовують нові технології у свою діяльність, можуть бути привабливими для інвесторів, які шукають місця для інвестування в нові технології
Рівень ризику	Рівень ризику, пов'язаного з інвестуванням в ТГ, може вплинути на інвестиційну привабливість. ТГ, які мають низький рівень ризику, можуть бути привабливими для інвесторів, які шукають безпечні місця для інвестування
Рівень корупції	Наявність високого рівня корупції може зменшити інвестиційну привабливість ТГ

Джерело: складено автором

Загалом, інвестиційна привабливість ТГ може залежати від різних факторів та може бути визначена різними способами. Важливо мати на увазі, що особливості кожної громади формують її унікальний характер і тому її інвестиційна привабливість може варіюватися в залежності від конкретної ситуації.

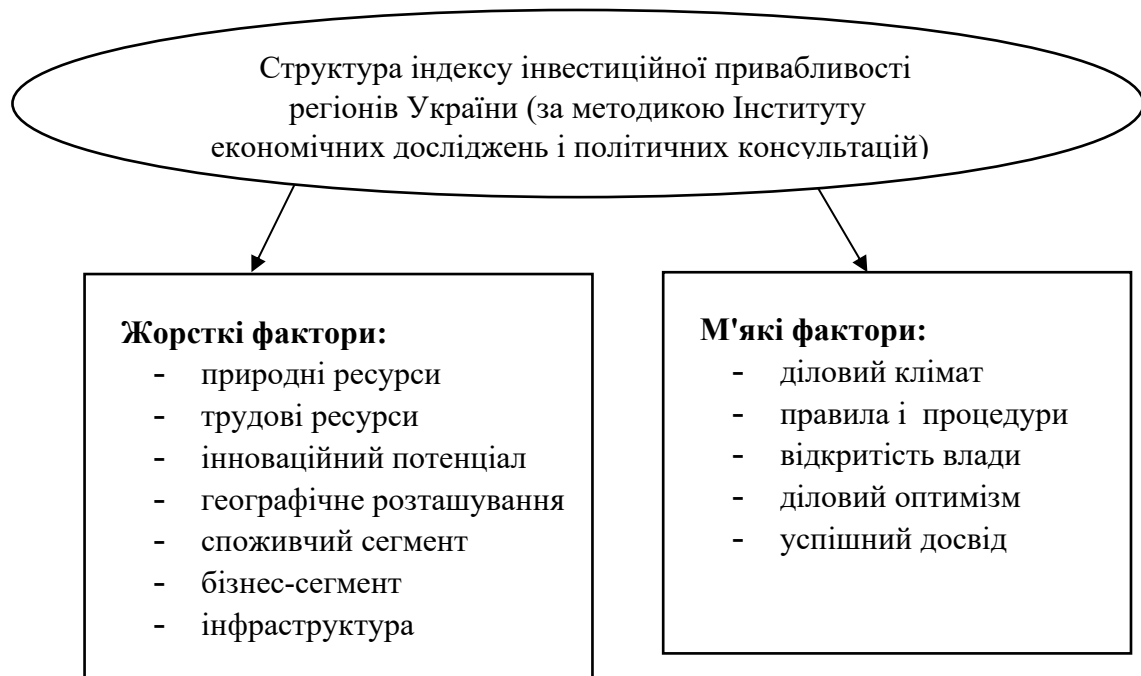

Рис.2.2.1. Структура індексу інвестиційної привабливості регіонів України (за методикою Інституту економічних досліджень і політичних консультацій) [40]

На нашу думку така структура індексу інвестиційної привабливості регіонів України має декілька проблем: багато факторів є суб'єктивними та важко вимірюваними (інноваційний потенціал, споживчий сегмент, бізнес-сегмент, діловий оптимізм, успішний досвід); м'яких факторів менше ніж жорстких, що може призвести до недооцінки впливу таких факторів на інвестиційну привабливість регіонів; також не враховані ризики, пов'язані з інвестуванням в регіон. Ці проблеми можуть вплинути на точність та об'єктивність оцінки інвестиційної привабливості регіонів України за даною структурою. З іншого боку дана структура включає широкий спектр факторів, що дозволяє забезпечити комплексний погляд на інвестиційну привабливість регіонів. Визначення слабких

та сильних сторін регіонів є головною задачею для розробки ефективної стратегії залучення інвестицій. Проаналізувавши існуючі механізми залучення інвестицій та оцінивши їх ефективність, ми зможемо виявити потенційні напрямки для покращення. Це дозволить нам розробити більш точні методики оцінки інвестиційної привабливості та стимулювати розвиток інвестиційної діяльності в територіальних громадах України.

Фактори, що впливають на міжнародне інвестування в територіальні громади України, є багатогранними і можуть варіюватися в залежності від різних чинників. Нижче наведено деякі ключові фактори, які відіграють важливу роль у привабливості інвестицій до територіальних громад:

1. Політична та економічна стабільність: стабільність політичного та економічного середовища є важливим фактором для міжнародних інвесторів. Політична стабільність означає відсутність серйозних політичних турбулентностей, політичних ризиків та змін у законодавстві, що негативно впливають на бізнес. Економічна стабільність передбачає низький інфляційний рівень, стабільну валюту та економічну політику, яка сприяє розвитку бізнесу.

2. Інвестиційний клімат: створення сприятливого інвестиційного клімату в територіальних громадах включає такі аспекти, як прозорість, простота укладання контрактів, захист прав власності, ефективність судової системи та боротьба з корупцією. Чим більш привабливим є інвестиційний клімат, тим більше іноземних інвесторів може бути залучено до територіальних громад.

3. Інфраструктура: розвинена та сучасна інфраструктура є невід'ємною умовою для зацікавлення інвесторів. Це включає транспортну, комунікаційну, енергетичну, логістичну та соціальну інфраструктуру.

4. Ринок праці: наявність кваліфікованої робочої сили є важливим фактором для міжнародних інвесторів. Територіальні громади з високим рівнем освіти, доступністю професійної підготовки та навчальних закладів сприяють залученню інвестицій, особливо у високотехнологічні сектори.

5. Податкова політика: податкова система та політика мають значний вплив на рішення міжнародних інвесторів. Низькі ставки оподаткування, стимули

для інвесторів, система податкових пільг та прозора податкова система сприяють привабливості територіальних громад для інвестицій.

6. Доступ до ринків: географічне розташування територіальних громад та їх доступ до ринків є важливим фактором. Територіальні громади, що мають близький доступ до ключових ринків, міжнародних торгових шляхів та транспортних вузлів, можуть привернути більше іноземних інвесторів.

7. Регуляторна політика: прозора та стабільна регуляторна політика, що сприяє захисту прав інвесторів, дозволу на бізнес та швидкому вирішенню спорів, є важливим фактором для міжнародних інвесторів. Стабільність та передбачуваність регуляторного середовища сприяють залученню іноземних інвестицій.

8. Соціально-економічний контекст: такий як рівень життя, рівень бідності, доступ до охорони здоров'я та освіти, також має великий вплив на привабливість територіальних громад для інвесторів. Громади з розвинутими соціально-економічними показниками привертають більше інвестицій, оскільки вони стимулюють підприємницьку діяльність та створюють сприятливе середовище для ведення бізнесу та підвищують рівень життя населення і покращують соціальні умови.

9. Інституційна якість: якість і ефективність державних інституцій, таких як система правосуддя, антикорупційні органи, регуляторні органи, також мають значний вплив на привабливість територіальних громад для інвесторів. Наявність надійних і прозорих інституцій сприяє зниженню ризиків інвестицій та підвищенню довіри до бізнес-середовища.

10. Інноваційний потенціал: рівень науково-технічного розвитку, наявність дослідницьких і розробницьких центрів, інноваційних підприємств та підтримка інноваційних проектів є важливим фактором для міжнародних інвесторів. Громади, які активно працюють над розвитком інноваційного потенціалу, привертають більше інвестицій у високотехнологічні галузі та інноваційні проекти.

11. Екологічна стійкість: зростання свідомості про екологічні питання спонукає інвесторів звертати увагу на екологічну стійкість територіальних громад.

Громади, які активно працюють над збереженням навколишнього середовища, енергоефективністю та розвитком відновлюваної енергетики, можуть привернути інвестиції в зелені технології та екологічно чисті проекти.

12. Партнерство та співпраця: встановлення ефективної системи партнерства між владою, бізнесом та громадськістю є необхідною умовою для успішного міжнародного інвестування. Важливо створити механізми для діалогу, обміну інформацією та спільного прийняття рішень, що сприятимуть розвитку територіальних громад. Партнерство між іноземними інвесторами, місцевими владами та громадськістю дозволить забезпечити взаємовигідність інвестиційних проектів, враховуючи потреби територіальних громад та їхню сталість у довгостроковій перспективі.

У інвестиційній діяльності регіонів України на сьогодні спостерігаються деякі проблеми, зокрема:

1) Недостатній рівень інфраструктури. Багато регіонів мають застарілі комунікації, дороги, транспортні зв'язки та іншу інфраструктуру, що ускладнює розвиток підприємництва та привабливість для інвесторів.

2) Корупція та непрозорість. Корупційні схеми та непрозорість в процесах ухвалення рішень зі створення інвестиційних проектів зменшують інтерес іноземних та вітчизняних інвесторів до регіонів України.

3) Високий рівень бюрократії та відсутність чіткої інвестиційної стратегії. Відсутність чіткої інвестиційної стратегії та велика кількість адміністративних процедур стають на заваді для інвесторів, оскільки процес отримання дозволів може затягнутися на кілька місяців.

4) Відсутність кваліфікованих кадрів. Недостатній рівень освіти та відсутність кваліфікованих кадрів є однією з проблем, що стають на заваді для розвитку інноваційного підприємництва та виведення його на міжнародний ринок.

5) Відсутність фінансової підтримки. Відсутність фінансової підтримки та інвестиційних інструментів може зменшувати зацікавленість іноземних інвесторів у розвитку підприємництва в регіонах України.

б) Окремим проблемним аспектом є також недостатня розвиненість інфраструктури та низький рівень технологічності виробництва в багатьох регіонах України, що не забезпечує належних умов для інвестиційної привабливості. Більшість регіонів не мають належної транспортної інфраструктури, водопостачання та каналізації, а також ефективної системи відходів та поводження з ними.

Крім того, відсутність ефективної системи підтримки та сприяння інвестиційній діяльності в регіонах також є проблемою. Відсутність належної інфраструктури та фінансової підтримки, складні процедури відкриття бізнесу, бюрократичні перепони та низький рівень розвитку місцевого самоврядування теж ускладнюють інвестиційний процес в регіонах. Для вирішення цих проблем та стимулювання інвестиційної активності в ТГ необхідно вжити таких заходів:

- розробка та реалізація регіональних програм підтримки інвестиційної діяльності, які включатимуть у себе заходи з поліпшення інфраструктури, спрощення процедур відкриття бізнесу, створення сприятливих умов для інвесторів тощо;
- підвищення рівня технологічності виробництва, що дозволить забезпечити конкурентоспроможність продукції та привернути інвестиції.
- активізація розвитку малого та середнього бізнесу через створення сприятливих умов.
- посилення ролі місцевого самоврядування та залучення громадян до управління територією.
- здійснення ефективного моніторингу інвестиційних проектів та контроль за їх реалізацією;
- створення інфраструктури, яка відповідає потребам інвесторів та забезпечує їх комфортну роботу та життя;
- підвищення рівня фахової підготовки кадрів, які займаються інвестиційною діяльністю, а також забезпечення їх кваліфікованої підтримки;

- реалізація заходів, спрямованих на створення сприятливого клімату для інноваційної діяльності, включаючи фінансову підтримку, менторство та доступ до інфраструктури.
- поліпшення інвестиційного клімату в регіонах, зокрема шляхом зменшення бюрократичних перешкод та спрощення процедур для інвесторів.
- розвиток партнерських взаємин з бізнес-структурами, міжнародними та донорськими організаціями з метою привернення інвестицій та забезпечення їх успішної реалізації;
- підтримка ініціатив громадських організацій, місцевих жителів та малого підприємництва, спрямованих на розвиток території та привернення інвестицій.

Ефективність територіальних громад – це багатогранне поняття, яке охоплює широкий спектр аспектів, пов'язаних з їх соціально-економічним розвитком, якістю життя мешканців та здатністю до самоврядування. Оцінка ефективності ТГ не може бути зведена до одного показника, адже вона потребує комплексного підходу, який дозволяє забезпечити максимальний розвиток території за мінімальних затрат. Оцінка ефективності ТГ повинна проводитися з урахуванням конкретних умов та потреб громади.

2.3. Аналіз існуючих механізмів залучення і використання міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад

Механізмом залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад можна назвати набір стратегій, інструментів і дій, спрямованих на привертання фінансових ресурсів та інвестицій з-за кордону для покращення економічного і соціального становища конкретної територіальної громади або регіону. Цей механізм важливий і потрібний з декількох причин:

- 1) залучення капіталу - міжнародні інвестиції дозволяють територіальним громадам залучити додаткові фінанси, що будуть використані для вирішення інфраструктурних, соціальних і економічних завдань;

- 2) технологічний обмін - іноземні інвестори можуть принести із собою нові технології, ноу-хау і кращі практики, що сприяють розвитку та модернізації місцевих галузей та підприємств;
- 3) створення робочих місць - інвестиційні проекти позитивно сприяють розширенню ринку праці та покращенню життя місцевих жителів;
- 4) залучення іноземного досвіду і капіталу - міжнародні інвестори можуть ввести новий погляд та досвід в управління проектами і бізнесом на місцевому рівні;
- 5) підвищення конкурентоспроможності - залучення іноземних інвестицій може сприяти розвитку конкурентоспроможних промислових секторів та економічних кластерів, що підвищує загальний рівень розвитку регіону;
- 6) диверсифікація ризиків – залучення міжнародних інвестицій допоможе територіальним громадам розширити економічні горизонти за рахунок зниження залежності від внутрішніх факторів.

Як зазначив доктор економічних наук, професор Д.В. Бабич [41]: «Механізм залучення іноземних інвестицій – це сукупність методів, форм та важелів управління ефективним використанням інвестиційного потенціалу, що покликані активізувати інвестиційну діяльність, як у регіоні, так і на державному рівні, тобто раціонально використовувати наявний ресурсний, науково-освітній, трудовий, інноваційний потенціал та забезпечувати економічну, соціальну, екологічну ефективність інвестиційних процесів». Головною перешкодою для залучення інвестицій в Україну є низька інвестиційна привабливість країни, пов'язана з високими рівнями корупції, політичною нестабільністю та недосконалим законодавством; обмеженість фінансових ресурсів основних груп інвесторів, таких як домогосподарства та підприємства; а також значний відтік капіталу за кордон в пошуках більш стабільних і прибуткових інвестиційних можливостей. Негативний інвестиційний клімат, що включає нестабільну економічну ситуацію, уповільнені економічні реформи, високі податки на підприємства, невизначеність законодавства, корупцію та низьку купівельну спроможність населення, створює серйозні перешкоди для залучення інвестицій. Для того щоб додаткові ресурси, які

надходять в економіку, перетворилися на інвестиції, необхідно продовжувати працювати над суттєвим покращенням інвестиційного клімату в країні.

Міжнародна практика пропонує широкий спектр різновидів механізмів залучення іноземних інвестицій, і кожен з цих механізмів міжнародного інвестиційного співробітництва може призвести до різних поточних і перспективних переваг для України, якщо він працює з високою ефективністю. Розглянемо декілька з них:

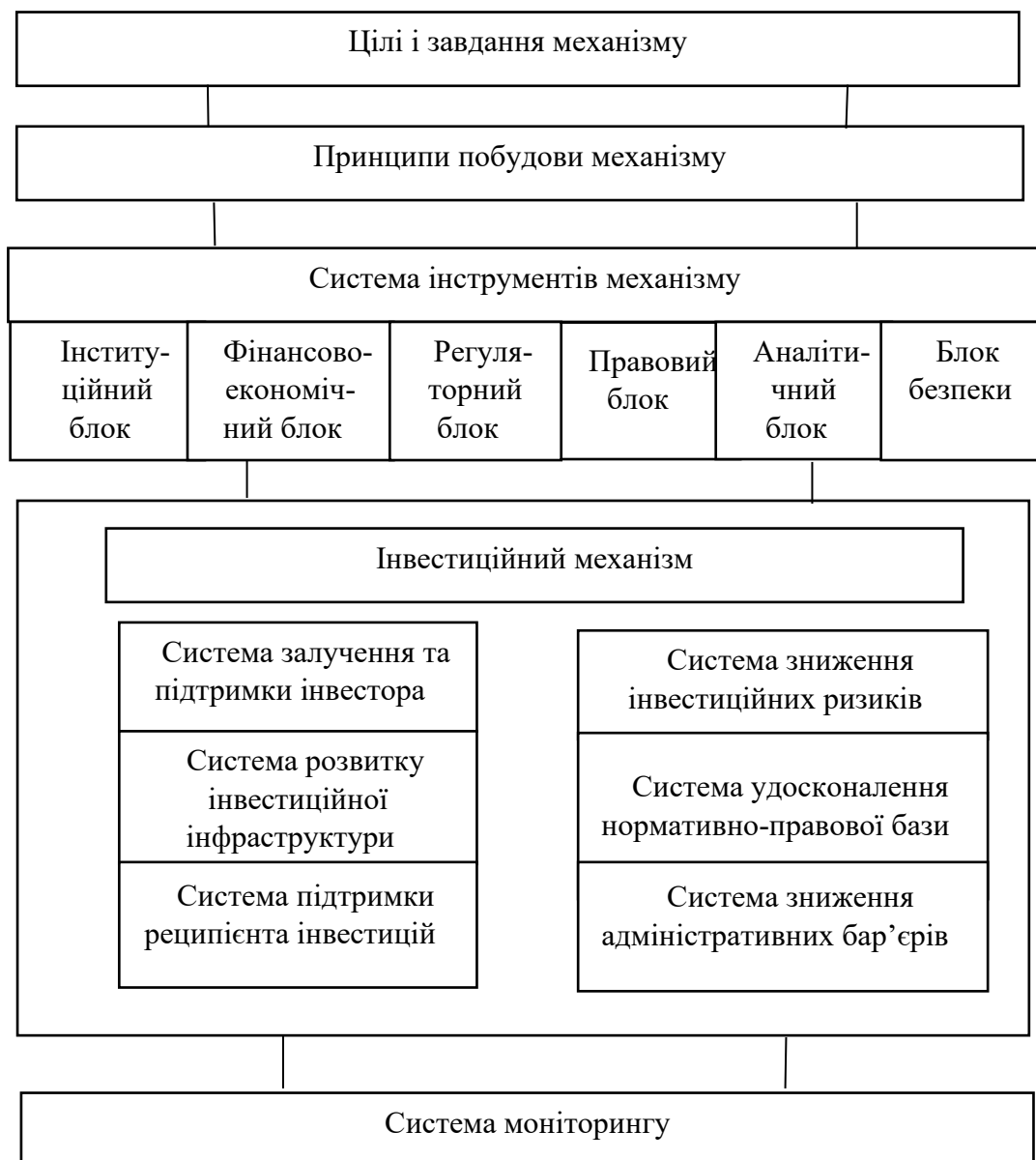

Рис. 2.3.1. Механізм державного регулювання інвестиційних процесів [41]

Зазначимо недоліки та рекомендації до механізму державного регулювання інвестиційних процесів:

Недоліками цього механізму є відсутність цілісної стратегії та відсутність екологічної складової.

Рекомендації для вдосконалення механізму: створення цілісної стратегії залучення інвестицій та розподілу ресурсів, співпраця з міжнародними організаціями та консультантами для розробки та впровадження найкращих практик, проведення інформаційних кампаній для просування інвестиційного потенціалу країни. Також забезпечити контроль за виконанням економічних норм і стандартів. Ці рекомендації спрямовані на покращення механізму державного регулювання інвестиційних процесів та залучення більше інвестицій для сталого розвитку країни.

«Під механізмом залучення прямих іноземних інвестицій слід розуміти сукупність взаємопов'язаних елементів. Основними структурними складовими цього механізму є: суб'єкти інвестування (які діють під впливом конкретного бізнес-середовища), об'єкти залучення, інвестиційні проекти та форми залучення інвестицій. Виокремлення цих компонентів дозволить пояснити поведінку зацікавлених сторін і визначити їх взаємозв'язки» [42].

Основні недоліки механізму «Особливості формування динамічного механізму залучення інвестицій на ієрархічних економічних рівнях механізму» (Рис. 2.3.2.), виділені нами:

1. Недостатня прозорість та доступність інформації на рівні інвестора:

- інвестори можуть мати обмежений доступ до релевантної інформації про потенційні інвестиційні можливості та процеси розвитку.

- відсутність чітких механізмів комунікації та звітності може призводити до незрозумілості та недовіри.

2. Відсутність інтегрованого підходу на рівні об'єднаної територіальної громади:

- можлива відсутність злагодженості та координації між різними проєктами та ініціативами, що реалізуються на території об'єднаної територіальної громади.

Рис. 2.3.2. Особливості формування динамічного механізму залучення інвестицій на ієрархічних економічних рівнях [43]

- недостатнє залучення зацікавлених сторін та громадськості до процесу планування та реалізації інвестиційних програм.

3.Недостатня координація на мезоекономічному рівні:

- відсутність ефективного взаємодії та співпраці між різними галузями та суб'єктами господарювання в рамках регіону.

- недостатнє розуміння потенціалу кластерного розвитку та його впливу на сталість та конкурентоспроможність регіону.

4.Відсутність цілісного підходу на макроекономічному рівні:

- відсутність систематичного зв'язку та взаємозалежності між рівнями розвитку території та макроекономічними політиками.

- недооцінка ролі людського капіталу в розвитку країни призводить до негативних наслідків для економіки та суспільства.

5. Недостатня підтримка для малого та середнього підприємництва:

- бізнес стикається з обмеженими ресурсами та доступом до фінансування, що ускладнює їх участь у процесі залучення міжнародних інвестицій.

- відсутність підтримки для розвитку малого та середнього бізнесу може обмежувати можливості територіальних громад у приверненні інвестицій та створенні робочих місць.

6. Неповна використання потенціалу міжнародної співпраці:

- брак ефективних механізмів для співпраці з міжнародними організаціями, державами та інвестиційними фондами може обмежувати можливості залучення міжнародних інвестицій.

- відсутність адекватного розуміння процесів та вимог міжнародних партнерів може ускладнювати співпрацю та взаєморозуміння.

Рекомендації для цього механізму, щодо усунення недоліків:

1. Забезпечити прозорість та доступність інформації на рівні інвестора:

- розробити централізовану платформу, де інвестори можуть знайти повну та оновлену інформацію про інвестиційні можливості та процеси розвитку.

- запровадити ефективні канали комунікації та звітності для забезпечення взаємодії між інвесторами та управлінням.

2. Розвивати інтегрований підхід на рівні об'єднаної територіальної громади:

- створити механізми координації та співпраці між різними секторами та проектами, що реалізуються на території громади.

- впровадити прозорі механізми планування, залучення громадськості та оцінки результатів для забезпечення участі всіх зацікавлених сторін.

3. Підтримувати координацію на мезоекономічному рівні:

- сприяти створенню галузевих та територіальних кластерів та розвитку механізмів співпраці між ними.

- розробити стимули для привернення інвестицій до регіону та підтримки розвитку суб'єктів господарювання.

4.Забезпечити цілісний підхід на макроекономічному рівні:

- розвивати інтегровані стратегії розвитку, включаючи питання сталості, людського капіталу та соціально-економічного розвитку.

- забезпечити взаємозв'язок та взаємодію між різними політиками та програмами на рівні держави.

5.Посилити підтримку для бізнесу:

- запровадити програми та ініціативи для підтримки підприємництва, включаючи доступ до фінансування, консультацій та розвитку навичок.

- створити сприятливе підприємницьке середовище, зменшуючи адміністративні перешкоди та спрощуючи процедури для реєстрації та розвитку підприємств.

6.Розвивати міжнародну співпрацю:

- встановити механізми співпраці з міжнародними організаціями, державами та інвестиційними фондами для обміну досвідом, технологіями та залученням міжнародних інвестицій.

- проводити навчання та підвищувати кваліфікацію працівників у сфері міжнародної співпраці та використання міжнародних фінансових інструментів.

Ці додаткові рекомендації можуть допомогти удосконалити механізм залучення міжнародних інвестицій.

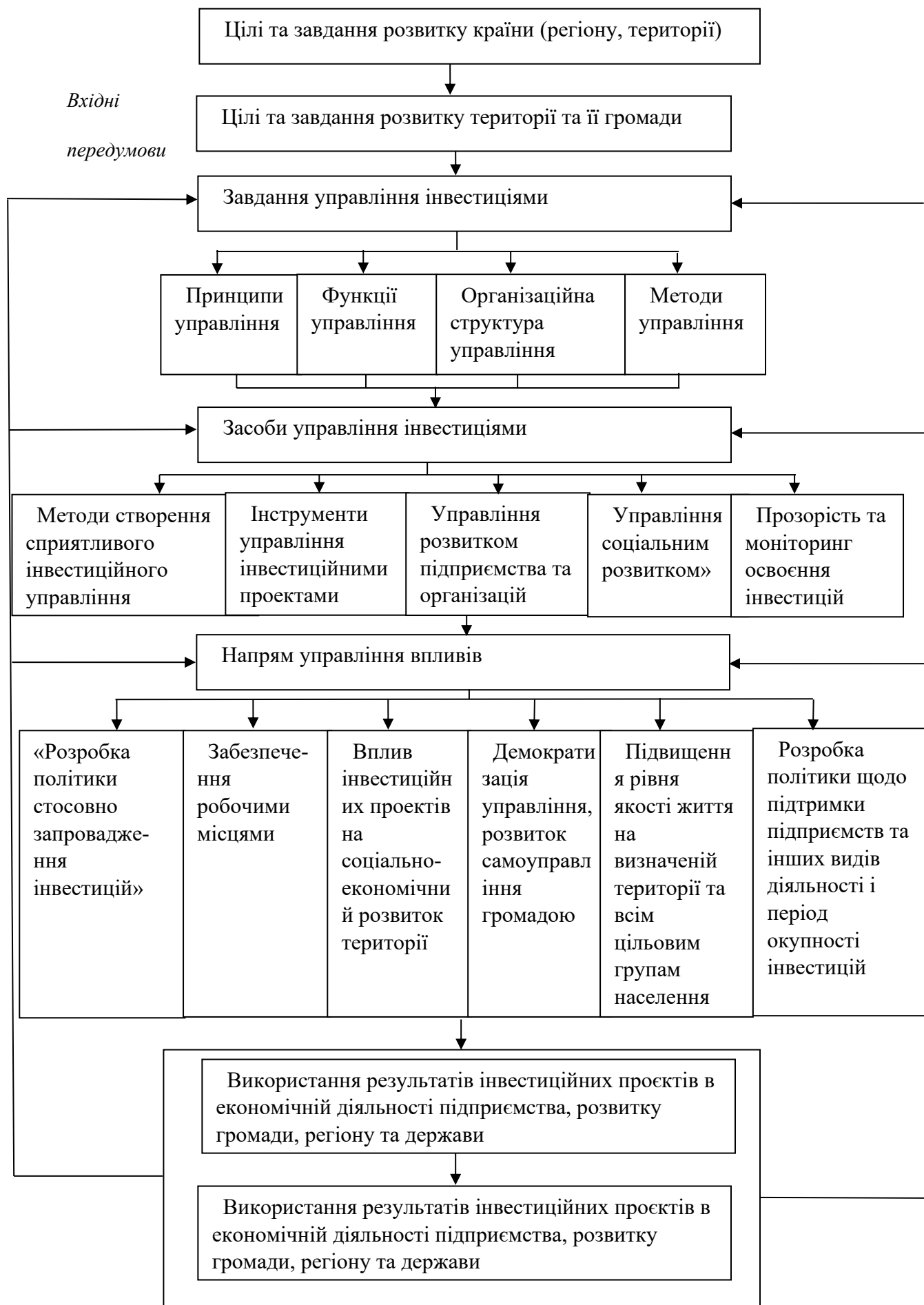

Рис 2.3.3. Динамічний соціально-економічний механізм управління інвестиціями об'єднаної територіальної громади [43]

Розглянемо наступний механізм (рис. 2.3.3.) Динамічний соціально-економічний механізм управління інвестиціями об'єднаної територіальної громади.

Основні недоліки цього механізму, виділені нами:

- недостатній рівень фаховості - у багатьох територіальних громадах може бути недостатньо кваліфікованих кадрів, здатних ефективно управляти інвестиційними проектами та координувати розвиток. Це може призвести до недооцінювання ризиків та неефективного використання інвестиційних ресурсів.

- недостатнє залучення громади - важливим є залучення місцевого населення до процесу прийняття рішень щодо інвестицій. Недостатня участь та інформування громади може спричинити конфлікти та негативну реакцію на інвестиційні проекти.

- відсутність довгострокової стратегії - брак довгострокової стратегії розвитку може призвести до вибору інвестиційних проектів, які не відповідають потребам території і громади.

- контроль за дотриманням екологічних стандартів - Інвестиції повинні здійснюватися з урахуванням екологічних наслідків, щоб уникнути забруднення та руйнування природних ресурсів.

Рекомендації щодо удосконалення механізму управління інвестиціями ОТГ:

- кваліфікація персоналу - забезпечення навчання та підготовки кадрів для ефективного управління інвестиційними проектами.

- залучення громади - проведення консультацій і публічних обговорень щодо інвестиційних проектів для залучення громади та врахування їхніх потреб.

- стратегія розвитку - розробка довгострокової стратегії розвитку та визначення пріоритетів для ефективного розподілу інвестиційних ресурсів.

- екологія - мінімізація негативного впливу інвестиційних проектів на навколишнє середовище.

- співпраця з іншими рівнями влади - співпраця з регіональними та державними органами для підтримки інвестицій та координації зусиль у розвитку.

- маркетинг – необхідна активна робота із залученням іноземних інвесторів, включаючи проведення міжнародних інвестиційних форумів та зміцнення партнерств з міжнародними організаціями та інвестиційними фондами.

Ці заходи можуть допомогти покращити ефективність управління інвестиціями та забезпечити більший соціально-економічний ефект для територіальних громад.

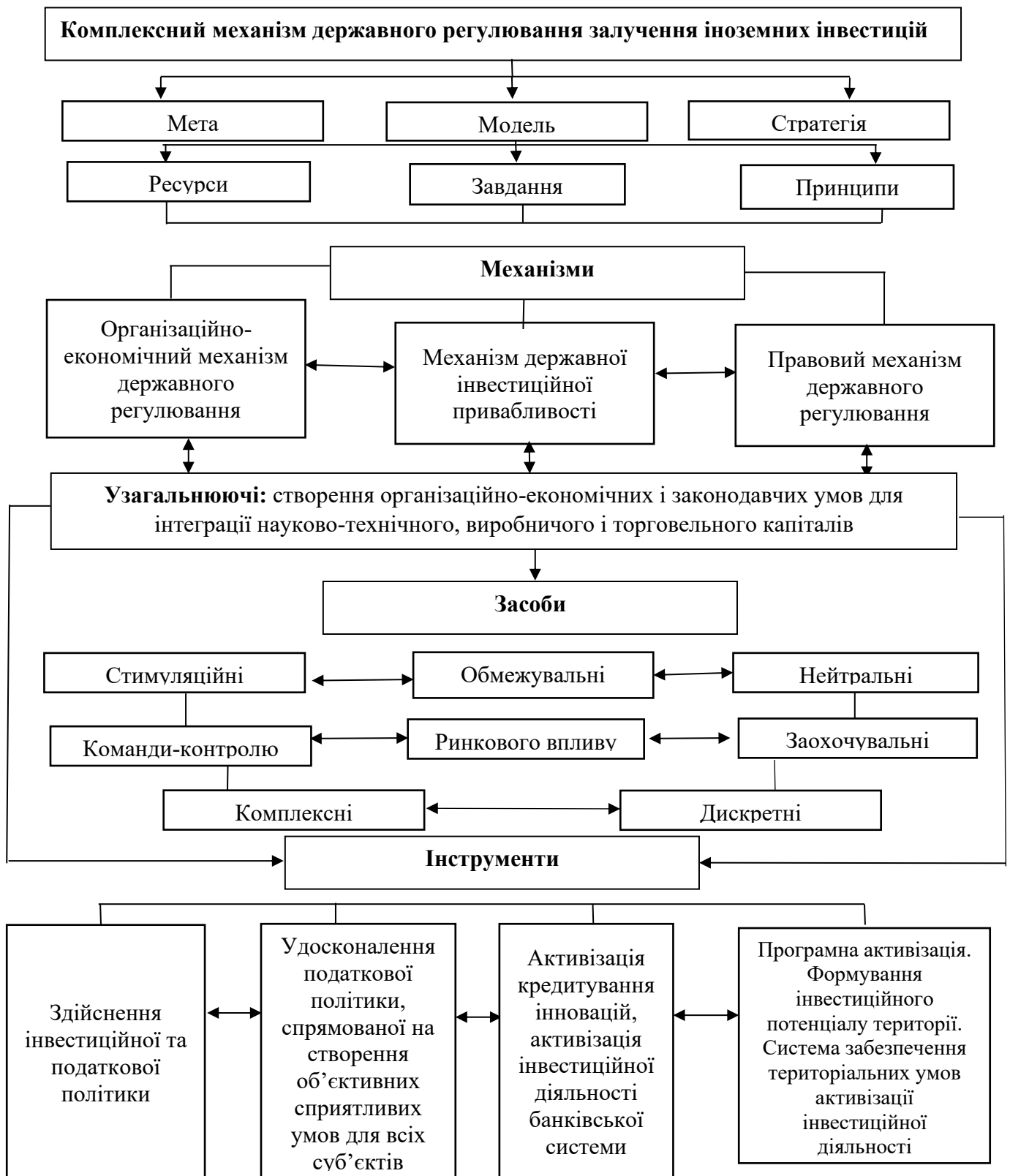

Рис. 2.3.4. Схема комплексного механізму активізації інвестиційної діяльності [44]

Недоліки до рис 2.3.4.:

- відсутність механізму контролю за екологічною складовою;
- відсутність засобу контролю та моніторингу;
- відсутність інструменту підвищення кваліфікації співробітників.

Рекомендації до рис 2.3.4.:

- створити департамент, який би відповідав за контроль та моніторинг використання інвестицій;

- розвивати систему навчання та підвищення кваліфікації, спрямовану на підготовку фахівців з інвестиційного менеджменту, маркетингу та міжнародного бізнесу.

перевіряти та контролювати норми та стандарти екологічної складової.

Рекомендації:

- створити департамент, який би відповідав за контроль та моніторинг використання інвестицій;

- розвивати систему навчання та підвищення кваліфікації, спрямовану на підготовку фахівців з інвестиційного менеджменту, маркетингу та міжнародного бізнесу.

- перевіряти та контролювати норми та стандарти екологічної складової

Ці рекомендації та зауваження спрямовані на подолання недоліків та покращення комплексного механізму державного регулювання залучення іноземних інвестицій. Їх впровадження може сприяти створенню сприятливих умов для іноземних інвесторів.

Розглянемо недоліки до складових механізму залучення іноземних інвестицій (рис. 2.3.5.): відсутність механізмів моніторингу та оцінки ефективності залучених іноземних інвестицій: недостатня система моніторингу та оцінки результатів та впливу іноземних інвестицій може ускладнити ефективне планування та управління інвестиційними проектами; відсутність підвищення кваліфікації: недостатньо кваліфіковані робітники в сфері менеджменту, маркетингу та інвестиційної діяльності.

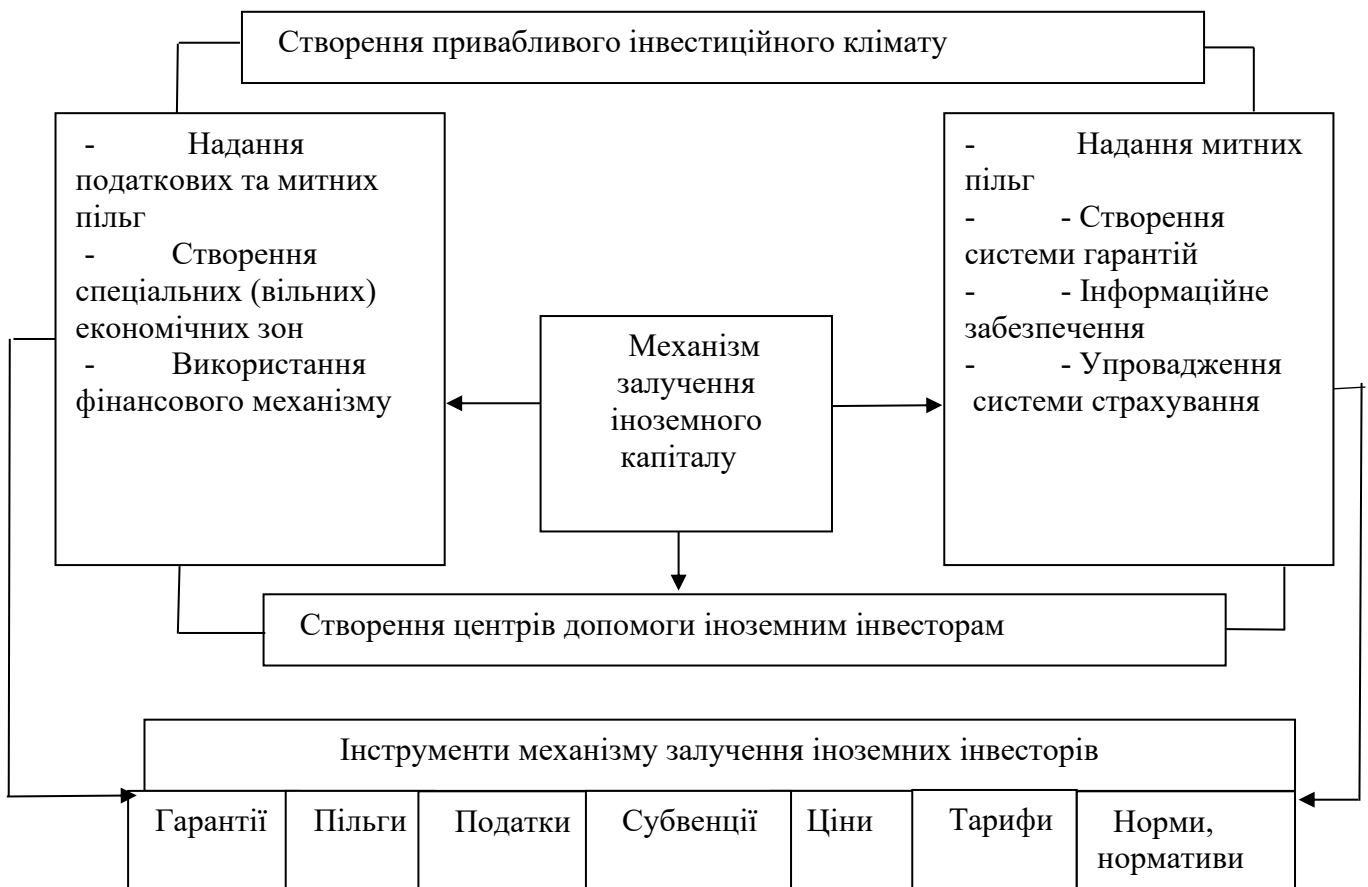

Рис. 2.3.5. Складові механізму залучення іноземних інвестицій [41]

Ці недоліки можуть бути подолані шляхом вдосконалення координації, впровадження системного підходу, розвитку механізмів моніторингу та адаптації до змін, що сприятиме більш ефективному залученню іноземних інвестицій та розвитку економіки. Розвивати професійні навички та знання місцевих працівників, що забезпечить високу якість робочої сили та підвищення конкурентоспроможності іноземних інвестицій.

Необхідність удосконалення механізму залучення міжнародних інвестицій обґрунтовується наступними аргументами:

1. Стимулювання економічного зростання. Міжнародні інвестиції є одним із ключових джерел фінансування для розвитку економіки. Вони стимулюють створення нових підприємств, розширення наявних, впровадження нових технологій та модернізацію виробництва. Посилення механізму залучення

міжнародних інвестицій дозволить забезпечити стабільний економічний розвиток, збільшення ВВП та покращання життєвого рівня населення.

2. Розвиток інноваційного потенціалу. Міжнародні інвестиції зазвичай супроводжуються передачею технологій, ноу-хау та кращих практик виробництва. Це сприяє підвищенню конкурентоспроможності національного бізнесу, розвитку інноваційних галузей та підвищенню продуктивності праці. Покращений механізм залучення міжнародних інвестицій допоможе залучати передові технології та стимулювати інноваційний розвиток.

3. Створення робочих місць та зменшення безробіття. Інвестиції забезпечують створення нових робочих місць та підтримку наявних. Це сприяє зменшенню безробіття, покращенню зайнятості та зростанню доходів населення. Підвищення ефективності механізму залучення міжнародних інвестицій допоможе залучати більше інвесторів та створювати більше робочих місць.

4. Розвиток інфраструктури. Міжнародні інвестиції можуть сприяти розвитку транспортної, енергетичної, комунікаційної та соціальної інфраструктури. Це покращує умови для бізнесу, залучення нових інвесторів та розвиток регіонів. Удосконалення механізму залучення міжнародних інвестицій є важливим для забезпечення необхідних ресурсів для розвитку інфраструктурних проєктів.

5. Міжнародна конкурентоспроможність. Залучення міжнародних інвестицій допомагає підвищувати конкурентоспроможність країни на міжнародній арені. Це стимулює розвиток експорту, залучення іноземних технологій та капіталу, а також підвищення якості та інноваційності національного виробництва.

Отже, удосконалення механізму залучення міжнародних інвестицій є необхідним для забезпечення стійкого економічного розвитку, розвитку інноваційного потенціалу, створення робочих місць, розвитку інфраструктури та підвищення міжнародної конкурентоспроможності ТГ. Це вимагає впровадження ефективних заходів, спрямованих на поліпшення інвестиційного клімату, спрощення адміністративних процедур, створення стабільного правового середовища та просування інвестиційного потенціалу ТГ.

Одним із найбільш важливих напрямів удосконалення непрямих механізмів залучення іноземних інвестицій виступає посилення ступеня захисту прав власності інвесторів та забезпечення прозорості та незалежності судової системи. Ключовими факторами для успішного залучення іноземних інвестицій у територіальні громади є зменшення ризиків, пов'язаних із захистом прав власності інвесторів. Поліпшення позицій щодо рівня захисту прав власності може бути досягнуто шляхом гармонізації національної системи захисту іноземних інвесторів відповідно до передової міжнародної практики. Потенційні іноземні інвестори мають бути впевнені у стабільності та прозорості правових норм, які гарантують захист їх інвестицій. Підвищити довіру закордонних інвесторів до національної судової системи можна лише завдяки судовій практиці. З одного боку, не повинно бути випадків, коли права інвесторів порушуються. З іншого боку, повинні мати місце прецеденти, які доводять, що суд справді незалежний, і інвестор може відстояти свої права. З цією метою потрібне зниження участі держави у контролі цін, діяльності фінансово-кредитних організацій, а також створення більш сприятливих умов для розвитку приватної ініціативи в країні. Розвиток приватної ініціативи передбачає суттєве скорочення частки державного сектора та активнішу приватизацію державної власності, яка може служити ефективним способом залучення іноземних інвесторів. В даному випадку важливим аспектом при приватизації є скорочення переліку різних додаткових умов, які мають виконати потенційні покупці державної власності (збереження профілю роботи підприємства, робочих місць, утримання об'єктів соціальної інфраструктури, підтримання існуючих обсягів виробництва, капіталовкладень тощо). Ці умови відлякують інвесторів, оскільки обмежують свободу розвитку активів підприємства новим власником. Для підвищення ефективності приватизаційних процесів необхідно розробити перелік конкретних іноземних компаній, які можуть бути зацікавлені не просто в приватизації вітчизняних підприємств, а в подальшому розвитку бізнесу на території територіальної громади, що передбачає значне зменшення державного втручання у господарську діяльність. Особливо потрібно кардинально дебюрократизувати процес залучення іноземних інвестицій до ТГ.

Найчастіше іноземним інвесторам доводиться стикатися з низкою перешкод з боку місцевої регіональної влади, у тому числі значними затримками з отриманням дозволів на роботу, наймом персоналу, орендою землі чи нерухомості. Окремим питанням виступає розвиток консультацій уряду та інших органів державного управління з іноземним бізнесом до вжиття регулюючих заходів, оскільки найчастіше нові регламентувальні заходи вживаються без необхідних попередніх консультацій з представниками бізнесу, без урахування думки інвесторів, що робить інвестиційну політику менш передбачуваною, а інвестиційний клімат - менш привабливим. Безумовно, вдосконалення механізмів залучення іноземних інвестицій не обмежується зазначеними вище напрямками. Для ефективного залучення іноземних інвестицій необхідне комплексне вдосконалення як прямих, так і непрямих інструментів стимулювання закордонного капіталу, що дозволить територіальним громадам успішно конкурувати з іншими країнами за зовнішні інвестиції.

2.4. Оцінка ефективності міжнародного інвестування в діяльність територіальних громад в Україні

Україна, як країна зі значним потенціалом розвитку, залежить від залучення іноземних інвестицій для підтримки економічного зростання та модернізації своєї інфраструктури. Одним із ключових напрямків інвестиційної діяльності є міжнародне інвестування в територіальні громади, які відіграють важливу роль у розвитку регіонів та покращенні якості життя населення. Оцінка ефективності міжнародного інвестування в Україні потрібна для майбутнього розвитку економіки України загалом, забезпечення оптимального використання інвестиційних ресурсів, а також оцінки досягнення стратегічних цілей. Міжнародне інвестування в територіальні громади може суттєво змінити економіку та суспільство. Ці інвестиції є потужним каталізатором економічного зростання та якісної трансформації, що проявляється у створенні нових технологій, підвищенні продуктивності праці та покращенні якості життя населення. Забезпечення

стабільного інвестиційного клімату, розвиток інфраструктури, залучення та розвиток людського капіталу, а також співпраця між різними зацікавленими сторонами є ключовими чинниками для досягнення успішного міжнародного інвестування в діяльність ТГ в Україні.

Правильна оцінка ефективності міжнародного інвестування допоможе забезпечити оптимальне використання інвестиційних ресурсів та сприяти стійкому розвитку територіальних громад в Україні. Для ухвалення зважених рішень потрібен комплексний підхід, який враховує економічні, екологічні, юридичні та соціальні фактори, оскільки це сприятиме створенню збалансованого і сталого розвитку.

Міжнародне інвестування в діяльність територіальних громад в Україні є важливим інструментом для залучення капіталу, технологій та знань, які сприятимуть їхньому економічному зростанню і розвитку. Проте, успішність таких інвестицій залежить від ефективності їхнього використання та впливу на територіальні громади.

За визначенням економіста Мочерного С.В. [46]: «Ефективність – досягнення найбільших результатів при найменших витратах живої чи уречевленої праці. Це конкретна форма прояву закону економії часу». В свою чергу І.А. Спиридонов [47] стверджує: «Ефективність створеного результату можна оцінити за такими характеристиками: перспективність заходу, передбачувана вартість розробок, час розробки, ймовірність реалізації планів і результатів, економічна ефективність впровадження результатів».

Для ефективної оцінки ефективності міжнародного інвестування в діяльність територіальних громад в Україні, необхідно провести комплексний аналіз, використовуючи як кількісні, так і якісні показники. Важливо враховувати конкретні цілі та завдання інвестиційного проекту, контекст українського ринку та особливості територіальних громад.

При оцінці ефективності міжнародного інвестування можуть використовуватися такі методи:

1. Фінансовий аналіз: аналіз фінансових показників, таких як рентабельність інвестицій, прибутковість проекту, показники потоків грошових коштів та інші, допоможе оцінити фінансову вигоду від інвестицій.

2. Соціально-економічний аналіз: аналіз соціальних показників, включаючи зайнятість, рівень та якість життя населення, освіта та охорона здоров'я, може дати уявлення про соціальний вплив інвестицій на територіальні громади.

3. Екологічний аналіз: оцінка впливу інвестицій на довкілля, включаючи забезпечення екологічної сталості проектів та захист природних ресурсів, допоможе визначити екологічний ефект інвестицій.

4. Стратегічний аналіз: оцінка відповідності інвестицій до стратегічних цілей розвитку територіальних громад і національних стратегій, може допомогти визначити стратегічний вплив інвестицій.

5. Інституційний аналіз: оцінка впливу інвестицій на розвиток інституційної системи, включаючи покращення управління, правової бази, транспарентності та боротьбу з корупцією, допоможе визначити інституційний ефект інвестицій.

Після проведення аналізу необхідно зробити висновки щодо ефективності іноземних інвестицій в діяльність територіальних громад в Україні. На основі отриманих результатів можуть бути запропоновані рекомендації щодо поліпшення інвестиційного клімату, розвитку інфраструктури, підвищення рівня людського капіталу та зміцнення партнерства та співпраці між різними зацікавленими сторонами.

Важливо, щоб результати оцінки ефективності міжнародного інвестування в територіальні громади були доступними і прозорими для всіх зацікавлених сторін. Це допоможе створити довіру та привернути більше міжнародного капіталу у розвиток громад України.

Як раніше зазначалося, для оцінки ефективності міжнародних інвестицій в українські громади можна застосувати широкий спектр методів і підходів. Один з можливих - це використання індикаторів та показників для оцінки різних аспектів інвестиційного процесу.

Економічний підхід оцінки ефективності міжнародного інвестування передбачає аналіз фінансових показників, таких як рентабельність, внутрішня норма доходності, показники віддачі від капіталу. Ці показники дозволяють оцінити фінансову ефективність інвестиційних проектів, їхню здатність забезпечити прибуток та повернення вкладених коштів.

Соціальний підхід оцінки включає аналіз соціальних наслідків інвестицій, таких як збільшення зайнятості, покращення якості життя, зростання доходів населення, розвиток освіти та охорони здоров'я. Додатково можуть враховуватись індикатори, пов'язані з покращенням житлових умов, інфраструктури та доступу до послуг для місцевого населення.

Екологічний підхід оцінки передбачає визначення екологічних наслідків інвестицій, зокрема їхнього впливу на довкілля та природні ресурси. Це може включати аналіз викидів забруднюючих речовин, споживання ресурсів, використання екологічно чистих технологій та врахування принципів сталого розвитку. Оцінка екологічного впливу дозволяє визначити, наскільки інвестиції сприяють екологічній стійкості територіальних громад і враховують їхні природні ресурси.

Крім того, важливим є стратегічний підхід до оцінки ефективності міжнародного інвестування. Це означає аналізування відповідності інвестиційних проектів стратегічним цілям територіальних громад і національних розвиткових стратегій. Інвестиції повинні сприяти реалізації стратегічних завдань, таких як розвиток конкретних галузей, створення робочих місць, підвищення економічної конкурентоспроможності територіальних громад.

В таблиці 2.4.1. відображено декілька блоків оцінки та відповідними показниками для оцінки ефективності міжнародного інвестування в територіальні громади, а також формули розрахунку.

Таблиця 2.4.1

Показники оцінки ефективності міжнародного інвестування в територіальні
громади

Блок оцінки	Показники	Формула розрахунку
Фінансовий блок	Показник залучення інвестицій	$PZI = (\text{Загальний обсяг міжнародних інвестицій} / \text{ВВП}) * 100$
	Показник рентабельності інвестицій	$ПРІ = ((\text{Загальний прибуток} - \text{Загальні витрати}) / \text{Загальні витрати}) * 100$
	Показник зростання валових доходів	$РЗВД = ((\text{Поточні валові доходи} - \text{Початкові валові доходи}) / \text{Початкові валові доходи}) * 100$
	Показник рівня конкурентоспроможності	$ПРК = (\text{Поточний рівень конкурентоспроможності} - \text{Початковий рівень конкурентоспроможності}) / \text{Початковий рівень конкурентоспроможності} * 100$
	Показник фінансової стійкості	$ПФС = (\text{Поточні активи} - \text{Поточні зобов'язання}) / \text{Загальні активи}$
Економічний блок	Зростання ВВП	$((\text{Поточний ВВП} - \text{Попередній ВВП}) / \text{Попередній ВВП}) * 100\%$
	Показник економічного зростання	$РЕЗ = ((\text{Поточний ВВП} - \text{Початковий ВВП}) / \text{Початковий ВВП}) * 100$
	Показник сталого розвитку	$ПСР = (\text{Економічний показник} + \text{Соціальний показник} + \text{Екологічний показник}) / 3$
	Показник експортного потенціалу	$ПЕП = (\text{Обсяг експорту після інвестицій} - \text{Початковий обсяг експорту}) / \text{Початковий обсяг експорту} * 100$
	Зростання виробництва	$((\text{Поточний обсяг виробництва} - \text{Попередній обсяг виробництва}) / \text{Попередній обсяг виробництва}) * 100\%$
Соціальний блок	Показник створення робочих місць	$ПСРМ = (\text{Кількість нових робочих місць} / \text{Загальна кількість інвестицій}) * 100$
	Показник зменшення безробіття	$ПЗБ = ((\text{Початкове безробіття} - \text{Кінцеве безробіття}) / \text{Початкове безробіття}) * 100$
	Показник підвищення життєвого рівня	$ППЖР = (\text{Поточний рівень життя} - \text{Початковий рівень життя}) / \text{Початковий рівень життя} * 100$
	Показник соціального розвитку	$ПСР = (\text{Сукупний соціальний показник після інвестицій} - \text{Початковий соціальний показник}) / \text{Початковий соціальний показник} * 100$
Екологічний блок	Зменшення викидів шкідливих речовин	Кількість викидів шкідливих речовин у поточному році
	Збереження біорізноманіття	Кількість нових зон охорони природи, створених інвестором
	Зменшення використання природних ресурсів	Кількість використаних природних ресурсів у поточному році
	Зменшення відходів та покращення управління відходами	Кількість відходів, що утилізовано або перероблено, у поточному році

Юридичний блок	Спрощення процедур інвестування	Кількість нових інвестиційних проєктів, затверджених урядом
	Зменшення бюрократії	Кількість скарг на бюрократичні перешкоди, поданих інвесторами
	Покращення правової системи	Кількість нових законів та положень, прийнятих з метою покращення інвестиційного клімату
	Забезпечення захисту прав інвесторів	Кількість судових рішень на користь інвесторів у випадках порушення їхніх прав

Джерело: складено автором

Комплексна оцінка ефективності міжнародних інвестицій в територіальні громади дозволяє оцінити всі параметри ефективності, від фінансових та економічних до соціальних, екологічних та юридичних. Фінансовий блок зосереджується на фінансових показниках, таких як рентабельність інвестицій, обсяги продажів, обліковий прибуток, чистий прибуток та повернення капіталу. Економічний блок оцінки охоплює різні економічні показники, такі як зростання ВВП, зростання виробництва, збільшення експорту, зниження залежності від імпорту та зростання зайнятості. Соціальний блок оцінки включає в себе показники, що відображають соціальні аспекти, такі як збільшення житлового фонду, покращення інфраструктури, зниження рівня безробіття, зниження рівня бідності та розширення доступу до освіти та медичних послуг. Екологічний блок оцінки зосереджується на показниках, пов'язаних з екологією, таких як зниження рівня забруднення, збереження біорізноманіття, скорочення споживання природних ресурсів та зменшення відходів та покращення управління відходами. Юридичний блок оцінки включає показники, які відображають юридичні аспекти, такі як спрощення процедур інвестування, зменшення бюрократії, покращення правової системи та забезпечення захисту прав інвесторів.

Для кожного показника можуть бути різні формули розрахунку, залежно від методології та джерела даних, які використовуються для оцінки. Таблиця надає загальний аналіз показників, що використовуються для оцінки ефективності міжнародного інвестування в ТГ. Ці блоки оцінки дозволяють провести комплексну оцінку ефективності міжнародних інвестицій у територіальні громади. Для кожного показника в таблиці наведена формула розрахунку, яка дозволяє обчислити

значення показника на основі відповідних даних. Це допомагає інвесторам та урядовим органам проводити об'єктивну оцінку ефективності інвестицій та приймати рішення щодо подальшого розвитку територіальних громад. Дані для розрахунку формул були взяті з «Міністерства економіки України» [52], «Національного банку України» [53], «Державної податкової служби України» [54].

Кожен з цих блоків оцінки має свої важливість в контексті ефективності міжнародних інвестицій в територіальні громади. Фінансовий блок оцінки дозволяє оцінити фінансову стабільність та рентабельність проекту. Економічний блок оцінки дозволяє оцінити вклад проекту в економічний розвиток території та його вплив на громадське благополуччя. Соціальний блок оцінки дозволяє оцінити вплив проекту на життя місцевих жителів, їх соціальну та економічну ситуацію. Екологічний блок оцінки дозволяє оцінити вплив проекту на довкілля та сталий розвиток території. Юридичний блок оцінки дозволяє оцінити рівень захисту прав інвесторів та визначити, наскільки сприятливим є інвестиційний клімат в даній території.

Комплексна оцінка ефективності міжнародних інвестицій в територіальні громади є важливим інструментом для прийняття рішень щодо інвестування в різні проекти. Вона дозволяє інвесторам та урядовим органам зрозуміти, який вплив має проект на територію та місцеве населення, та визначити, чи варто інвестувати в цей проект. Крім того, комплексна оцінка дозволяє оцінити ефективність проекту в різних аспектах та визначити, де можна покращити результати. Загалом, комплексна оцінка ефективності міжнародних інвестицій в територіальні громади допомагає забезпечити сталий розвиток території та покращити рівень життя місцевих жителів, що є важливим для збалансованого соціально розвитку країни.

Застосування комплексної оцінки ефективності міжнародних інвестицій в територіальні громади має певні виклики та обмеження. Наприклад, не завжди можна однозначно визначити вплив проекту на різні аспекти розвитку території, а також врахувати всі можливі ризики та невпевненість. Крім того, оцінка може бути залежна від вибору критеріїв та методології оцінки, що може призвести до різних результатів.

Одним з важливих аспектів міжнародних інвестицій є розуміння пов'язаних з ними ризиків. Іноземні інвестиції можуть, серед іншого, піддаватися політичним, економічним, фінансовим та юридичним ризикам. Політичні ризики можуть включати зміни в державній політиці, нестабільність або конфлікт у країні перебування. Економічні ризики можуть включати коливання обмінних курсів, інфляцію або рецесію. Фінансові ризики можуть включати проблеми з банківською системою або контролем капіталу. Юридичні ризики можуть включати проблеми з правами власності, контрактами або корупцією. Оцінка зазначених ризиків є необхідною умовою для прийняття обґрунтованих інвестиційних рішень, оскільки вони можуть суттєво вплинути на потенційний дохід від інвестицій.

Іншим важливим аспектом оцінки міжнародних інвестицій є розгляд впливу на місцеву громаду та навколишнє середовище. Інвестиції можуть мати позитивний чи негативний вплив на місцеву громаду, зокрема впливати на соціальний та економічний розвиток, зайнятість і доступ до таких послуг, як медицина чи освіта. Інвестиції також можуть мати негативний вплив на навколишнє середовище, наприклад, забруднення, вирубка лісів або знищення середовища проживання. Оцінка потенційного впливу та розгляд способів пом'якшення негативного впливу є важливими для відповідального інвестування.

Існують також різні методи оцінки фінансових показників міжнародних інвестицій. Одним із поширених методів є аналіз дисконтованих грошових потоків (DCF), який оцінює поточну вартість майбутніх грошових потоків, очікуваних від інвестицій. Цей метод враховує часову вартість грошей, тобто майбутні грошові потоки коштують менше, ніж поточні грошові потоки. Іншим методом є аналіз чистої поточної вартості (NPV), який обчислює різницю між теперішньою вартістю грошових надходжень і поточною вартістю грошових відтоків. Якщо NPV додатне, то очікується, що інвестиції принесуть позитивний прибуток. На додаток до цих методів фінансової оцінки існують також інструменти оцінки соціального та екологічного впливу, які можна використовувати для оцінки впливу інвестицій на місцеву громаду та навколишнє середовище. Ці інструменти можуть допомогти

інвесторам визначити потенційні негативні наслідки та розробити стратегії їх пом'якшення.

Загалом, оцінка міжнародних інвестицій вимагає врахування низки факторів, зокрема фінансових результатів, ризику, соціального та екологічного впливу. Ретельно оцінюючи ці фактори, інвестори можуть приймати обґрунтовані рішення, які не тільки принесуть прибутки, але й сприятимуть сталому розвитку та принесуть користь місцевій громаді.

Оцінка ефективності міжнародного інвестування в територіальні громади може здійснюватися за допомогою комплексного підходу, де враховуються кілька складових і зважуються їх вагомості для отримання інтегрального показника ефективності. Ефективність міжнародного інвестування в територіальні громади України оцінено на основі опитування експертів за показниками, наведеними в таблиці 2.3.1, з використанням вербально-числової шкали Харрінгтона [48].

Вербально-числова шкала Харрінгтона, також відома як шкала Харрінгтона, — це метод оцінки важливості або ранжування показників або компонентів. Цей метод поєднує словесний опис із числовими значеннями, що дозволяє кількісно визначити ступінь важливості. Шкала Харрінгтона складається з кількох категорій, що характеризують рівень важливості. Зазвичай існує п'ять категорій, таких як «дуже низький», «низький», «середній», «високий» і «дуже високий». Кожній категорії присвоюється числове значення, наприклад від 0,00 до 1,0, де більше число вказує на більшу важливість.

Експерти оцінюють важливість індикаторів/компонентів шляхом вибору відповідної категорії за шкалою Харрінгтона для кожного індикатора. Потім ці числові значення можна використовувати для розрахунку вагових коефіцієнтів або сукупних показників у процесі комплексної оцінки.

Використання вербально-числової шкали Харрінгтона дозволяє експертам конкретизувати та виражати важливість показників або компонентів у зрозумілій формі, поєднуючи словесний опис із числовими значеннями.

Були опитані фахівці різних видів діяльності (ДОДАТОК Л):

- сфера державного та муніципального управління – 14,3%;

- представники територіальних громад - 15%;
- представники бізнесу – 30%;
- сфера освіти – 27,9%;
- інші – 12,9%.

Таблиця 2.3.2.

Важливість складових показника інтегральної ефективності міжнародного інвестування в територіальних громадах України

Показник	сфера державного та муніципального управління	представники територіальних громад	представники бізнесу	сфера освіти	інші
Показник залучення інвестицій	0,87	0,89	0,75	0,93	0,66
Показник рентабельності інвестицій	0,70	0,69	0,75	0,81	0,41
Показник зростання валових доходів	0,69	0,71	0,82	0,73	0,70
Показник рівня конкурентоспроможності	0,69	0,64	0,61	0,69	0,64
Показник фінансової стійкості	0,78	0,79	0,64	0,85	0,72
Зростання ВВП	0,79	0,77	0,67	0,84	0,73
Показник економічного зростання	0,76	0,78	0,73	0,83	0,81
Показник сталого розвитку	0,51	0,56	0,62	0,49	0,67
Показник експортного потенціалу	0,68	0,64	0,65	0,67	0,47
Зростання виробництва	0,79	0,81	0,70	0,80	0,41
Показник створення робочих місць	0,78	0,80	0,63	0,79	0,33
Показник зменшення безробіття	0,76	0,78	0,80	0,77	0,64
Показник підвищення життєвого рівня	0,39	0,45	0,38	0,62	0,34
Показник соціального розвитку	0,63	0,64	0,39	0,60	0,29
Зменшення викидів шкідливих речовин	0,35	0,21	0,53	0,29	0,23
Збереження біорізноманіття	0,24	0,25	0,38	0,45	0,33

Зменшення використання природних ресурсів	0,12	0,21	0,29	0,3	0,05
Зменшення відходів та покращення управління відходами	0,82	0,79	0,9	0,95	0,8
Спрощення процедур інвестування	0,71	0,69	0,8	0,73	0,25
Зменшення бюрократії	0,82	0,79	0,74	0,8	0,31
Покращення правової системи	0,76	0,37	0,83	0,85	0,37

Джерело: складено автором

За допомогою нормованих оцінок, можна провести порівняльний аналіз складових ефективності в процесі комплексного оцінювання. Нормована таблиця балів дозволяє визначити, які складові мають найвищі значення та найбільше впливають на ефективність діяльності територіальних громад в Україні.

Загалом фінансові показники є визначальними для оцінки ефективності діяльності територіальних громад України, на думку опитаних експертів. Проте кожна композиція має свою вагу та значення, які можна визначити відповідно до конкретних цілей та контексту оцінювання.

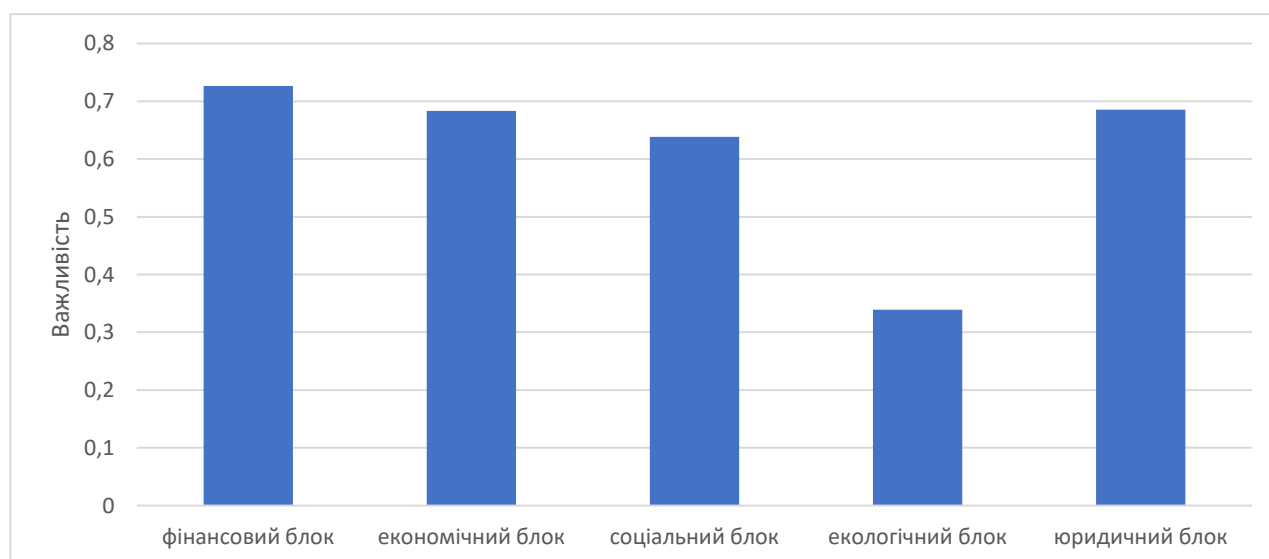

Рис. 2.3.1. Складові комплексної ефективності міжнародного інвестування територіальних громад України за блоками

Джерело: складено автором

За результатами опитування (ДОДАТОК Л) було виявлено, що найвищий середній бал має фінансовий блок – 0,7264, тобто показники фінансового блоку мають найвищі значення порівняно з іншими компонентами, тоді як екологічний блок має найнижчий бал – 0,339. Яким би важливим не було збереження довкілля та природних ресурсів, у процесі оцінки ефективності міжнародного інвестування територіальних громад екологічний блок має найменше значення. Економічний блок і юридичний блок мають однакові середні показники 0,6835 і 0,6855. Це свідчить про помірну ефективність економічної та правової діяльності українських територіальних громад. Другий найнижчий середній бал у соціальному блоці – 0,6385. Це свідчить про те, що всі експерти мають однакову середню оцінку важливості соціального блоку, зокрема у сфері рівня життя та соціального розвитку. Загалом українські територіальні громади досягли певних успіхів у підвищенні ефективності своєї діяльності, але є ще багато чого для покращення. Громади повинні зосередитися на зміцненні управління фінансами, покращенні економічних показників, сприянні сталому розвитку та підвищенні соціального добробуту.

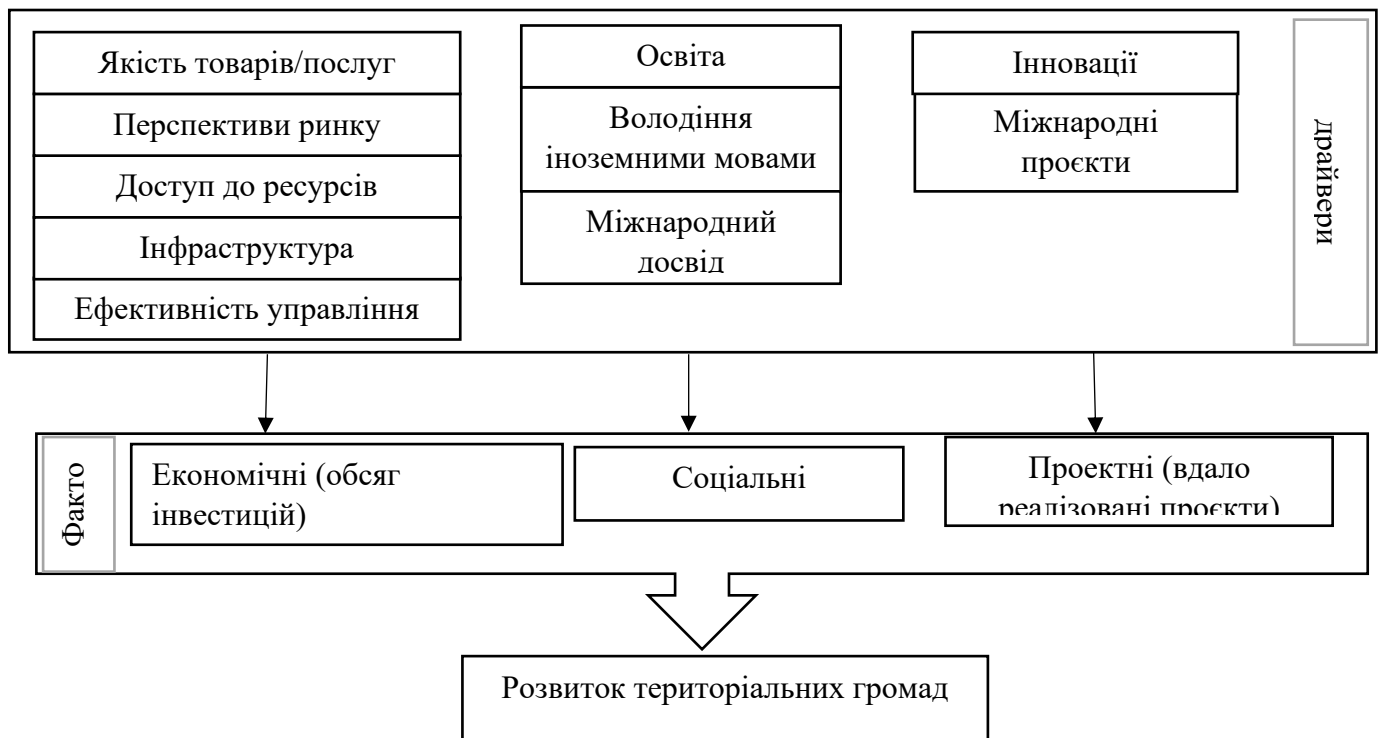

Рис. 2.3.2. Фактори впливу на міжнародне інвестування на рівні громади
Джерело: складено автором

Кожна територіальна громада в Україні може впливати на іноземні інвестиції. Визначимо ключові фактори ефективності та ключові драйвери інвестицій для окремих територіальних громад (рис. 2.3.2).

Комплекс взаємопов'язаних елементів, які формують інвестиційний клімат громад, що відіграє визначальну роль у формуванні сприятливого інвестиційного клімату та стимулюванні економічного зростання. Нижче пояснюється важливість кожного з цих факторів:

1. Економічні фактори:

- ефективність управління: громади з добре організованим та ефективним управлінням здатні забезпечити стабільність, прозорість та передбачуваність бізнес-середовища, що залучає іноземні інвестиції.

- якість товарів/послуг: висока якість та конкурентоспроможність товарів та послуг, що надаються в громаді, збільшують ймовірність повернення іноземних інвесторів.

- перспективи ринку: іноземні інвестори шукають ринки з потенційним попитом на їхні товари та послуги. Громади, які можуть запропонувати перспективи розвитку ринку та доступ до нових клієнтів, стають більш привабливими для інвестицій.

- доступ до ресурсів: наявність доступу до ресурсів, таких як сировина, праця, технології або інфраструктура, є важливим фактором для іноземних інвесторів, оскільки це може забезпечити їм конкурентну перевагу та знизити витрати виробництва.

- інфраструктура: розвинена транспортна, комунікаційна та енергетична інфраструктура створює сприятливі умови для розвитку бізнесу та залучення іноземних інвестицій.

2. Соціальні фактори:

- освіта: високий рівень освіти в громаді сприяє формуванню кваліфікованої робочої сили, що є привабливим для іноземних інвесторів, які шукають кваліфіковану робочу силу та науково-дослідні можливості.

- знання іноземних мов: володіння мовами, особливо англійською, сприяє зв'язку та взаєморозумінню між іноземними інвесторами та місцевими жителями, полегшує бізнес-спілкування та залучення іноземних інвестицій.

- міжнародний досвід: наявність місцевих фахівців з досвідом роботи або знайомих з міжнародними стандартами та практиками сприяє встановленню довіри та співпраці з іноземними інвесторами.

3. Проектні фактори:

- інновації: громади, що активно розвивають інноваційні проекти та технології, привертають іноземні інвестиції, оскільки вони можуть представляти потенціал для розвитку та конкурентні переваги.

- міжнародні проекти: участь громади в міжнародних проектах сприяє залученню іноземних інвестицій, оскільки це може вказувати на сприятливе співробітництво та партнерство з іноземними партнерами.

Усі ці фактори разом створюють сприятливе середовище для іноземних інвестицій, що сприяє розвитку людського капіталу, модернізацію виробництва та інновації, що стимулює економічне зростання та підвищує конкурентоспроможність регіону. Важливо працювати над розвитком цих факторів та створенням сприятливих умов для залучення іноземних інвесторів. Однак, набір показників може варіюватися в залежності від специфіки кожної окремої громади.

Оцінюючи інтегральний ефект міжнародного інвестування на рівні громади можна скористатися формулою інтегрального показника, яка враховує вагомість різних складових показників. Одна з можливих формул для розрахунку інтегрального ефекту може мати наступний вигляд:

$$IE = (E * k1) + (S * k2) + (P * k3), \quad (2.3.1)$$

де: IE - інтегральний ефект міжнародного інвестування на рівні громади,

E – економічні фактори інтеграційного ефекту на міжнародне інвестування на рівні громади;

S – соціальні фактори інтеграційного ефекту на міжнародне інвестування на рівні громади;

P – проєктні фактори інтеграційного ефекту на міжнародне інвестування на рівні громади;

k_1, k_2, k_3 – вагові коефіцієнти, які враховують важливість всіх факторів для певної територіальної громади із врахуванням стратегії розвитку.

Використання цієї формули дозволяє зробити комплексну оцінку ефекту міжнародного інвестування в громаді, враховуючи вагомість різних аспектів і отримуючи інтегральний показник, який відображає загальну ефективність. Важливо враховувати, що конкретні вагомості та значення показників можуть варіюватися в залежності від особливостей конкретної територіальної громади.

Певний негативний вплив на інтегральну оцінку інвестиційної привабливості територіальних громад мала війна в Україні, яка почалася у 2022 році. що вона призвела до зниження рівня конкурентоспроможності окремих громад, розташованих у зоні бойових дій. Це пов'язано з пошкодженням інфраструктури та підприємств; та зростання рівня безробіття в деяких громадах, які були евакуйовані або депортовані внаслідок війни.

З метою визначення інтегральної оцінки територіальних громад за роками, було обрано 20 міських територіальних громад і вагомість показників, яку раніше оцінили опитані експерти. Щоб привести дані всіх показників у єдине значення – відсоток (%) було переведено гривні у відсоток, а саме - поділено суму гривень на 100. Щоб перевести кількість штук у відсоток, ми поділили максимальну кількість штук на 100. Дані взяті із офіційних сайтів Міністерства економіки України та Національного банку України [8,9].

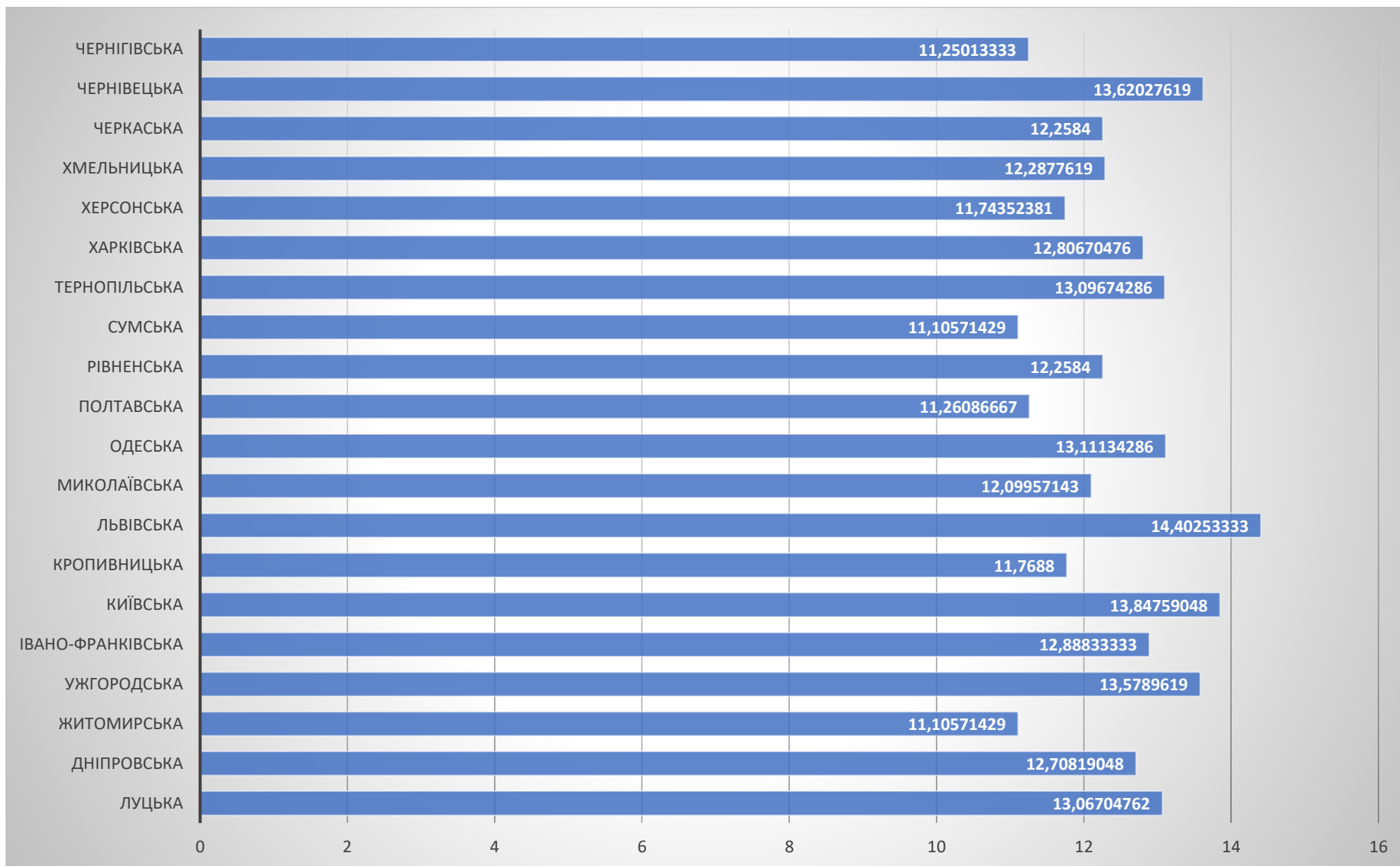

Рис. 2.3.3. Графік інтегральної оцінки територіальних громад за 2019 рік

Джерело: складено автором

В графіку. 2.3.3. зазначено інтегральну оцінку територіальних громад за 2019 рік, Відповідно до даних (Додаток А), найбільше залучення інвестицій, найвищий показник зростання виробництва та найвищий показник зростання виробництва та інші показники у 2019 році було зафіксовано в таких громадах: Київська, Дніпровська, Львівська. Це пояснюється тим, що Київ – це столиця України, він є найбільшим економічним та діловим центром України, саме тут концентрація бізнесу та фінансових установ, що сприяє високій економічній активності, наявні технологічні парки і центри стартапів, високотехнологічне виробництво та інновації. Дніпро є одним із найбільших промислових міст з розвинутою транспортною мережею, включаючи річкові порти, залізні та автомагістралі. Львів має високий рівень розвитку ІТ-сектору та інноваційних технологій, наявність вищих навчальних закладів і наукових центрів, розвинена туристична інфраструктура. Близькість до кордону ЄС робить Львів привабливим для інвесторів, орієнтованих на європейські ринки.

На рис. 2.3.4. зображено графік інтегральної оцінки територіальних громад за 2020 рік. Відповідно до даних (Додаток Б), найбільше економічне зростання, найбільше підвищення життєвого, найбільше спрощення процедури інвестування рівня в 2020 році зафіксовано в таких громадах: Львівська, Харківська, Київська. Причиною цього є те, що Харків має високий рівень промислового виробництва, включаючи машинобудування, металургію та хімічну промисловість, наявність великих університетів та наукових інститутів, наявність великих медичних центрів та університетів, активне будівництво нових житлових комплексів та покращення житлових умов. Київ впровадив системи "єдиного вікна" для спрощення процесу реєстрації бізнесу та отримання дозволів, розвиток електронних сервісів для інвесторів, проводить інвестиційних форумів та конференцій для залучення інвесторів та обговорення інвестиційних можливостей.

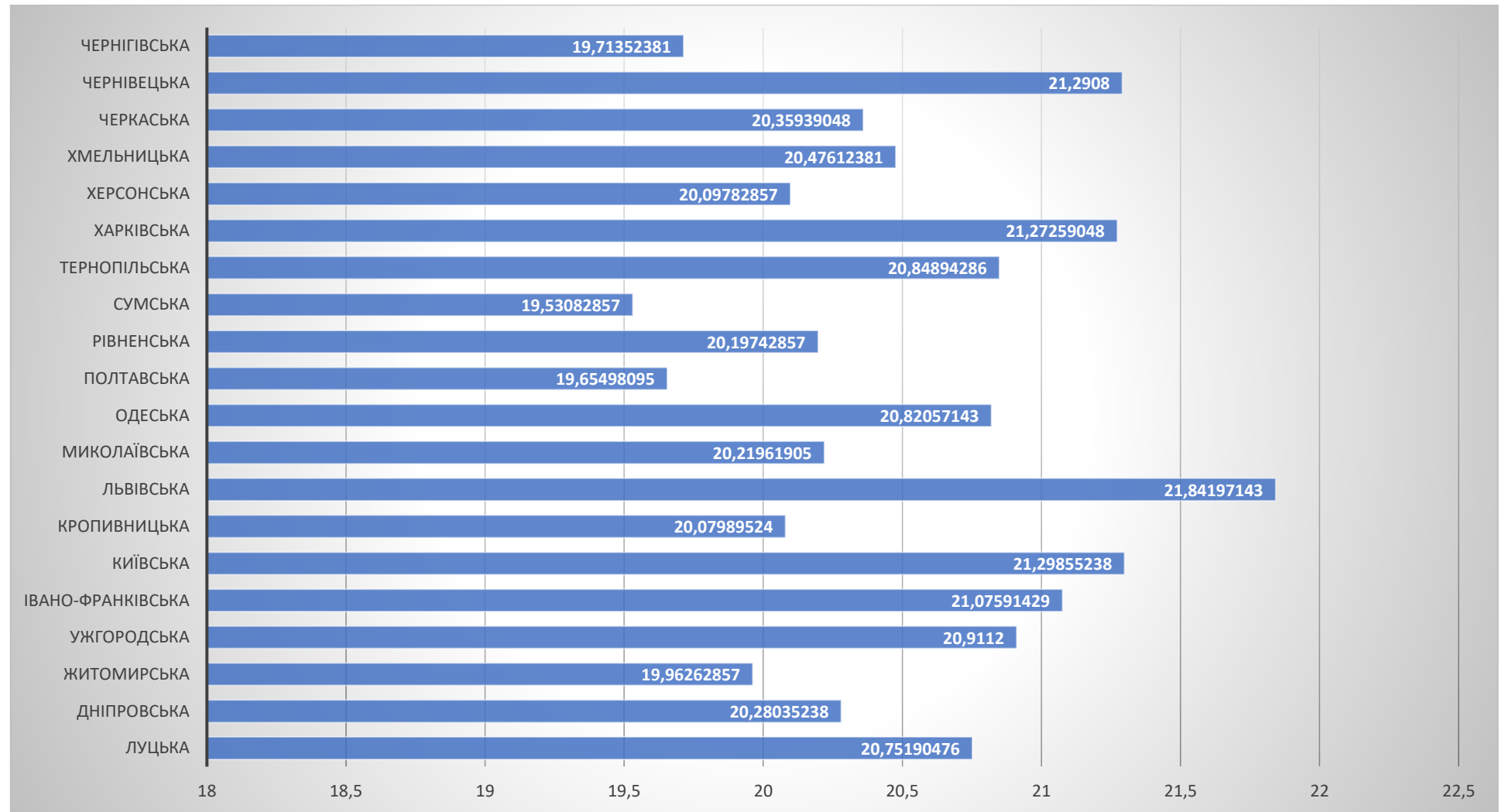

Рис. 2.3.4 Графік інтегральної оцінки територіальних громад за 2020 рік

Джерело: складено автором

Високі заробітні плати та можливості для працевлаштування сприяють підвищенню рівня життя, велика кількість культурних, освітніх та розважальних закладів, що забезпечує високу якість дозвілля. Львів - туристичний сектор активно відновлюється після пандемії COVID-19, інвестиції у транспортну та логістичну інфраструктуру, впровадження спеціальних програм підтримки інвесторів, спрощення адміністративних процедур та надання консультаційних послуг, перехід до цифрових сервісів для реєстрації бізнесу та оформлення інвестиційних проектів. На рис. 2.3.5. зображено графік інтегральної оцінки територіальних громад за 2021 рік, За результатами аналізу даних (Додаток В) можна зробити такі висновки: соціальний розвиток, спрощення процедур інвестування, покращення правової системи та інші показники є найвищим у таких громадах, як Ужгородська, Львівська та Харківська. Це пояснюється тим, що Ужгород має значні вкладення в розвиток шкіл та лікарень і культурні заклади, активно залучає гранти та інвестиції від європейських організацій, реалізує програми підтримки молодіжних ініціатив. Воно є прикордонним місто, яке активно працює над спрощенням адміністративним процедур з європейськими стандартами, впроваджує електронні сервіси для інвесторів, місцева влада активно підтримує підприємництво через спрощення регуляторних бар'єрів. Львів активно реалізує соціальні проекти, спрямовані на покращення життєвих умов мешканців, розвиває публічно-приватне партнерства для залучення інвестицій, в наявності має центри безкоштовної юридичної допомоги для населення та бізнесу, активно співпрацює з міжнародними правозахисними організаціями для підвищення стандартів правосуддя. Харків інвестує у транспортну, медичну та житлову інфраструктуру, проводить масштабні культурні заходи та фестивалі, активно співпрацює з торгово-промисловим палатами та інвестиційними агенціями проводить реформи підвищення ефективності та прозорості судової системи, впроваджує антикорупційні програми та заходи для підвищення довіри до правової системи. Ці громади демонструють високу активність у різних сферах, що сприяє їхньому соціально-економічному розвитку та залученню інвестицій.

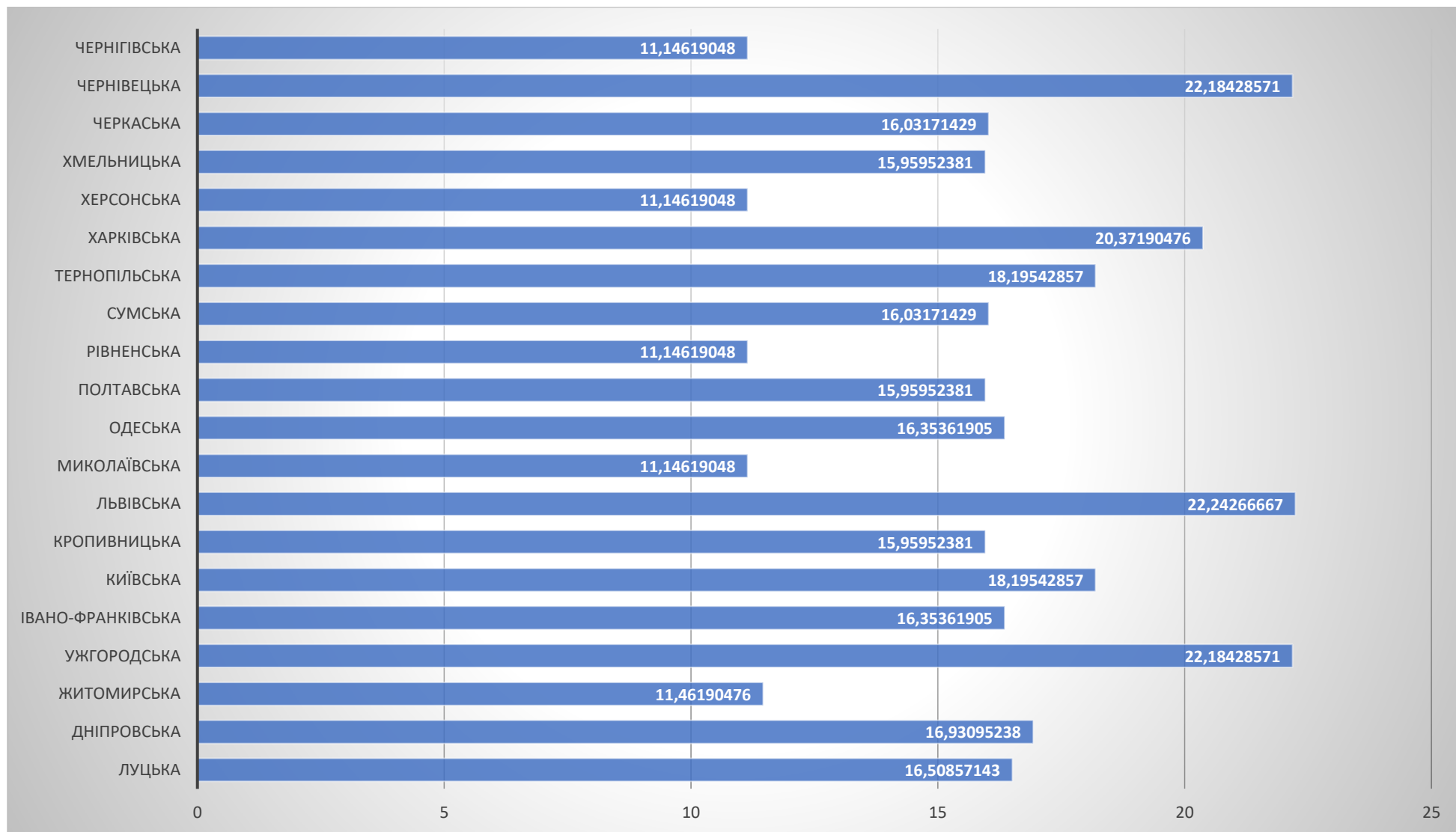

Рис. 2.3.4 Графік інтегральної оцінки територіальних громад за 2021 рік

Джерело: складено автором

На рис. 2.3.5. зображено графік інтегральної оцінки територіальних громад за 2022 рік. За результатами аналізу даних (Додаток Г) можна зробити такі висновки: залучення інвестицій, створення робочих місць, соціальний розвиток та інші показники є найвищим у таких громадах, як Одеська, Київська, Харківська, незважаючи на повномасштабне вторгнення росії в Україну. Це можна пояснити наступним, Одеса розташована на півдні України, має вихід до Чорного моря, що забезпечує важливий транспортний коридор для експорту української продукції, а на початку вторгнення був створений зерновий коридор, тобто порти працювали у штатному режимі. Уряд України вживав низку заходів для підтримки економіки та стимулювання інвестицій у постраждалі від війни регіони. Це включає фінансову допомогу підприємствам, податкові пільги та програми з працевлаштування. Мешканці отримували значну гуманітарну допомогу та в цілому підтримку від міжнародних організацій, що сприяло соціальному розвитку. Значні зусилля спрямовані на відновлення інфраструктури та промислових об'єктів, пошкоджених під час війни. Дані територіальні громади активно приймали внутрішньо переміщених осіб, реалізували численні громадські та волонтерські проекти для підтримки соціальної стабільності.

Отже, ми бачимо, що найвищі показники залучення інвестицій до територіальних громад України за 2019-2022 роки у Київській громаді, це зумовлено тим, що столиця має розвинену економіку, зокрема фінансову, ІТ, промисловість, також має розвинену інфраструктуру та висококваліфіковану робочу силу. Львівська громада має розвинену промисловість, зокрема машинобудівну, хімічну і харчову, має значні запаси природних ресурсів: нафти та газу. Харківська громада має розвинену промисловість, зокрема машинобудівна, металургійна та хімічна, має запаси природних ресурсів, хороші транспортні зв'язки з іншими регіонами країни. Одеська громада має розвинений порт, який забезпечує доступ до світового ринку, туристичний потенціал, вигідне географічне розташування і південній частині України, що забезпечує зв'язок з країнами Європи та Азії.

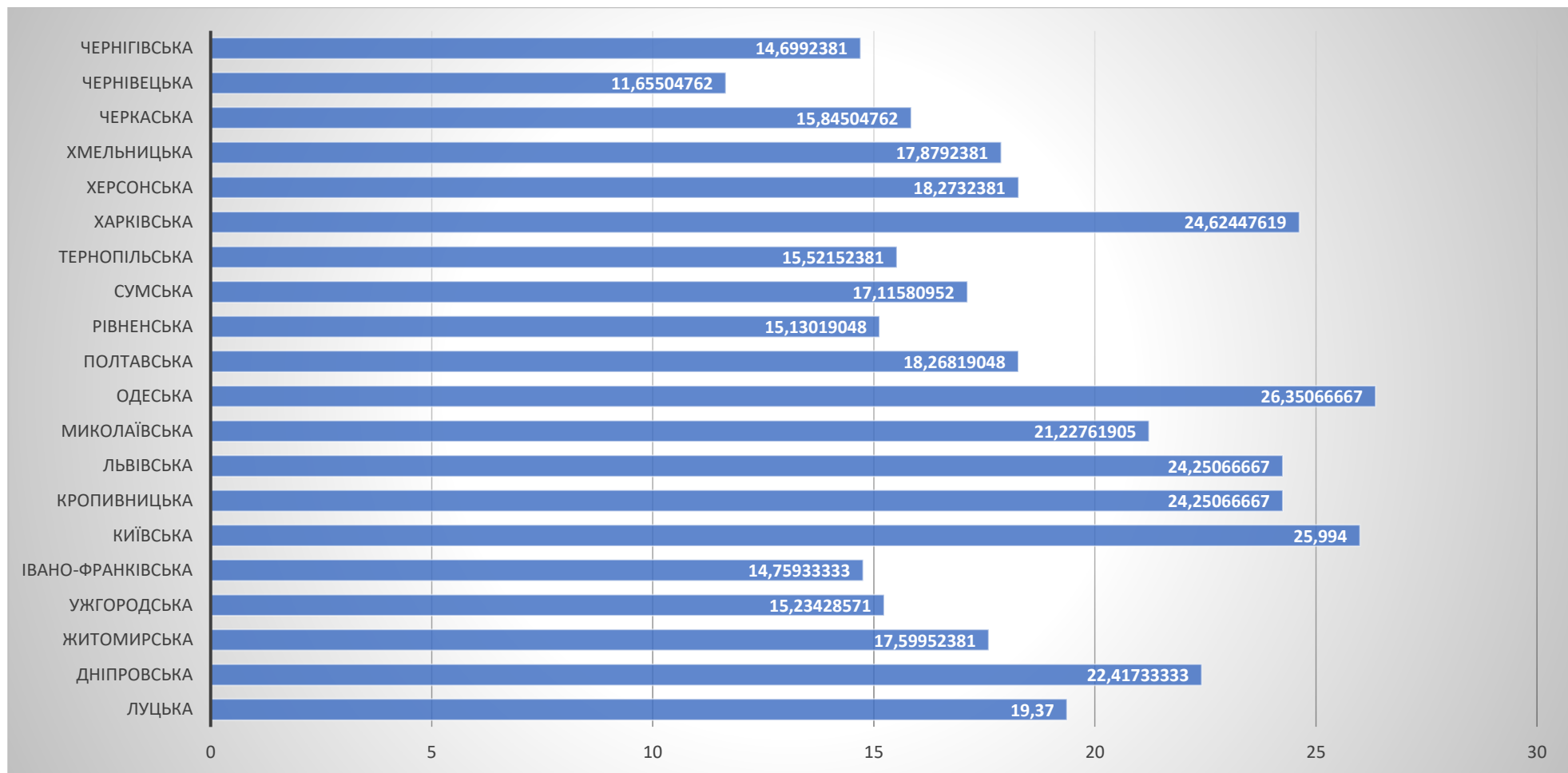

Рис. 2.3.5. Графік інтегральної оцінки територіальних громад за 2022 рік

Джерело: складено автором

Інтегральна оцінка в цілому має позитивну динаміку (Додаток Д), демонструючи зростання на 35% порівняно з попереднім роком, це свідчить про значне покращення стану залучення іноземних інвестицій в ТГ України. Це було пов'язано з такими факторами:

- покращенням інвестиційного клімату в Україні, зокрема запровадженням нових податкових пільг для інвесторів;
- зростанням економічної активності в Україні, зокрема зростанням промислового виробництва та обсягів міжнародної торгівлі;
- ухвалення нового Закону України "Про інвестиційну діяльність";
- запровадження пільгового режиму оподаткування для іноземних інвесторів;
- створення спеціальної програми підтримки іноземних інвестицій.

Інтегральна оцінка у 2021р була меншою ніж в 2020р., через те, що ВВП України у 2021 році продемонстрував 3,6-відсоткове зростання; інфляція в Україні у 2021 році досягла піку, зростаючи на 10,2% порівняно з попередніми роками; також з весни 2021 року росія почала нарощувати війська на кордоні з Україною. Це посилює напруженість у відносинах між росією та Україною. 2021 рік був роком змін для України. У політичному плані країна продовжувала рухатися шляхом реформ, а у економічному плані спостерігалось зростання. Однак, нарощування російських військ на кордоні з Україною залишалося серйозною загрозою для країни. Тому в деяких територіальних громадах відбувалося зменшення інтегральної оцінки, а для інших (Львівська, Чернівецька) був незначний зріст.

Збільшення інтегральної оцінки залучення іноземних інвестицій в територіальні громади у 2022 році у порівнюванні з попереднім свідчить про деяке покращення стану залучення іноземних інвестицій в територіальні громади України. Це можна пояснити такими факторами:

- у 2022 році «Верховна Рада України» прийняла низку законів, які мають на меті зробити Україну більш привабливою для інвесторів. Зокрема, було

запроваджено новий закон про інвестиційну діяльність, який спрощує процедуру отримання дозволів на інвестиційну діяльність.

- у 2022 році економіка України почала відновлюватися після падіння, викликаного російською агресією. Це призвело до зростання попиту на інвестиції, зокрема в територіальні громади.

Як видно з тенденції, у більшості територіальних громад України спостерігається позитивна динаміка у сфері інвестиційного клімату. Зокрема, у більшості громад спрощуються процедури інвестування, зменшується бюрократія, покращується правова система та забезпечується захист прав інвесторів. Однак, у деяких громадах, зокрема в тих, що розташовані в зоні бойових дій, які під постійними обстрілами, які знаходяться в окупації інвестиційний клімат залишається незадовільним. Справа в тому, що війна призводить до нестабільності ситуації, підвищує ризики для інвесторів та ускладнює доступ до інвестиційних ресурсів. На основі цих факторів, ми бачимо, що стан залучення іноземних інвестицій в територіальні громади України все ще залишається далеким від ідеального. Для покращення цього стану необхідно продовжувати покращувати інвестиційний клімат в Україні, а також запроваджувати заходи, спрямовані на залучення іноземних інвестицій в територіальні громади, зокрема в регіони, які найбільше постраждали від російської агресії.

Незважаючи на ці негативні тенденції, комплексна оцінка інвестиційної привабливості територіальних громад України залишається на дуже високому рівні (рис. 2.3.3). Це є доказом наявності значного інвестиційного потенціалу в Україні.

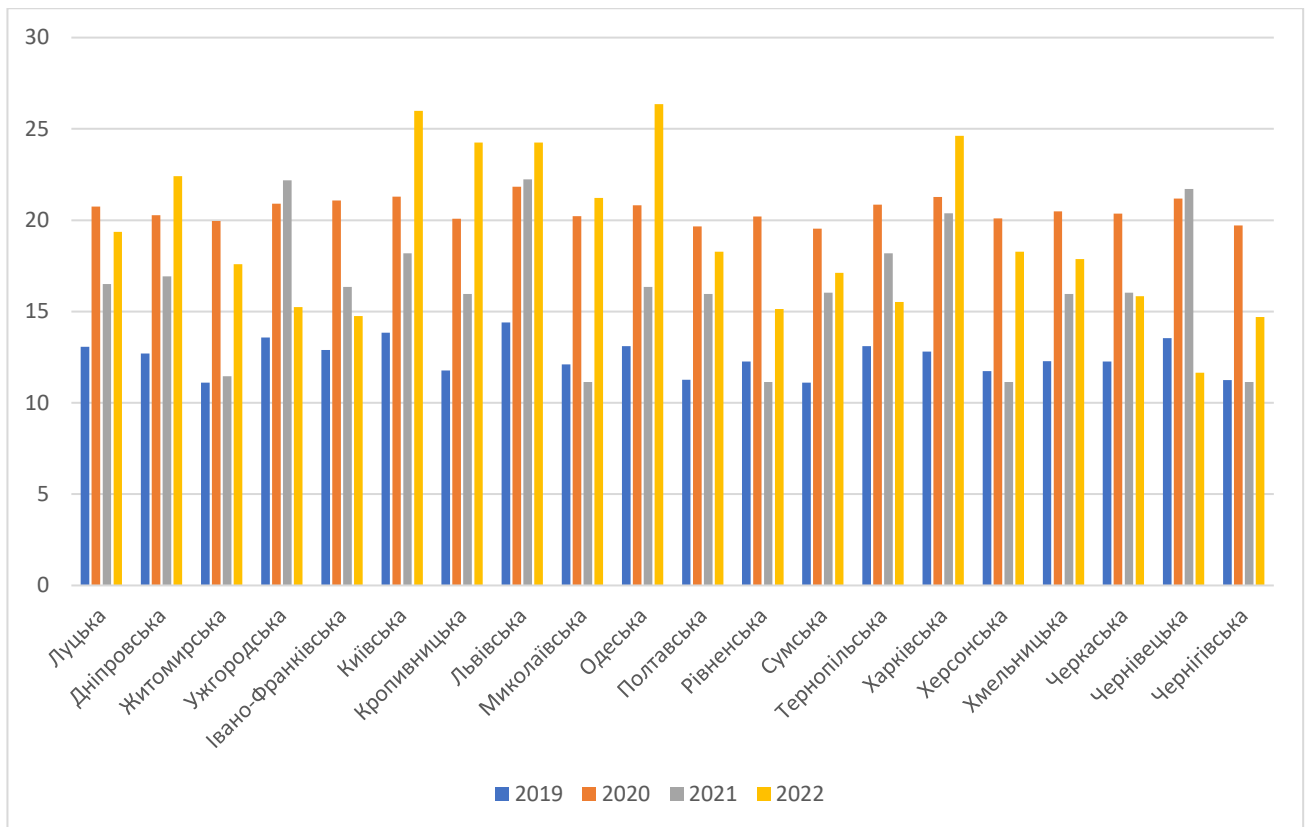

Рис. 2.3.3. Інтегральна оцінка інвестиційної привабливості територіальних громад України для залучення міжнародних інвестицій

Джерело: складено автором

На підставі даних можна зробити наступні висновки щодо комплексної оцінки територіальних громад України за 2019-2022 роки:

Загалом у 2022 році інтегральна оцінка територіальних громад України зросла порівняно з 2019 р.. Через низку факторів, зокрема, пандемією COVID-19, а також початком реформи децентралізації, а у 2022 р. світове співтовариство надало Україні значну фінансову та військову допомогу. Це сприяло стабілізації економіки України та послабленню негативного впливу війни.

Існують значні регіональні відмінності в інтегральній оцінці територіальних громад. У 2022 році найкращі показники мали громади Києва, Одеси та Харкова. Найнижчі показники мали громади Чернівців, Івано-Франківська та Чернігова.

Серед окремих показників, включених до інтегральної оцінки, найбільше зростання спостерігалось за такими:

- показник залучення інвестицій – продемонстрував значне зростання у 2022 році, збільшившись у середньому на 30% відносно 2019 року.

- темп зростання валової виручки – цей темп демонстрував значне зростання у 2022 році, збільшившись у середньому на 20% відносно 2019 року.

показник рівня конкурентоспроможності – цей показник у 2022 році зріс у середньому на 15% відносно 2019 року.

Найменше зростання спостерігалось за такими показниками:

- рівень створення робочих місць – показник у 2022 році виріс у середньому на 5% відносно 2019р.

- темпи скорочення безробіття – показник у 2022 році виріс у середньому на 10% відносно 2019 р.

Повномасштабне вторгнення росії суттєво ускладнило об'єктивну оцінку стану територіальних громад. Зокрема, це призвело до:

- необхідність забезпечити безперебійну роботу підприємств у безпечних умовах призвела до переміщення бізнесу з зон бойових дій, що, в свою чергу, стимулювало інвестиційну активність у нових локаціях;

- війна, підвищивши вартість виробництва та доставки товарів, стимулювала підприємства до підвищення цін та збільшення виручки і як наслідок - зростання валового доходу;

- руйнування виробничих потужностей, втрата кваліфікованих кадрів та обмеження доступу до фінансування, війна негативно вплинула на конкурентоспроможність через зменшення обсягів виробництва та погіршення якості продукції.

Загалом комплексна оцінка територіальних громад України за 2019-2022 роки демонструє позитивну динаміку. Проте російсько-українська війна призвела до певних негативних змін. У найближчій перспективі важливо продовжити реформи децентралізації та реалізувати заходи, спрямовані на відновлення інфраструктури, економіки та забезпечення сталого розвитку територіальних громад. Таким чином, комплексна оцінка ефективності міжнародних інвестицій в територіальні громади є важливим інструментом для прийняття рішень щодо інвестування в різні проекти.

Застосування цієї оцінки дозволяє провести поглиблений аналіз, оцінивши його вплив на економічне зростання регіону, рівень життя місцевого населення, стан довкілля та відповідність законодавству. Проте, слід пам'ятати, що на результати оцінки можуть вплинути різноманітні фактори, які можуть спотворити отримані дані.

Висновок до розділу II

Ефективне використання міжнародних інвестицій дозволяє забезпечити сталий розвиток територіальних громад, підвищити їхню конкурентоспроможність та інтегруватися в глобальну економіку. Міжнародні інвестиції дозволяють громадам реалізовувати важливі інфраструктурні проекти, модернізувати наявні потужності, впроваджувати інноваційні технології, створювати нові робочі місця тощо. Водночас, процеси залучення та використання міжнародних інвестицій на рівні територіальних громад характеризуються певними особливостями, викликами та ризиками, які потребують детального дослідження.

1. Проаналізувавши розвиток територіальних громад та залучення міжнародних інвестицій ми можемо зробити висновок, що незважаючи на повномасштабне вторгнення росії в Україну, прямі іноземні інвестиції зростають за рахунок міжнародної допомоги та інвестицій, хоча в 2022 року об'єм ПІІ значно впав порівнюючи із 2021 роком. За даними Мінфін ПІІ в 2024 року на 25.06.2024 рік склали 1838 млн. дол. США. Наведені міжнародні партнери територіальних громад по всій Україні, найактивніші виявилися ті, які розташовані ближче до кордонів з ЄС.

2. Ефективність інвестування в територіальні громади означає ступінь досягнення позитивних результатів від залучених інвестицій. Її оцінка не можуть обмежуватися лише одним показником, оскільки вона потребує комплексного підходу, який забезпечує максимальний розвиток ТГ при мінімальних затратах, ця оцінка повинна проводитися з урахуванням конкретних умов та потреб громади. Визначено фактори, які підвищують ефективність міжнародного інвестування ТГ (правова та інституційна стабільність, сприятливий інвестиційний клімат, розвинений ринок праці, потенціал території, розвиток економіки, створення

сприятливих умов для інвесторів та надання стимулів, інфраструктура та логістика, забезпечення прав власності та захист інвестицій, легкий доступ до інформації, прозорість та ефективність управління).

3. Проаналізовано існуючі механізми залучення і використання іноземних інвестицій для розвитку ТГ різних науковців, зазначено недоліки та рекомендації до них. Для ефективного залучення закордонного капіталу потрібне комплексне поліпшення як прямих, так і непрямих інструментів стимулювання інвестицій. Це дозволить територіальним громадам успішно конкурувати з іншими країнами за зовнішні інвестиції.

4. Оцінка ефективності міжнародного інвестування в діяльність територіальних громад в Україні є важливим і складним завданням, яке вимагає систематичного підходу, комплексного аналізу та залучення різних зацікавлених сторін. Правильна оцінка допоможе визначити ефективність і вплив інвестицій на економічний розвиток, соціальне покращення та збереження природних ресурсів. Здійснюючи оцінку та вживаючи необхідних заходів на основі отриманих даних, територіальні громади України можуть залучити більше міжнародних інвестицій та сприяти сталому розвитку територіальних громад, а висновки можуть бути використані для прийняття рішень щодо підтримки інвестицій, корекції стратегій розвитку та вдосконалення інвестиційного клімату. За підсумками 2019-2022 років проведено оцінку інвестиційної привабливості територіальних громад для залучення міжнародних інвестицій, яка показала позитивну тенденцію, що незважаючи на війну, незважаючи на ці ризики, інвестиції в Україну продовжують зростати. Це позитивний сигнал для майбутнього країни. Загалом можна зробити висновок, що ця методика дає змогу оцінити фактори, які найбільше впливають для кожного регіону на можливість залучення міжнародних інвестицій.

Список використаних джерел до розділу II

1. Місцеве самоврядування та реформа з децентралізації влади. URL: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2023-07/%21%20Component%20_4-pager_UKR.pdf
2. Горло Н. В. Реалізація реформи децентралізації влади в Україні в умовах воєнного стану. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2023, 40. С. 171–175. URL: http://apfs.nuoua.od.ua/archive/40_2023/29.pdf
3. Кнір М., Делас В., Будник Н. Бюджетна децентралізація та її вплив на соціально-економічний розвиток регіонів України. Вісн. КНУ. Серія: Економіка. Київ, 2020, 5 (212). С. 11–18. URL: <http://bulletin-econom.univ.kiev.ua/wp-content/uploads/2021/04/212-11-18.pdf> (дата звернення: 20.09.2023).
4. Ткачук А., Третяк Ю., Лукеря І. Державна регіональна політика 2023: бути чи не бути? [Електронний ресурс]. URL: <https://rpr.org.ua/news/derzhavna-rehionalna-polityka-2023-buty-chy-ne-buty/>
5. Братиця О. Стратегічне планування регіонального розвитку [Електронний ресурс]. Публічне управління та адміністрування: зб. наук. ст. студ. заоч. форми навчання. Київ: ДТЕУ, 2023. С. 37–41. URL: <https://knute.edu.ua/file/MjkwMjQ=/99d07e49954cfe524af45b1768910646.pdf>
6. Хомюк Н. Л. Територіальна громада як основа забезпечення розвитку сільських територій в Україні. Інтелект XXI. 2019, 1. С. 67–70. URL: http://www.intellect21.nuft.org.ua/journal/2019/2019_1/13.pdf
7. Глазов О. Роль держави у стимулюванні та вдосконаленні співробітництва територіальних громад в Україні. Economic sciences: Herald of Khmelnytskyi National University. Khmelnytskyi, 2022, 2. Р. 54–58. URL: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2022/09/vknu-es-2022-n2t2304_09.pdf
8. Аналіз соціально-економічного розвитку Маяківської об'єднаної територіальної громади / В. А. Карпов та ін. Вісн. соціально-економічних досліджень ОНЕУ. Одеса. 2021, 1 (76). С. 21–32. URL: <http://vsed.oneu.edu.ua/collections/2021/76/pdf/21-32.pdf>

9. Гавкалова Н. Л., Зілінська А. С. Територіальні громади в умовах воєнного стану: напрями вирішення проблемних питань. Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. «Розвиток партнерства ЄС–Україна в публічному управлінні». Харків, 2024, 1. URL: <http://surl.li/jddoza>
10. Моніторинг соціально-економічного розвитку територіальних громад / Р. Содома та ін. Аграрна політика і вдосконалення економічних відносин в АПК. 2021. URL: <https://sci.ldubgd.edu.ua/bitstream/123456789/8538/1/Econ-28-2021-4.pdf>
11. Онищук І. Децентралізація. Аналіз виконання місцевих бюджетів за 2022 рік. URL: <http://surl.li/kqpdcw> (дата звернення: 20.09.2023)
12. Аналіз виконання місцевих бюджетів за 2022 рік. URL: <http://surl.li/ifkszt> (дата звернення: 20.09.2023)
13. Прямі іноземні інвестиції. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/2022/> (дата звернення: 20.09.2023)
14. Національний банк України. Статистика зовнішнього сектору. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external#1> (дата звернення: 20.09.2023)
15. Децентралізація. URL: <https://www.decentralization.gov.ua/twincities> (дата звернення: 20.09.2023)
16. Інформаційно-аналітичні матеріали щодо інвестиційного клімату в Україні. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Print?lang=uk-UA&id=93e0fdd8-41bc-4737-a700-75d32c29d885> (дата звернення: 20.09.2023)
17. Foreign direct investment, net inflows (BoP, current US\$) - Ukraine. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.CD.WD?end=2022&locations=UA&start=2013&view=chart> (дата звернення: 20.09.2023)
18. Конкурентоспроможна економіка України. URL: <https://ucci.org.ua/press-center/business-news/programa-usaid-konkurentospromozhna-ekonomika-ukrayini-vidilit-36-mln-grn-na-pidtrimku-ukrayinskogo-biznesu> (дата звернення: 20.09.2023)

19. Місцеве самоврядування та реформа з децентралізації влади. URL: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2023-07/%21%20Component%202_4-pager_UKR.pdf (дата звернення: 20.09.2023)
20. Міжнародний саміт міст і регіонів об'єднав муніципалітети з понад 50 країн світу [Електронний ресурс] // Децентралізація. URL: <https://decentralization.ua/news/17543> (дата звернення: 20.11.2023)
21. Новий рівень взаємодії між громадами України та муніципалітетами держав-партнерів. URL: <https://decentralization.ua/news/16441?page=3> (дата звернення: 20.09.2023)
22. В рамках Міжнародного саміту українські громади та регіони підписали низку документів про співпрацю [Електронний ресурс] // Миколаївська обласна рада. URL: <https://www.mk-oblrada.gov.ua/news.php?news=3674&group=20> (дата звернення: 20.09.2023)
23. Гуманітарна допомога і сприяння відновленню після війни – всього цього Україна потребуватиме ще довгий час. URL: <http://surl.li/axvbcg> (дата звернення: 20.09.2023)
24. Громада на Закарпатті за підтримки U-LEAD встановить сонячну електростанцію [Електронний ресурс] // Укрінформ. URL: <http://surl.li/madidp> (дата звернення: 20.09.2023)
25. Данилишин Б. Зростання економіки: за 10 років вийти на рівень 2021 року. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/04/18/699243/>
26. Аналіз виконання місцевих бюджетів за 2022 рік. URL: <http://surl.li/fjnr fz> (дата звернення: 20.09.2023)
27. Міжнародна підтримка. URL: <https://decentralization.gov.ua/donors> (дата звернення: 20.09.2023)
28. Data on the state of foreign direct investment (FDI) in Ukraine has been published = Дані щодо стану прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в Україну. URL: <https://ukraineinvest.gov.ua/news/05-07-2023-2/> (дата звернення: 20.09.2023)

29. Онищук І. Аналіз місцевих бюджетів за 2023 рік / ОТГ Всеукраїнська асоціація. URL: <https://hromady.org/analiz-miscevix-byudzhativ-za-2023-rik/> (дата звернення: 20.09.2023)
30. Ресурсне забезпечення об'єднаної територіальної громади та її маркетинг: навч. посібник / Г. А. Борщ та ін. Київ, 2017. 107 с.
31. Лещук Г. В. Континуум залучення інвестицій у розвиток об'єднаних територіальних громад. Бізнес-навігатор. 2019, 6.1-2 (56). URL: http://www.business-navigator.ks.ua/journals/2019/56_2_2019/13.pdf (дата звернення: 20.09.2023)
32. Гойко А. Ф. Теоретико-методологічні засади формування і реалізації стратегій інвестиційного розвитку регіону. Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин: зб. наук. пр. Київ, 2018. Вип. 38: економічний. С. 3–14. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/337304292.pdf> (дата звернення: 20.09.2023)
33. Група Світового банку. Архів ведення бізнесу. URL: <https://archive.doingbusiness.org/en/doingbusiness> (дата звернення: 20.09.2023)
34. Transparency International – глобальна коаліція проти корупції. Індекс сприйняття корупції. URL: <https://www.transparency.org/en/cpi/2020> (дата звернення: 20.09.2023)
35. Finance of Ukraine / Lubomyr A. Hajda, ест. Britanica, 2024. URL: <https://www.britannica.com/place/Ukraine/Finance> (дата звернення: 20.09.2023)
36. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо створення сприятливих умов для діяльності індустриальних парків в Україні: закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2330-20#Text> (дата звернення: 20.09.2023)
37. Van Loi, Anh Duc та ін. Factors Affecting FDI Intentions of Investors: Empirical Evidence from Provincial-Level Data in Vietnam // The Journal of Asian Finance, Economics and Business. 2021. Vol. 8, No. 4. P. 125–134.
38. Третяк Н. М. Фактори формування інвестиційного клімату в Україні // Фінансовий простір. 2015. № 3. С. 165–170. URL: https://lukyanenko.at.ua/_ld/7/747_.pdf

39. Клияк М., Зотова А. Основні фактори ефективності міжнародного інвестування в діяльність ОТГ // Економіст. 2021. № 12. С. 28–29. URL: <https://nuos.edu.ua/wp-content/uploads/2022/02/EkoN12-2021-obkl-1.pdf>
40. Задоя А. О. Міжнародна інвестиційна діяльність [Електронний ресурс] : навч. посібник. Дніпро : Ун-т ім. А. Нобеля, 2018. 122 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Zadoia_Anatolii/Mizhnarodna_investytsiina_diialnist.pdf (дата звернення: 20.09.2023)
41. Бабич Д. В., Бабич В. Д., Шлома Т. В. Механізм підвищення ефективності залучення інвестицій в економіку України // Ефективна економіка : електрон. наук. вид. 2018. № 5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2018/8.pdf (дата звернення: 20.09.2023)
42. Бойко А. О., Боженко В. В., Безрук В. В. Механізм залучення іноземних інвестицій. Економіка та управління національним господарством: вчені записки ТНУ. Серія: Економіка та управління. Київ, 2018, 29 (68), 6. С. 15–19. URL: https://www.econ.vernadskyjournals.in.ua/journals/2018/29_68_6/6.pdf (дата звернення: 20.09.2023)
43. Горшков М. А. Механізм управління інвестицій для об'єднаних територіальних громад // Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 21–22. С. 161–165. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/21-22_2020.pdf (дата звернення: 20.09.2023)
44. Саїнчук Н. В., Гаврилюк О. В., Голик І. І. Механізм державного регулювання залучення іноземних інвестицій в економіку України. Наук. вісн. УжНУ. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. Ужгород, 2020, 30. С. 144–149. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/30_2020ua/30.pdf (дата звернення: 20.09.2023)
45. Розвиток фінансового потенціалу суб'єктів господарювання як основа досягнення фінансово економічної безпеки : колективна монографія / кол. авт. ; за ред. В. В. Глуценка. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. – 384 с. (дата звернення: 20.09.2023)
46. Економічний словник-довідник / за ред. С. В. Мочерного. Київ: Феміна, 1995. 249 с.

47. Спиридонов І. А. Міжнародне науково-технічне співробітництво. Світова економіка. 2006. URL: <http://epi.cc.ua/mejdunarodnoe-nauchno-tehnicheskoe-22583.html> (дата звернення: 20.09.2023)
48. Harrington, E. C., Jr. The Desirability Function, Industrial Quality Control, 1965. 21, (10). P. 494–498.
49. Cheng S. Rmb: Towards Internationalization. Cheng. 2015. 383 p.
50. Міжнародна економіка: навч. посібник / Л. С. Шевченко та ін.; за заг. ред. С. М. Макухи. Харків: Право, 2012. 192 с.
51. Скоробогатова Н. Є., Новікова А. П. Багатокритеріальна оцінка ефективності міжнародного науково-технічного співробітництва на макро- та мікрорівнях. Актуальні проблеми економіки та управління: зб. наук. пр. молодих вчених ФММ КПІ ім. І. Сікорського (електрон. вид.). Київ, 2019, 13. URL: <http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/157527> (дата звернення: 20.09.2023)
52. Міністерство економіки України: офіційний сайт. URL: <https://www.me.gov.ua/> (дата звернення: 20.09.2023)
53. Національний банк України: офіційний сайт. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 20.09.2023)
54. Державна податкова служба України: офіційний сайт. URL: <https://tax.gov.ua/> (дата звернення: 20.09.2023)
55. Територіальні громади. URL: <https://decentralization.ua/newgromada> (дата звернення: 20.09.2023)

РОЗДІЛ III

ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ЕФЕКТИВНОГО ЗАЛУЧЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ

3.1. Інформаційне забезпечення регулювання механізмів залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад

Значення інформаційного забезпечення для залучення міжнародних інвестицій полягає у важливій ролі інформації у процесі прийняття рішень інвесторами, підвищенні прозорості та надійності умов інвестування, створенні сприятливого інвестиційного клімату та привабливості для іноземних капіталовкладень. Основні аспекти значення інформаційного забезпечення для залучення міжнародних інвестицій зазначені на рис. 3.1.1..

Загалом, інформаційне забезпечення є необхідною складовою для залучення міжнародних інвестицій, воно сприяє створенню сприятливого інвестиційного клімату, підвищенню довіри інвесторів, привертанню капіталу та сприяє розвитку територіальних громад.

«Інформаційне забезпечення регулювання механізмів залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад – це збір, обробка, зберігання та поширення інформації, спрямованої на оптимізацію та ефективність механізмів привертання міжнародних інвестицій на рівні конкретних ТГ». Воно передбачає розробку та реалізацію стратегічних інструментів, спрямованих на приваблення іноземних інвесторів та забезпечення їхньої ефективної взаємодії з місцевими громадами. Складові елементи інформаційного забезпечення регулювання механізмів залучення міжнародних інвестицій зазначені на рис. 3.1.2.

Аспекти значення інформаційного забезпечення для залучення міжнародних інвестицій в ТГ

Підвищення обізнаності	Створення сприятливого інвестиційного клімату	Підвищення довіри	Привертання інвестиційного капіталу	Стимулювання розвитку
інформація є основою для прийняття обґрунтованих рішень щодо інвестицій. Іноземні інвестори потребують доступу до актуальних, повних та достовірних даних про потенціал розвитку територіальних громад, економічні показники, правове середовище, підтримку від владних органів та інші чинники, що впливають на ризик та дохідність інвестиційних проєктів	інформаційне забезпечення може сприяти створенню сприятливих умов для іноземних інвесторів, включаючи передачу інформації про можливості, фінансові пільги, правовий режим, процедури реєстрації та ліцензування, інфраструктуру, підтримку бізнесу та інші фактори, що стимулюють інвестиційну активність	інформаційне забезпечення може допомогти підвищити довіру іноземних інвесторів до умов інвестування та стабільності економічного та правового середовища. Чим більш достовірною та доступною інформацією про ризики, права та захист інвесторів, бізнес-середовище та перспективи розвитку, тим більш ймовірно, що іноземні інвестори будуть зацікавлені в здійсненні капіталовкладень	інформаційне забезпечення може допомогти привернути більше міжнародного капіталу шляхом просування переваг та потенціалу територіальних громад, надання інформації про успішні інвестиційні проєкти, передачі даних про доходність та ризики, інвестиційні стимули та інші переваги	інформаційне забезпечення може сприяти розвитку територіальних громад шляхом залучення міжнародних інвестицій в ключові галузі та проєкти, що спрямовані на розширення виробничих потужностей, збільшення кількості робочих місць, розвитку інфраструктури та підвищенню життєвого рівня населення

Рис. 3.1.1. Аспекти значення інформаційного забезпечення для залучення міжнародних інвестицій в ТГ

Джерело: складено автором

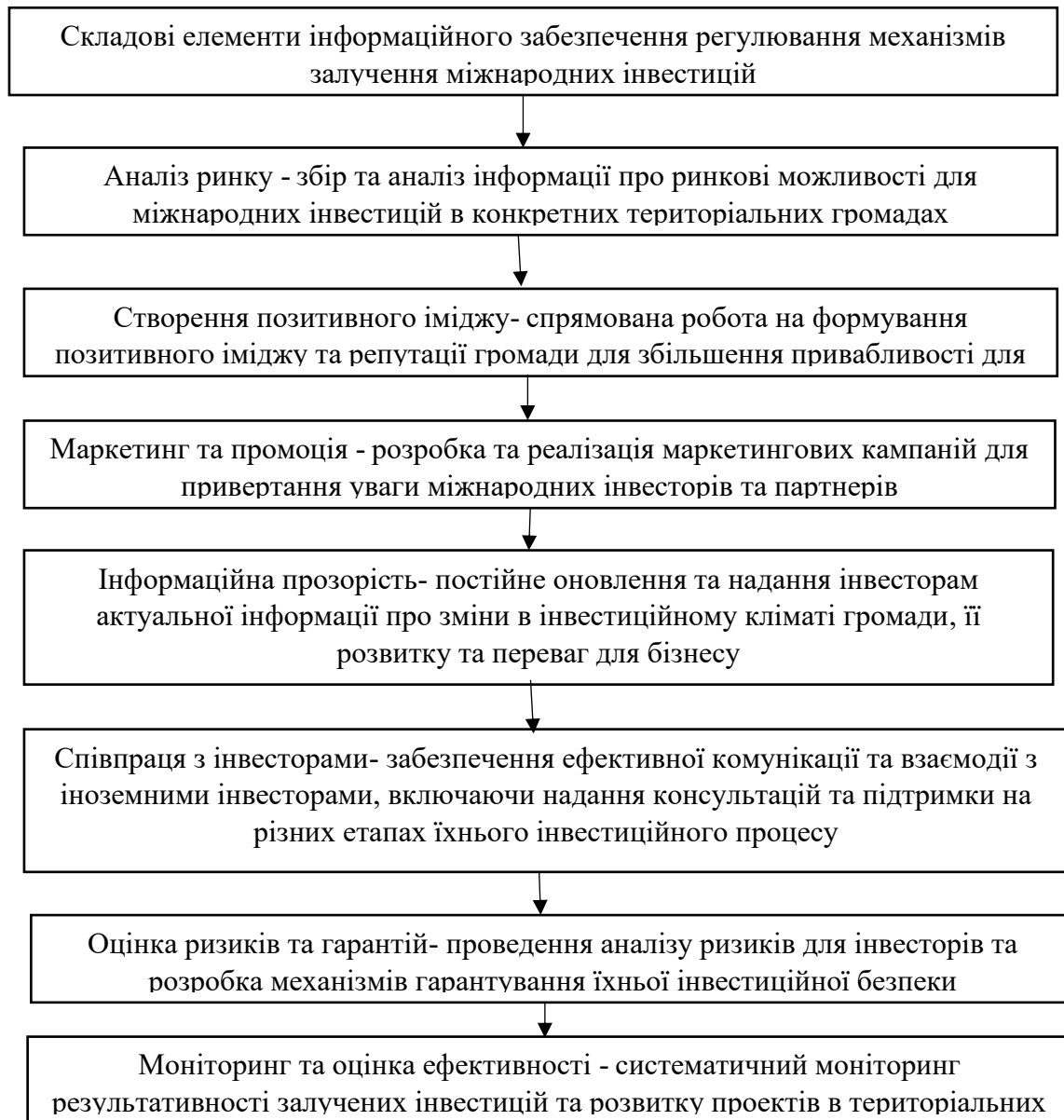

Рис. 3.1.2. Складові елементи інформаційного забезпечення регулювання механізмів залучення міжнародних інвестицій

Джерело: складено автором

Механізм інформаційного забезпечення регулювання механізмів залучення іноземних інвестицій для розвитку ТГ є комплексним та динамічним процесом, що постійно адаптується до змін зовнішнього середовища та має на меті сформувати позитивний імідж регіону як привабливого для інвестицій, що дозволить залучити іноземний капітал та сприяти розвитку місцевого самоврядування.

Публічна адміністрація ТГ повинна надавати інформацію про інвестиційні можливості територіальних громад. Це може включати публікацію інформації на

веб-сайтах, організацію інвестиційних форумів та інші засоби комунікації. Впроваджувати системи електронного документообігу, який буде спрощувати процес обміну інформацією між органами публічної адміністрації, інвесторами та іншими зацікавленими сторонами.

«В процесі децентралізації виникають загрози економічній безпеці регіонів і постає необхідність запобігати їх впливу або, принаймні, зменшувати негативні наслідки. Зовнішні загрози економічній безпеці суб'єкт не може контролювати, а може лише запобігати наслідкам або усувати їх. Внутрішні загрози можливо передбачити та вжити превентивних заходів. Ризики в процесі децентралізації піддаються ідентифікації та трансформації, існують методи та процедури подолання, для чого необхідно класифікувати їх за джерелами виникнення. Пропонується ідентифікувати загрози і ризики за причинами і умовами виникнення, можливими наслідками та збитками» [1].

Але для забезпечення економічної безпеки слід знати які загрози та ризики можуть виникнути на їх шляху. Для розуміння суті й необхідності класифікації загроз варто пояснити різницю між поняттями «небезпека» та «загроза». Часто ці терміни вживаються разом, доповнюючи один одного. Разом з тим є певні відмінності в тлумаченні цих понять. Загальним в змісті загрози і небезпеки є їх можливість заподіяти той або інший збиток безпеці. Проте загроза завжди носить персоніфікований, конкретно-адресний характер, що припускає наявність явних суб'єктів (джерела) загрози і об'єкту, на якого спрямована її дія. На відміну від загрози небезпека носить гіпотетичний, часто безадресний характер, її суб'єкт і об'єкт явно не виражені.

Таким чином, «небезпека – це усвідомлювана ймовірність завдання шкоди об'єкту, обумовлена наявністю об'єктивних і суб'єктивних факторів, які її породжують. В контексті цього слід розрізняти безпеку як гіпотетичну відсутність небезпеки, самої можливості негативних впливів на об'єкт, і як реальну захищеність від небезпеки, здатність протистояти їй. Також можна виділити наступні види небезпеки»:

- виклик – сукупність обставин, не обов’язково конкретно загрозового характеру, але, які безумовно потребують реагування на них (при відсутності реакції підприємства можливі як сприятливі, так і несприятливі для нього наслідки);
- неприйнятний ризик – можливість виникнення несприятливих наслідків для суб’єкта, що господарює, при сформованих зовнішніх і внутрішніх умовах (при відсутності реакції підприємства можливі несприятливі для нього наслідки);
- загроза – найбільш конкретна і безпосередня форма небезпеки, коли для суб’єкта економічних відносин обов’язково настануть несприятливі наслідки, якщо не застосовувати ніяких заходів для їх запобігання [2].

«Економічна безпека регіону – це сукупність умов та факторів, які характеризують поточний стан економіки, стабільність, стійкість і поступальність її розвитку, що проявляється в наступному:

- можливість проводити власну економічну політику всередині країни;
- можливість урівноважено реагувати на різкі геополітичні зміни в країні;
- можливість здійснювати або хоча б почати здійснення суттєвих економічних заходів (не чекаючи допомоги з центру) при соціально вибухових ситуацій на територіях, пов’язаних із локальними «економічними» хворобами;
- здатність стабільної підтримки відповідності існуючих на території економічних нормативів світовій практиці, що дозволить зберегти чи відновити гідний рівень життя населення» [3,4].

Традиційно, внутрішня структура економічної безпеки регіону як правило відображається через три найважливіші блоки:

- економічна незалежність, яка носить відносний характер через економіко-політичну залежність регіону від центру та взаємопов’язаність різних регіональних економік (в таких умовах економічна незалежність регіону свідчить про можливість контролю регіональної влади за регіональними ресурсами; досягнення такого рівня виробництва, ефективності і якості продукції, що забезпечує її конкурентоздатність та дозволяє на рівних умовах брати участь в

міжрегіональній та міжнародній торгівлі, коопераційних зв'язках й обміні науково-технічними досягненнями);

- стабільність та стійкість регіональної економіки (що припускають захист власності всіх форм; створення надійних гарантій та сприятливих умов для підприємництва; стримування чинників, спроможних дестабілізувати ситуацію, таких як боротьба з кримінальними структурами в економіці, недопущення серйозних розривів у розподілі доходів, що загрожують викликати соціальні потрясіння, тощо);

- здатність до саморозвитку і прогресу (створення сприятливого клімату для інвестицій і інновацій, постійна модернізація та розширення виробництва, підвищення професійного рівня працівників тощо).

Таким чином, структура формування економічної безпеки регіонів повинна представляти собою комплекс економічних, екологічних, правових, геополітичних та інших умов, які покликані забезпечувати:

- захист життєво важливих інтересів країни та її територій щодо ресурсного потенціалу;

- передумови для збереження регіональних структур в умовах потенційної кризи та майбутнього розвитку;

- конкурентоспроможність регіонів на внутрішніх та світових ринках і стійкість фінансового становища країни;

- створення внутрішньої і зовнішньої захисту від дестабілізуючих впливів;

- забезпечення умов для сталого та нормального відтворення суспільних соціально-економічних процесів.

До складових економічної безпеки на регіональному рівні відносять [3]:

- виробнича, яка характеризується наявністю ресурсної бази, умовами, що забезпечують інтеграційні процеси, сформованістю системи відтворення з урахування спеціалізації регіону;

- фінансова, що характеризується стійкістю фінансової та регіональної бюджетної системи, здатністю забезпечити соціально-економічну стабільність і розвиток регіону;
- науково-технічна – динамікою впровадження результатів НТП у соціально-економічну сферу, рівнем модернізації виробництва, кваліфікацією та чисельністю персоналу, зайнятого в наукових дослідженнях і розробках;
- соціально-демографічна – рівнем соціальної диференціації суспільства, рівнем бідності, депопуляції населення, доступності освіти, культури, медичного обслуговування, житла, послуг зв'язку тощо;
- реструктуризація регіонального ринку праці – галузевою регіональною спеціалізацією, зміною потреби у фахівцях відповідної кваліфікації, рівнем безробіття, системою завдань і функцій, що реалізуються спеціалістами;
- громадська – у відсутності криміналізації суспільства, тіньової економіки, корупції тощо;
- продовольча – рівнем забезпеченості регіону продовольством, якістю продуктів харчування;
- екологічна – її порушення проявляються в перевищенні допустимих норм забруднення довкілля, у великих витратах на ліквідацію наслідків техногенних катастроф [5].

При плануванні заходів щодо збереження та підвищення рівня економічної безпеки важливим є класифікація загроз та ризиків. Причому саме в такому порядку, бо загрози є найбільш ймовірними небезпеками і їх якісний та кількісний аналіз необхідно здійснювати в першу чергу. Аналіз ризиків, очевидно, можна виконувати наступним кроком або паралельно з аналізом загроз. І це також є необхідним етапом забезпечення безпеки процесу реструктуризації, оскільки, якщо не враховувати ризики, то вони неминуче переростуть у реальну небезпеку – загрозу неефективності реструктуризації підприємства.

Відповідно до визначення загроз як умов, чинників і дій (діяльності) і з урахуванням причин їх виникнення, вони можуть бути класифіковані за видами:

- загрози, що викликаються як природними, так і соціально-економічними процесами, що розвиваються об'єктивно;

- загрози, що викликаються певними економічними і соціальними діями. Під факторами зовнішнього середовища розуміються такі дії, які направлені на економічну безпеку регіону ззовні та не залежать від нього. Економічні суб'єкти регіону можуть лише в більшому або меншому ступені впливати на наслідки впливу цих факторів. При цьому наслідками реалізації внутрішніх загроз можуть бути нанесення економічних збитків економіці регіону, витік або втрата інформаційних ресурсів (в тому числі відомостей, що становлять комерційну таємницю та/або конфіденційну інформацію), підрив її ділового іміджу в бізнес колах, виникнення проблем у взаєминах з реальними і потенційними партнерами (аж до втрати важливих контрактів), конфліктних ситуацій з представниками кримінального середовища, конкурентами, контролюючими та правоохоронними органами, виробничий травматизм або загибель персоналу тощо.

Відповідно до цього загрози можна класифікувати на внутрішні й зовнішні:

1. Внутрішні:

- «корупція – використання особою наданих їй службових повноважень та пов'язаних з цим можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди такій особі або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень та пов'язаних з цим можливостей» [6].

- недосконалість законодавства України – недоопрацьована, прощена або не логічна система всіх правових норм , якими регулюються суспільні відносини в державі.

- застаріла матеріально-технічна база – це виробничі площі, матеріальні ресурси, засоби виробництва і документи, що використовуються суб'єктом господарювання у процесі вчинення певних дій щодо провадження господарської діяльності або видів господарської діяльності, які морально чи фізично застаріли.

- втрата професійних кадрів у галузі – дефіцит висококваліфікованих працівників, через їх імміграцію до країн з кращими умовами праці.
- недостатність підтримки від держави – це умови за яких економічна підтримка держави недостатньо для повноцінного розвитку регіону.
- низький рівень соціальних умов – низький рівень доходу населення та низький рівень життя, недостатня трудова мотивація.

2. Зовнішні:

- зовнішньо-політичні – конфлікти між країнами, сили спрямовані проти Українських регіонів.
- зовнішньо-економічні – зміна курсу валют, зміна вартості продукції, втрата інвесторів, дефіцит фінансових ресурсів, фінансово-економічні кризи у розвинутих країн.
- надзвичайні ситуації – глобальне потепління, небезпечні погодні умови.
- домінування розвинутих країн – так як Україна є країною, що розвивається, то вона підпорядковується правилам розвинутих країн.
- збільшення конкуренції – сучасний світ дуже стрімко розвивається, і нові технології, нові інновації вивчаються і продаються на ринку товарів та послуг як українськими регіонами так і закордонними, таким чином конкуренція зростає.

Така класифікація дозволяє виділити методологічний підхід до визначення суб'єктів загроз за ознакою можливої активної або пасивної протидії їм, а також за методами і способами його реалізації з боку держави. Джерелами виникнення загроз першого виду є природні сили або чинники, протидія яким з боку підприємства може здійснюватися шляхом створення резервів, своєчасного надання допомоги постраждалим тощо. Суб'єктами чи «носіями» другої групи загроз є фізичні і юридичні особи, суб'єкти господарювання різних форм власності.

Слід відмітити три ознаки, не характерні для загроз економічній безпеці регіону:

- свідомий і корисливий характер;

- спрямованість дій на нанесення збитку;
- протиправний характер.

Виходячи з цього, потрібно окремо від оцінки економічної безпеки аналізувати об'єктивно ризиковані рішення керівництва та інших працівників, що здійснюють прийняття управлінських рішень, які можуть призвести до неефективності господарської діяльності. Такі рішення також, як і загрози, можуть привести до порушення рівноваги в системі, але це не стосується її економічної безпеки.

Ризики можна класифікувати так:

- Політичні – невдача політичної діяльності регіону, тобто неуспіх вжитих заходів і ступінь їх несприятливих наслідків.
- Соціальні – втрата заробітку або трудового доходу, безробітність.
- Військові – воєнний стан, військовий конфлікт.
- Технологічні – низькі технологічні можливості виробництва, значний моральний і фізичний знос основних фондів.
- Виробничі – скорочення збуту продукції, зростання питомих витрат, зростання фонду оплати праці, зростання податкових платежів, незабезпеченість робочою силою необхідної кваліфікації.
- «Фінансово-економічні – непогашення кредитів та несплати процентів за ними, різкі зміни процентних ставок для отримання кредитів; інфляція, зміни курсів валют, зміна в інвестиційної діяльності та курсової вартості цінних паперів, втрата інвесторів. Джерелами даних про небезпеки економічній діяльності в регіоні може служити різноманітна інформація з відкритих джерел, наукових робіт, маркетингова аналітика й інші дослідницькі роботи в цій області. Якісний аналіз застосовують для збору інформації про небезпеки. При цьому можуть застосовуватися різні підходи» [1].

Виявлення потенційних і реальних небезпек і загроз пропонуємо називати далі ідентифікацією. Ідентифікація потенційних і реальних небезпек і загроз – це ітеративний процес, який періодично повторюється, оскільки в процесі реструктуризації підприємства можуть виникати нові загрози, змінюватися їх

характеристики. Початкові дані для виявлення і опису характеристик загроз продукуються різними джерелами [9]. В першу чергу це база знань підприємства, оскільки аналіз результатів діяльності за попередні періоди дозволяють виявити багато проблем, які існували в минулому і за методом аналогії спроектувати їх на період проведення реструктуризації. Ідентифікація загроз за факторами ризику неефективної реструктуризації та виявлення їх негативних наслідків дасть змогу розробити конкретні заходи щодо усунення цих загроз при розробці та реалізації заходів реструктуризації суднобудівного підприємства. Дуже важливим є використання розробленої класифікації для діагностики рівня економічної безпеки суднобудівного підприємства в процесі реструктуризації з метою реалізації системного підходу до її проведення. Використання перерахованих вище методів (доцільніше – їх поєднання) повною мірою дозволяють сформулювати базу даних за всіма (чи якомога більший їх кількості) небезпеками економічної діяльності – загрозам та ризикам з їх докладною характеристикою.

В таблиці 3.1.1 зазначено джерела інформації, які допомагають забезпечити інформаційну базу для регулювання механізмів залучення міжнародних інвестицій та сприяють розвитку територіальних громад в Україні. На підставі наведених фактів можна стверджувати, що у глобалізованому світі економічного розвитку, залучення інвестицій є важливим інструментом для стимулювання росту і підтримки розвитку територіальних громад. Міжнародні інвестиції можуть мати значний вплив на підвищення життєвого рівня, створення робочих місць, покращення інфраструктури та забезпечення сталого розвитку. Однак для ефективного залучення таких інвестицій необхідно належне інформаційне забезпечення та регулювання механізмів.

Таблиця 3.1.1.

Джерела, що забезпечують доступ до необхідної інформації та сприяють ефективному регулюванню механізмів залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад

Джерело	Пояснення
Державні агентства та установи	«Українське агентство з приватизації», «Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства», «Міністерство економіки», торгівлі та сільського господарства та інші. Ці організації надають інформаційну підтримку, консультування та розробляють політики та програми для приваблення міжнародних інвестицій.
Іноземні та національні інвестиційні фонди	інституції, які надають фінансову підтримку та консультування в галузі залучення міжнародних інвестицій. Вони надають доступ до інформації про інвестиційні можливості, інвестиційні проекти та умови їх реалізації
Інформаційні портали та бази даних	онлайн-ресурси, де можна знайти інформацію про бізнес-клімат, правову базу, ринки, економічні показники, інвестиційні проекти та інші аспекти, що стосуються залучення міжнародних інвестицій.
Бізнес-асоціації та торговельні палати	організації, які об'єднують бізнес-спільноту та надають інформаційну підтримку, консультування та сприяють встановленню зв'язків між інвесторами та територіальними громадами
Міжнародні фінансові установи	«Світовий банк», «Європейський банк реконструкції та розвитку», «Європейський інвестиційний банк» та інші. Вони надають фінансову підтримку, консультації та експертну допомогу у розвитку територіальних громад.

Джерело: складено автором

На рис. 3.1.3. зображено схему механізму обробки інформації для створення карти ризиків та загроз, щоб побудувати карту ризиків і загроз економічній діяльності для ТГ (табл. 3.2.2.). Схема створена для того, щоб зацікавлені сторони зробили висновок, чи треба їм інвестувати в ту чи іншу ТГ, або треба заздалегідь провести заходи для запобігання ризиків та загроз перед залученням інвестицій. Зацікавлені сторони (міжнародні інвестори, територіальні громади, місцеві бізнеси, громадськість, донори та партнери) ставлять задачу перед своїми аналітиками створити карту ризиків та загроз. Ті, в свою чергу роблять запит до необхідних їм джерел інформації, надавачі інформації обробляють заявку і надсилають відповідь. Аналітичні відділи обробляють інформацію і на основі даної інформації роблять карту ризиків і загроз.

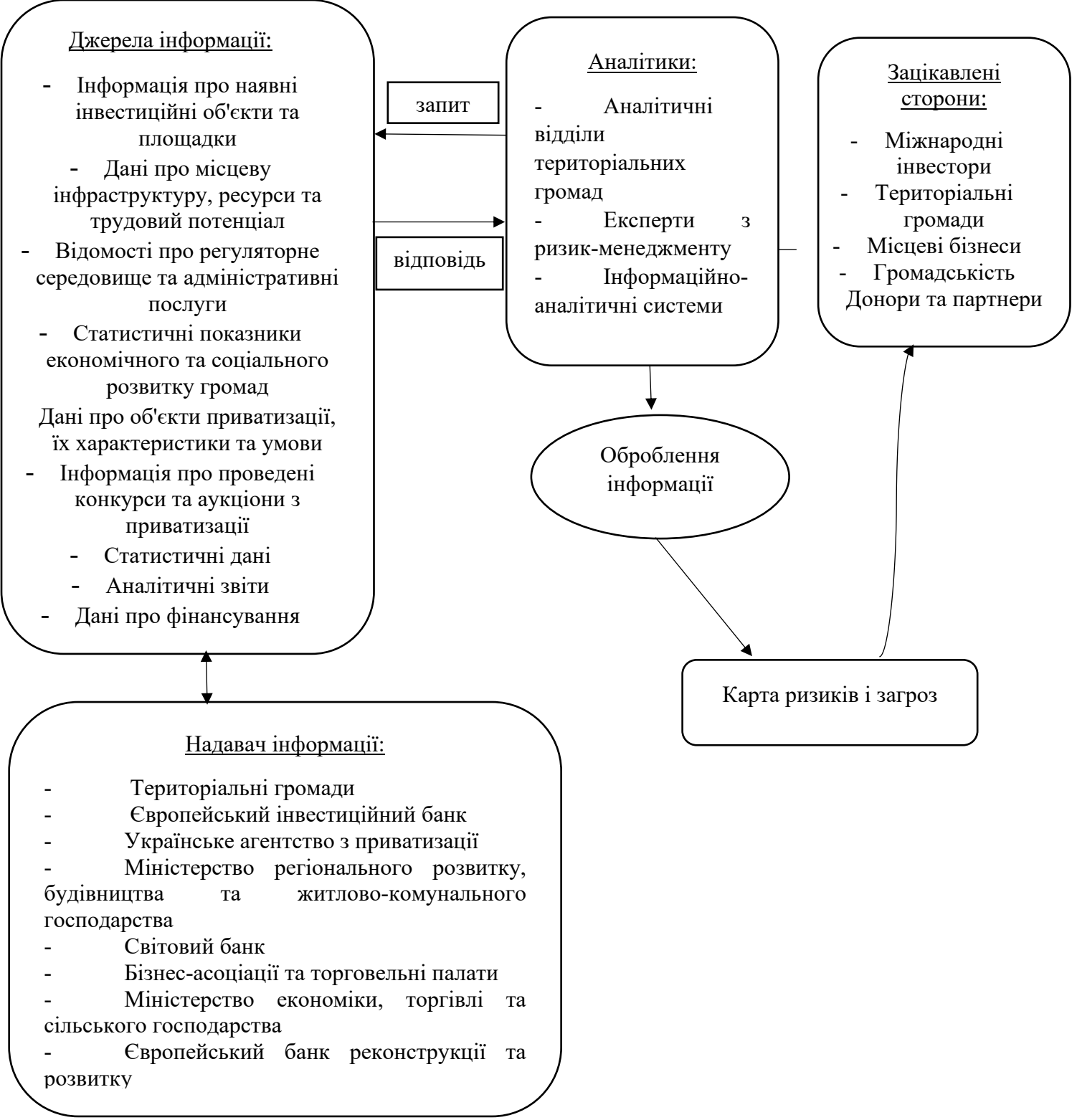

Рис. 3.1.3.Схема механізму обробки інформації для створення карти ризиків та загроз

Джерело: складено автором

Результатом ідентифікації загроз повинен стати їх список з описом основних характеристик: джерел небезпек, умови, наслідків впливу і можливих збитків (табл. 3.1.3)

Таблиця 3.1.3.

Карта ризиків та загроз економічній діяльності для ТГ

Причина	Умови	Наслідки	Збиток
Швидкий технологічний прогрес	Технологічна застарілість недостатність інновацій	Втрата виробничої ефективності	Застій у розвитку, втрата ринкових позицій
Кіберзлочини	Недостатня кібербезпека Кібератаки	Порушення бізнес-операцій втрата довіри клієнтів	негативний вплив на репутацію
Вразливості в інформаційних системах.	витоки конфіденційної інформації	Витрати на відновлення інформаційних систем	фінансові втрати
Політична нестабільність Політичні конфлікти та недовіра до уряду чи політичної системи.	Корупція, військові дії, постійні зміни влади, непередбачувані політичні рішення; політичні перевороти, бойкоти, демонстрації та інші форми громадських протестів	Негативний інвестиційний клімат відсутність законності, неуспішна реалізація інвестиційних проектів, ризик втрати інвестицій, погіршення іміджу регіону; зниження інвестиційного клімату, зростання невизначеності та незрозуміння правил «гри», затримка в прийнятті рішень, непевність щодо майбутнього політичного курсу	Зменшення іноземних інвестицій; втрати в економіці, зменшення обсягу іноземних інвестицій, скорочення робочих місць; збитки від зниження довіри іноземних інвесторів, втрати від непостійних умов бізнесу.
Фінансові кризи, зміни в макроекономічній політиці, економічні реформи	зменшення ВВП, інфляція, девальвація національної валюти, зростання безробіття	Зниження споживчого попиту, скорочення інвестицій, зменшення доходів населення, погіршення економічного становища підприємств.	Зростання боргового навантаження, банкрутство підприємств, втрати робочих місць.
Природні катастрофи, геополітичні конфлікти, зміни на ринках або в торговельних відносинах.	Повені, землетруси, військові дії, зміни в політичних альянсах чи торговельних угодах.	Руйнування інфраструктури, перерви в постачанні, зменшення споживчого попиту, зростання вартості товарів та послуг.	Загибель людей, матеріальні збитки, скорочення економічної активності.

Відсутність інвестиційних стимулів та підтримки	Високий рівень податків, відсутність податкових пільг для іноземних інвесторів, складні процедури реєстрації.	Обмежена привабливість для іноземних інвесторів, відсутність стимулів для розвитку бізнесу.	Збитки від втрати інвестицій, втрати можливостей для розвитку нових проектів.
Екологічні проблеми	Забруднення довкілля, відсутність екологічних стандартів, незаконне видалення відходів.	Загроза здоров'ю, можливі судові позови, погіршення іміджу регіону.	Збитки від витрат на екологічні реконструкції, штрафи, втрати від судових справ.

Джерело: розроблено автором на основі [1]

Після ідентифікації ризиків та загроз слідує процес їх якісного аналізу. «Він повинен включати детальну характеристику небезпек, їх групування, визначення переліку заходів щодо захисту. При аналізі вірогідності і впливу передбачається, що ніяких заходів щодо управління економічною безпекою регіону в процесі децентралізації не виконується. Варто відмітити, що процес управління економічною безпекою регіону в процесі децентралізації вимагатиме постійного моніторингу складу небезпек. Час від часу пропонується переглядати перелік загроз, використовуючи, наприклад метод номінальної групи чи картки Кроуфорда. Результати якісного аналізу використовуються в ході подальшого планування господарської діяльності в регіоні, але як правило, вже в процесі ідентифікації небезпек приховано розробляються заходи щодо їх нейтралізації або зменшення негативного впливу на результати реструктуризації. Отже структури регіонального рівня повинні вчасно, компетентно і скоординовано реагувати на появу загроз та управляти можливими ризиками для підвищення економічної безпеки регіону в процесі децентралізації» [1].

Розглянемо конкретні приклади ризиків та загроз та їх наслідки:

Викиди в атмосферне повітря згідно із даними Головного управління статистики у м. Києві [7]. Обсяги шкідливих викидів у 2020 році становило 203,6 тис. т., у 2021 році – 225,6 тис. т, а у 2022 році становило 11, 3 тис. т..

Утворення та поводження з відходами [8]. Кількість відходів за 2020 рік 3154,4 тис. тон, маса сміття, яке було депоновано на звалищі 2422,8; у 2021 році

2826,2 тис. тон та 2422,8 тис. тон, а у 2022 році 3012,4 тис. тон та 1476,7 тис. тон, за даними Головного управління статистики у м. Києві.

Витрати на наукові дослідження і розробки [9]. Всього по Україні до 2021 року становили 17117,8 млн. грн.: у столиці найбільші витрати в розмірі 10374,3 млн. грн., потім Дніпропетровськ – 1831,1 млн. грн., найменші витрати на Волині – 10, 7 млн. грн.. Кількість персоналу, що бере участь у наукових дослідженнях по всій Україні до 2021 року становила 53221 осіб, з яких найбільше у Києві – 27727 осіб, а найменше на Волині – 99 осіб.

Державний борг України [10]. За даними на 31.05.2024р. державний та гарантований державою боргу України був 6 115,26 млрд грн.

Офіційний курс НБУ. Офіційний курс НБУ [11] для валют на стан 01.01 у 2020 році становив 23,6000 грн за долар США, 26,2500 грн. за Євро; у 2021 році – 28,1500 грн за долар США та 34,1000 грн за Євро; у 2022 році - 27,1800 грн за долар США та 30,5850 грн за Євро; у 2023 році - 40,1000 грн за долар США та 42,0000 грн за Євро; станом на 2024 рік - 38,2000 грн за долар США та 42,1500 грн за Євро.

Стан продовольчого забезпечення України. За оцінкою «Мінагрополітики України та Київської школи економіки»[12]: «Загальна сума втрат, завданих сільськогосподарській галузі України станом на 15 вересня 2022 р. сягнула 6,6 млрд дол. США, що складає 23 % від усієї вартості активів в українському сільському господарстві (зокрема за категоріями: сільськогосподарська техніка та обладнання – 2885,4 млн дол. США; вироблена продукція – 1872,0 млн дол. США; складські приміщення – 1062,5 млн дол. США; тваринництво – 362,5 млн дол. США; багаторічні культури – 348,7 млн дол. США; фактори виробництва (пальне, добрива, засоби захисту рослин) – 95,4 млн дол. США. (Огляд збитків від війни в сільському господарстві України. Непряма оцінка пошкоджень. Другий випуск, 10 листопада 2022). На 26 лютого 2023 р. зернових та зернобобових культур зібрано на площі 11,1 млн га (97,6 %), намолочено 53,9 млн т зерна, зокрема пшениці – 20,2 млн т (при цьому внутрішнє споживання двох типів пшениці – фуражної та продовольчої – становить близько 7,5–8 млн т на рік). Ячменю намолочено 5,8 млн

т (при річному споживанні в Україні на рівні 2,5–3 млн т), гречки – 158,5 тис. т (внутрішнє споживання становить 100–110 тис. т)».

Мінагро [13]: «Загальне споживання м'яса та м'ясопродуктів в Україні на одну особу у 2022 р. становило 53,1 кг; цей показник співставний з 2021 р. (53 кг). Проте дорожчі види м'яса (яловичина, свинина) замінюються більш доступними (птиця). Половина із 2 млн т загального фонду споживання м'яса – це птиця, свинина становить 37 %, яловичина – 13 % Україні вистачить м'яса, та ще і на експорт можна постачати»; Згідно із даними Асоціації виробників молока [14]: «Виробництво цього продукту у 2022 р. порівняно з 2021 р. скоротилося на 12,1 % – до 7,66 млн т. Промислові господарства забезпечили виробництво 2,62 млн т молока, що на 5,3 % менше ніж у 2021 р., а присадибний сектор – 5,04 млн т (-15,3 %). Спад виробництва, втрати поголів'я, падіння закупівельних цін на молоко-сировину – підсумки року молочного сектору України».

Рівень бідності. Згідно зі звітом «Світового банку» [15], в Україні у 2022 році різко збідніло населення: число осіб, що перебувають за межею бідності, зросла до 24,2%. Економіст Олена Білан [16]: «Я бачу поглиблення кризи, але, без величезного пакету фінансової підтримки з боку міжнародної спільноти, включаючи обіцянки на суму 43 мільярди доларів, ситуація була б гіршою. Ми спостерігаємо падіння ВВП на 30% значною мірою через те, що Україна експортує 80% своїх товарів через порти, до яких вона більше не має доступу. У нас була інфляція 26% – знову ж таки, що могло бути гірше - але зарплати людей також залишалися незмінними, а валюта девальвувала по відношенню до долара на 20%. Найбільша проблема полягатиме в тому, як створити нові робочі місця». За матеріалами – «Слово і діло» [17]: «У 2017 році 10,8% населення України проживало за межею бідності, у 2018 році – 9,4%, у 2019-2020 роках – 7,1%. У 2021 році, до початку повномасштабної війни, в Україні був найкращий показник за рівнем бідності – лише 5,5%. За минулий рік, за оцінкою Світового банку, він зріс до 24,1%».

Існують різноманітні джерела і інструменти, що забезпечують доступ до необхідної інформації та сприяють ефективному регулюванню механізмів залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад табл. 3.2.3.

Інформаційне забезпечення грає ключову роль у привертанні міжнародних інвестицій. Потенційні інвестори потребують достовірної інформації про бізнес-клімат, правову систему, економічні перспективи та інші аспекти, що впливають на прибутковість. Для цього важливо розвивати і підтримувати ефективні інформаційні ресурси, такі як інвестиційні портали, бази даних, довідники та інші інструменти, які надають інвесторам повну картину про потенційні можливості та ризики. Додатково, важливо забезпечити прозорість та доступність інформації про умови інвестування. Це означає, що правила та процедури, пов'язані з інвестуванням, повинні бути зрозумілими та доступними для всіх зацікавлених сторін. Інвестори повинні мати можливість оцінити потенціал ринку, проаналізувати правові аспекти та умови інвестування перед прийняттям рішення. Тому важливо, щоб уряди та регулятори забезпечували відкритий діалог з інвесторами, надавали чітку та точну інформацію про правові норми, регуляторні вимоги та процедури, а також забезпечували прозорість у процесі видачі дозволів та контролю за інвестиційними проектами. Крім того, інформаційне забезпечення повинно включати інформацію про потенційні інвестиційні проекти та можливості для інвесторів. Територіальні громади повинні активно просувати свій розвиток, пропонуючи конкретні проекти та інвестиційні можливості. Це може включати розробку маркетингових матеріалів, проведення інвестиційних форумів та презентацій, сприяння зв'язкам з інвесторами та партнерами.

Окрім інформаційного забезпечення, ефективне регулювання механізмів залучення міжнародних інвестицій також є ключовим фактором для розвитку ТГ. Регуляторна рамка повинна бути стабільною, прогнозованою та сприятливою для інвестицій. Необхідно впровадити спрощені процедури реєстрації бізнесу, забезпечити надійний захист прав власників бізнесу та інвесторів, а також створити прозору систему отримання дозволів і ліцензій. Важливо також розвивати партнерські відносини з іноземними інвесторами та міжнародними організаціями.

Встановлення довіри та побудова партнерських відносин можуть позитивно вплинути на залучення інвестицій та сприяти створенню сприятливого інвестиційного клімату. Для цього можна проводити консультації з іноземними інвесторами, організовувати спільні проєкти та програми, а також підтримувати обмін досвідом інших успішних регіонів та країн.

Нарешті, важливим аспектом інформаційного забезпечення регулювання механізмів залучення міжнародних інвестицій є освіта та підвищення інвестиційної грамотності місцевих влад та громадян. Це можна досягти шляхом проведення тренінгів, семінарів та інших освітніх заходів, спрямованих на підвищення рівня розуміння процесу залучення міжнародних інвестицій та використання їх для розвитку територіальних громад. Узагалі, ефективне інформаційне забезпечення та регулювання механізмів залучення іноземних інвестицій є важливими факторами для розвитку громад. Це допомагає залучати інвестиції, стимулювати економічний розвиток, покращувати життєвий рівень населення та забезпечувати сталість розвитку. Для досягнення успіху необхідно створити сприятливий інвестиційний клімат та забезпечити прозорість, доступність та якість інформації про можливості та умови інвестування.

Запропонована схема механізму обробки інформації для створення карти ризиків та загроз є надзвичайно важливою для забезпечення інформованості та безпеки іноземних інвесторів, які планують інвестувати в територіальні громади України. Цей механізм дозволяє систематизувати та аналізувати інформацію з різних джерел, включаючи місцеві громади, урядові агентства, бізнес-асоціації та міжнародні організації, що забезпечує комплексний підхід до виявлення та оцінки ризиків і загроз. А карта ризиків та загроз є ключовим інструментом для інвесторів, оскільки вона надає чітке уявлення про потенційні ризики, з якими вони можуть зіткнутися, а також про можливості для їх мінімізації. Це сприяє більш обґрунтованим та безпечним рішенням щодо інвестування, забезпечує захист капіталовкладень та підвищує інвестиційну привабливість територіальних громад України. Використання такої карти допомагає знизити невизначеність, сприяє стабільності та стійкому розвитку інвестиційних проєктів.

3.2. Формування моделі оцінки ефективного залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад в Україні

Після розгляду основних чинників, які впливають на залучення іноземних інвестицій, побудуємо модель з допомогою економетричного методу. Оскільки одним із основних рушійних сил залучення іноземних інвестицій в ТГ є наявність підприємств в регіоні, здатність економіки ТГ до нарощування обсягів інвестицій визначається прибутковістю вже наявних на його території підприємств. Таким чином, фактор розвитку інфраструктури, який є визначальним для стратегічного інвестора при організації нового виробництва на будь-якій території чи створенні спільного підприємства, певною мірою відходить на другий план. А сприятливий інвестиційний клімат багато в чому визначає здатність існуючих у ТГ умов забезпечити відновлення та розвиток наявних підприємств, збільшення їхньої прибутковості і, як наслідок, збільшення іноземних інвестицій.

Для підвищення ефективності міжнародного інвестування в діяльність територіальних громад в Україні, можуть бути запропоновані наступні рекомендації:

1. Поліпшення інвестиційного клімату - урядові органи повинні сприяти створенню сприятливих умов для міжнародних інвестицій, включаючи прозорість, стабільність правової системи, захист прав власності та спрощення бюрократичних процедур.

2. Розвиток інфраструктури - інвестиції повинні спрямовуватися на покращення транспортної, енергетичної, комунікаційної та соціальної інфраструктури в територіальних громадах. Це створить сприятливе середовище для бізнесу та підтримає економічний розвиток.

3. Розвиток людського капіталу - інвестиції повинні спрямовуватися на освіту, навчання та підвищення кваліфікації місцевого населення. Це допоможе підвищити рівень кваліфікації працівників, створити робочі місця та підтримати інноваційний розвиток.

4. Партнерство та співпраця - важливо створити партнерські відносини між урядовими органами, місцевими громадами, бізнесом та громадським сектором. Це сприятиме ефективному використанню інвестицій та забезпечить участь різних зацікавлених сторін/органів у процесі прийняття рішень та реалізації інвестиційних проектів.

5. Моніторинг та оцінка - систематичний моніторинг та оцінка результатів міжнародного інвестування в територіальних громадах є невід'ємною складовою успішної реалізації інвестиційних проектів. Це дозволить визначити ефективність і вплив інвестицій на економічний, соціальний та екологічний розвиток. Отримані дані можуть бути використані для вдосконалення стратегій і політик розвитку.

6. Підтримка місцевих підприємств - розвиток місцевих підприємств є важливим елементом стимулювання економічного розвитку територіальних громад. Міжнародні інвестиції можуть сприятимуть розвитку бізнесу, збільшенню кількості робочих місць, підвищенню життєвого рівня населення та сприяти економічному зростанню регіону.

7. Залучення громадськості - важливо залучати місцеву громадськість у процес планування та реалізації інвестиційних проектів. Широке обговорення ініціатив та залучення громадської думки допоможе забезпечити більшу відкритість, врахування потреб інших зацікавлених сторін та підвищити прийняття проектів.

«Основним принципом застосування економетричних моделей є збір достовірних незалежних емпіричних даних, на основі яких будується відповідна математична модель. Масив даних повинен містити десятки достовірних незалежних спостережень, що залежить від цілей дослідження» [20].

Економетричне моделювання економічних процесів включає кілька етапів [25]:

- побудова економічної моделі - на цьому етапі обирається основний економічний критерій та відбираються пояснюючі фактори. Також створюється система взаємозв'язків між критерієм (отримуваним результатом) та обраними факторами.

- збирання даних - здійснюється збір матеріалів статистики, які є необхідними для оцінювання економетричної моделі.

вибір методу оцінювання - на цьому етапі обирається метод для оцінювання параметрів моделі. Це може бути метод найменших квадратів, метод Гауса, зважений метод найменших квадратів та інші.

- оцінка моделі - за допомогою обраного методу проводиться оцінка параметрів економетричної моделі. Це дозволяє отримати числові значення параметрів та оцінити їх статистичну значущість.

- перевірка якості економетричної моделі - на цьому етапі здійснюється перевірка адекватності та точності побудованої моделі. Це може включати аналіз різниць між прогнозованими значеннями та спостережуваними даними, перевірку статистичних властивостей моделі та інші методи оцінки якості моделі.

Вибір результативного і факторного показників є одним з найважливіших етапів при побудові регресійної моделі. Результативний показник - це показник, який ми хочемо передбачити. Факторний показник - це показник, який, на наш погляд, має вплив на результативний показник. У нашому випадку результативним показником є обсяг інвестицій залучених у ТГ; а факторні показники були обрані такі: обсяг промислового виробництва, тип спеціалізації регіону, рівень економічно активного населення, рівень освіти населення, наявність внутрішніх активів\гарантій для іноземних інвесторів, розмір пільги з податку на прибуток, кількість згадок на іноземних сайтах ТГ, наявність програм розвитку та політичний режим. При виборі цих показників враховувалися такі фактори:

- актуальність показника (всі показники є актуальними для дослідження, оскільки можуть впливати на обсяг інвестицій у ТГ);

- доступність показника (дані про всі показники доступні на офіційному сайті Державної служби статистики України);

- вимірюваність (всі показники є кількісними і їх можна виміряти).

Отже, для побудови ефективної економетричної моделі необхідно зібрати інформацію щодо зазначених факторів та провести аналіз, який дозволить визначити їх в важливості та внесок у залучення міжнародних інвестицій. Потім

необхідно буде визначити статистичну залежність між цими факторами та рівнем міжнародних інвестицій. Дані для побудови моделі за територіальними громадами за 2019-2023 роки (Додаток Є-І) були взяті із Державної служби статистики України [22], Державної податкової служби України [23].

Розглянемо 9 показників, що характеризують інвестиційну діяльність у територіальних громадах. Лінійна регресійна модель дозволяє включити в дослідження досить велику кількість факторів, з яких згодом можна буде виділити найбільш значущі та на основі цього зробити висновки. Модель має наступний вигляд [24]:

$$\text{Inv_Come} = c_1 + c_2 * \text{VMP} + c_3 * \text{SP} + c_4 * \text{ACT} + c_5 * \text{ST} + c_6 * \text{LAW} + c_7 * \text{PR} + c_8 * \text{MARKET} + c_9 * \text{PROG} + c_{10} * \text{POL}$$

де Inv_Come – обсяг інвестицій, залучених у ТГ, з відрахуванням бюджетних вкладень;

VMP – обсяг промислового виробництва, у ТГ протягом року у тис. грн.;

SP – тип спеціалізації регіону, який визначається як домінуюча за обсягом випуску в гривнях галузь у регіональній структурі промислового виробництва (наприклад, машинобудування – 0) тощо;

ACT – рівень економічно активного населення;

ST – рівень освіти населення, що визначається, як чисельність студентів вищих та середніх спеціальних навчальних закладів;

LAW – наявність (1) або відсутність (0) внутрішніх регуляторних актів/гарантії для іноземних інвесторів

PR – розмір пільги з податку на прибуток (%), встановлений законом

MARKET – кількість згадок на іноземних сайтах у регіоні;

PROG – наявність (1) або відсутність (0) програм розвитку у ТГ;

POL – політичний режим (1-стійкий; 2-відносно стійкий; 3-нестійкий; 4-невизначеність) у ТГ.

В моделі враховані всі найважливіші чинники, що впливають на залучення іноземних інвестицій в територіальні громади, але на практиці ми не можемо побудувати її, бо показники LAW, PR, PROG – чинники значення яких постійні, а

показники SP та POL – чинники, значення яких вимірюється порядковою або номінальною шкалою. Їх можна включити в модель, але це потребує спеціальних припущень. В нашому випадку всього два значення: 1 і 2. На нашу думку, ми можемо його проігнорувати.

$$\text{Inv_Come} = b_1 + b_2 * \text{VMP} + b_3 * \text{ACT} + b_4 * \text{ST} + b_5 * \text{MARKET}$$

Скориставшись формулою коефіцієнта парної кореляції:

$$r = \frac{\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{\sqrt{\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2 \cdot \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2}} = \frac{\text{cov}(x, y)}{\sigma_x \sigma_y} = b_1 \frac{\sigma_x}{\sigma_y} \quad (3.1)$$

виконаємо оцінку щільності зв'язку між показниками, які включені до моделі.

Таблиця 3.2.1.

Щільність оцінки між показниками

	Inv Come, млн грн.	VMP, тис. грн.	ACT, %	ST, %	MARKET
Inv Come, млн грн.	1				
VMP, тис. грн.	0,985	1			
ACT, %	0,740	0,698	1		
ST, %	0,700	0,656	0,984	1	
MARKET	0,109	0,083	0,186	0,191	1

Для якісної оцінки коефіцієнтів кореляції найбільш часто застосовуються шкала Чеддока. В залежності від значень коефіцієнта кореляції зв'язок може мати одну з оцінок: 0,1-0,3 – слабкий; 0,3-0,5 – помітний; 0,5-0,7 – помірний; 0,7-0,9 – високий; 0,9-1,0 – вельми високий.

Як бачимо, зв'язок між Inv_Come та VMP досить високий і найсильніший серед обраних чинників.

ACT та ST впливають на Inv_Come також досить сильно, але їх вплив менший.

Вплив MARKET дуже слабкий. Тому його можемо виключити з переліку показників.

Також варто зазначити, що ACT та ST також сильно корелюють між собою. Велика ймовірність наявності мультиколінеарності в такій моделі, якщо використовувати для її побудови метод найменших квадратів.

Побудуємо і дослідимо лінійну регресійну модель інвестицій, залучених у ТГ.

$$\text{Inv_Come} = -3,4099 + 0,000033 * \text{VMP} + 0,0786 * \text{ACT} + 0,0021 * \text{ST} + 0,0082 * \text{MARKET}$$

Значення коефіцієнту детермінації $R^2 = 0,976$; критерію Фішера – $F = 975,161$.
Зі ймовірністю 0,95 $F_{кр} = 2,467$. Отже, модель є адекватною.

Перевірка істотності або статистичної значущості оцінок параметрів моделі за допомогою t -критерію Ст'юдента:

Таблиця 3.2.2.

Перевірка істотності або статистичної значимості оцінок параметрів моделі за допомогою t -критерію Ст'юдента

	<i>t-статистика</i>	<i>P-Значення</i>
Y-перетин	-1,558069824	0,122541968
VMP, тис. грн	40,22519025	1,82669E-61
ACT, %	0,986181043	0,326549344
ST, %	0,027597717	0,978040894
MARKET	0,961700699	0,338641427

Критичне значення критерію Ст'юдента $t_{кр} = t_{(\alpha/2, n-k)}$ для рівня значимості $\alpha = 0,05$ та $(n - k) = 95$ ступенів свободи (k – кількість параметрів): $t_{кр} = 1,985$.

Якщо $t_{кр} < t_{\phi}$, то оцінка b_i вважається статистично значущою.

В нашому дослідженні статистично значущою є оцінка параметра моделі при чиннику VMP. Тобто, в розглянутій моделі вплив інших чинників визнано несуттєвим.

1) Окремо побудуємо модель лінійної залежності Inv_Come від MARKET:

$$\text{Inv_Come} = 1,707 + 0,058 * \text{MARKET}$$

Значення коефіцієнту детермінації $R^2 = 0,012$; критерію Фішера – $F = 1,186$.
Зі ймовірністю 0,95 $F_{кр} = 3,938$. Модель є не адекватною.

Перевірка істотності або статистичної значущості оцінок параметрів моделі за допомогою t -критерію Ст'юдента:

Таблиця 3.2.3.

Перевірка істотності або статистичної значущості оцінок параметрів моделі
за допомогою t -критерію Ст'юдента

	t -статистика	P -Значення
Y-перетин	1,434	0,155
MARKET	1,090	0,279

Критичне значення критерію Ст'юдента $t_{кр} = t_{(\alpha/2, n-k)}$ для рівня значимості

$\alpha = 0,05$ та $(n - k) = 98$ ступенів свободи: $t_{кр} = 1,984$.

Оцінки параметрів моделі є статистично не значимими.

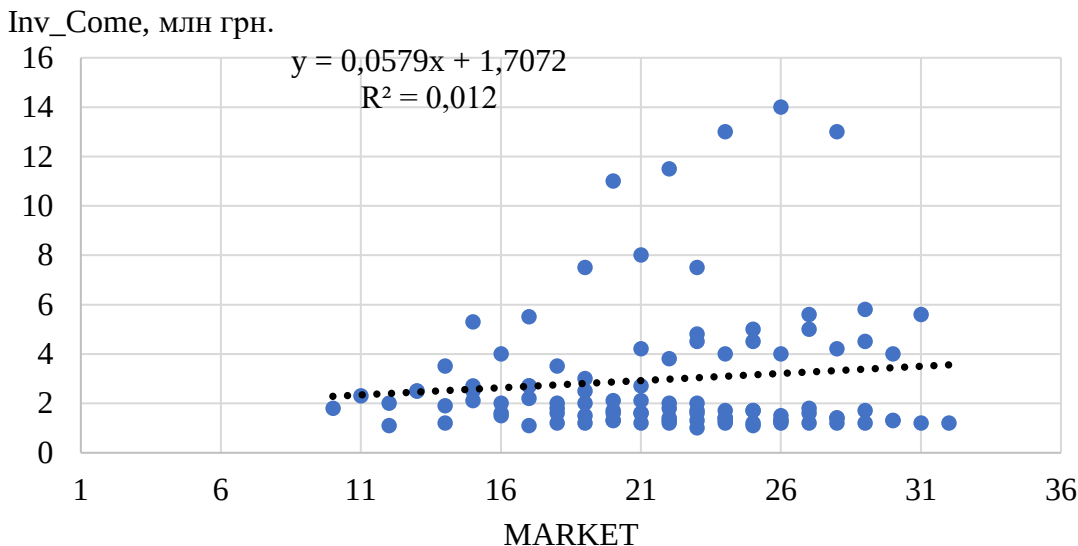

Рис. 3.2.1. Лінійна регресія залежної змінної Inv_Come від незалежної змінної MARKET

2) Окремо побудуємо модель лінійної залежності Inv_Come від АСТ:

$$\text{Inv_Come} = -26,902 + 0,613 * \text{АСТ}$$

Значення коефіцієнту детермінації $R^2 = 0,547$; критерію Фішера – $F = 118,305$.
Зі ймовірністю 0,95 $F_{кр} = 3,938$. Модель є адекватною.

Перевірка істотності або статистичної значущості оцінок параметрів моделі
за допомогою t -критерію Ст'юдента:

Таблиця 3.2.4.

Перевірка істотності або статистичної значущості оцінок параметрів моделі
за допомогою t -критерію Ст'юдента

	t -статистика	P -Значення
Y-перетин	-9,773698336	3,75078E-16
АСТ, %	10,87682683	1,52934E-18

Критичне значення критерію Ст'юдента $t_{кр} = t_{(\alpha/2, n-k)}$ для рівня значимості

$\alpha = 0,05$ та $(n - k) = 98$ ступенів свободи: $t_{кр} = 1,984$.

Оцінки параметрів моделі є статистично значущими.

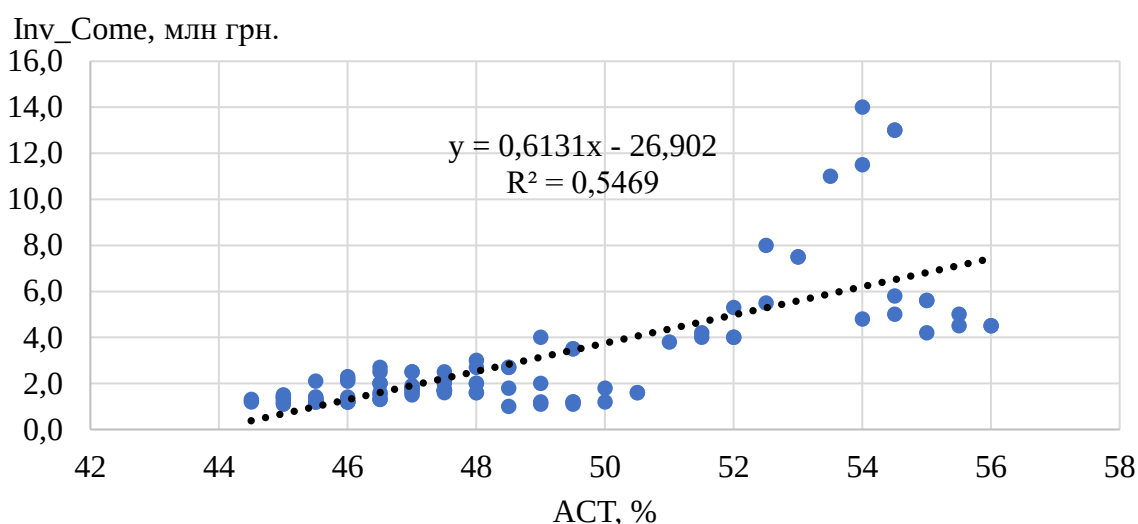

Рис. 3.2.2. Лінійна регресія залежної змінної Inv_Come від незалежної змінної АСТ.

3) окремо побудуємо модель лінійної залежності Inv_Come від ST, %:

$$\text{Inv_Come} = -10,479 + 0,584 * \text{АСТ}$$

Значення коефіцієнту детермінації $R^2 = 0,490$; критерію Фішера – $F = 94,232$.
Зі ймовірністю 0,95 $F_{кр} = 3,938$. Модель є адекватною.

Перевірка істотності або статистичної значущості оцінок параметрів моделі
за допомогою t -критерію Ст'юдента:

Таблиця 3.2.5.

Перевірка істотності або статистичної значущості оцінок параметрів моделі
за допомогою t -критерію Ст'юдента

	t -статистика	P -значення
Y-перетин	-7,490	3,04953E-11
ST, %	9,707	5,22687E-16

Критичне значення критерію Ст'юдента $t_{кр} = t_{(\alpha/2, n-k)}$ для рівня значимості

$\alpha = 0,05$ та $(n - k) = 98$ ступенів свободи: $t_{кр} = 1,984$.

Оцінки параметрів моделі є статистично значущими.

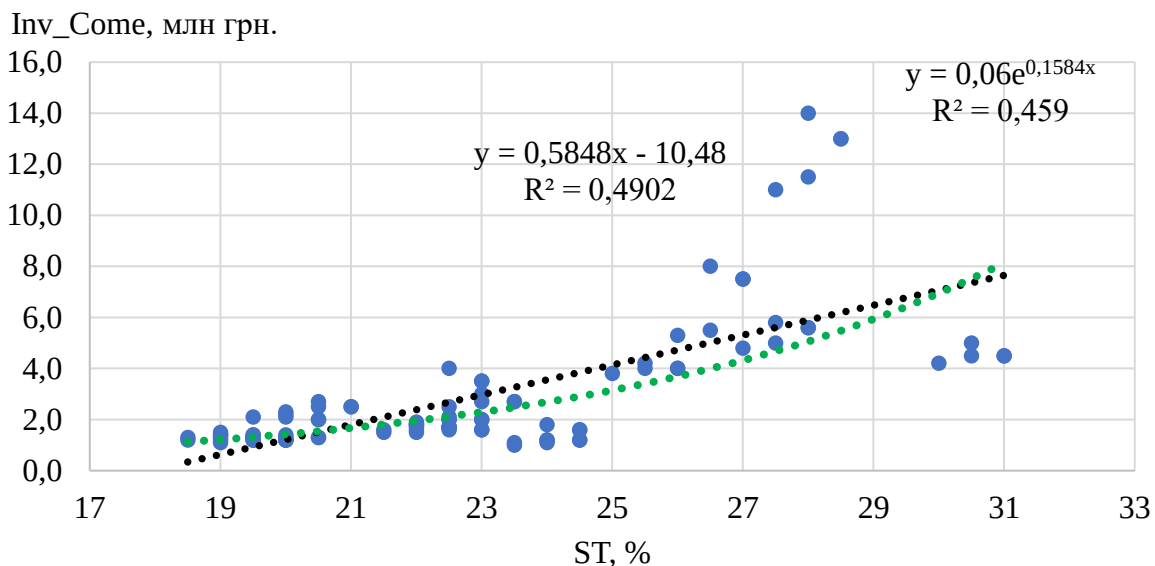

Рис.3.2.3. Лінійна регресія залежної змінної Inv_Come від незалежної змінної ST

На рис. показано, що лінійну модель доцільніше змінити наприклад експоненційною функцією.

6. окремо побудуємо модель лінійної залежності Inv_Come від VMP:

$$\text{Inv_Come} = 0,473 + 0,000035 * \text{VMP}$$

Значення коефіцієнту детермінації $R^2 = 0,985$; критерію Фішера – $F = 3249,840$. Зі ймовірністю 0,95 $F_{кр} = 3,938$. Модель є адекватною.

Перевірка істотності або статистичної значущості оцінок параметрів моделі за допомогою t -критерію Ст'юдента:

Таблиця 3.2.6.

Перевірка істотності або статистичної значущості оцінок параметрів моделі за допомогою t -критерію Ст'юдента

	t -статистика	P -Значення
Y-перетин	7,402	4,67E-11
VMP, тис. грн	57,007	5,86E-77

Критичне значення критерію Ст'юдента $t_{кр} = t_{(\alpha/2, n-k)}$ для рівня значимості $\alpha = 0,05$ та $(n - k) = 98$ ступенів свободи: $t_{кр} = 1,984$.

Оцінки параметрів моделі є статистично значущими.

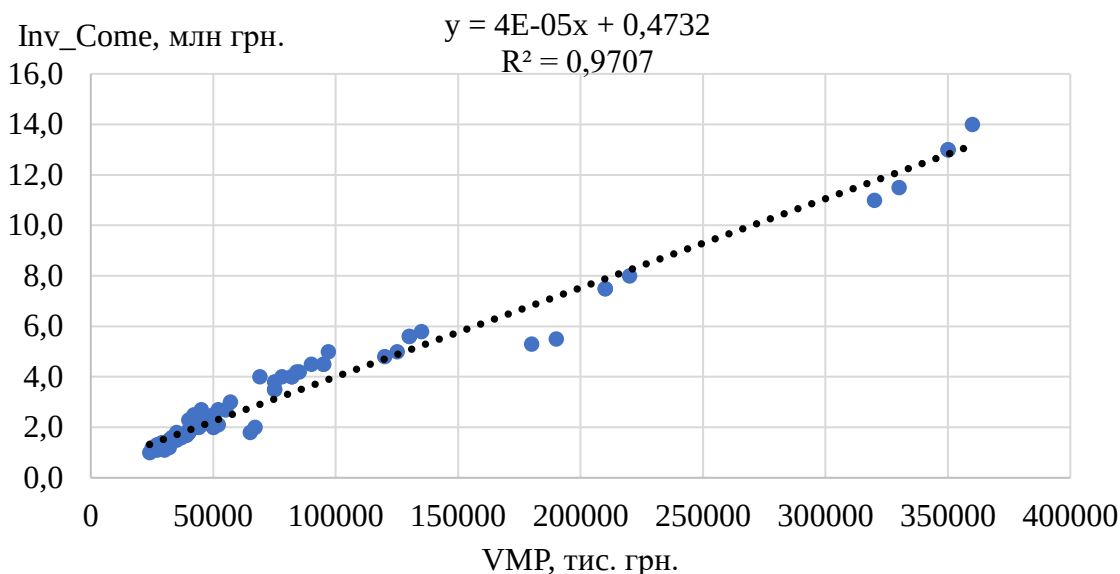

Рис. 3.2.4. Лінійна регресія залежної змінної Inv_Come від незалежної змінної VMP.

Тому перевіримо варіанти моделі з меншою кількістю чинників.

Виключимо чинник MARKET, незначний вплив якого на Inv_Come ми довели вище та залишаємо чинники, які мають значний вплив [24]:

$$\text{Inv_Come} = -3,328 + 0,000033 * \underline{\text{VMP}} + 0,080 * \underline{\text{ACT}} + 0,004 * \underline{\text{ST}}$$

Значення коефіцієнту детермінації $R^2 = 0,987$; критерію Фішера – $F = 1300,92$.
Зі ймовірністю 0,95 $F_{кр} = 2,699$. Модель є адекватною.

Перевірка істотності або статистичної значущості оцінок параметрів моделі за допомогою t -критерію Ст'юдента:

Таблиця 3.2.7.

Перевірка істотності або статистичної значущості оцінок параметрів моделі за допомогою t -критерію Ст'юдента

	<i>t-статистика</i>	<i>P-Значення</i>
Y-перетин	-1,522211581	0,131243334
VMP, тис. грн	40,25342413	6,45642E-62
ACT, %	0,999823797	0,319909298
ST, %	0,055640333	0,95574397

Критичне значення критерію Ст'юдента $t_{кр} = t_{(\alpha/2, n-k)}$ для рівня значимості $\alpha = 0,05$ та $(n - k) = 96$ ступенів свободи (k – кількість параметрів): $t_{кр} = 1,962$.

В такій моделі статистично значущою є оцінка параметра моделі при чиннику VMP. Тобто, вплив інших чинників є несуттєвим зі ймовірністю 0,95.

Тепер ми розглянемо, які показники є найбільш значущими в моделі, які, власне, відображає найважливіші фактори для залучення інвестицій у ТГ.

Обсяг промислового виробництва (VMP) – це один із найважливіших показників економічного розвитку ТГ. Саме він відображає рівень розвитку промисловості, а також стан економіки регіону в цілому. Іноземні інвестори зазвичай прагнуть вкладати кошти в ТГ з розвиненою економікою та високим рівнем виробництва. Це пов'язано з тим, що в таких громадах є більший потенціал для розвитку бізнесу, а також більша кількість потенційних споживачів. Наприклад, якщо у ТГ є розвинена промисловість, то це означає, що у регіоні є більша кількість підприємств, які можуть стати потенційними клієнтами для іноземних інвесторів. Крім того, розвинена промисловість створює робочі місця, що також є привабливим для іноземних інвесторів [24].

Рівень економічно активного населення (АСТ) – відображає частку населення, яка здатна та готова працювати. Він визначається як відношення чисельності економічно активного населення до загальної чисельності населення. Іноземні інвестори зазвичай прагнуть вкладати кошти в ТГ з високим рівнем економічно активного населення. Це пов'язано з тим, що в таких громадах є більша кількість потенційних працівників, а також більший внутрішній ринок. Наприклад, якщо у ТГ високий рівень економічно активного населення, то це означає, що у регіоні є більша кількість людей, які можуть працювати на підприємствах іноземних інвесторів. Крім того, високий рівень економічно активного населення створює внутрішній ринок для товарів і послуг іноземних інвесторів.

Рівень освіти населення (ST) – відображає рівень освіти населення. Він визначається як відношення чисельності населення з певним рівнем освіти до загальної чисельності населення. Іноземні інвестори зазвичай прагнуть вкладати кошти в ТГ з високим рівнем освіти населення. Це пов'язано з тим, що в таких регіонах є більша кількість кваліфікованих працівників, а також більший потенціал для розвитку інновацій. Наприклад, якщо у ТГ високий рівень освіти населення, то це означає, що у регіоні є більша кількість людей, які мають необхідні навички та знання для роботи на підприємствах іноземних інвесторів. Крім того, високий рівень освіти населення створює умови для розвитку інновацій, які можуть бути цікавими для іноземних інвесторів.

Наступним етапом ми будемо доводити практичне застосування моделі для прогнозування, оптимізації та прийняття рішень для Миколаївської територіальної громади. Статистичні дані взяті з Державної служби статистики України [3].

Таблиця 3.2.8.

Дані Миколаївської територіальної громади за 2019-2023 роки

рік	Inv_Come, млн. грн.	VMP, тис. грн.	ACT, %	ST, %
2019	2,1	45000	45,50	19,50
2020	2,2	47000	46,00	20,00
2021	2,0	50000	46,50	20,50
2022	2,1	52000	46,00	20,00
2023	2,0	50000	46,50	20,50

$$\text{Inv_Come 2019 рік} = -3,328 + 0,000033 \times 45000 + 0,080 \times 45,50 + 0,004 \times 19,50 \\ = -3,328 + 1,485 + 3,64 + 0,078 = 1,85$$

$$\text{Inv_Come 2020 рік} = -3,328 + 0,000033 \times 47000 + 0,080 \times 46,00 + 0,004 \times 20,00 \\ = -3,328 + 1,551 + 3,68 + 0,08 = 1,96$$

$$\text{Inv_Come 2021 рік} = -3,328 + 0,000033 \times 50000 + 0,080 \times 46,50 + 0,004 \times 20,50 \\ = -3,328 + 1,65 + 3,72 + 0,082 = 2,10$$

$$\text{Inv_Come 2022 рік} = -3,328 + 0,000033 \times 52000 + 0,080 \times 46,00 + 0,004 \times 20,00 \\ = -3,328 + 1,56 + 3,68 + 0,08 = 2,12$$

$$\text{Inv_Come 2023 рік} = -3,328 + 0,000033 \times 50000 + 0,080 \times 46,50 + 0,004 \times 20,50 \\ = -3,328 + 1,65 + 3,72 + 0,082 = 2,10$$

Отже, згідно з моделлю, обсяг інвестицій, залучених у Миколаївську територіальну громаду за 2019 рік, повинен становити 1,85 млн грн. Це на 11,9 % менше фактичного значення обсягу інвестицій, яке склало 2,1 млн грн. Таким чином ми провели точковий прогноз, далі за допомогою інтервального прогнозу (прогноз, який передбачає не лише точкове значення прогнозованого показника, а й інтервал, в якому з певною ймовірністю буде знаходитися фактичне значення показника) доведемо, що модель відповідає інтервалу із ймовірністю 0,95 попадає фактичне значення показника.

Таблиця 3.2.9.

Дані інтервального прогнозу обсягу іноземних інвестицій в територіальну громаду за 2019-2023 рр.

Рік	Прогноз	Нижня межа	Верхня межа
2019	1,85	1,00	2,71
2020	1,96	1,11	2,82
2021	2,10	1,25	2,95
2022	2,12	1,27	2,98
2023	2,10	1,25	2,95

Дана таблиця доводить, що розбіжність, яка була отримана нами, вказує на те, що модель є статистично значущою.

Побудуємо графік інтервального прогнозу:

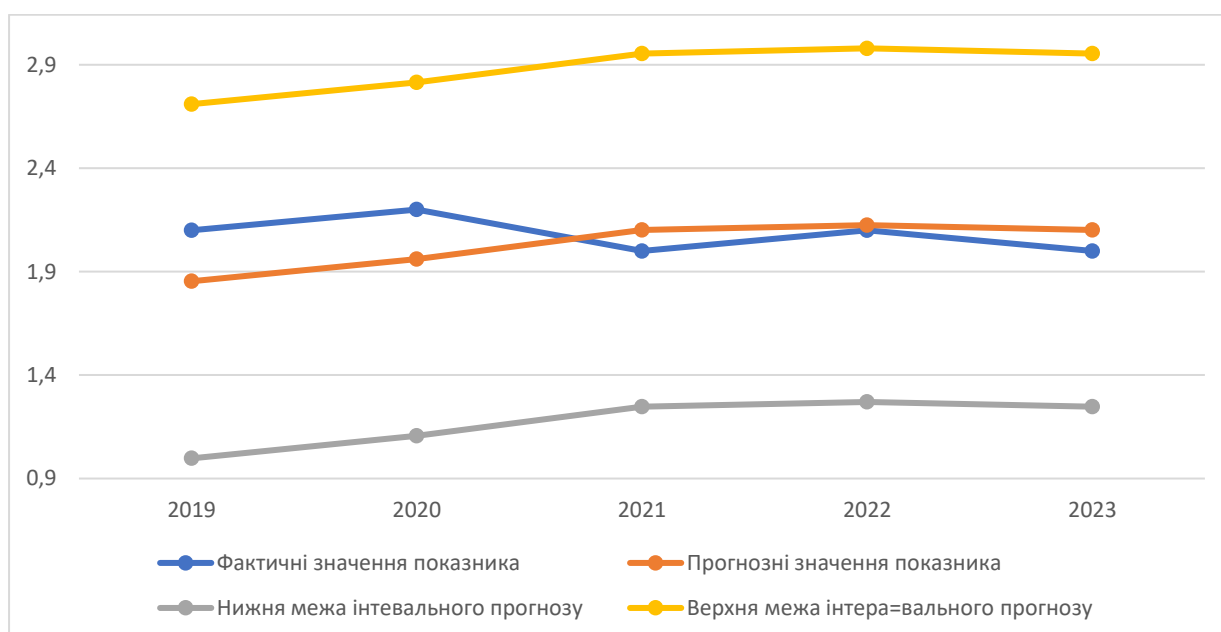

Рис. 3.2.5. Графік інтервального прогнозу залучення іноземних інвестицій в Миколаївську територіальну громаду за 2019-2023 роки.

Джерело: складено автором

Аналізуючи дані таблиці прогнозу, можна визначити, що протягом п'яти років очікується зростання значення показника. Прогнозовані нижні та верхні межі підтверджують цю тенденцію, показуючи стабільний позитивний тренд. Зокрема, прогнозований діапазон значень зростає від 1,85 до 2,12, демонструючи певну варіабельність, але в цілому залишається в межах збільшення. Згідно з графіку,

можна зробити висновок, що прогностні значення наближені до фактичних, у 2019 та 2020 роках на 11,9% менше фактичного значення обсягу інвестицій, у 2021 році на 5% більше, а у 2022 році відповідають їм. У 2023 році на 5% більше фактичного значення обсягу інвестицій [24].

Отже, побудова економетричної моделі ефективного залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад в Україні є важливим кроком у створенні сприятливого інвестиційного клімату в країні. Така модель може бути корисною для територіальних громад, які займаються залученням іноземних інвестицій в ТГ.

Отримані результати можна використати для побудови прогностичних моделей та визначення оптимальних стратегій залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад в Україні. Крім того, можна також використовувати ці дані для аналізу ефективності державних програм та заходів залучення міжнародних інвестицій у розвиток територіальних громад.

Отримана економетрична модель може бути використана для прогнозування рівня залучення міжнародних інвестицій в регіон. Також за допомогою моделі можна проводити аналіз впливу різних політичних та економічних факторів на рівень інвестування та розробляти оптимальну податкову політику та систему гарантування інвестицій.

Згідно з прогнозом нашої моделі обсяг залучених іноземних інвестицій в Миколаївську територіальну громаду в 2024 році буде 2,1 млн. грн. з урахуванням похибки $\pm 10\%$ це може бути від 1,89 млн. грн. до 2,31 млн. грн..

Зазначимо, які фактори негативно впливають на залученні іноземних інвестицій:

- політична нестабільність (війна, окупація територій, обстріли з боку РФ);
- бюрократія (складні процедури отримання дозволів та ліцензій; корупція);
- недосконала система оподаткування (нестабільність податкового законодавства, складні податкові процедури, високі податкові ставки);
- нестача кваліфікованої робочої сили (відтік кадрів за кордон та до лав ЗСУ);
- нерозвинена інфраструктура (низька якість доріг, нестача енергоресурсів).

3.3. Розробка механізму ефективного залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад в Україні

В останні роки було розроблено багато підходів та механізмів для залучення іноземних інвестицій, які продемонстрували різний рівень ефективності. Проте, для успішної реалізації інвестиційної політики в Україні, необхідно враховувати специфіку національних та регіональних умов. Це вимагає розробки нового механізму, який би поєднував найкращі практики з усього світу та відповідав конкретним потребам українських територіальних громад.

У розділі 2 було розглянуто існуючі механізми залучення інвестицій, проаналізовано їхні переваги та недоліки, а також надано рекомендації щодо їхнього вдосконалення. На основі цього аналізу можна сформулювати вимоги до механізму, який буде призначений саме для забезпечення ефективності міжнародних інвестицій в ТГ. Цей механізм має враховувати специфічні потреби та умови розвитку громад, а також забезпечувати максимальну ефективність використання інвестиційних ресурсів.

Для забезпечення ефективності залучення іноземних інвестицій в територіальні громади України, механізм повинен відповідати певним вимогам, кожна з яких сприяє досягненню конкретних аспектів ефективності. Нижче наведено основні вимоги та відповідні аспекти ефективності [25]:

1) Систематичний попередній аналіз, що включає проведення регулярного аналізу зовнішнього та внутрішнього середовища та використання надійних методологій для оцінки економічних, соціальних та політичних факторів. Що забезпечить точність планування.

2) Постановка конкретних завдань, а саме, визначення чітких, досяжних цілей для залучення іноземних інвестицій та розробка задач на основі результатів попереднього аналізу. Що забезпечить цілеспрямованість дій.

3) Розробка концепції розвитку, а саме створення комплексної концепції розвитку, що включає стратегічні напрями та принципи залучення іноземних

інвестицій та врахування регіональних особливостей та потенціалу громади. Що забезпечить координованість зусиль.

4) Побудова моделі залучення інвестицій, що включає розробку моделі, яка враховує взаємодію різних факторів і чинників та використання сучасних аналітичних інструментів для моделювання. Що дозволить враховувати всі можливі чинники та їх взаємодію, що підвищує шанси на успішне залучення інвестицій.

5) Глибокий аналіз внутрішніх та зовнішніх чинників, тобто проведення детального аналізу внутрішніх та зовнішніх чинників, що можуть впливати на інвестиційний процес та виявлення можливостей та загроз. Що дозволяє вчасно виявити та реагувати на потенційні ризики та використовувати можливості для залучення інвестицій.

6) Оцінка поточного стану залучення інвестицій, тобто регулярний моніторинг та оцінка ефективності попередніх інвестиційних проектів та аналіз результатів у розрізі галузей та видів діяльності. Що дозволяє виявити сильні та слабкі сторони інвестиційної діяльності, що сприяє її подальшому вдосконаленню.

7) Розробка детальних планів та стратегій, що включає розробку конкретних планів та стратегій для залучення іноземних інвестицій та визначення необхідного нормативного та правового базису. Що забезпечує системний підхід до залучення інвестицій, що підвищує їх ефективність.

8) Використання ресурсів ТГ та постійне вдосконалення, тобто оптимальне використання ресурсів територіальних громад для реалізації планів та постійне коригування та удосконалення процесу залучення інвестицій. Для постійного вдосконалення та адаптація механізму до змін зовнішнього та внутрішнього середовища забезпечують його довготривалу ефективність [25].

Механізм залучення іноземних інвестицій в територіальні громади України – це система дій та інструментів, спрямованих на створення сприятливого інвестиційного клімату для залучення зовнішнього капіталу з метою стимулювання економічного розвитку та підвищення життєвого рівня місцевого населення [25]. Основні аспекти цього механізму зображені на рис 3.3.1.:

Рис. 3.3.1. Частина 2. Механізм залучення іноземних інвестицій в територіальні громади України [25]

Джерело: складено автором

Першим кроком механізму є попередній аналіз тенденцій розвитку ТГ, тобто систематичне дослідження і оцінка ключових напрямків та показників, що визначають розвиток громади протягом певного періоду, на цьому етапі аналізується зовнішнє середовище (визначення впливу зовнішніх факторів, таких як економічні та політичні тенденції, міжнародні відносини, на розвиток територіальної громади) та внутрішнє середовище (аналіз внутрішніх факторів, таких як економічний стан, соціальна інфраструктура, рівень освіти та здоров'я, які впливають на розвиток громади) [25].

На основі попереднього аналізу зовнішнього та внутрішнього середовищ відбувається постановка завдань ефективного залучення іноземних інвестицій в ТГ, тобто визначення конкретних цілей та завдань, які мають бути досягнуті в процесі залучення іноземних інвестицій, враховуючи результати попереднього аналізу.

Наступним кроком - концепція ефективного розвитку ТГ, тобто розробка загальної ідеї або концепції розвитку територіальної громади, в яку входять стратегічні напрями та принципи, що слід враховувати при залученні іноземних інвестицій.

Наступний етап – побудова моделі ефективного залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад в Україні (яка була представлена вище), на цьому етапі ми розроблюємо модель, яка враховує різні чинники та зв'язки між ними для досягнення максимальної ефективності при залученні міжнародних інвестицій.

Згідно із розрахунками моделі відбувається повторний аналіз внутрішнього середовища та зовнішнього середовища, тобто глибокий розгляд внутрішніх та зовнішніх чинників, які можуть впливати на успішність залучення іноземних інвестицій, з метою виявлення можливостей та загроз.

Оцінка поточного стану залучення іноземних інвестицій в ТГ в цілому та в розрізі галузей та видів діяльності – це аналіз ефективності попередніх інвестицій, визначення сильних та слабких сторін, а також визначення областей для подальшого розвитку, який відбувається на основі отриманих результатів аналізу внутрішнього та зовнішнього середовища.

Наступним етапом відбувається розробка детальних планів та стратегій для привертання іноземних інвестицій, включаючи визначення необхідного нормативного та правового базису.

Всі вищезгадані етапи забезпечення ефективного залучення іноземних інвестицій в територіальні громади України відбуваються за допомогою ресурсів ТГ та важелів, інструментів і методів, які відбуваються під постійним коригуванням та вдосконаленням. До інструментів (це методи та прийоми, які використовуються для досягнення цілей) відноситься [25]:

- система збалансованих показників (СЗП) - це система, яка використовується для оцінки ефективності діяльності територіальної громади (економічні, соціальні, економічні та ін показники);

- суб'єкти залучення іноземних інвестицій в ТГ— органи місцевого самоврядування, бізнес-структури (Торгово-промислова палата України, Асоціація українських міст, Федерація роботодавців України, Асоціація районних та обласних рад), підприємці;

- система мотивацій підвищення рівня інвестиційної привабливості - це система, яка використовується для стимулювання інвестиційної діяльності.

- управління відносинами з зацікавленими групами (УВЗГ) - це процес, який використовується для того, щоб ідентифікувати зацікавлені групи, зрозуміти їхні інтереси, взаємодіяти з ними, вирішувати конфлікти. Зацікавлені групи - це групи людей, які мають інтерес до діяльності територіальної громади (в нашому механізмі – це іноземні інвестори).

Методи (це способи, за допомогою яких можна досягти певної мети):

- експертні методи (SWOT-аналіз, PEST-аналіз, Benchmarking); математичні методи (моделювання ризиків, фінансовий аналіз, оцінка інвестиційної привабливості); графічні, теорії нечітких множин;

- адміністративні методи (розробка та впровадження політики інвестиційної привабливості, контроль за дотриманням нормативних актів, стимулювання інвестиційної діяльності); методи координації, дисциплінарні, методи контролю;

- матеріальна та нематеріальна система мотивацій, підвищення кваліфікації, навчання;

- методи дослідження зовнішнього середовища, порівняльні, психологічні, методи;

Важелі (це фактори, які впливають на результати діяльності):

- прибуток підприємства/надходження коштів в бюджет, інвестиції, інновації, проекти, розвиток;

- стимули, санкції, накази, розпорядження;

- стимули, кар'єрний ріст;

- соціально-екологічний імідж, дивіденди підприємств.

«Механізм залучення іноземних інвестицій є ключовим елементом стратегії розвитку територіальних громад та сприяє сталому зростанню економіки регіону [25].

Загалом, можна зробити висновок, що для залучення іноземних інвестицій в ТГ необхідно створити сприятливий інвестиційний клімат, тобто забезпечити політичну стабільність, знизити рівень бюрократії, боротися з корупцією; провести маркетинг інвестиційних можливостей (створити інвестиційний паспорт, брати участь у міжнародних форумах, виставках і тд, проводити рекламні кампанії); підвищити кваліфікацію кадрів; створити систему мотивацій для інвесторів (надавати податкові пільги, гранти, субсидії, створювати інфраструктуру); забезпечити прозорість та підзвітність у використанні інвестицій.

Застосування цього механізму забезпечить системний підхід до залучення іноземних інвестицій, сприятиме підвищенню інвестиційної привабливості територіальних громад, зростанню економічної активності та покращенню якості життя мешканців. Важливим аспектом є постійне вдосконалення та адаптація механізму до змін зовнішнього та внутрішнього середовища, що забезпечить його ефективність у довгостроковій перспективі.

Висновки до розділу III

Розробка ефективного механізму залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад в Україні сприятиме зміцненню економічної бази громад, підвищенню рівня життя населення та створенню стійкої платформи для майбутнього розвитку.

1. Систематизація та доступність інформації про економічний стан громад, інвестиційні можливості та нормативно-правову базу є критично важливими для прийняття інвестиційних рішень. Сформульовано аспекти значення інформаційного забезпечення для залучення міжнародних інвестицій в ТГ, підвищення обізнаності, створення сприятливого інвестиційного клімату, підвищення довіри, повернення інвестиційного капіталу, стимулювання розвитку. Зазначено складові елементи: аналіз ринку, створення позитивного іміджу, маркетинг та промоція, інформаційна прозорість, співпраця з інвесторами, оцінка ризиків та гарантій, моніторинг та оцінка ефективності. Джерела, що забезпечують доступ до необхідної інформації та сприяють ефективному регулюванню механізмів залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад: державні агентства та установи, іноземні та національні інвестиційні фонди, Інформаційні портали та бази даних, бізнес-асоціації та торговельні палати, міжнародні фінансові установи. Представлено карту ризиків та загроз економічної діяльності ТГ, в якій зазначено причина, умови, наслідки та збитки для ТГ.

2. На основі аналізу різних показників, було обрано ті, що мають найбільше значення для ТГ: обсяг промислового виробництва, тип спеціалізації регіону, який визначається як домінуюча за обсягом випуску в гривнях галузь у регіональній структурі промислового виробництва, рівень економічно активного населення, рівень освіти населення, що визначається, як чисельність студентів вищих та середніх спеціальних навчальних закладів, регуляторні акти/гарантії для інвесторів, розмір пільги з податку на прибуток (%), встановлений законом, кількість згадок на іноземних сайтах у регіоні, наявність програм розвитку та політичний режим. Провели лінійні регресії залежних змінних від незалежних змінних, перевірили істотності або статистичні значущості оцінок параметрів моделі. Застосували

модель для прогнозування, оптимізації та прийняття рішень для Миколаївської територіальної громади. Отримана модель може стати потужним інструментом для управління процесом залучення міжнародних інвестицій в регіон, вона може прогнозувати рівень залучення міжнародних інвестицій та аналізувати вплив факторів.

3. Розробка ефективного механізму залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад в Україні сприятиме зміцненню економічної бази громад, підвищенню рівня життя населення та створенню стійкої платформи для майбутнього розвитку. Наведено основні вимоги та відповідні аспекти ефективності: систематичний попередній аналіз, постановка конкретних завдань, розробка концепції розвитку, побудова моделі залучення інвестицій, глибокий аналіз внутрішніх та зовнішніх чинників, оцінка поточного стану залучення інвестицій, розробка детальних планів та стратегій, використання ресурсів ТГ та постійне вдосконалення. Застосування даного механізму забезпечить комплексний та системний підхід до залучення іноземних інвестицій на рівні територіальних громад. Це сприятиме: підвищенню інвестиційної привабливості, зростанню економічної активності, покращенню якості життя мешканців ТГ і тд. Важливим аспектом є постійне вдосконалення та адаптація механізму до змін зовнішнього та внутрішнього середовища. Це забезпечить його ефективність та актуальність у довгостроковій перспективі. У сучасному динамічному світі, гнучкість та вміння швидко відреагувати на трансформації стануть головними факторами успіху в залученні іноземних інвестицій. Територіальні громади, які зможуть оперативно адаптуватися до нових умов та вимог інвесторів, матимуть значні конкурентні переваги.

Список використаних джерел до розділу III

1. Єфімова Г. В., Клісяк М. Д. Систематизація загроз і ризиків економічної безпеки регіону в процесі децентралізації. Економіка: реалії часу. 2019, 6 (46). С. 5–13. URL: <https://economics.net.ua/files/archive/2019/No6/5.pdf>

2. Судакова О. І. Теоретичні основи вимірювання рівня економічної безпеки підприємства. Актуальні проблеми сучасної науки. 2008, 14. Режим доступу: http://www.rusnauka.com/14_APSN_2008/Economics/32612.doc.htm
3. Свердан М. М. Регіональна економіка та економічна безпека регіону. Наук. вісн. ХДУ. Херсон. 2013, 1. С. 46–52.
4. Антошкін В. К. Економічна та національна безпека регіонів. Вісн. БУМіБ. Бердянськ. 2014, 2 (26). С. 108–109.
5. Флейчук М. І., Янків М. Д. Методичні аспекти аналізу рівня економічної безпеки регіону. Вісн. ЛКА. Серія: Економіка. Кропивницький, 2006, 23. С. 40–47.
6. Про засади запобігання та протидії корупції: закон України від 11.06.2009 № 1506-VI. ВВР України. 2009, 45. Ст. 188.
7. Головне управління статистики у м. Києві. Викиди в атмосферне повітря [Електронний ресурс] : веб-сайт. URL: <http://www.kyiv.ukrstat.gov.ua/p.php3?c=1730&lang=1>
8. Головне управління статистики у м. Києві Утворення та поводження з відходами [Електронний ресурс] : веб-сайт. URL: <http://www.kyiv.ukrstat.gov.ua/p.php3?c=1730&lang=1>
9. Головне управління статистики у м. Києві. Витрати на наукові дослідження і розробки [Електронний ресурс]: веб-сайт. URL: <http://www.kyiv.ukrstat.gov.ua/p.php3?c=1730&lang=1>
10. Державний борг та гарантований державою борг [Електронний ресурс] // Міністерство фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/derzhavnij-borg-ta-garantovaniy-derzhavju-borg>
11. Офіційний курс НБУ. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/exchange/archive/ua/2024-01-01/>
12. Національний інститут стратегічних досліджень. Стан продовольчого забезпечення України під час війни.: веб-сайт, 2022, 2. URL: <https://niss.gov.ua/en/node/4855>

13. Зерно: журн. сучасного агропромисловця [Електронний ресурс]: веб-сайт. URL: <https://www.zerno-ua.com/news/minagro-ukrayini-vistachit-myasa-ta-shhe-i-na-eksport-mozhna-postachati/>
14. Лінецька Я. Асоціація виробників молока [Електронний ресурс] // Асоціація виробників молока. URL: <http://surl.li/pqvixx>
15. Світовий банк: офіційний сайт. Рівень бідності. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2023/05/01/novyna/ekonomika/ukrayini-riven-bidnosti-zris-242-svitovyyj-bank>
16. Як змінювався рівень бідності в Україні: аналіз від Світового банку [Електронний ресурс]: веб-сайт. URL: <https://pon.org.ua/novyny/10337-yak-zminuvavsia-riven-bidnosti-v-ukraini-analiz-vid-svitovogo-banku.html>
17. Жураковська Л. Стан продовольчого забезпечення України під час війни [Електронний ресурс]: веб-сайт. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/stan-prodovolchoho-zabezpechennya-ukrayiny-pid-chas-viyny>
18. Єфімова Г. В., Марущак С. М. Систематизація та ідентифікація загроз діяльності підприємства як передумова управління його економічною безпекою. Вісн. соціально-економічних досліджень ОНЕУ. Одеса: ОНЕУ, 2013, 1. С. 77–85.
19. Федорчак О. Є. Економічне оцінювання та регулювання механізмів залучення інвестицій на підприємство: дис. ... канд. екон. наук. Львів, 2016. 227 с. URL: <https://lpnu.ua/sites/default/files/2020/dissertation/1377/dysertaciyaFedorchak.pdf>
20. Айстраханов Д. Апробація економетричного підходу до дослідження ефективності професійно-технічної освіти [Електронний ресурс]. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/4708/1/%D0%90%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%B0%D1%86%D0%B8%D1%8FPDF.pdf>
21. Бормотова М. В., Машопина Т. В., Тройнікова О. М. Економетричні методи для оцінювання фінансових показників соціально-економічних систем. Матеріали XVII міжнар. наук.-практ. конф. «Міжнародна транспортна інфраструктура, індустриальні центри та корпоративна логістика». Харків: УкрДУЗТ, 2021. С. 151–152. URL:

<http://lib.kart.edu.ua/bitstream/123456789/12707/1/%D0%91%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B0.pdf>

22. Державна служба статистики України: офіційний сайт. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 20.09.2024)

23. Державна податкова служба України: офіційний сайт. URL: <https://tax.gov.ua/> (дата звернення: 20.09.2024)

24. Павлова М. Д. Формування моделі ефективного залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад в Україні. Економіка та суспільство. 2024, 63. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4174>

25. Павлова М. Д. Розробка механізму ефективного залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад в Україні. Ефективна економіка: електрон. наук. вид. 2024, 6. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/4066/4101>

ВИСНОВКИ

В дисертаційній роботі було розв'язано актуальну науково-практичну проблему ефективного залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад України. У ході дослідження вдалося досягти поставленої мети шляхом обґрунтування теоретичних положень щодо факторів, що впливають на ефективність залучення іноземних інвестицій та розробки практичних рекомендацій щодо створення механізму ефективного залучення міжнародних інвестицій в ТГ. Зокрема, вдалося реалізувати всі завдання, поставлені перед дослідженням, результати яких узагальнено в таких висновках:

1. Залучення інвестицій у розвиток територіальних громад – це складний процес, який вимагає комплексного підходу. Щоб залучити інвестиції, потрібно глибоко розуміти потреби громади, створити привабливі умови для інвесторів та активно з ними співпрацювати. У роботі визначено роль інвестицій як ключового інструменту для забезпечення економічного зростання та соціально-економічного розвитку територіальних громад. Розкрито особливості інвестиційних процесів в умовах децентралізації в Україні, а також показано, як іноземні інвестиції можуть сприяти зміцненню економічного потенціалу регіонів.

2. У роботі систематизовано переваги та недоліки форм інвестування для розвитку територіальних громад. Така класифікація форм інвестування для дозволяє систематизувати підходи до фінансування проєктів і ініціатив. Вибір оптимальної форми інвестування залежить від конкретних потреб громади та особливостей проєкту. Правильний вибір форми інвестування є головним фактором для успішної імплементації інвестиційних проєктів та досягнення цілей розвитку громади.

3. Дослідження дозволило сформулювати організаційно-економічний механізм залучення іноземних інвестицій в ТГ, адже ефективність залежить від чіткої організації процесу. Потрібне детальне планування, координація дій усіх учасників, управління ризиками та прозорість. Важливу роль відіграє довіра між інвесторами та громадами, а також підтримка держави. Завдяки ефективному

механізму залучення інвестицій можна розвивати місцеву економіку та покращувати соціальні умови життя.

4. Визначено основні тенденції, зокрема нестабільність обсягів залучених іноземних інвестицій через політичні та економічні ризики. Дослідження показало, що децентралізація позитивно вплинула на здатність громад самостійно залучати інвестиції, хоча цей процес ще потребує покращення. Аналіз динаміки міжнародного інвестування в діяльність громад показує, що, незважаючи на існуючі виклики, тенденції до зростання інвестицій залишаються позитивними. Це підкреслює важливість активних зусиль з боку місцевих органів влади для створення сприятливого інвестиційного клімату.

5. Аналіз факторів ефективності міжнародного інвестування в діяльність територіальних громад України виявляє, що успішність інвестиційних проектів залежить від ряду ключових чинників, таких як політична стабільність, правова база та рівень розвитку інфраструктури. Визначення та розуміння цих факторів дозволяє громадам краще адаптувати свої стратегії та підходи до залучення інвестицій, що, у свою чергу, може підвищити їхню інвестиційну привабливість. Сформовано систему ключових факторів, які підвищують ефективність міжнародного інвестування ТГ.

6. Ефективна координація між державними, місцевими органами та бізнесом є критично важливою для успішної реалізації інвестиційних проектів, для цього було проаналізовано існуючі механізми залучення і використання міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад і виявлено, що наразі існує ряд практик, які можуть бути вдосконалені, саме тому було наведено рекомендації до них. Виявлена необхідність розробки нових механізмів, які забезпечать кращу інтеграцію всіх учасників інвестиційного процесу.

7. Інформаційне забезпечення регулювання механізмів залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад - це збір, обробка, зберігання та поширення інформації, що спрямовано на оптимізацію та ефективність механізмів привертання міжнародних інвестицій на рівні конкретних ТГ. Сформульовано аспекти значення інформаційного забезпечення для залучення

міжнародних інвестицій в ТГ, зазначені складові елементи інформаційного забезпечення регулювання механізмів залучення міжнародних інвестицій. Зазначено джерела, що забезпечують доступ до необхідної інформації та сприяють ефективному регулюванню механізмів залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад. З метою прийняття обґрунтованих рішень, ефективного використання ресурсів та мінімізації негативних наслідків непередбачених ситуацій було сформовано механізм обробки інформації для створення карти ризиків та загроз, який є необхідним інструментом для будь-якої організації, яка прагне забезпечити свою безпеку та стабільність.

8. Було розроблено модель оцінки ефективного залучення міжнародних інвестицій, яка включає найважливіші чинники, що впливають на залучення іноземних інвестицій в територіальні громади, вона необхідна для створення практичного інструменту територіальних громад, що дозволить їм більш ефективно планувати та реалізовувати інвестиційні проєкти. Дана модель не лише допомагає територіальним громадам залучати іноземні інвестиції, але й слугує основою для розробки прогнозних моделей та визначення оптимальних стратегій розвитку громади.

9. На основі проведеного аналізу розроблено власний механізм ефективного залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад, який забезпечить систематичний підхід до залучення іноземних інвестицій, що сприятиме підвищенню інвестиційної привабливості територіальних громад, активізації економічної діяльності та покращенню якості життя населення. Ключовим аспектом є постійне вдосконалення та адаптація механізму до змін зовнішнього та внутрішнього середовища, що гарантуватиме його ефективність у довгостроковій перспективі. Розроблений механізм може стати в пригоді органам місцевого самоврядування, інвесторам та бізнес-партнерам у процесі визначення пріоритетних інвестиційних проєктів, а також у плануванні стратегій співпраці. Він дозволяє громадам обґрунтовано формувати свої інвестиційні пропозиції, що відповідають потребам як місцевого населення, так і потенційних інвесторів.

ДОДАТОК А

Показники для інтегральної оцінки ефективності міжнародного інвестування в територіальних громадах за 2019 рік

Територіальна громада	Пок. залучення інвестицій, %	Покрентабельності інвестицій, %	Покзростання валових доходів, %	Показник рівня конкурентоспроможності, %	Показник фінансової стійкості, %	Показник економічного зростання, %	Показник сталого розвитку, %	Показник експортного потенціалу, %	Зростання виробництва, %	Показник створення робочих місць, %	Показник зменшення безробіття, %	Показник підвищення життєвого рівня, %	Показник соціального розвитку, %	Зменшення викидів шкідливих речовин, %	Збереження біорізноманітності, %	Зменшення використання природних ресурсів, %	Зменшення відходів та покращення управління відходами, %	Спрощення процедур інвестування, %	Зміння бюрократії, %	Покращення правової системи, %	Забезпечення захисту прав інвесторів, %	Інтегральна оцінка
Луцька	2	10	4	65	80	4	65	70	6	5	2,5	3	65	3	2,5	2	3	10	8	7,5	8	13,06705
Дніпровська	2,5	8	4,5	67,5	82,5	3,5	62,5	67,5	5,5	4,5	2	2,5	62,5	2,5	2	1,5	2,5	8	7	6,5	7	12,70819
Житомирська	1,5	6	3,5	60	75	2,5	57,5	60	4,5	3	1,5	2	57,5	1,5	1	1	1,5	6	5	4,5	5	11,10571
Ужгородська	2,7	9	4,7	67,5	82,5	4,2	67,5	72,5	6,2	5,2	2,7	3,2	67,5	3,2	2,7	2,2	3,2	10,5	8,5	8	8,5	13,57896
Івано-Франківська	2,4	8	4,4	65	80	3,8	65	67,5	5,8	4,8	2,2	2,7	65	2,8	2,2	1,7	2,8	9,5	8	7,5	8	12,88833
Київська	3	10	5	70	85	4,5	67,5	72,5	6,5	5,5	2,5	3	67,5	3,5	2,7	2,2	3,5	11	8,5	8	8,5	13,84759
Кропивницька	1,8	7	4	62,5	77,5	3	60	62,5	5	3,5	1,8	2,2	60	2	1,5	1	2	7	6	5,5	6	11,7688
Львівська	3,5	11	5,5	72,5	87,5	4,7	70	75	6,7	5,7	2,7	3,2	70	3,7	2,7	2,2	3,7	11,5	9	8,5	9	14,40253
Миколаївська	2,2	8	4,2	65	80	3,2	57,5	60	5,2	4,2	2	2,5	62,5	2,2	1,7	1,2	2,2	8,5	7	6,5	7	12,09957
Одеська	2,7	9	4,7	67,5	82,5	4	62,5	65	6	5,2	2,5	3	67,5	3,2	2,5	2	3,2	10,5	8	7,5	8	13,11134
Полтавська	1,7	7	3,7	60	75	2,7	57,5	60	4,7	3,2	1,7	2,2	57,5	1,7	1,2	1	1,7	6,5	5,5	5	5,5	11,26087
Рівненська	2	8	4	62,5	77,5	3,5	62,5	65	5,5	4,5	2	2,5	62,5	2,5	1,7	1,2	2,5	8	7	6,5	7	12,2584
Сумська	1,5	6	3,5	60	75	2,5	57,5	60	4,5	3	1,5	2	57,5	1,5	1	1	1,5	6	5	4,5	5	11,10571
Тернопільська	2,6	9	4,6	67,5	82,5	3,8	65	67,5	5,8	4,8	2,2	2,7	65	2,8	2	1,5	2,8	9,5	8	7,5	8	13,09674
Харківська	2,8	9	4,8	67,5	82,5	3,7	62,5	65	5,7	4,7	2,2	2,7	65	2,7	2	1,5	2,7	8,5	7	6,5	7	12,8067
Херсонська	2,1	8	4,1	62,5	77,5	3,2	57,5	60	5,2	3,7	1,8	2,2	60	2,1	1,5	1	2,1	7,5	6,5	6	6,5	11,74352
Хмельницька	2,3	8	4,3	65	80	3,4	60	62,5	5,4	4,3	2	2,5	62,5	2,3	1,7	1,2	2,3	8,5	7	6,5	7	12,28776
Черкаська	2	8	4	62,5	77,5	3,5	62,5	65	5,5	4,5	2	2,5	62,5	2,5	1,7	1,2	2,5	8	7	6,5	7	12,2584
Чернівецька	2,9	9	4,9	67,5	82,5	4,4	67,5	72,5	6,4	5,4	2,7	3,2	67,5	3,4	2,7	2,2	3,4	10,5	8,5	8	8,5	13,62028
Чернігівська	1,6	7	3,6	60	75	2,7	57,5	60	4,7	3,2	1,7	2,2	57,5	1,6	1,2	1	1,6	6,5	5,5	5	5,5	11,25013

ДОДАТОК Б

Показники для інтегральної оцінки ефективності міжнародного інвестування в територіальних громадах за 2020 рік

Територіальна громада	Показник залучення інвестицій, %	Показник рентабельності інвестицій, %	Показник зростання валових доходів, %	Показник рівня конкурентоспроможності, %	Показник фінансової стійкості, %	Показник економічного зростання, %	Показник сталого розвитку, %	Показник експортного потенціалу, %	Зростання виробництва, %	Показник створення робочих місць, %	Показник зменшення безробіття, %	Показник підвищення життєвого рівня, %	Показник соціального розвитку, %	Зменшення викидів шкідливих речовин, %	Збереження біорізноманітності, %	Зменшення використання природних ресурсів, %	Зменшення відходів та покращення управління відходами, %	Спрошення процедури інвестування, %	Зміння бюрократії, %	Покращення правової системи, %	Забезпечення захисту прав інвесторів, %	Інтегральна оцінка
Луцька	17,3	11,2	12,1	89	91,5	11,7	88,9	107,2	11	10,2	3,2	4,2	89,2	5	2	3	4	15	10	12	85	20,7519
Дніпровська	13,6	10,2	13,7	90,8	92,1	13,2	90,2	109,3	12	8,8	2,8	3,8	88,6	4,5	1,8	2,8	3,8	10	7,5	9	80	20,28035
Житомирська	12,5	9,9	11,6	88,5	90,9	10,6	87,7	105,4	10	9,5	3	4	88,8	4	1,6	2,6	3,6	12,5	8,7	10,5	82,5	19,96263
Ужгородська	14,8	11,5	14	91,2	92,6	12,5	89,4	108,1	11,5	10,5	3,3	4,3	89,4	5,5	2,2	3,2	4,2	13,8	9,5	11,3	86,2	20,9112
Івано-Франківська	15,2	11,7	14,3	91,4	92,8	12,8	89,7	108,5	11,7	10,7	3,4	4,4	89,5	5,7	2,3	3,3	4,3	14,2	9,7	11,5	87,2	21,07591
Київська	16,2	12	14,6	91,6	93	13,7	90,7	109,9	12,5	9,2	3	3,9	88,9	4,7	1,9	2,9	3,9	16,2	10,4	12,2	88,2	21,29855
Кропивницька	13,1	10,4	12,8	88,7	91,1	11,9	88,5	107,6	11,2	9	2,9	3,8	88,7	4,2	1,7	2,7	3,7	11,1	8,2	9,9	81,1	20,0799
Львівська	17,9	12,4	15	91,8	93,2	14,2	91,2	111	13	11	3,5	4,5	89,6	6	2,4	3,4	4,4	17,9	11,2	13	90,9	21,84197
Миколаївська	12,9	10,3	12,6	88,6	91	11	87,9	106,1	10,5	9,3	3,1	4,1	89	4,3	1,8	2,8	3,8	12,9	9,3	10,9	84,9	20,21962
Одеська	14,2	11	13,4	91	92,4	12,3	89,2	108	11,4	9,8	3,2	4,2	89,1	5	2	3	4	14,2	9,6	11,4	87,6	20,82057
Полтавська	12,2	9,7	11,4	88,3	90,7	10,3	87,2	105	9,7	8,7	2,7	3,7	88,5	3,8	1,5	2,5	3,5	10,3	7,7	9,5	82,3	19,65498
Рівненська	12,7	10,1	12,5	88,4	90,8	11,2	88,2	106,5	10,7	9,4	3,1	4,1	89	4,5	1,9	2,9	3,9	12,7	8,8	10,6	84,7	20,19743
Сумська	12	9,5	11,2	88,2	90,6	10	86,8	104,6	9,5	8,5	2,6	3,6	88,4	3,6	1,4	2,4	3,4	10	7,5	9	82,5	19,53083
Тернопільська	14,5	11,3	13,9	91,1	92,5	12,1	88,8	107,4	11,3	9,6	3,2	4,2	89,1	5,2	2,1	3,1	4,1	14,5	9,8	11,6	87,5	20,84894
Харківська	15,8	11,8	14,8	91,7	93,1	13,4	90,4	109,6	12,3	9,5	3,1	4,1	89	4,9	2	3	4	15,8	10,2	12	88,8	21,27259
Херсонська	12,6	10	12,4	88,5	90,9	10,7	87,6	105,6	10,2	9,1	2,9	3,9	88,8	4,1	1,7	2,7	3,7	12,6	9	10,7	85,6	20,09783
Хмельницька	13,9	10,7	13,2	88,8	91,2	11,6	88,4	106,9	11	9,2	3	4	88,9	4,6	1,9	2,9	3,9	13,9	9,2	11	86,9	20,47612
Черкаська	13,4	10,5	12,9	88,9	91,3	11,4	88,3	106,7	10,9	9,3	3,1	4,1	89	4,4	1,8	2,8	3,8	13,4	9	10,7	85,6	20,35939
Чернівецька	15,5	11,6	14,4	91,5	92,9	12,9	89,9	108,8	11,9	10,9	3,5	4,5	89,7	6,2	2,5	3,5	4,5	15,5	10	11,8	89,5	21,2908
Чернігівська	12,4	9,8	12,2	88,3	90,7	10,4	87,3	105,2	9,8	8,6	2,7	3,7	88,5	3,7	1,5	2,5	3,5	10,4	7,8	9,5	82,4	19,71352

ДОДАТОК В

Показники для інтегральної оцінки ефективності міжнародного інвестування в територіальних громадах за 2021 рік

Територіальна громада	Показник залучення інвестицій, %	Показник рентабельності інвестицій, %	Показник зростання валових доходів, %	Показник рівня конкурентоспроможності, %	Показник фінансової стійкості, %	Показник економічного зростання, %	Показник сталого розвитку, %	Показник експортного потенціалу, %	Зростання виробництва, %	Показник створення робочих місць, %	Показник зменшення безробіття, %	Показник підвищення життєвого рівня, %	Показник соціального розвитку, %	Зменшення викидів шкідливих речовин, %	Збереження біорізноманітності, %	Зменшення використання природних ресурсів, %	Зменшення відходів та покращення управління відходами, %	Спрошення процедур інвестування, %	Зменшення бюрократії, %	Покращення правової системи, %	Забезпечення захисту прав інвесторів, %	Інтегральна оцінка
Луцька	20	15	10	80	95	10	75	80	15	10	5	10	15	10	15	10	15	10	5	10	15	16,50857
Дніпровська	15	20	15	70	85	15	65	75	10	15	10	15	20	15	10	15	20	15	10	15	20	16,93095
Житомирська	10	10	5	60	75	5	55	65	5	5	5	5	10	5	5	5	10	5	5	5	10	11,4619
Ужгородська	25	25	20	90	100	20	85	90	20	20	15	20	25	20	25	20	25	20	15	20	25	22,18429
Івано-Франківська	12	12	10	85	90	12	70	75	10	12	10	12	15	12	15	12	15	12	10	12	15	16,35362
Київська	18	18	15	75	85	18	65	70	15	18	15	18	20	18	15	18	20	18	15	18	20	18,19543
Кропивницька	15	15	10	70	80	15	60	65	10	15	10	15	20	15	10	15	20	15	10	15	20	15,95952
Львівська	22	22	20	95	100	22	80	85	20	22	15	22	25	22	25	22	25	22	15	22	25	22,24267
Миколаївська	10	10	5	60	70	5	55	60	5	5	5	5	10	5	5	5	10	5	5	5	10	11,14619
Одеська	12	12	10	85	90	12	70	75	10	12	10	12	15	12	15	12	15	12	10	12	15	16,35362
Полтавська	15	15	10	70	80	15	60	65	10	15	10	15	20	15	10	15	20	15	10	15	20	15,95952
Рівненська	10	10	5	60	70	5	55	60	5	5	5	5	10	5	5	5	10	5	5	5	10	11,14619
Сумська	12	12	10	85	90	12	65	70	10	12	10	12	15	12	15	12	15	12	10	12	15	16,03171
Тернопільська	18	18	15	75	85	18	65	70	15	18	15	18	20	18	15	18	20	18	15	18	20	18,19543
Харківська	20	20	15	80	95	20	75	80	15	20	15	20	25	20	25	20	25	20	15	20	25	20,3719
Херсонська	10	10	5	60	70	5	55	60	5	5	5	5	10	5	5	5	10	5	5	5	10	11,14619
Хмельницька	15	15	10	70	80	15	60	65	10	15	10	15	20	15	10	15	20	15	10	15	20	15,95952
Черкаська	12	12	10	85	90	12	65	70	10	12	10	12	15	12	15	12	15	12	10	12	15	16,03171
Чернівецька	25	25	20	90	100	20	85	90	20	20	15	20	25	20	25	20	25	20	15	20	25	22,18429
Чернігівська	10	10	5	60	70	5	55	60	5	5	5	5	10	5	5	5	10	5	5	5	10	11,14619

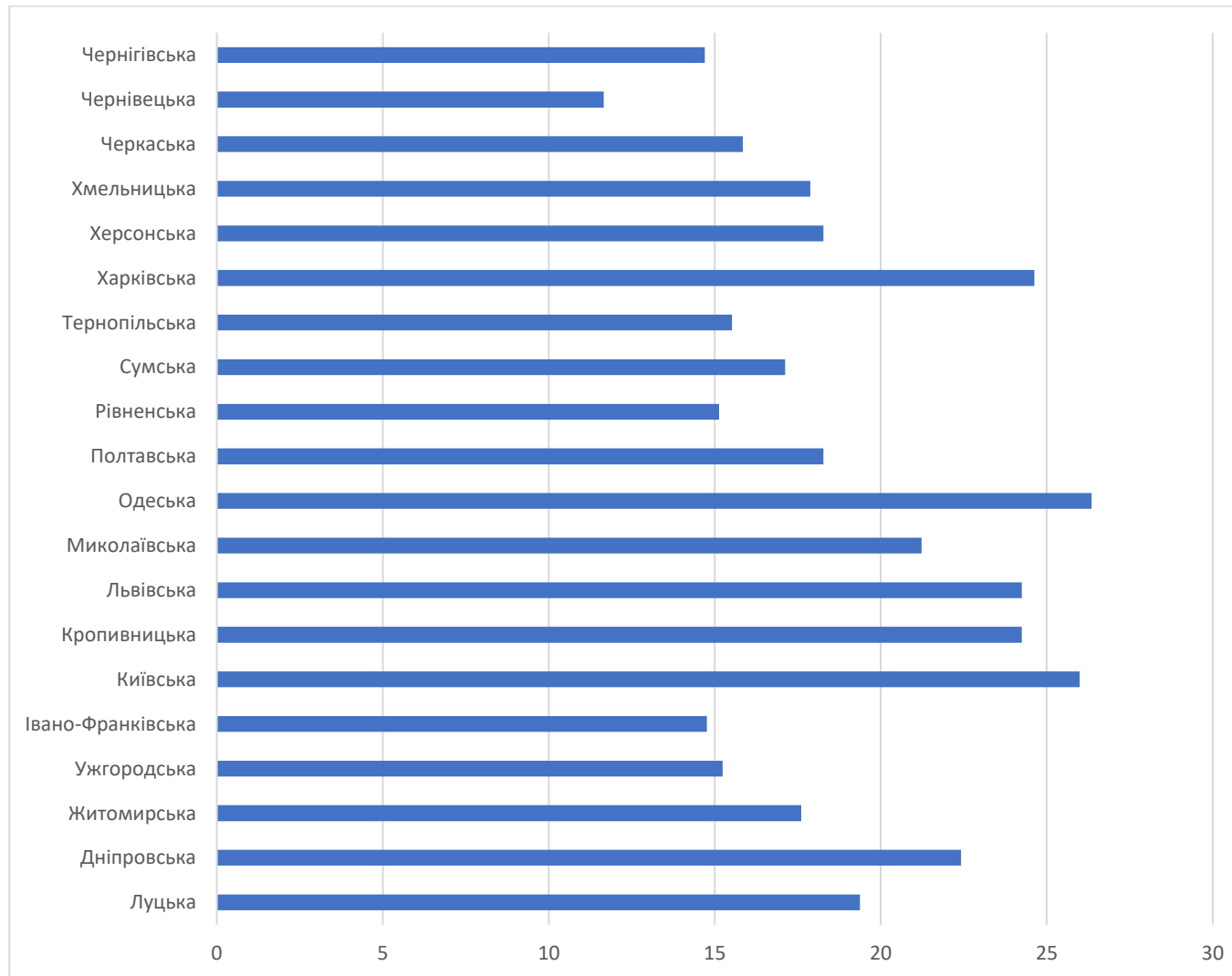
ДОДАТОК Г

Показники для інтегральної оцінки ефективності міжнародного інвестування в територіальних громадах за 2022 рік

Територіальна громада	Показник залучення інвестицій, %	Показник рентабельності інвестицій, %	Показник зростання валових доходів, %	Показник рівня конкурентоспроможності, %	Показник фінансової стійкості, %	Показник економічного зростання, %	Показник сталого розвитку, %	Показник експортного потенціалу, %	Зростання виробництва, %	Показник зростання робочих місць, %	Показник зменшення безробіття, %	Показник підвищення життєвого рівня, %	Показник соціального розвитку, %	Зменшення викидів шкідливих речовин, %	Збереження біорізноманітності, %	Зменшення використання природних ресурсів, %	Зменшення відходів та покращення управління відходами, %	Спрощення процедур інвестування, %	Зменшення бюрократії, %	Покращення правової системи, %	Забезпечення захисту прав інвесторів, %	інтегральна оцінка
Луцька	1	20	10	80	90	12	80	70	70	10	5	10	80	5	10	10	15	20	10	15	20	22,41733
Дніпровська	0,5	30	15	90	80	15	90	80	12	50	10	15	90	10	20	15	20	30	20	25	30	17,59952
Житомирська	2	22	11	82	60	11	75	65	9	20	7	11	78	10	15	12	15	25	15	20	25	15,23429
Ужгородська	1,5	18	10	78	50	10	70	55	8	15	6	9	75	15	10	10	15	15	10	15	20	14,75933
Івано-Франківська	1,25	16	9	75	40	9	65	50	7	12,5	5	8	70	15	15	10	15	20	15	20	25	25,994
Київська	10	24	14	88	95	14	95	85	11	100	12	14	95	20	20	15	20	35	25	30	35	24,25067
Кропивницька	1,75	19	13	84	85	13	85	75	10	17,5	7	13	85	15	15	10	15	25	15	20	25	24,25067
Львівська	5	32	17	94	90	17	90	80	12	50	10	17	90	20	20	15	20	35	25	30	35	21,22762
Миколаївська	3,5	28	18	91	80	16	85	75	11	35	8	18	91	20	12	12	15	25	15	20	25	26,35067
Одеська	7,5	35	20	95	95	20	95	85	13	75	12	20	96	20	20	15	20	35	25	30	35	18,26819
Полтавська	2,25	23	12	83	65	12	75	65	9	22,5	8	12	83	15	15	10	15	25	15	20	25	15,13019
Рівненська	1	15	9	79	55	9	65	55	7	10	5	9	79	15	10	10	15	20	10	15	20	17,11581
Сумська	1,75	17	11	81	60	11	70	60	8	17,5	7	11	81	15	15	10	15	25	15	20	25	15,52152
Тернопільська	1,25	14	10	78	50	10	65	55	7	12,5	5	8	78	15	15	10	15	20	15	20	25	24,62448
Харківська	6	30	19	93	85	19	90	80	12	60	10	19	93	20	20	15	20	35	25	30	35	18,27324
Херсонська	3	25	16	90	70	15	80	7	10	30	8	15	90	20	15	10	15	25	15	20	25	17,87924
Хмельницька	2	22	12	82	60	12	75	65	9	20	7	12	82	15	15	10	15	25	15	20	25	15,84505
Черкаська	1,5	18	11	80	50	11	70	60	8	15	6	9	78	15	15	10	15	20	10	15	20	11,65505
Чернівецька	1,25	16	9	77	40	10	65	55	7	12,5	5	8	77									14,69924
Чернігівська	2,25	23	12	84	65	13	75	65	10	22,5	8	12	84									

ДОДАТОК І

Графік інтегральної оцінки територіальних громад за 2022 рік

Додаток Д

Дані інтегральної оцінки територіальних громад за 2019-2022 роки

рік/Т Г	Луцька	Дніпро вська	Житомирська	Ужгородська	Івано- Франківська	Київська	Кропивницька	Львівська	Миколаївська	Одеська	Полтавська	Рівненська	Сумська	Тернопільська	Харківська	Херсонська	Хмельницька	Черкаська	Чернівецька	Чернігівська
2019	13,06705	12,70819	11,10571	13,57896	12,88833	13,84759	11,7688	14,40253	12,09957	13,11134	11,26087	12,2584	11,10571	13,09674	12,8067	11,74352	12,28776	12,2584	13,62028	11,25013
2020	20,7519	20,28035	19,96263	20,9112	21,07591	21,29855	20,0799	21,84197	20,21962	20,82057	19,65498	20,19743	19,53083	20,84894	21,27259	20,09783	20,47612	20,35939	21,2908	19,71352
2021	16,50857	16,93095	11,4619	22,18429	16,35362	18,19543	15,95952	22,24267	11,14619	16,35362	15,95952	11,14619	16,03171	18,19543	20,3719	11,14619	15,95952	16,03171	22,18429	11,14619
2022	19,37	22,41733	17,59952	15,23429	14,75933	25,994	24,25067	24,25067	21,22762	26,35067	18,26819	15,13019	17,11581	15,52152	24,62448	18,27324	17,87924	15,84505	11,65505	14,69924

Додаток Є

Дані для побудови моделі за територіальними громадами за 2023 рік

Територіальна громада	Inv_Come млн грн	VMP, тис. грн	SP	ACT, %	ST, %	LAW	PR, %	MARKET	PROG	POL
Луцька	3,5	75000	машинобудування-0	49,5	23	1	50	18	1	2
Дніпровська	7,5	210000	машинобудування-0	53	27	1	50	23	1	1
Житомирська	2,5	44000	харчова промисловість-0	47	21	1	50	19	1	2
Ужгородська	1,6	34000	машинобудування-0	50,5	24,5	1	50	20	1	2
Івано- Франківська	2,7	55000	харчова промисловість-0	48,5	23,5	1	50	21	1	2
Київська	13	350000	машинобудування-0	54,5	28,5	1	50	28	1	1
Кропивницька	2.0	44000	машинобудування-0	48	23	1	50	22	1	2
Львівська	4,5	95000	машинобудування-0	56	31	1	50	29	1	2
Миколаївська	2.0	50000	харчова промисловість-0	46,5	20,5	1	50	23	1	2
Одеська	4.0	82000	машинобудування-0	52	26	1	50	30	1	1
Полтавська	1,7	39000	машинобудування-0	47,5	22,5	1	50	24	1	2
Рівненська	1,2	30000	харчова промисловість-0	46	20	1	50	25	1	2
Сумська	1,3	29000	машинобудування-0	45,5	19,5	1	50	26	1	2
Тернопільська	1,6	35000	машинобудування-0	48	23	1	50	27	1	2
Харківська	5,6	130000	машинобудування-0	55	28	1	50	31	1	1
Херсонська	1,4	31000	машинобудування-0	45,5	19,5	1	50	28	1	2
Хмельницька	1,7	39000	харчова промисловість-0	47,5	22,5	1	50	29	1	2
Черкаська	1,3	29000	харчова промисловість-0	46,5	20,5	1	50	30	1	2
Чернівецька	1,2	27000	машинобудування-0	49,5	24,5	1	50	31	1	2
Чернігівська	1,2	28000	машинобудування-0	46	20	1	50	32	1	2

Додаток Ж

Дані для побудови моделі за територіальними громадами за 2022 рік

Територіальна громада	Inv_Come, млн грн	VMP, тис. грн	SP	ACT, %	ST, %	LAW	PR, %	MARKET	PROG	POL
Луцька	4	69000	машинобудування-0	49	22,5	1	50	16	1	2
Дніпровська	8	220000	машинобудування-0	52,5	26,5	1	50	21	1	1
Житомирська	2,7	45000	харчова промисловість-0	46,5	20,5	1	50	17	1	2
Ужгородська	1,8	35000	машинобудування-0	50	24	1	50	18	1	2
Івано-Франківська	3	57000	харчова промисловість-0	48	23	1	50	19	1	2
Київська	14	360000	машинобудування-0	54	28	1	50	26	1	1
Кропивницька	2,1	45000	машинобудування-0	47,5	22,5	1	50	20	1	2
Львівська	5	97000	машинобудування-0	55,5	30,5	1	50	27	1	2
Миколаївська	2,1	52000	харчова промисловість-0	46	20	1	50	21	1	2
Одеська	4,2	84000	машинобудування-0	51,5	25,5	1	50	28	1	1
Полтавська	1,8	40000	машинобудування-0	47	22	1	50	22	1	2
Рівненська	1,3	31000	харчова промисловість-0	45,5	19,5	1	50	23	1	2
Сумська	1,4	30000	машинобудування-0	45	19	1	50	24	1	2
Тернопільська	1,7	36000	машинобудування-0	47,5	22,5	1	50	25	1	2
Харківська	5,8	135000	машинобудування-0	54,5	27,5	1	50	29	1	1
Херсонська	1,5	32000	машинобудування-0	45	19	1	50	26	1	2
Хмельницька	1,8	40000	харчова промисловість-0	47	22	1	50	27	1	2
Черкаська	1,4	30000	харчова промисловість-0	46	20	1	50	28	1	2
Чернівецька	1,2	28000	машинобудування-0	49	24	1	50	29	1	2
Чернігівська	1,3	29000	машинобудування-0	45,5	19,5	1	50	30	1	2

Додаток 3

Дані для побудови моделі за територіальними громадами за 2021 рік

Територіальна громада	Inv_Come, млн грн	VMP, тис. грн	SP	ACT, %	ST, %	LAW	PR, %	MARKET	PROG	POL
Луцька	3,5	75000	машинобудування-0	49,5	23	1	50	14	1	2
Дніпровська	7,5	210000	машинобудування-0	53	27	1	50	19	1	1
Житомирська	2,5	44000	харчова промисловість-0	47	21	1	50	15	1	2
Ужгородська	1,6	34000	машинобудування-0	50,5	24,5	1	50	16	1	2
Івано-Франківська	2,7	55000	харчова промисловість-0	48,5	23,5	1	50	17	1	2
Київська	13	350000	машинобудування-0	54,5	28,5	1	50	24	1	1
Кропивницька	2	44000	машинобудування-0	48	23	1	50	18	1	2
Львівська	4,5	95000	машинобудування-0	56	31	1	50	25	1	2
Миколаївська	2	50000	харчова промисловість-0	46,5	20,5	1	50	19	1	2
Одеська	4	82000	машинобудування-0	52	26	1	50	26	1	1
Полтавська	1,7	39000	машинобудування-0	47,5	22,5	1	50	20	1	2
Рівненська	1,2	30000	харчова промисловість-0	46	20	1	50	21	1	2
Сумська	1,3	29000	машинобудування-0	45,5	19,5	1	50	22	1	2
Тернопільська	1,6	35000	машинобудування-0	48	23	1	50	23	1	2
Харківська	5,6	130000	машинобудування-0	55	28	1	50	27	1	1
Херсонська	1,4	31000	машинобудування-0	45,5	19,5	1	50	24	1	2
Хмельницька	1,7	39000	харчова промисловість-0	47,5	22,5	1	50	25	1	2
Черкаська	1,3	29000	харчова промисловість-0	46,5	20,5	1	50	26	1	2
Чернівецька	1,2	27000	машинобудування-0	49,5	24,5	1	50	27	1	2
Чернігівська	1,2	28000	машинобудування-0	46	20	1	50	28	1	2

Додаток И

Дані для побудови моделі за територіальними громадами за 2020 рік

Територіальна громада	Inv_Come, млн грн	VMP, тис. грн	SP	ACT, %	ST, %	LAW	PR, %	MARKET	PROG	POL
Луцька	2	67000	машинобудування-0	49	22,5	1	50	12	1	2
Дніпровська	5,5	190000	машинобудування-0	52,5	26,5	1	50	17	1	1
Житомирська	2,5	42000	харчова промисловість-0	46,5	20,5	1	50	13	1	2
Ужгородська	1,2	32000	машинобудування-0	50	24	1	50	14	1	2
Івано-Франківська	2,7	52000	харчова промисловість-0	48	23	1	50	15	1	2
Київська	11,5	330000	машинобудування-0	54	28	1	50	22	1	1
Кропивницька	2	42000	машинобудування-0	47,5	22,5	1	50	16	1	2
Львівська	4,5	90000	машинобудування-0	55,5	30,5	1	50	23	1	2
Миколаївська	2,2	47000	харчова промисловість-0	46	20	1	50	17	1	2
Одеська	4	78000	машинобудування-0	51,5	25,5	1	50	24	1	1
Полтавська	1,6	37000	машинобудування-0	47	22	1	50	18	1	2
Рівненська	1,2	28000	харчова промисловість-0	45,5	19,5	1	50	19	1	2
Сумська	1,3	27000	машинобудування-0	45	19	1	50	20	1	2
Тернопільська	1,6	33000	машинобудування-0	47,5	22,5	1	50	21	1	2
Харківська	5	125000	машинобудування-0	54,5	27,5	1	50	25	1	1
Херсонська	1,4	29000	машинобудування-0	45	19	1	50	22	1	2
Хмельницька	1,7	37000	харчова промисловість-0	47	22	1	50	23	1	2
Черкаська	1,3	27000	харчова промисловість-0	46	20	1	50	24	1	2
Чернівецька	1,1	25000	машинобудування-0	49	24	1	50	25	1	2
Чернігівська	1,2	26000	машинобудування-0	45,5	19,5	1	50	26	1	2

Додаток І

Дані для побудови моделі за територіальними громадами за 2019 рік

Територіальна громада	Inv_Come, млн грн	VMP, тис. грн	SP	ACT, %	ST, %	LAW	PR, %	MARKET	PROG	POL
Луцька	1,8	65000	машинобудування-0	48,5	22	1	50	10	1	2
Дніпровська	5,3	180000	машинобудування-0	52	26	1	50	15	1	1
Житомирська	2,3	40000	харчова промисловість-0	46	20	1	50	11	1	2
Ужгородська	1,1	30000	машинобудування-0	49,5	23,5	1	50	12	1	2
Івано-Франківська	2,5	50000	харчова промисловість-0	47,5	22,5	1	50	13	1	2
Київська	11	320000	машинобудування-0	53,5	27,5	1	50	20	1	1
Кропивницька	1,9	40000	машинобудування-0	47	22	1	50	14	1	2
Львівська	4,2	85000	машинобудування-0	55	30	1	50	21	1	2
Миколаївська	2,1	45000	харчова промисловість-0	45,5	19,5	1	50	15	1	2
Одеська	3,8	75000	машинобудування-0	51	25	1	50	22	1	1
Полтавська	1,5	35000	машинобудування-0	46,5	21,5	1	50	16	1	2
Рівненська	1,1	27000	харчова промисловість-0	45	19	1	50	17	1	2
Сумська	1,2	26000	машинобудування-0	44,5	18,5	1	50	18	1	2
Тернопільська	1,5	32000	машинобудування-0	47	22	1	50	19	1	2
Харківська	4,8	120000	машинобудування-0	54	27	1	50	23	1	1
Херсонська	1,3	28000	машинобудування-0	44,5	18,5	1	50	20	1	2
Хмельницька	1,6	35000	харчова промисловість-0	46,5	21,5	1	50	21	1	2
Черкаська	1,2	26000	харчова промисловість-0	45,5	19,5	1	50	22	1	2
Чернівецька	1	24000	машинобудування-0	48,5	23,5	1	50	23	1	2
Чернігівська	1,2	25000	машинобудування-0	45	19	1	50	24	1	2

ДОДАТОК К

Проекти та програми МТД

Назва проекту	Області	Громади	Дата початку	Дата завершення	Сума допомоги
Програма U-LEAD	Усі області	Усі громади	01.01.2016	31.12.2023	81,9 млн EUR
Програма USAID DOBRE	Дніпропетровська	Васильківська, Зеленодольська Покровська, Софіївська Царичанська	08.06.2016	30.09.2025	107 млн USD
	Запорізька	Веселівська Гуляйпільська Комиш-Зорянська Пологівська, Широківська			
	Івано-Франківська	Нижньовербізька П'ядицька, Тлумацька			
	Кіровоградська	Знам'янська, Компаніївська Новопразька, Новоукраїнська Помічнисянська Приютівська			
	Миколаївська	Баштанська, Вознесенська Галицинівська, Снігурівська Вишнівецька			
	Тернопільська	Золотниківська, Лановецька Підволочиська, Шумська			
	Харківська	Балаклійська, Малинівська Мереф'янська, Роганська Старосалтівська Чугуївська			
	Херсонська	Асканія-Нова, Великокопанівська Великоолександрівська Високопільська, Кочубеївська Музиківська, Нововоронцовська Новорайська, Присиваська Станіславська, Тавричанська Чаплинська			
	Чернівецька	Великокучурівська, Вижницька Глибоцька, Недобоївська Усть-Путильська Хотинська			
	Чернігівська	Коропська, Корюківська Лосинівська, Ніжинська Новгород-Сіверська, Сновська Сосницька, Тупичівська			

ДОДАТОК К (продовження)					
Проект USAID "ГОВЕРЛ А"	Волинська	Боратинська, Вишнівська Володимир-Волинська, Горохівська Зимнівська, Ківерцівська, Локачинська, Любешівська, Рожищенська, Шацька	19.03. 2021	20.03. 2026	74 млн USD
	Житомирська	Гришківська територіальна громада Ємільчинська, Іршанська Коростенська, Любарська Звягельська, Тетерівська Хорошівська, Черняхівська, Чуднівська			
	Закарпатська	Білківська, Буштинська Великобичківська, Виноградівська Гориньківська, Довжанська, Іршавська Міжгірська, Полянська, Ясінянська			
	Львівська	Бродівська, Городоцька, Добровірівська Жидачівська, Жовківська, Золочівська Козівська, Оброшинська Рава-Руська, Сокильницька			
	Одеська	Арцизька, Балтська Білгород-Дністровська Болградська, Визирська Доброславська, Кодимська Саф'янівська, Чорноморська, Южненська			
	Полтавська	Диканська, Лубенська, Миргородська Оржицька, Сенчанська			
	Рівненська	Білокриницька, Гощанська, Здолбунівська Клесівська, Корецька, Костопільська Острозька, Радивилівська Рокитнівська, Сарненська			
	місто Київ	Київ			
Програма Ради Європи	Усі області	Усі громади	01.01. 2023	31.12. 2024	1,4 млн EUR

ДОДАТОК К (продовження)					
Проект DECIDE	Івано- Франківська	Білоберізька, Ворохтянська Галицька, Дубовецька	01.02. 2020	31.05. 2025	4,4 млн CHF
	Луганська	Біловодська, Новописковська Попаснянська, Чмирівська			
	Одеська	Визирська, Кілійська Красносільська, Нерубайська			
	Полтавська	Білоцерківська, Мачухівська Решетилівська, Терешківська			
	Чернігівська	Березнянська, Коропська Менська, Чернігівська			
SALAR International	Усі області	Усі громади	08.09. 2014	31.01. 2024	79,95 млн SEK
Проект PROSTO	Усі області	Усі громади	13.09. 2021	31.01. 2024	47 млн SEK

ДОДАТОК Л

АНКЕТА

Опитування експертів щодо залучення іноземних інвестицій в територіальні громади України

Шановний експерте,

Дякуємо, що взяли участь у нашому опитуванні. Ми цінуємо вашу експертну думку щодо розвитку територіальних громад. Будь ласка, оцініть наскільки важливим Ви вважаєте кожний показник, що вимірює можливість територіальних громад залучати іноземні інвестиції, встановивши ваговий коефіцієнт для кожної зі складових. Вплив кожного показника на інвестиційну привабливість територіальної громади може бути: 1 - Дуже низький, 2- Низький, 3- Середній, 4- Високий, 5 - Дуже високий.

Чи вважаєте ви нижче вказані показники залучення інвестицій важливими? Вкажіть важливість кожного показника за шкалою від дуже низької до дуже високої.

1. Ви є експертом в якій сфері?
 - 1.1. Сфера державного і муніципального управління
 - 1.2. Представник територіальної громади
 - 1.3. Представник бізнесу
 - 1.4. Сфера освіти і науки
 - 1.5. Інше
- Фінансовий блок:**
2. *Показник залучення інвестицій має вплив - вимірює відсоток залучених інвестицій від загальної суми, яка була запропонована для інвестування у розвиток територіальної громади*
 - 2.1. - 1 - Дуже низький
 - 2.2. - 2- Низький
 - 2.3. - 3- Середній
 - 2.4. - 4- Високий
 - 2.5. - 5 - Дуже високий.
3. *Показник рентабельності інвестицій має вплив - вимірює співвідношення прибутку до суми вкладених коштів (інвестицій). Він показує, наскільки ефективно використовуються інвестиції у громаді.*
 - 3.1. - 1 - Дуже низький
 - 3.2. - 2- Низький
 - 3.3. - 3- Середній
 - 3.4. - 4- Високий
 - 3.5. - 5 - Дуже високий.
4. *Показник зростання валових доходів має вплив - вимірює зміну валових доходів у територіальній громаді протягом певного періоду часу. Він показує, наскільки успішно розвивається економіка та збільшуються доходи громади*
 - 4.1. - 1 - Дуже низький
 - 4.2. - 2- Низький
 - 4.3. - 3- Середній
 - 4.4. - 4- Високий
 - 4.5. - 5 - Дуже високий

ДОДАТОК Л (продовження)

5. *Показник рівня конкурентоспроможності має вплив -вимірює здатність територіальної громади конкурувати на ринку. Він враховує такі фактори, як якість продукції, інноваційність, доступ до ресурсів та ефективність бізнес-середовища*
 - 5.1. - 1 - Дуже низький
 - 5.2. - 2- Низький
 - 5.3. - 3- Середній
 - 5.4. - 4- Високий
 - 5.5. - 5 - Дуже високий
6. *Показник фінансової стійкості має вплив - вимірює стабільність фінансового стану територіальної громади та її здатність до управління фінансовими ризиками*
 - 6.1. - 1 - Дуже низький
 - 6.2. - 2- Низький
 - 6.3. - 3- Середній
 - 6.4. - 4- Високий
 - 6.5. - 5 - Дуже високий

Економічний блок:
7. *Показник економічного зростання має вплив - вимірює темпи зростання економіки територіальної громади. Він оцінює зміну валового внутрішнього продукту (ВВП) та інших економічних показників, що свідчать про розвиток та процвітання громади*
 - 7.1. - 1 - Дуже низький
 - 7.2. - 2- Низький
 - 7.3. - 3- Середній
 - 7.4. - 4- Високий
 - 7.5. - 5 - Дуже високий
8. *Показник сталого розвитку має вплив - вимірює здатність територіальної громади до забезпечення економічного розвитку, соціального процвітання та екологічної збалансованості на довгостроковій основі. Він оцінює зусилля громади в напрямку збереження ресурсів та встановлення стійких та ефективних систем*
 - 8.1. - 1 - Дуже низький
 - 8.2. - 2- Низький
 - 8.3. - 3- Середній
 - 8.4. - 4- Високий
 - 8.5. - 5 - Дуже високий
9. *Показник експортного потенціалу має вплив - вимірює потенціал територіальної громади для розвитку експортних видів діяльності та залучення іноземних інвестицій. Він оцінює наявність конкурентних переваг, які сприяють експорту товарів та послуг.*
 - 9.1. - 1 - Дуже низький
 - 9.2. - 2- Низький
 - 9.3. - 3- Середній
 - 9.4. - 4- Високий
 - 9.5. - 5 - Дуже високий

ДОДАТОК Л (продовження)

10. Показник зростання виробництва має вплив - вимірює зміну обсягу виробництва товарів або послуг в територіальній громаді протягом певного періоду часу. Цей показник є показником економічного розвитку і свідчить про збільшення продуктивності і ефективності господарської діяльності в громаді.

- 10.1. - 1 - Дуже низький
- 10.2. - 2- Низький
- 10.3. - 3- Середній
- 10.4. - 4- Високий
- 10.5. - 5 - Дуже високий

Соціальний блок:

11. Показник створення робочих місць має вплив -вимірює зусилля територіальної громади в створенні нових робочих місць для мешканців. Він оцінює рівень зайнятості та здатність громади забезпечити достойну працю для своїх жителів.

- 11.1. - 1 - Дуже низький
- 11.2. - 2- Низький
- 11.3. - 3- Середній
- 11.4. - 4- Високий
- 11.5. - 5 - Дуже високий

12. Показник зменшення безробіття має вплив - вимірює успішність територіальної громади в боротьбі з безробіттям та забезпеченні високої зайнятості. Він оцінює відношення кількості безробітних до робочої сили та ефективність заходів, спрямованих на забезпечення працевлаштування.

- 12.1. - 1 - Дуже низький
- 12.2. - 2- Низький
- 12.3. - 3- Середній
- 12.4. - 4- Високий
- 12.5. - 5 - Дуже високий

13. Показник підвищення життєвого рівня має вплив - вимірює зміну життєвого рівня мешканців територіальної громади. Він оцінює покращення у доступі до освіти, охорони здоров'я, житла, соціального забезпечення та інших факторів, що впливають на якість життя.

- 13.1. - 1 - Дуже низький
- 13.2. - 2- Низький
- 13.3. - 3- Середній
- 13.4. - 4- Високий
- 13.5. - 5 - Дуже високий

14. Показник соціального розвитку має вплив - вимірює рівень соціального розвитку територіальної громади, враховуючи такі аспекти, як якість життя, доступ до освіти та охорони здоров'я, рівень безробіття та інші показники соціального благополуччя

- 14.1. - 1 - Дуже низький
- 14.2. - 2- Низький
- 14.3. - 3- Середній
- 14.4. - 4- Високий
- 14.5. - 5 - Дуже високий

ДОДАТОК Л (продовження)

Екологічний блок:

15. *Зменшення викидів шкідливих речовин має вплив - вимірює зусилля територіальної громади в зменшенні викидів шкідливих речовин у довкілля, спрямовані на покращення якості повітря, води та ґрунту.*
- 15.1. - 1 - Дуже низький
 - 15.2. - 2- Низький
 - 15.3. - 3- Середній
 - 15.4. - 4- Високий
 - 15.5. - 5 - Дуже високий
16. *Збереження біорізноманіття має вплив - вимірює заходи, які територіальна громада вживає для збереження та захисту різноманіття екосистем, видів рослин та тварин, а також природних місць.*
- 16.1. - 1 - Дуже низький
 - 16.2. - 2- Низький
 - 16.3. - 3- Середній
 - 16.4. - 4- Високий
 - 16.5. - 5 - Дуже високий
17. *Зменшення використання природних ресурсів має вплив вимірює зусилля територіальної громади в зменшенні використання природних ресурсів, таких як вода, енергія, ліси та інші, з метою збереження їх для майбутніх поколінь.*
- 17.1. - 1 - Дуже низький
 - 17.2. - 2- Низький
 - 17.3. - 3- Середній
 - 17.4. - 4- Високий
 - 17.5. - 5 - Дуже високий
18. *Зменшення відходів та покращення управління відходами має вплив - вимірює зусилля територіальної громади в зменшенні відходів, їх переробці та утилізації, а також вдосконаленні системи управління відходами з метою забезпечення сталості та екологічної відповідальності.*
- 18.1. - 1 - Дуже низький
 - 18.2. - 2- Низький
 - 18.3. - 3- Середній
 - 18.4. - 4- Високий
 - 18.5. - 5 - Дуже високий

Юридичний блок

19. *Спрощення процедур інвестування має вплив - вимірює ефективність та доступність процедур, пов'язаних з інвестуванням у територіальній громаді, з метою привабливості для потенційних інвесторів*
- 19.1. - 1 - Дуже низький
 - 19.2. - 2- Низький
 - 19.3. - 3- Середній
 - 19.4. - 4- Високий
 - 19.5. - 5 - Дуже високий

ДОДАТОК Л (продовження)

20. Зменшення бюрократії має вплив - вимірює зусилля територіальної громади в зменшенні бюрократичних перешкод та вдосконаленні процесів управління, що сприяє створенню сприятливого бізнес-середовища
- 20.1. - 1 - Дуже низький
 - 20.2. - 2- Низький
 - 20.3. - 3- Середній
 - 20.4. - 4- Високий
 - 20.5. - 5 - Дуже високий
21. Покращення правової системи має вплив -вимірює ефективність та якість правової системи в територіальній громаді. Він оцінює наявність чітких законів, ефективність їхнього застосування та доступність юридичного захисту для громадян та бізнесу
- 21.1. - 1 - Дуже низький
 - 21.2. - 2- Низький
 - 21.3. - 3- Середній
 - 21.4. - 4- Високий
 - 21.5. - 5 - Дуже високий
22. Забезпечення захисту прав інвесторів має вплив - вимірює наявність ефективних механізмів та гарантій для захисту прав інвесторів у територіальній громаді. Він оцінює наявність законодавства, яке забезпечує стабільність, прозорість та недискримінацію для інвесторів
- 22.1. - 1 - Дуже низький
 - 22.2. - 2- Низький
 - 22.3. - 3- Середній
 - 22.4. - 4- Високий
 - 22.5. - 5 - Дуже високий
- Дякуємо за вашу участь в опитуванні! Ваші відповіді допоможуть нам краще зрозуміти , які складові показники інтегральної ефективності міжнародного інвестування в територіальні громади України найбільш значимими та ефективними.*

ДОДАТОК М

Довідка від Миколаївської обласної ради про використання результатів науково-дослідної роботи

МИКОЛАЇВСЬКА ОБЛАСНА РАДА

вул. Адміральська, 22, м. Миколаїв, 54001, тел./факс: +38 068 440 4824
E-mail: oblrada@mksat.net, Web: http://mk-oblrada.gov.ua, код згідно з ЄДРПОУ 25696652

від 11.10.2024 № 1284-16-05-24 На № _____ від _____

ДОВІДКА

про використання результатів науково-дослідної роботи на тему «Розвиток територіальних громад через ефективне залучення іноземних інвестицій»

Автор: Павлова Марія Дмитрівна

Науковий керівник: д.е.н., проф. Єфімова Ганна Вікторівна

Ця довідка свідчить про наступне:

1. Миколаївська обласна рада ознайомила з результатами наукового дослідження Павлової Марії Дмитрівни «Розвиток територіальних громад через ефективне залучення іноземних інвестицій».

2. Запропоновані автором висновки та рекомендації, які представлені у зазначеній науковій роботі, оцінені, як такі, що є корисними для використання у діяльності Миколаївської обласної ради як орган місцевого самоврядування, що представляє спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст Миколаївської області, а саме: прийнято до уваги та визнано доцільним запровадження елементів розробленого Павловою М.Д. механізму ефективного залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад в Україні, зокрема в Миколаївській області.

3. Напрацювання, які викладено в науковому дослідженні, є актуальними для розвитку територіальних громад, оскільки рекомендована система дій та інструментів, які спрямовано на створення сприятливого інвестиційного клімату для залучення зовнішнього капіталу, враховує специфічні потреби та умови розвитку певних громад, в т.ч. й тих, які постраждали від російської агресії.

Керуючий справами виконавчого
апарату обласної ради

Тетяна ЛАБАРТКАВА

ДОДАТОК Н

Довідка від Херсонської обласної ради про використання результатів науково-дослідної роботи

ХЕРСОНСЬКА ОБЛАСНА РАДА

пл. Свободи, 1, м. Херсон, 73003, тел. (0552) 42 54 08, тел./факс 32 13 27, 45 51 89

e-mail: obrada_ks@hotmail.com

Код ЄДРПОУ 24121079

16.10.2024 № 01-36/50/241/4/1

На № _____ від _____

ДОВІДКА

про використання результатів науково-дослідної роботи на тему «Розвиток територіальних громад через ефективне залучення іноземних інвестицій»

Автор: Павлова Марія Дмитрівна

Науковий керівник: д.е.н., проф. Єфімова Ганна Вікторівна

Ця довідка свідчить про наступне:

1. Херсонська обласна рада ознайомилась з результатами наукового дослідження Павлової Марії Дмитрівни «Розвиток територіальних громад через ефективне залучення іноземних інвестицій».

2. Запропоновані автором висновки та рекомендації, які представлені у зазначеній науковій роботі, прийнято до уваги та оцінені, як такі, що є корисними для використання у діяльності Херсонської обласної ради. Елементи розробленого Павловою М.Д. організаційно-економічного механізму залучення іноземних інвестицій в територіальні громади, з урахуванням специфіки громад та потреб інвесторів, що забезпечує більш ефективну реалізацію інвестиційних проєктів, визнано доцільним для запровадження, зокрема в Херсонській області.

Голова

Олександр САМОЙЛЕНКО

ДОДАТОК М

Довідка від Варвинської селищної ради Прилуцького району Чернігівської області про використання результатів науково-дослідної роботи

УКРАЇНА

**ВАРВИНСЬКА СЕЛИЩНА РАДА
ПРИЛУЦЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

вул. Шевченка, 38 смт. Варва, Чернігівська обл., 17600, тел. 0950012343, e-mail: varva@srada.gov.ua

Вих. № *02-25/2483* від 11.10. 2024

на № _____ від _____ 2024

ДОВІДКА

про використання результатів науково-дослідної роботи на тему:

**«Розвиток територіальних громад через ефективне залучення
іноземних інвестицій»**

Автор: Павлова Марія Дмитрівна

Науковий керівник: д.е.н., проф. Єфімова Ганна Вікторівна

Ця довідка свідчить про наступне:

1. Керівництво Варвинської селищної територіальної громади ознайомилось із результатами наукового дослідження Павлової Марії Дмитрівни на тему: «Розвиток територіальних громад через ефективне залучення іноземних інвестицій».
2. Запропоновані авторкою висновки та рекомендації, які представлені в зазначеній науковій роботі, оцінені, як такі, що є корисними для використання в діяльності Варвинської селищної територіальної громади Прилуцького району Чернігівської області. Їх взято до уваги та визнано доцільним запровадити елементи розробленого Павловою М.Д. механізму обробки інформації для створення карти ризиків і загроз економічній діяльності територіальних громад, зокрема Варвинській громаді.
3. Напрацювання, викладені в науковому дослідженні, є актуальними для розвитку територіальних громад, оскільки рекомендована карта ризиків і загроз враховує специфічні потреби та умови розвитку певних громад, у т.ч. й тих, що постраждали від російської агресії. Крім того, надає чітке уявлення про

Продовження ДОДАТОК М

Довідка від Варвинської селищної ради Прилуцького району Чернігівської області про використання результатів науково-дослідної роботи

потенційні ризики, з якими громади можуть зіткнутися, та окреслює можливості для їх мінімізації

Варвинський селищний голова

Валентина САВЕРСЬКА-ЛИХОШВА

ДОДАТОК Н

Довідка від Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова про використання у навчальному процесу наукових результатів

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА

54007, м. Миколаїв, пр. Героїв України 9, тел./факс +38(0512) 42-42-80, e-mail: university@nuos.edu.ua

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор Національного університету
кораблебудування ім. адмірала Макарова,
доктор технічних наук, професор
Євген ТРУШЛЯКОВ
2024р.

ДОВІДКА

Про використання у навчальному процесі наукових результатів,
одержаних впродовж проведення дисертаційного дослідження
Павловою Марією Дмитрівною

Результати наукового дослідження викладача кафедри економічної політики та безпеки Павлової Марії Дмитрівни на тему «Розвиток територіальних громад через ефективне залучення іноземних інвестицій» мають наукову новизну, відрізняються теоретичною та практичною цінністю і були прийняті до впровадження навчальними підрозділами Факультету економіки та екології моря Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова при підготовці фахівців за галуззю знань 05 «Соціальна та поведінкові науки» та спеціальністю «Економіка» (051).

Зокрема, при викладанні лекцій, практичних занять, курсових робіт з дисциплін «Міжнародна інвестиційна діяльність», «Міжнародна економічна діяльність України», «Ризик, невизначеність та інформація».

Зав. кафедри економічної
політики та безпеки, д.е.н., професор

Ганна ЄФІМОВА

В. о. декана факультету
економіки та екології моря,
к.е.н., доцент

Вячеслав ІВАТА

Виконавця: М. Д. Павлова (066)52-72-604

nuos.edu.ua